ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՀՈՒՄԱՆԻՏԱՐ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉՆԵՐ

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	022201.00.6 «ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ»
ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ	022201.01.6 «ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ»
ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄ	ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԲԱԿԱԼԱՎՐ

ՎԱՆԱՁՈՐ 2022

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈՒՄԱՆԻՏԱՐ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՀԼԳ/բ-031 – Հայոց լեզու և գրականություն -1</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">2 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">28</td><td>Դասախոսություն</td><td></td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td></td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>28</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">32</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">60</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է ապագա մասնագետի գրավոր և բանավոր խոսքի մշակումը, ապագա ուսուցչի, գիտնական-հետազոտողի՝ գործնական, գիտական ոճերին ծանոթացումը՝ կիրառական հմտությունների ձեռք բերման անհրաժեշտությամբ: Այս նպատակին են ծառայում համապատասխան տարաբնույթ վարժությունները, թելադրությունները, թեստային աշխատանքները:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● գործնական գրություններ (դիմում, զեկուցագիր, տեղեկանք, լիազորագիր) գրելու կանոններ,
● ձայնավորների, բաղաձայնների, երկհնչյունների, հարադիր բարդությունների ուղղագրություն,
● քերականական–ձևաբանական նորմով սահմանված օրինաչափությունները, դրանցից կատարված և կատարվող շեղումներ,
● թույլատրելի զուգաձևությունները ձևաբանական ու շարահյուսական մակարդակներում,
● ներգործական կառուցվածքի փոխակերպումը կրավորականի, ստորադաս նախադասություններինը՝ դերբայական դարձվածների, ուրիշի ուղղակի խոսքինը՝ անուղղակի խոսքի, խոսքի մասերի փոխանցումներ:
Հմտություն
● կտիրապետի ՀՀ պետական լեզվի գործառույթների, կիրառական առանձնահատկությունների նորմերին:
Կարողունակություն
● կկարողանա գործնականում կիրառել ժամանակակից հայերենի կառուցվածքային օրինաչափությունները, քերականական կանոնները:</td></tr>
</table>

Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հնչյունային ուղղագրության հիմունքները: Պատմական-ավանդական ուղղագրության հիմունքները: Ողղագրության և ուղղախոսության հաղորդակցական արժեքը: Թեմա 2. Ուղղագրության կանոնների և տեսակների մեկնաբանություն: Ուղղախոսության կանոնների կիրառություն: Ընթերցանություն: Թելադրություն: Թեմա 3. Բաղադրյալ հատուկ անունների ուղղագրությունը: Թեմա 4. Գործնակ ան գրություններ: Գործնական գրությունների կանոնների քննարկում: Դիմում, զեկուցագիր, տեղեկանք, լիազորագիր գրելու կանոնները Թեմա 5. Հարադրավոր բարդություններ: Բառերի միասին գծիկով, անջատ գրություն: Թեմա 6. Տողադարձ: Թեստային աշխատանք: Թեմա 7. Դարձվածքներ, առած-ասացվածքներ, թևավոր խոսքեր, դրանց գործածությունը խոսքում: Բառերի ձևաիմաստային խմբերի ոճական և հաղորդակցական արժեքը (հոմանիշ, հականիշ, նույնանաուն, հարանուն): Թեմա 8. Խոսքի մասեր: Քերականական – ձևաբանական նորմով սահմանված օրինաչափությունները, դրանցից կատարված և կատարվող շեղումները, թույլատրելի զուգաձևությունները ձևաբանական մակարդակում: Թեմա 9. Նախադասության անդամների կետադրությունը: Թեմա 9. Ներգործական կառուցվածքի փոխակերպումը կրավորականի: Թեմա 10. Բարդ նախադասությունների և դերբայական դարձվածի կետադրությունը: Ստորադաս նախադասությունների փոխակերպումը դերբայական դարձվածների: Թեմա 11. Ուրիշի ուղղակի խոսքի կետադրությունը և փոխակերպումը անուղղակի խոսքի: Թեմա 12. Խնդրառության և կապերի հոլովառության դերը բանավոր և գրավոր խոսքում: Թեմա 13. Համաձայնության դերը բանավոր և գրավոր խոսքում: Թեմա 14. Նախադասության հարակից միավորներ: Ամփոփում:

Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Հաճախումները դասերին 20 միավոր Ինքնուրույն աշխատանք 20միավոր Գործնական աշխատանք 20 միավոր Ստուգողականաշխատանք 20 միավոր Ամփոփիչ ստուգում 20 միավոր _____ Ը Ն Դ Ա Մ Ե Ն Ը —— 100 % Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ 1. Առաջին ընթացիկ ստուգում (դասընթացի 6-րդ շաբաթ) Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ Գրավոր ստուգում՝ թեստային առաջադրանքների ձևով, պատասխանների գնահատում դասախոսի կողմից՝ յուրաքանչյուր հարցի համար նախապես նշված միավորների հատկացմամբ: Գնահատման չափանիշները՝ - Առաջադրված հարցի ճիշտ պատասխանը, - Առարկայի իմացություն: 2. Երկրորդ ընթացիկ ստուգում (դասընթացի 12-րդ շաբաթ) Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ Գրավոր ստուգում՝ թեստային առաջադրանքների ձևով, պատասխանների գնահատում դասախոսի կողմից՝ յուրաքանչյուր հարցի համար նախապես նշված միավորների հատկացմամբ: Գնահատման չափանիշները՝ - Առաջադրված հարցի ճիշտ պատասխանը - Առարկայի իմացությունը 3. Մասնակցությունը դասընթացին (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր) Գնահատման մեթոդը՝ - Հաճախումների հաշվառում Գնահատման չափանիշները՝ - ներկայություն 4. Մասնակցությունը գործնական աշխատանքներին (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր) Գնահատման մեթոդը՝ - բանավոր հարցման արդյունքների հաշվառում, հիմնախնդիրների քննարկում համակուրսեցիների հետ, գործնական –կիրառական ուղղվածություն ունեցող հանձնարարություններ, թեստային աշխատանք և այլն, 5. Ինքնուրույն աշխատանքներ (ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր) Գնահատման մեթոդը՝ փորձի ցուցադրում, ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների փորձաքննական գնահատում, մասնակցություն խմբային նախագծերում և այլն, - բառարանային աշխատանքների ստուգում: 6.Գործնական հմտություններ (ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր) Գնահատման մեթոդը՝ - մենառարկայական և միջառարկայական բնույթի ինքնուրույն և խմբային նախագծեր, գաղափարների / հասկացությունների ձևակերպում, գնահատվող բանավեճ:

Գրականություն	Պարտադիր- 1. Ս. Աբրահամյան, Հայերենի կետադրությունը, Ե., 1999: 2. Մ.Ասատրյան, Ժամանակակից հայոց լեզու. ձևաբանություն, շարահյուսություն, Ե., 1982: 3. Հ. Բարսեղյան, Ուղղագրական-ուղղախոսական, տերմինաբանական բառարան, Ե., 1982: 4. Դ. Գյուրջինյան, Հայերեն բառարան-տեղեկատու, 5. Միասին, անջատ կամ գծիկով գրվող բառեր, Ե., 2001: 6. Դ. Գյուրջինյան, Մեծատա՞ռ, թե փոքրատառ, Ե., 2005: 7. Քոսյան Վ., Վերդյան Բ., Մարության Ա., Հայոց լեզվի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ, Ե., 1989: 8. Գ.Գարեգինյան, Ժամանակակից հայոց լեզու, Ե., 1984: 9. Ա. Մարգարյան, Ժամանակակից հայոց լեզու. Բառագիտություն, 1990/1993: 10. Ա. Սանթոյան, Արդի հայերենի կետադրության համակարգը, Ե., 2004: Լրացուցիչ- 1. Լ.Եզեկյան, Հայոց լեզու, Ե., 2007: 2. Ս. Գալստյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ, 2003: 3. Դ.Գյուրջինյան, Գործնական աշխատանքների ձեռնարկ, Ե., 2001: 4. Ռ. Նազարյան, Մայրենին բոլորի համար, Ե., 2006: 5. Վ. Սահակյան, Ուղղագրության, կետադրության և քերականության ուղեցույց, Ե., 2004:

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**ՀԼԳ/բ-032- Հայոց լեզու և գրականություն- 2**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	28	Դասախոսություն	
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	28
	Ինքնուրույն	32		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			

Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է մի շարք մասնագիտությունների առաջին կուրսի ուսանողներին «Գրականություն» առարկային վերաբերող գիտելիքներ հաղորդել, խորացնել և ընդլայնել հայ գրականության մասին ուսանողների ունեցած ընդհանուր գիտելիքները: Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել հայ գրականության պատմությանը: Առաջնային նպատակ է նաև ուսանողներին գաղափար տալ հիմնական գրական ուղղությունների մասին՝ մասնավորապես կլասիցիզմի, ռոմանտիզմի, ռեալիզմի, սոց. ռեալիզմի, հիմնարար պատկերացում ձևավորել գրականության զարգացման վերաբերյալ ըստ դարաշրջանների, ուսումնասիրել մի շարք գրողների ստեղծագործությունները, անդրադառնալ դրանց կառուցվածքային և բովանդակային հատկանիշներին, գաղափարին և վերլուծությանը: Նպատակները սահմանվում են հետևյալ սկզբունքներով. ա. գրականության՝ ըստ ժամանակաշրջանների պատկերացումը, բ. ժառանգորդական շղթայի օղակների ներկայացումը ակունք-ավանդույթ-նորարարություն իրողության բացահայտմամբ, գ. ժանրաբանություն, գրական ուղղությունների, մեթոդների, տեսական հասկացություն պարունակող գիտելիքները տրվում են կոնկրետ հեղինակ կամ ստեղծագործություն անցնելիս:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Տվյալ դասընթացն ավարտելուց հետո ուսանողը պետք է ունենա առարկայի վերաբերյալ համապատասխան թեմաներից մշակումներ, գրի առնվազն երկու ռեֆերատ, կարդացած լինի հանձնարարված գեղարվեստական գրականությունը, լիարժեք պատկերացում ունենա հայ գրականության ընթացքի և զարգացման վերաբերյալ, կարողանա ձեռք բերած գիտելիքները կիրառել գործնականում: Միևնույն ժամանակ ուսանողը պետք է անգիր հատվածներ իմանա հանձնարարված չափածո գործերից, մասնակցած լինի բանավիճային քննարկումներին: *Հմտություն* Պետք է տիրապետի գրական-գեղարվեստական գործերի վերլուծության սկզբունքներին ու մեթոդներին, քննարման մասնակցելու կանոններին: *Կարողունակություն* • գրական վերլուծության ենթարկել անհրաժեշտ գեղարվեստական երկերը, • անգիր հատվածներ ասել պոեզիայից, • զանազանել գրական մեթոդների և ուղղությունների տարբերակիչ սկզբունքները, ժանրային կառուցվածքները, • գրական գործընթացի վերաբերյալ ընդհանուր կարծիք հայտնել:

Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Գրերի գյուտի պատմամշակութային արժեքը, 5-րդ դարի հայ գրականության ընդհանուր բնութագիր: Թեմա 2. «Սասնա ծռերե էպոսը: Ստեղծման ժամանակը, կառուցվածքը, կերպարները, առանձնահատ-կությունները: Գեղարվեստական արժանիքները: Թեմա 3. Գրիգոր Նարեկացի, «Մատյան ողբերգությանե աղոթամատյանը: Ֆրիկ. կյանքը և քնարերգությունը: Թեմա 4. Միջնադարյան տաղերգություն, հայրեններ: Ժանրը, ժանրակազմ հատկանիշները, թեմատիկ առանձնահատկությունները: Թեմա 5. Աբովյանը և լուսավորական շարժումը: Հայ նոր գրականություն:Մուրացանի արձակը: Թեմա 6. Հ. Պարոնյանի ստեղծագործությունը: Երգիծանքի տարատեսակները: «Մեծապատիվ մուրացկաններե վիպակը, կերպարները, գաղափարը: Թեմա 7. Ռոմանտիզմը որպես գրական մեթոդ, հիմնական հատկանիշենրը: Րաֆֆու «Սամվելե վեպը: Կառուցվածքը, կերպարները, գաղափարը: Թեմա 7. Գր. Զոհրապը և հայ նորավիպագրությունը: Զոհրապի կյանքն ու ստեղծագործությունը: Նովելները: Թեմա 8. Շիրվանզադեն և հայ դասական ռեալիզմը: Շիրվանզադեի արձակի և դրամատուրգիայի առանձնահատկությունները: Թեմա 9. Հ. Թումանյան: Կյանքը և գործը: Քառյակները, պոեմները, արձակը: Թեմա 10. Ավ. Իսահակյան: Կյանքը և գործը: Քնարերգությունը: «Աբու-Լալա Մահարիե պոեմը, կառուցվածքը, գաղափարը: Թեմա 11. Վ. Տերյանի կյանքը և քնարերգությունը: «Մթնշաղի անուրջներե, «Երկիր Նաիրիե շարքերը: Թեմա 12. Բակունցի պատմվածքները: Թեմա 13. Գ. Մահարի, կյանքը և ստեղծագործությունը: «Ծաղկած փշալարերե վիպակը:

Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	➢ Բանավոր հարցում, թեստային աշխատանք, բնագրային վերլուծություն, ինքնուրույն աշխատանքի ստուգում, ➢ տվյալ առարկայի չափորոշիչով սահմանված ուսանողի գիտելիքները և կարողությունները, ընդհանուր պատկերացումների, գաղափարների, հասկացությունների իմացությունը: ➢ Ամփոփիչ գնահատում Ամփոփիչ գնահատումը կատարվում է 100 միավորանոց սանդղակով. ● հաճախումների, ● գործնական աշխատանքների բանավոր հարցումների, ● երկու գրավոր ստուգողական աշխատանքների, ● երկու ինքնուրույն աշխատանքների գնահատման հիման վրա: Ամփոփիչ գնահատման համար նոր հարցում (գրավոր կամ բանավոր) չի կազմակերպվում: ➢ Ուսանողների միջանկյալ գնահատում Ուսանողների միջանկյալ գնահատումը կատարվում է ինքնուրույն կամ ստուգողական աշխատանքների միջոցով: Հանձնարարվում է երկու ինքնուրույն աշխատանք: Ինքնուրույն աշխատանքները հիմնականում ներկայացվում են ռեֆերատի ձևով: Ստուգողական աշխատանքները տրվում են դասընթացին հատկացված ժամերի սահմաններում: Դրանց կարող է հատկացվել 40-80 րոպե: Ստուգողական աշխատանքները կարող են կրկնել լսարանում քննված գեղարվեստական նյութերը՝ հարցադրման որոշ տարբերությամբ:
Գրականություն	Պարտադիր 1. Պ. Հակոբյան - Հայ մշակույթի նշանավոր գործիչներ 2. Ջրբաշյան Է.- Չորս գագաթ , Հայ նոր գրականության պատմություն (հատոր 1-5) 3. Գաբրիելյան Վ.- Սփյուռքահայ գրականություն 4. Ս. Աղաբաբյան - «Սովետահայ գրականության պատմություն» 5. Հր. Թամրազյան - «Սովետահայ գրականության պատմություն» Լրացուցիչ 1. Մովսես Խորենացի - «Հայոց պատմություն» 2. Գրիգոր Նարեկացի - «Մատյան ողբերգության» 3. Խաչատուր Աբովյան - «Վերք Հայաստանի» 4. Հովհ. Թումանյան - բանաստեղծություններ, «Անուշ» պոեմը 5. Ե. Չարենց - բանաստեղծություններ, «Գիրք ճանապարհի» 6. Պ. Սևակ - «Անլռելի զանգակատունե, «Եղիցի լույս», «Մարդը ափի մեջ», այլ 7. Հրանտ Մաթևոսյան - «Աշնան արև»

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՕԼԳ/բ-001 Ռուսաց լեզու-1
ՕԼԳ/բ-002 Ռուսաց լեզու-2</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ/4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">1-ին տարի, 1-ին և 2-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">56/56</td><td>Դասախոսություն</td><td></td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td></td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>56/56</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">64/64</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120/120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է զարգացնել ուսանողների լեզվական գիտելիքները և հաղորդակցական կարողությունները լեզվախոսքային բոլոր ոլորտներում (ունկնդրել, կարդալ, խոսել, գրել):</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
Գիտի
- կարդալու հիմնական կանոնները;
- շեշտի տեղը ամենատարածված բառերում,
- ուսումնասիրված բառային միավորների հիմնական իմաստները, որոնք ծառայում են ռուսալեզու հաղորդակցության իրավիճակներին առօրյա, սոցիալ-մշակութային և կրթական և մասնագիտական գործունեության ոլորտներում.
- կրթության տվյալ փուլի բանավոր և գրավոր հաղորդակցության մեջ օգտագործվող հիմնական քերականական երևույթները, կառուցվածքները.
- ռուսալեզու խոսքի վարքագծի տարրական նորմերը
Հմտություն
- գրավոր և բանավոր խոսքի բոլոր տեսակները կիրառելու հմտություններ,
- կրթական և մասնագիտական հաղորդակցության ոլորտներում և իրավիճակներում ռուսաց լեզվի օգտագործման հմտություններ ձեռք բերելու տարրական տեխնիկա (ռազմավարություն և մարտավարություն,
- բանավոր և գրավոր խոսքի մշակույթի նորմեր ձեռք բերելու հմտություն,
- գրագետ բանավոր և գրավոր խոսք կառուցելու հմտություն,
- տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվության հետ աշխատելու հմտություն,
- հրապարակային խոսքի, փաստարկի, քննարկման և վիճաբանության հմտություններ:
Կարողություն
Կարող է
- կարդալ ցանկացած բովանդակության տեքստ;
- որոշել տեքստի թեման,
- բավարար ամբողջականությամբ և ճշգրտությամբ</td></tr>
</table>

	հասկանալ տեքստի հիմնական տեղեկատվությունը; - տարբերակել բառի ուղղակի և փոխաբերական իմաստը; - խոսքում օգտագործել հոմանիշներ, հականիշներ և բազմիմաստ բառեր, դարձվածքաբանական միավորներ; - ինքնուրույն արտադրել համահունչ, տրամաբանական հայտարարություններ ուսումնասիրված թեմաների վերաբերյալ տրված միջավայրին համապատասխան; - երկխոսություններ կառուցել; - օգտագործել ուղղակի և անուղղակի խոսք; - հասկանալ մենախոսության թեման և նրա մեջ պարունակվող հիմնական տեղեկատվությունը; -հասկանալ զրուցակցի հայտարարության բովանդակությունը, նրա հաղորդակցական մտադրությունները.
Դասընթացի բովանդակությունը	1 կիսամյակ Թեմա 1. Օտար լեզուների դերն ու նշանակությունը մարդու կյանքում Թեմա 2. Մարդ.Դիմանկար. Բնավորություն Թեմա 3. Կյանքի ոճ Թեմա 4. Դար ապրի- դար սովորի Թեմա5. Գեղեցկությունը կփրկի աշխարհը. Մշակույթ. Արվեստ Թեմա 6. Աշխարհը ճանապարհորդի աչքերով Թեմա 7. Տոներ. Ավանդույթներ. Սովորույթներ Թեմա 8. Հայրեր և երեխաներ. Սերունդների բախում 2 կիսամյակ Թեմա 1. Գիտություն և տեխնիկա Թեմա 2. Բնությունը և մարդը Թեմա 3. Առողջ ապրելակերպ. Սնունդ Թեմա 4. Առողջ ապրելակերպ. Սպորտ Թեմա 5. ԶԼՄ. Ինտերնետ. Ծփում սացցանցերում՝դրական և բացասական կողմերը Թեմա 6. Թերթելով պատմության էջերը Թեմա 7. Գրավոր և բանավոր խոսքի մշակույթը գործնական հաղորդակցման մեջ
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գրավոր և բանավոր հարցում, ինքնուրույն աշխատանք, թեստ, սալիկահանդես, ֆրոնտալ հարցում, ստուգողական աշխատանք, ամփոփիչ աշխատանք
Գրականություն	Պարտադիր 1. Русская грамматика. – Т. 1,2. М., 1980. 2. Современный русский язык / Под ред. Д.Э. Розенталя. Ч. 1,2. М., 1979. 3. Современный русский литературный язык / под ред. П.А. Леканта. М., 1988. 4. Новикова А.С. Русский язык. Фундаментальный курс. М., 1993 5. Костомаров В.Г., Максимов В.И. Современный русский язык. М., 2010. 6. Ремчукова Е.Н. Мофология современного русского языка. Учебное пособие. М., 2004. 7. Ипполитова Н.А., Князева О.Ю.,Савова М.Р. Русский

	язык и культура речи. М., 2003. 8. ГончароваТ.В., Плеханова Л.П. Речевая культура личности: практикум. М., 2011. 9. Шулежкова С.Г. «И жизнь, и слезы, и любовьե Происхождение, значение, судьба 1500 крылатых слов и выражений русского языка. М., 2011. 10. Лексический минимум по русскому языку как иностранному. Элементарный уровень. Общее владение. Спб, 2012. 11. Лексический минимум по русскому языку как иностранному. Базовый уровень. Общее владение. Спб, 2011. 12. Лексический минимум по русскому языку как иностранному. Первый сертификационный уровень. Общее владение. Спб, 2011. 13. Лексический минимум по русскому языку как иностранному. Второй сертификационный уровень. Общее владение. Спб, 2013. 14. Программа по русскому языку для иностранных граждан. Первый сертификационный уровень. Общее владение. 1-й уровень спб, 2012. 15. Типовые тесты по русскому языку как иностранному. Элементарный уровень. Общее владение. Варианты. Книга + 1cd. Спб, 2012. 16. Типовые тесты по русскому языку как иностранному. Базовый уровень. Общее владение. Варианты. Книга + 1cd. Спб, 2012. 17. Типовые тесты по русскому языку как иностранному. Первый сертификационный уровень. Общее владение. Второй вариант. Книга + cd. М., спб, 2012. 18. Одинцова И.В. Что вы сказали? СПб, 2007. 19. Баско Н.В. Изучаем русский, узнаем Россию. М., 2011 20. Киселева М.С. Русский язык как иностранный. М., 2010 Լրացուցիչ 1. Современный русский язык в трех частях / В.В. Бабайцева, Л.Ю. Максимов. М, 1987. 2. Современный русский язык. Теория. Анализ языковых единиц: В 2-х частях. – Часть II. Морфология. Синтаксис / под ред. Е.И. Дибровой. М., 2001. 3. Распопов И.П. Строение простого предложения в современном русском языке. М., 1970. 4. Лекант П.А. Синтаксис простого предложения в современном русском языке. М., 1974. 5. Современный русский язык / Р.Н. Попов, Д.П. Валькова, Л.Я. Маловицкий, А.К. Федоров. М., 1978. 6. Ковтунова И.И. Современный русский язык. Порядок слов и актуальное членение предложения. М., 1976. 7. Наши трёхъязычные дети. Елена Мадден. СПб, 2011.

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-062-Փիլիսոփայության հիմնահարցեր</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">44</td><td>Դասախոսություն</td><td>24</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>20</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">76</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Փիլիսոփայություն առարկայի դասավանդումը նպատակ ունի ուսանողին գիտելիքներ տալ աշխարհայացքի, նրա տարատեսակների և ձևերի մասին, բացահայտել իրականության սկզբնապատճառը, զարգացման օրենքներն ու օրինաչափությունները, մեկնաբանել շարժման մեխանիզմը, ձևերը և դրանց դերը զարգացման գործընթացում: Ուսանողները գիտելիքներ են ստանում նաև հասարակության, նրա առանձնահատկությունների և գործառույթների մասին: Դասընթացը ներկայացնում է փիլիսոփայական գիտելիքների պատմականությունը, ուսումնասիրման ընթացքում ուսանողը գաղափար կունենա նորագույն շրջանի փիլիսոփայական տեսությունների և ուղղությունների, հայ փիլիսոփայական մտքի զարգացման շրջանների մասին:
Առարկայի ուսումնասիրումը հնարավորություն կտա կատարել ընդհանրացումներ աշխարհայացքի, տարբեր գաղափարական հոսանքների, տեսությունների և հիմնադրույթների վերաբերյալ:
Փիլիսոփայություն առարկայի ուսումնասիրմամբ ուսանողը միաժամանակ կշփվի տրամաբանության, մշակութաբանության, քաղաքագիտության և այլ գիտությունների հետ: Փիլիսոփայություն առարկան նախատեսված է ներկայացնել բոլոր բաժինների համար, որպեսզի ապագա մասնագետի մոտ ձևավորվի իրականության վերաբերյալ ընդհանրական գիտելիքներից եզրահանգումներ կատարելու հմտություն և կարողություն:</td></tr>
</table>

Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* 1.ինքնուրույն վերլուծել փիլիսոփայական հիմնախնդիրները 2.տարբերել փիլիսոփայական տարբեր ուղղությունների գաղափարական հիմնավորումները 3.տարբարակել փիլիսոփայության մտքի պատմության հիմնական էտապները, յուրաքանչյուրի հիմնական մոտեցումները 4. Ներկայացնել հասարակական գիտակցությունը ձևերը, դրանց ընդհանրությունն ու տարբերությունը 5. հասկանալ փիլիսոփայական հասկացությունների, կատեգորիաների և օրենքների էությունը, կիրառման բնագավառը *Հմտություն* 1. գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն 2. հետազոտություններ կատարելու ունակություններ 3. սովորելու ունակություն 4. առաջնորդի հատկություններ 5. որակի կարևորության գիտակցում 6. կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները *Կարողունակություն* 1. վերլուծման և համադրման ունակություն 2. կազմակերպման և պլանավորման ունակություն 3. հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ 4. տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն, տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն գտնելու և վերլուծելու ունակություն 5.քննադատական վերլուծություն և ինքնաքննադատման ունակություն 6. միջառարկայական թիմում աշխատելու ունակություն
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Փիլիսոփայությունը որպես գիտություն Թեմա 2. Փիլիսոփայության զարգացման պատմական փուլերը Թեմա 3. Մատերիա և կեցություն Թեմա 4. Հոգևորի / գիտակցության/ պրոբլեմը փիլիսոփայության մեջ Թեմա 5. Զարգացման հիմնախնդիրը/ օրենքները և կատեգորիաները/ Թեմա 6. Իմացության տեսություն: Գիտական իմացություն Թեմա 7. Սոցիալական փիլիսոփայություն, հասարակության սոցիալ-տնտեսական համակարգը Թեմա 8. Հասարակության քաղաքական և հոգևոր համակարգը Թեմա 9. Հասարակական գիտակցություն Թեմա 10. Մարդու հիմնախնդիրը փիլիսոփայության մեջ
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում,

	✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք պատասխանի ընտրությամբ կամ կարճ ազատ պատասխանով ✔ ամփոփիչ քննություն համակարգչային ստուգմամբ
Գրականություն	Պարտադիր 8. Ս. Հակոբյան, Փիլիսոփայության դասընթաց, Երևան 2005 9. Մ. Ասատրյան, Փիլիսոփայության ներածություն, Երևան 2004 10. Վ. Կանկե, Փիլիսոփայություն, Երևան, 2000 11. Հ. Շաքարյան, Փիլիսոփայություն, Երևան, 2005 12. Փիլիսոփայական բառարան, Երևան, 1975. 13. Ս. Ձաքարյան,Փիլիսոփայության պատմություն, Երևան 2005 Լրացուցիչ 1. Իովչուկ, Փիլիսոփայության պատմության համառոտ ակնարկ, Երևան, 1979 2. Էդ. Հարությունյան, Քաղաքական համակարգի զարգացման հիմնախնդիրները անցումային հասարակությունում, Երևան, 2005 3. И.Т. Фралов, Введение философии

1.2. ԿԱՄԸՆՏՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-064- Մշակութաբանություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	24	Դասախոսություն	10
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	36		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	• Մշակութաբանություն դասընթացի ծրագրային բովանդակության տիրապետումը, մշակույթի, մարդու, հասարակության ու աշխարհի մասին ընդհանուր գիտելիքների յուրացում: • աշխարհայացքային կողմնորոշումների հստակեցում • մասնագիտական, ընդհանուր գիտական և մշակութաբանական խնդիրների փոխառնչությունների պարզաբանման սկզբունքային մոտեցումների իմացում • մասնագիտական գիտելիքների զարգացմանը նպաստող մշակութա – մեթոդաբանական մտածելակերպի տարրերի			

	ձևավորում ● համաշխարհային և ազգային մշակույթի նվաճումներին հաղորդակից լինելը և մշակութաբանության բարդ հիմնախնդիրների համակարգում ճիշտ կողմնորոշվելը
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Մշակութաբանության որպես ինքնուրույն գիտության ձևավորումը, հետազոտման մեթոդները: Մշակույթ հասկացության մեկնաբանումը և սահմանումները: Մշակույթի գործառույթները: Մշակույթի դասակարգման հիմնական չափորոշիչները, մշակույթի առանձին տիպերի բնութագիրը, կրոն և մշակույթ, բարոյականություն, արվեստ, գիտություն: Բնությունն իբրև փիլիսոփայական և մշակութաբանական կատեգորիա: Արժեք հասկացության բնորոշումը, մշակույթի և արժեքների կապը, արժեքների դասակարգումը: Քաղաքակրթություն հասկացության բնութագիրը, քաղաքակրթության և մշակույթի ընդհանրություններն ու տարբերությունները; *Հմտություն* ● մշակութային երևույթների օրինաչափությունները, կառուցվածքը, տիպաբանությունը, պատճառա-հետևանքային կապերը հասկանալու ունակություն ● մշակույթի վերաբերյալ եղած սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու ունակություն ● ունեցած ինֆորմացիայի և տեղեկատվության տարբեր ձևերը օգտագործելու հմտություններ ● մշակույթի վերաբերյալ ունեցած գիտելիքների համակարգում և վերլուծություն ● մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ ● տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման ունակություն, ● միջանձնային գործնական հմտություններ *Կարողունակություն* ● Ինքնուրույն աշխատելու ունակություն ● Հետազոտություններ կատարելու ունակություն ● Անկախ սովորելու ունակություն ● Հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները ● Համապատասխան համատեքստում ընկալել և մեկնաբանել նոր տեղեկատվություն, ● Հասկանալ և օգտագործել քննադատական վերլուծության տեսությունների զարգացման մեթոդները ● Ցուցաբերել ուսումնասիրման ոլորտում հետազոտությունների որակի իմացություն
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Մշակութաբանության ուսումնասիրության առարկան, մեթոդները, գործառույթները Թեմա 2. Զանգվածային և էլիտար մշակույթ Թեմա 3. Հոգևոր գործունեության մշակութային ձևերը Թեմա 4. Մարդ, բնություն, մշակույթ Թեմա 5. Մշակույթ և արժեքներ, մշակույթ և քաղաքակրթություն Թեմա 6. Մշակութային երկխոսություն և գլոբալիզացիա

Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գիտելիքների ստուգումը և գնահատումը իրականացվում են հետևյալ բաղադրիչներով՝ ա) ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասահաճախումների հաշվառման միջոցով, բ) գործնական (սեմինար) աշխատանքներին ուսանողի մասնակցության, նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում, գ) ինքնուրույն կատարվող աշխատանքների (անհատական առաջադրանքների) հաշվառում գնահատում, դ) կրթական մոդուլի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում ու գնահատում կիսամյակի ընթացքում, ե) ստուգման արդյունքների ինտեգրում՝ դասընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի, անհատական առաջադրանքների, գործնական աշխատանքներին ուսանողի ակտիվության, հմտությունների և կարողությունների գնահատման, ընթացիկ և հանրագումարային գնահատումների հիման վրա դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Մելքումյան Գ.Ա. Մշակութաբանություն, 2001 2. Գուրևիչ Ս., Մշակութաբանություն,1996 3. Բորև Յու.Բ., Գեղագիտություն, 1989 4. Սարգսյան Ս.Ա., Մշակութաբանություն, 1996 *Լրացուցիչ* 1. Հովհաննիսյան Ս., Կուլտուրան և բնությունը, Երևան, 1984 2. Макарян Э.С. , Теория культуры и современная наука, Ереван 1984 3. Малюра Ю.А. Культурология, Москва, 1999 4. Лосев А.Д. Философия. Мифология. Культура, Москва, 1991 5. Культурология. История мировой культуры, Москва, 1995 6. Розин В.М. Введение в культурологию, Москва, 1994 7. Швейцер А. Культура и этика, Москва, 1994 8. Шнен О. Закат Европы, Москва, 1991 9. Философский словарь, Москва, 1983 10. Փիլիսոփայական բառարան

<table>
<tr><td>Դասընթացիթվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՄՀ/բ 058-Սոցիոլոգիա</td></tr>
<tr><td>Դասընթացինհատկացվողկրեդիտը</td><td colspan="4">2 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառությանտարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի,3-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">24</td><td>Դասախոսություն</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>14</td></tr>
<tr><td>Լաբորատորաշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնականաշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">36</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">60</td></tr>
<tr><td>Ստուգմանձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Ուսանողների մոտ գիտելիքներ ձևավորել սոցիոլոգիայի պատմական անհրաժեշտության, հասարակության ուսումնասիրության համար ունեցած դերի, սոցիոլոգիական աշխարհայացքի բազմազանության և բազմաձևության մասին:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացընձևավորում է կրթականծրագրիհետևյալվերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
Հասարակությունն իբրև համակարգ, դրա հիմնական տարրերը, դրանց միջև փոխկախվածության գործընթացները և վերահսկողության մեխանիզմները:
Հմտություն
Սոցիոլոգիական տեսությունների հիմնական ձևերին, մեթոդներին, գործիքներին, վերլուծության եղանակներին:
Կարողունակություն
Նախագծել սոցիալական որևէ երևույթի ուսումնասիրմանն ուղղված սոցիոլոգիական հետազոտության ծրագիր:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի բովանդակությունը</td><td colspan="4">Թեմա 1. Սոցիոլոգիայի ձևավորման նախադրյալները. Պատմական ակնարկ: ՈՒսումնասիրության օբյեկտը, առարկան, ֆունկցիաները, կապնայլգիտություններիհետ:
Թեմա 2. Հասարակության կառուցվածքային տարրերը. անհատ, խումբ (տեսակները), կազմակերպություն, ինստիտուտ:
Թեմա 3. Հասարակության վերահսկողության մեխանիզմներ. Մշակույթ և սոցիալականացում:
Թեմա 4. Հասարակության շերտավորում:
Թեմա 5. Սոցիոլոգիական հետազոտության մեթոդները:</td></tr>
<tr><td>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</td><td colspan="4">Գնահատման մեթոդները.
• Խմբային աշխատանք,
• անհատական ներկայացումներ, բանավեճ, հարցուպատասխան, հարցախույզ:
Գնահատմանչափանիշները
Ուսանողի գիտելիքը՝
• Սոցիոլոգիայի առաջացման պատմական անհրաժեշտության, վերջինիսուսումնասիրմանօբյեկտի, առարկայի, գործառույթների, հիմնականխնդիրների, սոցիոլոգիական գիտելիքի բազմամակարդակ կառուցվածքի վերաբերյալ,
• Հասարակության պատմական տիպերի, զարգացման</td></tr>
</table>

	օրինաչափությունների, հիմնական ընդհանրությունների եւ տարբերությունների, համակարգայինմոտեցման, հասարակության՝ իբրեւհամակարգի՝բազմամակարդակ կառուցվածքում գործառնողեւ փոխկախված տարրերի (անհատը՝սոցիալականգործողությունկատարելուտեսանկյունից, խմբեր, կազմակերպություններ, ինստիտուտներ) վերաբերյալ, ● Հասարակության վերահսկողության մեխանիզմների, դրանց փոխպայմանավորվածության վերաբերյալ, ● Հասարակության ստրատիֆիկացիոն կառուցվածքի (շերտավորման), այնմեկնաբանող մոտեցումների, հիմնական շերտերի բնութագրի, մոբիլության, վերջինիս տեսակների, ըստմոբիլության «բացե եւ «փակե հասարակությունների մեկնաբանման վերաբերյալ ● Սոցիոլոգիական հետազոտության առանձնահատկությունների վերաբերյալ:
Գրականություն	Պարտադիր 1. Կրավչենկո «Սոցիոլոգիաե Եր.2004 2. ՄկրտչյանԵ.Ռ.,ԲալայանՆ.Մ.,Սոցիոլոգիա, Երևան 2002 3. Социология, Учебник для студентов вузов, Батурин В.К., 2012 4. Giddens, Anthony, Duneier, Mitchell, Applebaum, Richard. 2007. *Introduction to Sociology. Sixth Edition.* New York: W.W. Norton and Company. Chapter Լրացուցիչ 1. Социология, Волков Ю.Е., 2012 2. История теоретической социологии, Предыстория социологии, Учебное пособие для вузов, Давыдов Ю.Н., 2010 3. Социология, Курс лекций, Акимова И.А., Багдасарьян Н.Г., 2010 4. Steven Loyal ‘’The Sociology of Anthony Giddens’’, 2003

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**ԷԻԿ/բ-105 - Իրավագիտություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	24	Դասախոսություն	10
			Սեմինար	14
			Լաբորատորաշխատանք	
			Գործնականաշխատանք	
	Ինքնուրույն	36		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	● ուսանողներինգիտելիքներովհանցավորությանն դրահետկապվածհարաբերություներիմասին,			

	• ընդլայնելուսանողներիընդհանուրտեսական, իրավագիտականաշխարհայացքը, • նախապատրաստելուսանողներինուսումնասիրվածնյութիգործնականկիրառմանը, • խորացնելընդհանուրիրավագիտականգիտություններ իառարկայաշարիուսումնասիրությունը:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* • Իրավունքի հիմնական ճյուղերի (մասնավորապես՝ սահմանադրական իրավունքի, վարչական իրավունքի և վարչական դատավարության, քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության, աշխատանքային իրավունքի, քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության, էկոլոգիական իրավունքի, միջազգային հանրային իրավունքի, դրանց սկզբունքների, ինստիտուտների, նորմերի ծագումնաբանության և էության, այդ ինստիտուտների և նորմերի օրենսդրական ամրագրման և կիրառման գործընթացի վերաբերյալ հիմնարար և համակարգված գիտելիք: *Հմտություն* • Կարող է կիրառել մասնագիտական գիտելիքներն առավել հաճախ հանդիպող իրավական խնդիրների լուծման համար: *Կարողունակություն* • Ունակ է՝ պարբերաբար ուսումնասիրելու օրենսդրությունը և իրավակիրառ պրակտիկան, մասնագիտական գրականությունը և ինտեգրվելու հարափոփոխ բազմամշակութային աշխատանքային միջավայրին:
Դասընթացիբովանդակությունը	Թեմա 1- Պետության և իրավունքի առաջացումը, Թեմա 2- Պետության էությունը և գործառույթները, Թեմա 3- Իրավունքը սոցիալական նորմերի համակարգում, Թեմա 4- Սոցիալական նորմերի հասկացությունն ու տեսակները, Թեմա 5- Իրավունք և իրավագիտակցություն, Թեմա 6- Օրինականություն և իրավակարգ, Թեմա 7- Իրավունքի համակարգը, Թեմա 8- Իրավական պետություն, Թեմա 9- Սահմանադրական իրավունք, Թեմա 10- Սահմանադրական կարգ հասկացությունը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	6.1. Գնահատման մեթոդներն և չափորոշիչներն ուղղորդված են կրթության վերջնարդյունքներին 6.2. Առարկան ամփոփվում է ստուգարքով՝ 4-րդ կիսամյակում) 6.3. Գնահատման չափանիշները (ընթացիկ ստուգումների) • Տարբերակների երեք հարցերից յուրաքանչյուրին տրված պատասխանիբովանդակությունը • Պատասխանի մեջ նյութի ինքնուրույն յուրացման մասնաբաժինը • Շարադրանքի տրամաբանվածությունը, ծրագրային նյութի յուրացվածության աստիճանը • Ծրագրային նյութից դուրս իմացությունը 6.4. Գործնական աշխատանքների ընթացքում իմացության

	ստուգում 6.5. Ինքնուրույն աշխատանքների գնահատում ● Անհատական աշխատանքների հանձնարարում ● Իրավաբանական խնդիրների լուծում 6.6. Հաճախելիություն Գնահատման մեթոդը ● Դասերին հաճախման հաշվառում Գնահատման չափանիշը ● ներկայություն ● մասնակցություն հարցերի քննարկմանը 6.7. Համակարգչային թեստային ստուգում Գնահատման չափանիշները ● համակարգչայինթեստայինստուգումնախատեսվածչէ 6.8. Ուսուցման վերջնական արդյունքների գնահատում 6.1-6.6 արդյունքների հանրագումար գնահատման հարյուրմիավորանոց սանդղակով:
Գրականություն	Պարտադիր՝ 1. ՀՀ Սահմանադրություն 2. Վ.Ն.Խռոպանյուկ «Պետության և իրավունքի տեսություն», 2001թ. 3. Վ.Ս. Ներսեսյանց «Իրավունքի և պետության տեսություն», 2001թ. 4. Ապիյան Ն. «Պետության և իրավունքի հիմնահարցեր», 2003թ. 5. Васильев А. В. «Теория государства и права, 1998 6. Алексеев С.Г. « Теория государства и права. 2004 Լրացուցիչ՝ 1. www.yandex.ru 2. www.google.ru 3. www.lib.ru 4. www.books.ru

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4"><u>ԷԻԿ/բ-091 Տնտեսագիտություն</u></td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">2 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">24</td><td>Դասախոսություն</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>14</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">36</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">60</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Ամեն մի արտադրաեղանակի նպատակը հասարակության և նրա անդամների պահանջմունքների բավարարումն է: Հենց դրան է ուղղված արտադրության գործընթացը, որտեղ լուծվում է տնտեսական երկու հիմնախնդրի միչև առաջացող մշտական հակասությունը:
Ներկայումս խառը տիպի տնտեսության պայմաններում , հիմախնդիրը շուկայական գործընթացի գործողությունը, շուկայական հարաբերությունների զարգացման օրինաչափություններն ու առանձնահատկություններն են:
Սահմանափակ ռեսուրսների պայմաններում, ավելի շատ պահանջմունքներ բավարարելու գործում մարդկանց ունեցած վարքագիծը:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● տնտեսական կատեգորիաներն ու օրենքները
● տնտեսագիտական գիտելիքների դերը և գործառույթները տնտեսության տարբեր ոլորտներում
● առարկայի կարևորությունը հասարակական տնտեսական հարաբերությունների բնագավառում
● հասարակության զարգացման պատմական փուլերի տնտեսական առանձնահատկությունները
Հմտություն
● մեկնաբանել տնտեսական երևույթներն ու տնտեսագիտություն առարկային, մեթոդներին և խնդիրներին
● շուկայական հարաբերությունների օրինաչափություններին, այն բոլոր մեթոդներին, որոնք անհրաժեշտ են տնտեսական հավասարակշռություն և համաչափություն պահպանելու համար
Կարողունակություն
● մեկնաբանել տնտեսական երևույթներն ու գործընթացները, դրանց պատճառահետևանքային կապերը
● կարողանա կատարել ճիշտ եզրահանգումներ
● ճիշտ ներկայացնել մարդ-տնտեսություն-տնտեսական քաղաքականություն փոխհարաբերությունը</td></tr>
</table>

Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1 Տնտեսագիտության ծագումն ու զարգացումը: Ուսումնասիրման առարկան և մեթոդները: Տնտեսագիտության ծագումն ու զարգացումը: Տնտեսագիտության հիմնական ուղղությունները: Տնտեսագիտություն առարկան, նպատակները և խնդիրները: Տնտեսական կատեգորիաներ և տնտեսական օրենքներ: Տնտեսագիտության տեսությունը որպես մեթոդոլոգիական գիտություն՝ մեթոդոլոգիա և մեթոդ: Տնտեսագիտության միկրո, մեզո, մակրո և մեգա շերտային կառուցվածքը: Թեմա 2 Շուկայական տնտեսության ընդհանուր բնութագիրը: Շուկա, շուկայի հասկացությունը, ծագման պայմանները, սեփականության բազմաձևությունը: Շուկայի հիմնական տարրերը, ֆունկցիաները, գործունեության սկզբունքները, կառուցվածքը, ենթակառուցվածքները, օբյեկտները, սուբյեկտները: Շուկայի դասակարգումն ըստ ապրանքային խմբերի, տարածքային հատկանիշների, մրցակցության ձևի, շուկայի սուբյեկտների տեսակների: Շուկայական տնտեսության դրական և բացասական կողմերը: Թեմա 3 Տնտեսական համակարգեր: Տիպերը և մոդելները: Տնտեսական համակարգերը: Դրանց կազմակերպման հիմնական ձևերը: Ապրանքային արտադրության բնորոշ գծերը: Տնտեսական համակարգերի տիպերը և մոդելները: Թեմա 4 Շահույթ և շահութաբերություն: Ձեռնարկատիրական եկամուտ և աշխատավարձ: Շահույթ և շահութաբերություն: Շահույթի էության և աղբյուրների մեկնաբանությունները: Շահույթի մեծությունը որոշող գործոնները: Շահույթի ֆունկցիաները: Շահույթի տեսակները (հաշվապահական, տնտեսական, ընդհանուր հաշվեկշռային և այլն): Մոնոպոլ շահույթ: Ձեռնարկատիրական եկամուտ: Աշխատավարձի տնտեսական հիմքերը: Աշխատավարձի ձևերը, տեսակները ու համակարգերը: Անվանական և իրական աշխատավարձ: Աշխատավարձի կազմակերպման տարիֆային համակարգի էությունը: Թեմա 5 Տնտեսական աճ: Տնտեսական զարգացման փուլայնությունը: Տնտեսական աճի էությունը: Դրան բնութագրող հիմնական ցուցանիշները: Տնտեսական աճի վրա ազդող գործոնները: Տնտեսական աճի տիպերը (էքստենսիվ, ինտենսիվ և խառը): Տնտեսական ճգնաժամ: Ճգնաժամի տեսակները: Թեմա 6 Ինֆլյացիա և գործազրկություն: Ինֆլյացիայի բնորոշումը և հիմնական տեսակները: Առաջացման պատճառները և սոցիալ-տնտեսական հետևանքները: Տնտեսության պարբերական տատանումները և գործազրկությունը: Գործազրկության տեսակները և դրանց վրա ազդող գործոնները: Գործազրկության մակարդակը և ինֆլյացիայի տեմպերը: Թեմա 7 Դրամա-վարկային համակարգի էությունը: Բանկեր:

	Փող. տեսակները, պահանջարկը և առաջարկը: Հավասարակշռությունը դրամական շուկայում: Տոկոսադրույքի ձևավորումը որպես փողի գին: Դրամաշրջանառություն: Շրջանառության համար անհրաժեշտ փողի քանակության որոշումը: Վարկ. էությունը, ձևերը և ֆունկցիաները: Բանկային համակարգ: Բանկերի տեսակները: Կենտրոնական Բանկի հիմնական խնդիրները և ֆունկցիաները: Առևտրային բանկերը և դրանց գործարքները:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատման մեթոդներն և չափորոշիչներն ուղղորդված են կրթության վերջնարդյունքներին Գնահատման չափանիշները (ընթացիկ ստուգումների) - տարբերակների երեք հարցերից յուրաքանչյուրին տրված պատասխանի բովանդակությունը - պատասխանի մեջ նյութի ինքնուրույն յուրացման մասնաբաժինը - շարադրանքի տրամաբանվածությունը, ծրագրային նյութի յուրացվածության աստիճանը - ծրագրային նյութից դուրս իմացությունը Գործնական աշխատանքների ընթացքում իմացության ստուգում Ինքնուրույն աշխատանքների գնահատում - Դասընթացի համապատասխան թեմաների մշակում և վերլուծություն - Հաճախելիություն Գնահատման մեթոդը - դասերին հաճախման հաշվառում Գնահատման չափանիշը - ներկայություն - մասնակցություն հարցերի քննարկմանը - Համակարգչային թեստային ստուգում Գնահատման չափանիշները - համակարգչային թեստային ստուգում նախատեսված չէ Ուսուցման վերջնական արդյունքների գնահատում՝ ստուգարք, արդյունքների հանրագումար՝ գնահատման հարյուր միավորանոց սանդղակով:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Գ. Կիրակոսյան «Տնտեսագիտության տեսություն», 2009թ. 2. Գևորգյան Մ.Ա. «Տնտեսագիտության տեսություն», Երևան 1998 3. Գոռթնի Դ. Ջեյմս, Ռիչարդ Լ. Ստրոուպ, Ա.Հ.Սթուդենմունդի, Ռասել Ս. Սոբելի «Տնտեսագիտություն: Մասնավոր և հասարակական ընտրություն:» Թարգմանություն՝ գլխ. խմբագիր պրոֆ. Գ. Կիրակոսյան Երևան 1999 4. Թովմասյան Ռ.Ա. «Տնտեսագիտության տեսություն» Երևան 2006 5. Խաչատրյան Գ. Հ. «Տնտեսագիտության տեսություն» Երևան 2007 6. Ղուշչյան Հ. Բ. «Մակրոէկոնոմիկա» Երևան 1992 7. Մարկոսյան Ա., Սաֆարյան Ռ. «Շուկայական տեսության հիմնախնդիրները» Երևան 2002

	8. "Մենեջմենթ" Յ.Մ, Սուվարյանի խմբ. Երևան 2002 Լրացուցիչ- 1. Войтов А. Г. „Экономика. Общий курс" (фундаментальная теория экономики). Учебник М. 2003 2. Гугасян Г. М. „ Экономическая теория. Ключевые вопросы." Учебник М. 2004 3. Липсиц И.В. . „ Экономика. Учебник для вузов": М.2004 4. Макконелл К.Р. Брю С.Л. Экономикс: Принципы,проблемы и политика. В 2-х томах. М.1996 5. Носова С. С. . „ Экономическая теория Краткий курс. " М.2001 6. Носов С. С. „ Основы Экономики." Учебник М. 2004 7. Основы экономической теории. Курс лекции Под общ. ред. А.А.Кочеткова М.2004 8. Райзберг Б. А. „ Основы Экономики." Учебник пособие. М. 2000 Стенлейк Дж.Ф. . „ Экономикс для начинающих. " М.1994 9. Торосян К. М. „ Теория оптимальной цивилизации." Гл.12-14 Ереван 2002 10. „ Экономическая теория." Учебник. Под ред. Камаева В. Д. М. 2000 11. „ ЭкономическՈя теория." Учебник. Под общ. ред. В.И.Видяпина и др. М.2005 12. „ Экономика. ." Учебник под ред. А.С.Булатова М.2001 13. Янова В.В. „ Экономика. ." Учебник М.2007

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-065-Քաղաքագիտություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	24	Դասախոսություն	10
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	36		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Քաղաքագիտություն առարկայի դասավանդումը նպատակ ունի ուսանողին գիտելիքներ տալ քաղաքական պատմության, գործընթացների և զարգացման փուլերի մասին: Դասընթացի ուսումնասիրման ընթացքում ուսանողը պետք է գաղափար ունենա քաղաքական համակարգի, պետության կառավարման տիպերի և ձևերի, քաղաքական իշխանության, քաղաքական կուլտուրայի, քաղաքական կազմակերպությունների, իշխանության ձևավորման սկզբունքների, միջազգային քաղաքական կազմակերպությունների մասին:			

	Առարկայի ուսումնասիրումը հնարավորություն կտա պատկերացում կազմել հայ ժողովրդի մշակութային նվաճումների մասին, գնահատել գեղեցիկն ու մշակութային արժեքները: Քաղաքագիտություն առարկայի ուսումնասիրմամբ ուսանողը միաժամանակ կշփվի համաշխարհային քաղաքական պատմության, մշակութաբանության, փիլիսոփայության և այլ գիտությունների հետ: Քաղաքագիտություն առարկան նախատեսված է ներկայացնել ոչ մասնագիտական բաժիններին, որպեսզի ապագա մանկավարժը գիտելիներ ունենա քաղաքական համակարգի և պետական կառավարման մասին
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* 1) ինքնուրույն վերլուծել քաղաքական իրադարձությունները 2) տարբերել քաղաքական և քաղաքագիտական սուբյեկտների գործառույթները 3) տարբարակել պետական կառավարման համակարգի տիպեը 4) տարբերակել պետության տիպերն ու ձևերը 5) հասկանալ քաղաքական կոնֆլիկտների տիպերն ու կառուցվածքը, լուծման ուղիները *Հմտություն* 1) գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն 2) հետազոտություններ կատարելու ունակություններ 3) սովորելու ունակություն 4) առաջնորդի հատկություններ 5) որակի կարևորության գիտակցում *Կարողունակություն* 1) վերլուծման և համադրման ունակություն 2) կազմակերպման և պլանավորման ունակություն հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ 3) տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն, տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն գտնելու և վերլուծելու ունակություն 4)քննադատական վերլուծություն և ինքնաքննադատման ունակություն 5)միջառարկայական թիմում աշխատելու ունակություն
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Քաղաքագիտության առարկան, խնդիրները, մեթոդները, կապը հասարակական այլ գիտությունների հետ Թեմա 2. Քաղաքագիտության սուբյեկտները: Հասարակական քաղաքական համակարգ Թեմա 3. Պետություն, տիպերը, ձևերը Թեմա 4. Քաղաքական իշխանություն Թեմա 5. Քաղաքական գործընթացներ և կոնֆլիկտներ: Քաղաքական կուլտուրայի տիպերը Թեմա 6. Մարդու դերը քաղաքականության մեջ Թեմա 7. Անցումային հասարակության քաղաքական

	համակարգը: Իրավական պետություն
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ թեստային առաջադրանք պատասխանի ընտրությամբ կամ կարճ ազատ պատասխանով
Գրականություն	Պարտադիր 1. Վ. Թումանյան «Քաղաքագիտությունե, 1992թ. 2. Քաղաքագիտության ներածություն, 1994թ. 3. Քաղաքագիտություն ներածություն, Երևան, 1996թ. 4. Ռ. Պետրոսյան, Քաղաքագիտություն, Երևան 2002թ. 5. ՀՀ Սահմանադրություն, Երևան, 2015թ. Լրացուցիչ 1. Հ. Մանուչարյան «Դրվագներ հայ քաղաքական մտքի պատմության» Երևան, 2002թ. 2. Գ. Միրումյան «Քաղաքական ուսմունքների պատմություն» 2006թ 3. Зеркин, Основы политологии, 1999г. 4. Բ. Խաչատրյան, Քաղաքագիտություն, 2017թ.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**ՕԼԳ/բ- 042- Օտար լեզու / անգլերեն-1 ՕԼԳ/բ -043- Օտար լեզու / անգլերեն-2 ՕԼԳ/բ -044- Օտար լեզու / անգլերեն-3**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4+4+4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 1-ին, 2-րդ կիսամյակ 2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	56	Դասախոսություն	
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	56/56/56
	Ինքնուրույն	64/64/64		
	Ընդամենը	120/120/120		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է անգլերեն լեզվի քերականության ընդհանուր կառուցվածքի և մասնագիտական բառապաշարի ուսուցման միջոցով հնարավորություն տալ ուսանողին կարդալ, հասկանալ և մեկնաբանել «Կառավարում» առարկայի վերաբերյալ տքստեր, քննարկել որոշ հարցեր և արտահայտել սեփական մտքեր:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է տիրապետի			

	անգլերեն լեզվի քերականական կառուցվածքին և մասնագիտական բառապաշարին, որն անհրաժեշտ է անգլերենով հաղորդակցվելու, մասնագիտական գրականությունից օգտվելու համար *Հմտություն* Ձեռք բերած մասնագիտական օտար լեզվի խոր և համակողմանի գիտելիքները կարողանալ կիրառել գործնականում, տիրապետել գործնական հմտությունների *Կարողունակություն* Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է կարողանա. ● կատարել ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնի դրանց միջև ● ցուցաբերել «Կառավարումե առարկայի պահանջներին համապատասխան գիտական մտածողություն ● վերլուծել և համեմատել տարբեր տնտեսագետների կողմից առաջադրված տեսակետներ
Դասընթացի բովանդակությունը	Professional English in use / Management Կիսամյակ 1 UNIT 1 Perspectives on management UNIT 2 Organization structures UNIT 3 Some management gurus UNIT 4 Management in different sectors UNIT 5 Resources managers use UNIT 6 Innovation and creativity UNIT 7 Screening ideas UNIT 8 Feasibility studies UNIT 9 New product development in practice UNIT 10 Intellectual property UNIT 11 Marketing / Marketing principles UNIT 12 Marketing planning UNIT 13 The marketing mix UNIT 14 Market research կիսամյակ 2 UNIT 15 Using the Internet for marketing UNIT 16 Doing business Online UNIT 17 Operations - Processes UNIT 18 Suppliers UNIT 19 Managing quality UNIT 20 Customer care UNIT 21 Operations Online UNIT 22 Recruitment and selection UNIT 23 Motivation and job design UNIT 24 Performance appraisal, feedback, training and development UNIT 25 Teams UNIT 26 Managing knowledge and learning in organizations UNIT 27 Leadership UNIT 28 Managing across cultures Կիսամյակ 3 UNIT 29 Finance Financial accounting and management accounting

	UNIT 30 Business valuation and interpretation of accounts UNIT 31 Banking and financial services UNIT 32 Raising finance – equity and dept UNIT 33 Mergers and acquisitions UNIT 34 Corporate governance UNIT 35 Risk management UNIT 36 Managing in difficult times UNIT 37 Strategic options UNIT 38 Analysis UNIT 39 Managing change UNIT 40 Action planning
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	1. Մասնակցությունը դասընթացին (ընդհանուր գնահատականի 20% -ը կամ 20 միավոր) 2. Մասնակցությունը գործնական աշխատանքներին (ընդհանուր գնահատականի 20% -ը կամ 20 միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - Մասնակցությունը լսարանային քննարկումներին - Բանավոր հարցման արդյունքների հաշվառում 3. Ինքնուրույն աշխատանքներ (ընդհանուր գնահատականի 10% -ը կամ 10 միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - Ռեֆերատների կատարում - PowerPoint պրեզենտացիաներ - Դիտարկվող նյութի մասնագիտական վերլուծության ներկայացման որակ, - Գործնական այլ բնույթի աշխատանքների ստուգում:
Գրականություն	*Պարտադիր* Arthur Mckeown / Ros Wright Professional English in Use 2011 Cambridge *Լրացուցիչ* Adrian Pilbeam / Market Leader International Management Ian Badger Business English 2015 Cambridge Everyday Business English Longman Internet sources Լ.Ա.Հարությունյան Business English ԵՐԵՎԱՆ 2019

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՕԼԳ/բ-003 Ռուսաց լեզու-3</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">56</td><td>Դասախոսություն</td><td></td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td></td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>56</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">64</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Ուսանողի գռավոր և բանավոր խոսքի ձևավորումը և կատարելագործումը այն մակարդակում, որը բավարար է մասնագիտական տերմինաբանության համարժեք ըմբռնման և օգտագործման, կրթական, մասնագիտական և գիտական բնույթի հաղորդակցությանը մասնակցելու, սեփական տեսակետն արտահայտելու համար.</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
Գիտի
- ուսումնասիրված բառային միավորների հիմնական իմաստները, որոնք սպասարկում են ռուսալեզու հաղորդակցության իրավիճակները կրթական, մասնագիտական և գիտական գործունեության ոլորտներում;
- կրթության այս փուլի բանավոր և գրավոր հաղորդակցության մեջ օգտագործվող հիմնական քերականական երևույթները, կառուցվածքները;
- ընդհանուր լեզվաբանության սկզբունքների հիման վրա թարգմանության և թարգմանական համապատասխանությունների գործընթացի հիմնական օրինաչափությունները.
Հմտություն
- մասնագիտական հաղորդակցության ոլորտներում և իրավիճակներում ռուսաց լեզվի օգտագործման ինքնավար հմտությունների կատարելագործման ռազմավարություն և մարտավարություն;
- մասնագիտական գործունեության մեջ գրագետ բանավոր և գրավոր խոսքի կիրառման հմտություն;
- առաջարկվող նյութի տրամաբանական ներկայացման կարողություն;
- տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվության հետ աշխատելու հմտություն;
- տեսական դրույթների գործնական վերլուծության կարողություն և հմտություն;.
- մասնագիտական ոլորտում հանրային խոսքի, փաստարկի, քննարկման և վիճաբանության հմտություններ;
- թարգմանության նախապատրաստման և կատարման մեթոդներ օգտագործելու հմտություն, ներառյալ տեղեկատվության որոնումը հղումներում,</td></tr>
</table>

	մասնագիտացված գրականության մեջ և համացանցում: *Կարողություն* *Կառող է* - ինքնուրույն արտադրել համահունչ, տրամաբանական հայտարարություններ ուսումնասիրված թեմաների վերաբերյալ; - կառուցել վերարտադրողական տիպի մենախոսություն տվյալ տեքստային նյութի հիման վրա, տարբեր ձևական իմաստային կառուցվածքների օգտագործմամբ (վերարտադրում, նկարագրություն, հաղորդագրություն); - ստեղծել համապատասխան մակարդակի հատուկ կազմված սյուժետային տեքստ, որը կառուցված է համապատասխան բառապաշարի և քերականական նյութի հիման վրա; -երկխոսություններ կազմել հատուկ բառապաշարի հիման վրա; - գրել մեկնաբանություններ, ամփոփումներ և այլն; - փոխակերպել նախադասությունները ուղղակի և անուղղակի խոսքով; - մեկնաբանել թեմայի և մենախոսության մեջ պարունակվող հիմնական տեղեկատվությունը; - կատարել թարգմանություններ, նաև թարգմանության գործընթացում բառապաշարային-իմաստային վերափոխումներ (տերմինաբանության թարգմանություն, տարբեր տեսակի դարձվածքների թարգմանություն).
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Լեզվամշակութային ուսումնասիրություններ և լեզվաերկրագիտություն: Լեզվի և մշակույթի փոխազդեցություն Թեմա 2. Աշխարհի ռուսալեզու պատկերը Թեմա 3. Մասնագիտության լեզվի ներածություն. Գիտական հասկացության և տերմինի սահմանում Թեմա 4. Առարկայի բնութագրերը ըստ բաղադրության Թեմա 5. Առարկաների և երևույթների միջև կապի և կախվածության բնութագրերը. Թարգմանության ընթացքում նախադասության կառուցվածքային փոփոխություն. Թեմա 6. Բնության ուսումնասիրության մեթոդներ /դիտարկում, ենթադրություն, փորձ, տեսություն, բացահայտում, համեմատություն/ Թեմա 7. Կապակցված տեքստի ստեղծման միջոցներ. Ստորադասական պայմանական նախադասությունները եթե կապի առկայությամբ Թեմա 8. Նույնարմատ բայեր և գոյականներ: Բայական բառակապակցությունների փոխակերպումը անվանականի. Բայական գոյականների ձևավորումը -ние (-ение, -ание, -яние) վերջածանցով: Գոյականների բառակազմական մոդելը: Թեմա 9. Տեքստի տեղեկատվական բովանդակության փոխանցումը դրա նկարագրության օգնությամբ՝ գնահատման տարրի ներառմամբ:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Սալիկահանդես, հարց ու պատասխան, թեստ, ստուգողական աշխատանք, ֆրոնտալ հարցում, բանավոր և գրավոր հարցումներ

Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Лексический минимум по русскому языку как иностранному. Элементарный уровень. Общее владение. СПб, 2012. 2. Лексический минимум по русскому языку как иностранному. Базовый уровень. Общее владение. СПб, 2011. 3. Лексический минимум по русскому языку как иностранному. Первый сертификационный уровень. Общее владение. СПб, 2011. 4. Лексический минимум по русскому языку как иностранному. Второй сертификационный уровень. Общее владение. СПб, 2013. 5. Программа по русскому языку для иностранных граждан. Первый сертификационный уровень. Общее владение. 6. 1-й уровень спб, 2012. 7. Типовые тесты по русскому языку как иностранному. Элементарный уровень. Общее владение. Варианты. Книга + 1cd. Спб, 2012. 8. Типовые тесты по русскому языку как иностранному. Базовый уровень. Общее владение. Варианты. Книга + 1cd. Спб, 2012. 9. Типовые тесты по русскому языку как иностранному. Первый сертификационный уровень. Общее владение. Второй вариант. Книга + cd. М., спб, 2012. 10. Киселева М.С. Русский язык как иностранный. М., 2010 11. Есаджанян Б. М., Кундратс Л. А. "К курсу практического русского языка". Ереван, 2006г. 12. Практический курс русского языка для студентов – психологов: Уч. материал/ Б.М. Есаджанян, Э.А.Баятян, Г.Г.Барикян, С.Р.Геворгян. Ереван, 2004г. 13. Практический курс русского языка / дла студентов неязыковых вузов/Асатрян С.Ш. Ереван, 2016г. 14. Учебное пособие по русскому языку/для студентов факультета компьютерных систем и информатики. Тер-Оганесян М.Х. Ереван, 2011г. 15. Практикум по русскому языку / учебно-методические материалы для студентов физико-математического факультета/. Алоян Ж.Л. Ванадзор, 2014г. Լրացուցիչ 1. Чеснокова Л.Д. Связи слов в современном русском языке. М., 1980. 2. Распопов И.П. Строение простого предложения в современном русском языке. М., 1970. 3. Лекант П.А. Синтаксис простого предложения в современном русском языке. М., 1974. 4. Ковтунова И.И. Современный русский язык. Порядок слов и актуальное членение предложения. М., 1976. Մեթոդական ձեռնարկներ 1. Бондалетов В.Д., Самсонов В.Г. Русский язык. Сборник упражнений. М., 2000 2. "Русский язык: экспериментальное пособие для нефилологических специальностей вузов государств – участников СНГ". Москва, 2007

	3. "Сборник упражнений по современному русскому языку" – под ред. П. А. Леканта Москва, 2001 4. Аксенова М.П. Русский язык по-новому. Часть 2. / Под ред. Р.А. Кульковой. СПб, 2000. 5. Аксенова М.П. Русский язык по-новому. Часть 3 / Под ред. Р.А. Кульковой. Спб, 2001. 6. Բառարաններ 7. Скворцов И.П. Большой толковый словарь правильной русской речи. М., 2006 8. Жуков А.В. Лексико-фразеологический словарь русского языка. М., 2007 9. Крысин Л.П. Учебный словарь иностранных слов. М., 2010 10. Лопатин В.В., Лопатина Л.Е. Толковый словарь современного русского языка. М., 2011 11. Вакуров В.Н. и др. Трудности русского языка: словарь-справочник. М., 2011 12. Баско Н.В. Фразеологизмы в русской речи: Словарь справочник. М., 2009 13. Сковородников А.П. Выразительные средства русского языка и речевые ошибки и недочеты: энциклопедический словарь-справочник. М., 2009 14. "Словарь синонимов и антонимов русского языка". СПб, 2005г. 15. Ожегов С. И. Словарь русского языка М., 1991.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**ՄԻ/բ-146 Համակարգչից օգտվելու հմտություններ**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	28	Դասախոսություն	
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	28
	Ինքնուրույն	32		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	«Համակարգչից օգտվելու հմտություններե առարկայի դասավանդման նպատակն է ուսանողներին տալ գիտելիքներ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ժամանակակից ծրագրային և տեխնիկական ապահովման և դրանց կիրառության վերաբերյալ: Առարկայի ուսումնասիրության արդյունքում ուսանողը պետք է ձեռք բերի գիտելիքներ Windows օպերացիոն թաղանթի, նրա հիմնական ֆունկցիաների ու ստանդարտ ծրագրերի, MS Word, MS Excel և Power Point կիրառական ծրագրերի վերաբերյալ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք*			

	Համակարգչի ծրագրային և ապարատային միջոցների մասին տեսական և պրակտիկ գիտելիքներ *Հմտություն* ● Համակարգչի ծրագրերի և սարքավորումների հետ համագործակցային աշխատանքի հմտություններ ● Աշխատել Windows-ի ծրագրային միջավայրում, աշխատել ֆայլային համակարգի հետ: *Կարողունակություն* ● Մուտքագել, խմբագրել, ձևավորել տեքստը, փաստաթուղթը՝ MS Word ծրագրային փաթեթի հնարավորություններից օգտվելով: ● Կազմել աղյուսակներ MS Excel աղյուսակային ծրագրի օգնությամբ, կատարել պարզագույն հաշվարկներ, տեղադրել բանաձևեր, կիրառել ֆունկցիաներ, պատկերել համեմատական գրաֆիկներ: ● Կարողանա ստանալ պրեզենտացիոն աշխատանքներ Power Point ծրագրային փաթեթով
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Համակարգչի կառուցվածքը և աշխատանքի սկզբունքները: Մայր հարթակ, միկրոպրոցեսոր: Հիշողության տեսակներ: Ծայրամասային սարքեր: Թեմա 2. Աշխատանք Windows օպերացիոն համակարգի հետ: Windows ՕՀ-ի աշխատանքի ինտերֆեյսը: Աշխատանք ստանդարտ ծրագրերի հետ: ֆայլային համակարգ. ֆայլերի պատճենահանում, տեղափոխում, հեռացում, փնտրում, վերանվանում: Control Panel: Թեմա 3. MS Office ծրագրային փաթեթ: MS Word տեքստային խմբագիր ծրագիր: տեքստի մուտքադրման և ֆորմատավորման կանոնները: Աշխատանք աղյուսակների հետ: Drawing գործիքների տողը , WordArt: Թեմա 4. MS Office ծրագրային փաթեթ: MS Excel աղյուսակային պրոցեսոր աշխատանքային գիրք, էջերի հեռացում ավելացում, վերանվանում , պատճենահանում, աշխատանքային դաշտ, բջիջներ, սյուներ, տողեր: Մաթեմատիկական հաշվարկների կատարումը բջիջներում բանաձևերի տեղադրման կանոնները: Բացարձակ և հարաբերական հասցեավորում : Ֆունկցիաներ: Տվյալների տեսակավորում և զտում: Թեմա 5. MS Office ծրագրային փաթեթ MS Power Point պրեզենտացիոն կիրառական ծրագիր: Սլայդների ստեղծում, դրանց միավորում ցուցադրական պրոյեկտի մեջ: Պրոյեկտի ներկայացումը պրեզենտացիոն ծրագրերի միջոցով Ձայնի, անիմացիաների տեղադրում: Տարբեր ոճերի սլայդների ձևավորում ծրագրի կիրառությունը մասնագիտական բնույթի նյութի ցուցադրության համար
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Նախատեսված է ստուգարք: Գնահատումը կատարվում է ըստ ՎՊՀ-ի « Բալային-ռեյթինգային համակարգով ուսանողների գիտելիքների ստուգման, եվ հաշվառման կանոնակարգի»
Գրականություն	Պարտադիր- Վ Հովսեփյան MS Windows, MS Office (Word, Exel, Access…) ծրագրային համակարգեր

	Լրացուցիչ- В.С.Симонович Информатика базовый курс, учебник для ВУЗ-ов

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**ԱՍ/բ-051 – Քաղաքացիական պաշտպանության և արտակարգ իրավիճակների հիմնահարցեր**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	24	Դասախոսություն	10
			Սեմինար	
			Լաբորատորաշխատանք	
			Գործնականաշխատանք	14
	Ինքնուրույն	36		
	Ընդամենը	60		
Ստուգմանձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողներին ծանոթացնել քաղպաշտպանության համակարգին և հիմնական խնդիրներին, ինչպես նաև, արտակարգ իրավիճակներում վարքի կանոններին և բնակչության պաշտպանության հիմնահարցերին:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացընձևավորումէկրթականծրագրիհետևյալվերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Ուսանողը պետք է իմանա ✔ արտադրական իրավիճակների դասակարգումը, բնութագիրը, կանխարգելման միջոցները, ինչպես նաև բնական, էկոլոգիական, տեխնածին աղետներից պաշտպանվելու միջոցառումները: ✔ զանգվածային ոչնչացման զենքերի տեսակների, դրանց կիրառման ժամանակ առաջացած հետևանքների, պայքարի ու կանխարգելիչ խնդիրները ✔ բնակչության պաշտպանության միջոցները արտադրական իրավիճակներում և պատերազմի ժամանակ ✔ ապաստարանների, հակաճառագայթային թաքստոցների կառուցվածքները, տարհանման և ապակենտրոնացման կազմակերպման սկզբունքները ✔ ռիսկի գործոնը արտակարգ իրավիճակներում, ճգնաժամային կառավարման մի շարք հարցերի գաղափարները: *Հմտություն* ✔ բնակչության պաշտպանությանը անհատական և կոլեկտիվ միջոցներով ✔ հակագազից օգտվելու կանոններին ✔ շնչառական օրգանների պաշտպանության պարզագույն միջոցներին ✔ մարդասիրական օգնության կազմակերպմանը արտակարգ իրավիճակներում: *Կարողունակություն*			

	✔ դիմակայել բնական, էկոլոգիական, տեխնածին աղետներին ✔ միջուկային, քիմիական, կենսաբանական զենքերից պաշտպանվել ապաստարաններում, հակաճառագայթային թաքստոցներում ✔ ցուցաբերի առաջին բուժօգնություն տուժածներին ✔ աշխատել փրկարարական ջոկատներում:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Արտակարգ իրավիճակներ, առաջացման պատճառները, զարգացման փուլերը և դասակարգումը: Թեմա 2. Տարերային աղետներ, վտանգավոր երևույթներ, առաջացման պատճառները: Տեխնածին աղետներ բնակչության պաշտպանության հրատապ միջոցները: Թեմա 3. Զանգվածային ոչնչացման զենքի տեսակները, բնութագիրը և բնակչության պաշտպանությունը նրանից: Թեմա 4. Բնակչության պաշտպանության կազմակերպումը արտակարգ իրավիճակների և պատերազմի ժամանակ: Թեմա 5. Քաղաքացիական պաշտպանությունը, նրա նպատակները և խնդիրները: Քաղաքացիական պաշտպանության պաշտպանական կառույցները: Թեմա 6. Արտակարգ իրավիճակների ռիսկի գնահատումը: Ռիսկի նվազեցման համալիր ծրագիր: Թեմա 7. Փրկարար աշխատանքի կազմակերպումը ԱԻ և պատերազմի ժամանակ:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ 1) Ստուգարք 7-րդ կիսամյակում, (դասընթացի վերջում) (20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Գործնական կատարումներ չափորոշիչներին համապատասխան - Ստուգողական հարցեր - Գնահատման չափանիշները՝ - Մշակված նորմատիվների կատարում - Առարկայի իմացությունը 2) Մասնակցությունը դասընթացին (10 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Հաճախումների հաշվառում - Գնահատման չափանիշները՝ - Ներկայությունը 3) Մասնակցությունը և ակտիվությունը գործնական աշխատանքներին (20 +10 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Ներգրավվածության աստիճանի հաշվում - Գնահատման չափանիշները՝ - Ներկայությունը Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ 4) Գործնական և ստուգողական աշխատանք (20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Նեգրավվածության աստիճանի հաշվառում - Գնահատման չափանիշները՝ - Տնային աշխատանքների կատարում - Մասնակցությունը լսարանային քննարկումներին

	- Մասնակցությունը ստուգողական աշխատանքներին 5) Ինքնուրույն աշխատանք (ընդհանուր գնահատականի 10 % կամ 10 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Անհատական և խմբային աշխատանքի արդյունքում պատրաստված նախագծի պաշտպանություն - Գնահատման չափանիշները՝ - Անհատական աշխատանքի ներկայացում - Խմբային աշխատանքի ներկայացում - Թիմային աշխատանքի մասնակցություն - Թիմային աշխատանքի ձևավորված հմտություն Հատուկ համակարգչային ծրագրի միջոցով վերը նշված 5 կետերի օգնությամբ հաշվվում է տվյալուսանողի ունակությունը, կարողությունը և հմտությունը
Գրականություն	Պարտադիր 1. Հ.Մ.Գրիգորյան-«Արտակարգ իրավիճակների և քաղաքացիական պաշտպանության հիմնահարցեր», Երևան 2014թ. 2. Ալավերդյան Ռ., Սարաֆյան Կ., «Ջրհեղեղներ», Երևան 2000 թ. 3. Ասրյան Հ., Մամիկոնյան Յու., Մաթևոսյան Հ., Սարաֆյան Կ., «Ձեռնարկ ռազմական և արտակարգ իրավիճակներումվարելակերպի կանոնների մասին», Երևան 2001թ. 4. Մաթևոսյան Հ., Սարաֆյան Կ. և ուրիշներ «Ռազմական և արտակարգ իրավիճակներում վարվելակերպի կանոնների մասին», Ձեռնարկ, Երևան 2001թ. 5. Հովհաննիսյան Ս., «Աղետների ռիսկերի նվազեցման կրթություն», Երևան, Փրինթինֆո 2011թ. 6. Հարությունյան Ս., Արտակարգ իրավիճակների և քաղպաշտպանության հիմունքներ», Երևան, Տնտեսագետ 2003 թ. Լրացուցիչ 1. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Արտակարգ իրավիճակներում բնակչության պաշտպանության մասին»1998 թ. 2. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Քաղաքացիական պաշտպանության մասին», 2002 թ. 3. ՀՀ օրենք «Տեղական ինքնակառավարման մասին», Երևան, Նորք-ֆիրմա ՍՊԸ1996 թ 4. ՀՀ օրենքը «Սեյսմիկ պաշտպանության մասին», Երևան, 2007թ. 5. ՀՀ օրենքը «ԱԻ-ում բնակչության պաշտպանության մասին»,1998 թ. 6. ՀՀ օրենքը «Քաղաքացիական պաշտպանության մասին» 2002 թ.

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՔԿ/բ-156 Էկոլոգիա և բնապահպանության հիմունքներ</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">2 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">24</td><td>Դասախոսություն</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>14</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">36</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">60</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Ուսանողների մոտ ձևավորել գիտելիքներ բույսերի, կենդանիների և շրջակա միջավայրի փոխհարաբերությունների և օրինաչափությունների վերաբերյալ, ուսանողներին ապահովել էկոլոգիական գործոնների, բույսերի,կենդանիների առանձին խմբերի յուրահատուկ վերաբերմունքն արտաքին միջավայրի և որոշ էկոլոգիական օրինաչափությունների, համակեցությունների հարմարվողական դերի մասին, կենսահամակեցությունների կառուցվածքի և թվակազմի կարգավորման մեխանիզմների մասին, ներտեսակային և միջտեսակային փոխհարաբերությունների, սուկցեսիաների և բույսերի կյանքի ձևերի մասին:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● Էկոլոգիական գործոնների ազդեցությունը բույսերի վրա և նրանց միջև ստեղծվող փոխհարաբերությունների մասին,
● համակեցությունների կառուցվածքի, նրանցում ընթացող միջտեսակային և ներտեսակային փոխհարաբերությունների մասին:
● համակեցությունների առաջնային և երկրորդային հերթափոխության մասին:
Հմտություն
● Էկոլոգիա և բնապահպանության հիմունքներ ուսումնասիրման մեթոդներին,
● բնության օրինաչափությունների վերլուծությանը:
● Էկոլոգիա և բնապահպանության հիմունքների բնագավառում գործնական հմտություններին:
Կարողունակություն
● Յուրացնելով բույսերի էկոլոգիական առանձնահատկությունների մասին գիտելիքները իրականացնել բույսերի,կենդանիների պահպանության միջոցառումներ
● Էկոլոգիա և բնապահպանության հիմունքներ առարկայի վերաբերյալ տեսական գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ,
● հանձնարարված գրականության հիման վրա կազմել ռեֆերատներ</td></tr>
</table>

Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա1. Դասընթացի ծրագրի ներկայացում և ուսումնական գործողությունների պլանավորում: Էկոլոգիա և բնապահպանության հիմունքներ առարկան« խնդիրները զարգացման տարբեր էտապներում: Էկոլոգիա և բնապահպանության հիմունքներ զարգացման պատմությունը: Ժամանակակից էկոլոգիա և բնապահպանության հիմունքներ առարկայի կառուցվածքն ու խնդիրները, դիրքը կենսաբանական գիտությունների համակարգում: Էկոլոգիա և բնապահպանության հիմունքներ որպես բնության պահպանության և բնության ռացիոնալ օգտագործման տեսական հիմք: Թեմա2. Բույսերի, կենդանիների վրա արտաքին գործոնների ազդեցության ընդհանուր օրինաչափությունները: Հասկացողություն էկոլոգիական գործոնների մասին: Աբիոտիկ «բիոտիկ» անթրոպոգեն, էդաֆիկ գործոններ: Սահմանափակող գործոններ: Գործոնի ազդեցության ուժ: Օպտիմում և պեսիմում: Կրիտիկական կետեր: Տեսակի էկոլոգիական վալենտականություն: Օրգանիզմների էկոլոգիական դասակարգման սկզբունքները: Թեմա 3. Լույսի դերը բույսերի, կենդանիների կյանքում: Բույսերի,կենդանիների էկոլոգիական խմբերը լույսի նկատմամբ և դրանց ադապտացիոն յուրահատկությունները: Լուսապարբերականություն: Բույսերի,կենդանիների հարմարվողականությունը թույլ լուսավորվածության պայմաններին: Թեմա 4. Ջերմության նկատմամբ բույսերի,կենդանիների էկոլոգիական վալենտականությունը: Ջերմաստիճանի ազդեցությունը օրգանիզմների կենսագործունեության վրա: Բույսերի,կենդանիների ջերմային ռեժիմի յուրահատկությունը:Բույսերի,կենդանիների մոտ ջերմակարգավորման հիմնական ուղիները:Բույսերի,կենդանիների ջերմային ռեժիմը և նրանց ոչնչացման պատճառները ցածր և բարձր ջերմաստիճանի դեպքում: Թեմա 5. Խոնավության նշանակությունը ցամաքային օրգանիզմների կյանքում: Ցամաքի վրա խոնավության ձևերը և աղբյուրները:Բույսերի մոտ խոնավության մուտքի ե ելքի ուղիները: Բույսերի էկոլոգիական խմբերը ըստ ջրային հաշվեկշռի, հիդրոֆիտներ« մեզոֆիտներ և քսերոֆիտներ: Ջրի տարբեր ձևերի ազդեցությունը բույսերի վրա: Թեմա 6. Տեղումների տեսակը և դրանց էկոլոգիական դերը: Բույսերի,կենդանիների կյանքում էդաֆիկ գործոնը: Օդի կազմը և շարժումը: Քամու դերը տեսակների Էկոլոգիայում: Հողը որպես կյանքի միջավայր: Հողի յուրահատկությունը: Հողերի ջրային ռեժիմը: Հողի մեխանիկական կազմի էկոլոգիական նշանակությունը բույսերի,կենդանիների համար: Թեմա 7. Ժամանակը որպես էկոլոգիական գործոն բույսերի,կենդանիների կյանքում: 'Կենսաբանական ժամացույց': Բույսերի,կենդանիների,կենդանիների օրական և ցիրկադային ռիթմը: Բույսերի,կենդանիների էկոլոգիական խմբերն ըստ օրական ակտիվության: Հիմնական ադապտացիաները: Լուսնային ռիթմեր, դրանց յուրահատկությունը: Մակընթացության և տեղատվության

	ռիթմերը օվկիանոսում: Սեզոնային ռիթմեր: Դրանց ադապտիվ բնույթը: Բույսերի,կենդանիների հարմարվածությունը տարվա անբարենպաստ պայմաններին: Սեզոնային զարգացումը ղեկավարող գործոններ: Բույսերի,կենդանիների մոտ պերիոդիզմի երևույթի էությունը: Թեմա 8. Բիոտիկ կապերի հիմնական տիպերը« դրանց դրսևորման յուրահատկությունը միջտեսակային և ներտեսակային հարաբերություններում: Գրշատիչ-զոհ« մակաբույծ-տեր փոխհարաբերությունները: Այդ կապերի ընդհանուր գծերը և յուրահատկությունը: Թեմա9. Համակեցություն: Հասկացողություն բուսական համակեցության մասին, համակեցության կառուցվածքը: Ստաբիլ և ոչ ստաբիլ համակեցություններ Հասկացողություն կենսացենոզի մասին: Ֆիտոցենոզ: Կենսացենոզի կառուցվածքը: Սահմանային Էֆեկտ: Կենսացենոզի տարածական կառուցվածքը: Ջրային և ցամաքային կենսացենոզների տարբերությունը: Թեմա 10. Համակեցության ստաբիլության հիմնախնդիրը: Սուկցեսիաների ընդհանուր օրինաչափությունները: Առաջնային և երկրորդային սուկցեսիաներ: Սուկցեսիաների յուրահատուկ տարբերակները: Թեմա 11. Բույսերի,կենդանիների վրա միջավայրի գործոնների ձևառաջացնող ազդեցությունը: Հասկացողություն բույսերի, կենդանիների կյանքի ձևերի մասին: Կյանքի ձևերի ձևավորման հարմարվողական նշանակությունը: Կյանքի ձևերի դասակարգումը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	*<u>6. Գնահատման մեթոդներն ու չափանիշները.</u>* ▪ 6.1.դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ 1)Մասնակցությունը դասընթացին (20 միավոր) □ Գնահատման մեթոդը՝ - Հաճախումների հաշվում □ Գնահատման չափանիշները՝ - Ներկայությունը 2)Մասնակցությունը և ակտիվությունը գործնական աշխատանքներին (20 միավոր) □ Գնահատման մեթոդը՝ - Ներգրավվածության աստիճանի հաշվում □ Գնահատման չափանիշները՝ - Ներկայությունը 3) քննություն 4) Գործնական և ստուգողական աշխատանք (ընդհանուր գնահատականի 20 % կամ 20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Նեգրավվածության աստիճանի հաշվառում - Գնահատման չափանիշները՝ - Տնային աշխատանքների կատարում - Մասնակցությունը լսարանային քննարկումներին - Մասնակցությունը ստուգողական աշխատանքներին 5) Ինքնուրույն աշխատանք (ընդհանուր գնահատականի 10 % կամ 10 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Անհատական և խմբային աշխատանքի արդյունքում պատրաստված նախագծի պաշտպանություն

- Գնահատման չափանիշները՝
- Անհատական աշխատանքի ներկայացում
- Խմբային աշխատանքի ներկայացում
- Թիմային աշխատանքի մասնակցության աստիճան
- Թիմային աշխատանքի ձևավորված հմտություն

6)Բոնուսներ (ընդհանուր գնահատականի 30 % կամ 30 միավոր)

- Գնահատման մեթոդը՝
- Վերը նշված 6 տարբեր կետերից առաջացած արդյունքների հանրագումարը
- Գնահատման չափանիշները՝

Հատուկ համակարգչային ծրագրի միջոցով վերը նշված 6 կետերի օգնությամբ հաշվվում է տվյալ ուսանողի ունակությունը, կարողությունը և հմտությունը

<u>6.1. Գնահատման մեթոդներն ու չափանիշները</u>

Գնահատումը կատարվում է բուհում ընդունված 100 միավորանոց բազմագործոնային գնահատման կանոնակարգի համաձայն.

- մեկ եզրափակիչ քննություն
-երկու ինքնուրույն աշխատանք
-երկու ստուգողական աշխատանք
-մասնակցությունը դասընթացին (մինչև 20 միավոր)
-մասնակցությունը և ակտիվությունը գործնական աշխատանքներին (մինչև 20 միավոր)
-եզրափակիչ քննություն
-գործնական և ստուգողական աշխատանք (մինչև 20 միավոր)
-ինքնուրույն աշխատանք (մինչև 10 միավոր)
-ուսանողի հմտությունները և կարողությունները (մինչև 30 միավոր)
-դրական համարվում է 8-ից 20 միավորը

Գնահատականը ըստ 5 բալանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ100 միավորանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ կրեդիտային համակարգի
"գերազանց" (5)	96-100	A^+
"գերազանց" (5)	91-95	A
"գերազանց" (5)	86-90	A^-
"լավ" (4)	81-58	B^+
"լավ" (4)	76-80	B
"լավ" (4)	71-75	B^-
"բավարար" (3)	66-70	C^+
"բավարար" (3)	61-65	C
"բավարար" (3)	55-60	C^-
"անբավարար" (2)[1]	40- 54	D
"անբավարար" (2)[2]	մինչև 40	F
"ստուգված"	55-100	S
"չստուգված"[1]	40-54	U
"չստուգված"[2]	մինչև 40	U

Գնահատման սանդղակը

[1])Թույլատրվում է մասնակցել քննության պարտքերի մարմանը

[2])Չի թույլատրվում մասնակցել պարտքերի մարմանը

Գրականություն	Պարտադիր- 1. Двороковский М. С.- Экология растений-1983 г. 2. Горышина Т. К.- Экология растений-1978 г. 3. Березина Н.А., Афанасьева Н.Б.- Экология растений.2009г 4. Մելքումյան- Էկոլոգիա, 2009թ. 5. В.А.Радкевич "Экология" Минск. 6. Н. М. Черпова, А.М.Былова "Экология", М., 1980թ. 7. А.А. Хван "Экология" М., 2002թ. 8. Հարությունյան Լ. Վ.- Ընդհանուր էկոլոգիա,1998թ. Լրացուցիչ- 1. Юджин, Одум "Экология". В 2-х томах. 1986 2. Чернова Н.И., Былова А.М.- "Общая экология". 2004 3. Бигон "Экология" М., 1999.

ԿԱՄԸՆՏՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**ՔԿ/բ-178. Բժշկագիտության հիմունքներ և առողջության պահպանում**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	24	Դասախոսություն	10
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	14
	Ինքնուրույն	36		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	«Բժշկագիտության հիմունքներ և առողջության պահպանումե առարկայի հիմնական նպատակն է ուսանողների տալ գիտելիքներ բժշկագիտության հիմունքների, հիվանդությունների դասակարգման, առաջացման պատճառների, ընթացքի, կանխարգելման մասին: Նրանց մոտ զարգացնել անհրաժեշտ հմտություններ աղետների օջախում տուժածներին առաջին և մինչբժշկական օգնություն ցույց տալու համար, պատրաստել նրանց պրակտիկ աշխատանքի բժշկական օգնություն ցուցաբերելու համար արտակարգ իրավիճակների պայմաններում:Ուսանողների մոտ արմատավորել հմտություններ և կարողություններ կատարելու վիրակապություն, դնել բեկակալ, չափել հիվանդի կամ տուժվածի զարկերակային ճնշումը, որոշել պուլսը, շնչառության հաճախականությունը, չափել մարմնի առավելագույն ջերմությունը, վերահսկել տուժվածի վիճակը,կանխել վնասվածքային շոկի առաջացումը, կազմակերպել ճիշտ օգնություն վնասվածքների ժամանակ, կատարել ճիշտ տեղափոխություն:Գաղափար կազմել առողջ ապրելակերպի, սեռական դաստիարակության մասին:			

	Ծրագրով նախատեսված են դասախոսություններ և գործնական պարապմունքներ լսարաններում և կաբինետներում, իսկ կլինիկային հատկացված ժամերը անց են կացվում հիվանդանոցում և պոլիկլինիկայում:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Հիվանդությունը (ոչ վարակիչ և վարակիչ): ● Հիվանդի (վարակիչ և ոչ վարակիչ) հետազոտությունը և ախտորոշումը: ● Հիվանդի խնամքը՝ սիրտ-անոթային, շնչառության, մարսողության, էնդոկրին, միզազատական և վարակիչ հիվանդությունների ժամանակ: ● Սիրտ-անոթային օրգանների հիվանդություններ: ● Սիրտ անոթավորող արյունատար անոթում արյան հոսքի նվազման պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Սիրտ անոթավորող արյունատար անոթում արյան հոսքի կանգի պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Արյան գերճնշման պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Բրոնխների բորբոքումը՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, բուժումը: ● Բրոնխների ասթման՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Թոքերի բորբոքումը՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Մարսողության օրգանների հիվանդությունները՝ ● Ստամոքսի բորբոքումը՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Խոցային հիվանդություն՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Էնդեմիկ խպիպ՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Շաքարախտը՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Երիկամի բորբոքում՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Մեզահեռացնող ուղու բորբոքումը՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, առաջին բուժօգնությունը: ● Վարակիչ հիվանդությունների (անվանախմբավորումները, պատճառները): ● Դիզենտերիա՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը:

	• Լյարդի բորբոքում՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, բուժումը: • Ջրծաղիկ՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը: • Դիֆտերիա՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը: • Էպիդեմիկ պարոտիտ՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը: • Բծավոր տիֆ՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը: • Բրուցելյոզ՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը: • Սիբիրախտ՝ պատճառը, ախտանշանները, ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը: • Իմունիտետը: Պատվաստումը: • Անոթազարկի հաճախականություն չափելը: • Մեխանիկական ճնշումաչափիչով և հնչյունալսիչով արյան ճնշման չափելը: • Մեխանիկական ճնշումաչափիչով առանց հնչյունալսիչով արյան ճնշման չափելը: • Շնչառության շարժումների հաճախականություն չափելը: • Դեղանոթից դեղանյութի զետեղումը ներարկիչի մեջ: • Դեղանյութի ենթամաշկային ներարկումը: • Դեղանյութի ներմկանային ներարկումը: • Դեղանյութի ներանոթային ներարկումը: • Դեղանյութի ներմուծումը ականջի մեջ: • Դեղանյութի ներմուծումը քթի խոռոչ: • Մարմնի ջերմաստիճան չափել: • Արյան տեղային արյունահորդություն առաջացնող միջոց դնել: *Համտություն* • Ձեռք բերված տեսական և գործնական գիտելիքների կիրառում: • անոթազարկի հաճախականություն չափել: • մեխանիկական ճնշումաչափիչով և հնչյունալսիչով արյան ճնշման չափել: • շնչառության շարժումների հաճախականություն չափել: • դեղանոթից դեղանյութ զետեղել ներարկիչի մեջ: • մարմին ենթամաշկային ներարկել դեղանյութ • մարմին ներմկանային ներարկել դեղանյութ • մարմին ներանոթային ներարկել դեղանյութ • Դեղանյութ ներմուծել ականջի մեջ: • Դեղանյութ ներմուծել քթի խոռոչ: • Մարմնի ջերմություն չափել: • Արյան տեղային արյունահորդություն առաջացնող միջոց դնել *Կարողունակություն* • Հիվանդի հետազոտության մեթոդներին և առաջին բուժօգնություն ցուցաբերելուն • անձնական հիգիենայի կանոններին • հիվանդի խնամքի կազմակերպմանը

	• առողջությունը պայմանավորող բաղադրիչների ճիշտ կիրառումը
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Բժշկագիտության հիմունքներ և առողջության պահպանում առարկայի նպատակը, խնդիրները, առանձնահատկությունները և հետազոտության մեթոդները: Հիվանդություն (ոչ վարակիչ, վարակիչ), հիվանդի (ոչ վարակիչ, վարակիչ) հետազոտությունը և ախտորոշումը: Թեմա 2. Սիրտ-անոթային օրգանների հիվանդություններ՝ սիրտը անոթավորող արյունատար անոթում արյան հոսքի նվազում՝ առաջին բուժօգնությունը, սիրտը անոթավորող արյունատար անոթում արյան հոսքի կանգ՝ առաջին բուժօգնությունը, արյան գերճնշում: Թեմա 3. Շնչառության օրգանների հիվանդություններ՝ բրոնխի բորբոքում (բրոնխաբորբ), բրոնխների ասթմա (բրոնխադժվարաշնչառություն), թոքի բորբոքում (թոքաբորբ): Թեմա 4. Մարսողության օրգանների հիվանդություններ՝ ստամոքսի բորբոքում (ստամոքսաբորբ), բարակ աղու խոց: Ներզատիչ օրգանների հիվանդություններ՝ շաքարախտ, էնդեմիկ խպիպ: Դիզենտերիա (աղիքամանրէախտ): Լյարդի բորբոքում: Իմունիտետ: Ջրծաղիկ, կարմրուկ, էպիդեմիկ պարոտիտ: Թեմա 5. Մեզագոյացնող և մեզ հեռացնող օրգանների հիվանդություններ՝ երիկամի բորբոքում (երիկամաբորբ), մեզահեռացնող ուղու բորբոքում (մեզաուղաբորբ): Վարակիչ հիվանդություններ: Դիֆտերիա, բծավոր տիֆ, բրուցելոզ, սիբիրախտ, դաբաղ: Թեմա 6. Բժշկագիտության հիմունքներ և առողջության պահպանում առարկայի նպատակը, խնդիրները, առանձնահատկությունները և հետազոտության մեթոդները: Հիվանդություն (ոչ վարակիչ, վարակիչ), հիվանդի (ոչ վարակիչ, վարակիչ) հետազոտությունը և ախտորոշումը: Անոթազարկի հաճախականության չափումը: Արյան ճնշման չափումը: Թեմա 7. Սիրտ-անոթային օրգանների հիվանդություններ՝ սիրտը անոթավորող արյունատար անոթում արյան հոսքի նվազում՝ առաջին բուժօգնությունը, սիրտը անոթավորող արյունատար անոթում արյան հոսքի կանգ՝ առաջին բուժօգնությունը, արյան գերճնշում: Դեղանյութի զետեղումը դեղանոթից ներարկիչի մեջ, դեղանյութի ենթամաշկային ներարկումը, դեղանյութի ներմկանային ներարկումը, դեղանյութի ներանոթային ներարկումը: Թեմա 8. Շնչառության օրգանների հիվանդություններ՝ բրոնխի բորբոքում (բրոնխաբորբ), բրոնխների ասթմա (բրոնխադժվարաշնչառություն), թոքի բորբոքում (թոքաբորբ): Շնչառության շարժումների հաճախականության չափումը: Հիվանդի անհատական հիգիենան և պահպանման կանոնները:

	Թեմա 9. Մարսողության օրգանների հիվանդություններ՝ ստամոքսի բորբոքում (ստամոքսաբորբ), բարակ աղու խոց: Ներզատիչ օրգանների հիվանդություններ՝ շաքարախտ, էնդեմիկ խպիպ: Արյան տեղային արյունահորդում: Ստամոքսի լվացում: Թեմա 10. Մեզագոյացնող և մեզ հեռացնող օրգանների հիվանդություններ՝ երիկամի բորբոքում (երիկամաբորբ), մեզահեռացնող ուղու բորբոքում (մեզաուղաբորբ): Վարակիչ հիվանդություններ: Իմունիտետ, պատվաստում: Դիզենտերիա (Աղիքամանրէախտ): Լյարդի բորբոքում: Ջրծաղիկ: Հոգնաների տեսակները և դրման տեխնիկան: Թեմա 11. Դիֆտերիա, էպիդեմիկ պարոտիտ, կարմրուկ, բծավոր տիֆ: Բուժական սնունդ և դիետիկ սեղաններ: Թեմա 12. Բրուցելոզ, սիբիրախտ, դաբաղ: Բնական, խառը և արհեստական սնուցում:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	*<u>Գնահատման մեթոդներն ու չափանիշները.</u>* Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ 1) Առաջին ընթացիկ ստուգում (դասընթացի 8-րդ Թեմա՝ 20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Գրավոր ստուգում համակցված գնահատում դասախոսի և ուսանողների կողմից - Գնահատման չափանիշները՝ - Հարցատոմսում առաջադրված հարցերի պատասխանները - Առարկայի իմացությունը -Իրավիճակի գնահատում 2) Երկրորդ ընթացիկ ստուգումը (դասընթացի 12-րդ Թեմա՝ 20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Բանավոր հարցում դասախոսի կողմից - Գնահատման չափանիշները՝ - Առարկայի իմացությունը 3.Մասնակցությունը դասընթացին (20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Հաճախումների հաշվում - Գնահատման չափանիշները՝ - Ներկայությունը 4)Մասնակցությունը և ակտիվությունը գործնական աշխատանքներին (20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Ներգրավվածության աստիճանի հաշվում - Գնահատման չափանիշները՝ - Ներկայությունը 5 Եզրափակիչ ստուգում 6) Գործնական և ստուգողական աշխատանք (ընդհանուր գնահատականի 20 % կամ 20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Նեգրավվածության աստիճանի հաշվառում - Գնահատման չափանիշները՝ - Տնային աշխատանքների կատարում

	- Մասնակցությունը լսարանային քննարկումներին - Մասնակցությունը ստուգողական աշխատանքներին 7) Ինքնուրույն աշխատանք (ընդհանուր գնահատականի 10 % կամ 10 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Անհատական և խմբային աշխատանքի արդյունքում պատրաստված նախագծի պաշտպանություն - Գնահատման չափանիշները՝ - Անհատական աշխատանքի ներկայացում - Խմբային աշխատանքի ներկայացում - Թիմային աշխատանքի մասնակցության աստիճան - Թիմային աշխատանքի ձևավորված հմտություն 8)Բոնուսներ (ընդհանուր գնահատականի 30 % կամ 30 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Վերը նշված 6 տարբեր կետերից առաջացած արդյունքների հանրագումարը - Գնահատման մեթոդներ - Ռեֆերատ, Զեկույց, Թեստ, Գործարար խաղեր (ակտիվ մասնակցություն), Կլոր սեղան (ակտիվ մասնակցություն), Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծութ յուն, Նախագծերի մեթոդ, Հարցի նախապատրաստման մոդել, Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում, Աշխատանքային տետրի վարում, Կուրսային աշխատանք, Հարցազրույց, Ստուգողական աշխատանք: Դասավանդման և ուսումնառության մեթոդներ ա/Լսարանային պարապմունքներ Մտագրոհ, Նախագծային մեթոդ, T-աձև աղյուսակ, M-աձև աղյուսակ, Պրիզմա, Խճանկար, Անկյուններ, Բանավեճ, Բառային քարտեզ, Իրադրությունների վերլուծության մեթոդ, զուգակցված դաս, հիմնահարցային դասախոսություն, դրույթային դասախոսություն, դասախոսություն-ամփոփում, ակնադիտական դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-զրույց, դասախոսություն-քննարկում, թեստերի և փոքր-թեստերի կատարում, դասախոսություն-ամփոփում, գործնական պարապմունքներ, ընդհանրական դասախոսություններ, հակիրճ դասախոսություն, պրակտիկում, զուգակցված դաս, անհատական աշխատանքով, ինտեգրատիվ դաս, գործնական (արտադրական) ուսուցման տիպային դաս, ակնադիտական դասախոսություն, նախօրոք պլանավորված սխալներով դասախոսություն, թրեյնինգ, թեմատիկ սեմինար, սեմինար-կոլոկվիում, անհատական աշխատանքով սեմինար, սեմինար-հարց-պատասխան, թեմատիկ սեմինար, սեմինար-հարց-պատասխան, խմբային աշխատանքով սեմինար, որոնողական սեմինար, ընտրովի խմբերում

կազմակերպվող սեմինար, համակարգային սեմինար, լաբորատոր պարապմունք:

բ/արտալսարանային պարապմունքներ

ինտեգրատիվ դաս, սեմինար-բանավեճ, հիմնահարցային սեմինար, արտադրական գործնական պարապմունքներ,հիմնահարցային սեմինար, բազմատարբերակային հարցաթերթերի լրացում, թատերային ներկայացում, տվյալների բազայի ստեղծում, մասնագիտական գործունեության հետևում և իրական վերարտադրություն, դասախոսություն-խորհրդատվություն, խմբային աշխատանքով սեմինար, միջառարկայական սեմինար, ստեղծագործական սեմինարներ, միջառարկայական սեմինար, սեմինար-էքսկուրսիա, կողմնորոշիչ սեմինար:

8)Բոնուսներ (ընդհանուր գնահատականի 30 % կամ 30 միավոր)

- Գնահատման մեթոդը՝
- Վերը նշված 6 տարբեր կետերից առաջացած արդյունքների հանրագումարը

- Գնահատման չափանիշները՝

Ուսանողների գիտելիքների վերջնական գնահատման ձևերը

Գնահատման սկզբունքները

Հաճախումները դասերին	10 միավոր
Ինքնուրույն աշխատանք	20 միավոր
Գործնական աշխատանք	20 միավոր
Առաջին ընթացիկ ստուգում	20 միավոր
Երկրորդ ընթացիկ ստուգում	20 միավոր
Ամփոփիչ ստուգում	10 միավոր

Ը Ն Դ Ա Մ Ե Ն Ը —— 100 %

Գնահատման սանդղակը

Գնահատականը ըստ 5 բալանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ միավորանոց համակ
"գերազանց" (5)	96-100
"գերազանց" (5)	91-95
"գերազանց" (5)	86-90
"լավ" (4)	81-58
"լավ" (4)	76-80
"լավ" (4)	71-75
"բավարար" (3)	66-70
"բավարար" (3)	61-65
"բավարար" (3)	55-60
"անբավարար" (2)[1]	40- 54
"անբավարար" (2)[2]	մինչև 40
"ստուգված"	55-100
"չստուգված"[1]	40-54
"չստուգված"[2]	մինչև 40

[1])Թույլատրվում է մասնակցել քննության պարտքերի մարմանը

[2])Չի թույլատրվում մասնակցել պարտքերի մարմանը

	Գնահատման կառուցվածքը Գնահատումը կատարվում է բուհում ընդունված 100 միավորանոց բազմագործոնային գնահատման կանոնակարգի համաձայն. ● երկու ընթացիկ և մեկ եզրափակիչ ստուգարք ● 2-4 ինքնուրույն աշխատանք ● 2-4 ստուգողական տեստային աշխատանք – առաջին ընթացիկ ստուգում (դասընթացի 9-րդ Թեմա՝ մինչև 20 միավոր) – երկրորդ ընթացիկ ստուգում (դասընթացի 12-րդ Թեմա՝ մինչև 20 միավոր) ● առաջին և երկրորդ ընթացիկ ստուգումների արդյունքները միջինացվում են – մասնակցությունը դասընթացին (մինչև 20 միավոր) - մասնակցությունը և ակտիվությունը գործնական աշխատանքներին (մինչև 20 միավոր) - եզրափակիչ քննություն - գործնական և ստուգողական աշխատանք (մինչև 20 միավոր) - դրական համարվում է 8-ից 20 միավորը - ինքնուրույն աշխատանք (մինչև 20 միավոր) ուսանողի հմտությունները և կարողությունները (մինչև 30 միավոր)
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Ն. Ավետիսյան , "Ներքին հիվանդություններ", 2004 2. Վ. Աստվածատրյան , "Կլինիկականկ մանկաբուժություն ", 2000 3. В.И.Покровский. Популярная медицинская энциклопедия. 1989 4. А. Воробьева. Учебное пособие для подготовки медицинский сестер. 2001 5. Ա. Ն. Մուրատով , Վիրաբուժություն և հիվանդների խնամքը , 1989 6. Գ. Ստամբոլցյան , " Ներքին հիվանդություններ ", 2000 7. Ս. Մինասյան, Առողջագիտություն , 2008 8. Օ. Ջուհարյան , Կենսագործունեության անվտանգություն , 2005 9. А. Воробьева. Справочник практического врача. 2000 10. Վ. Ս. Մադոյան, Լ. Վ. Եդոյան, Մեթոդական ցուցումներ բժշկագիտության հիմունքներ և առողջության պահպանում ու արտակարգ իրավիճակներում առաջին բուժօգնություն առարկաների գործնական պարապմունքների վերաբերյալ, 2018 Լրացուցիչ- 1. Винакмен. Инфекционные болезни. 2000 2. Կարմիր խաչ, Առաջին օգնության հիմունքներ, 1999 3. Վ. Մադոյան , "Մեթոդական ցուցումներ բժշկագիտության հիմունքներ առարկայից " , 2000

	4. Е.А.Федина. Справочник провизора – консультанта. 2005 5. Է. Ս.Գաբրիելյան , Ֆարմակոլոգիա, 1998 6. Վ. Ա. Աբովյան , Առաջին օգնություն / հանրամատչելի ձեռնար/, 2012

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**ՔԿ/բ-184. Արտակարգ իրավիճակներում առաջին բուժ. օգնություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	24	Դասախոսություն	10
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	14
	Ինքնուրույն	36		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	«Արտակարգ իրավիճակներում առաջին բուժ. օգնություն ե առարկայի հիմնական նպատակն է ուսանողների տալ գիտելիքներ արտակարգ և մարտական իրավիճակներում տուժվածի կամ հիվանդի վիճակի գնահատման, համակարգված և պրակտիկ թերապևտիկ օգնության ձևերի,պաթոլոգիկ պրոցեսների ուսումնասիրության, պրոֆիլակտիկայի և բուժման,մասնագիտական գործունեության ընթացքում զարգացած հիվանդությունների (անբարենպաստ պայմաններ, տարբեր թունավոր գործոնների ազդեցություն և այլն)առաջացման պատճառների, կանխարգելման, բուժօգնության կազմակերպման նորմայից շեղվածքի վիճակների ծագման և զարգացման վերաբերյալ, բժշկական էվակուացիայի, հիվանդների և վիրավորների հետազոտության հաջորդականության, տարահանման տարբեր փուլերի, մարտի դաշտում և տարբեր տիպի զանգվածային բնաջնջման զենքի կիրառման ժամանակբարձր մասնագիտական թերապևտիկ օգնության վերաբերյալ: Ծրագրով նախատեսված են դասախոսություններ և գործնական պարապմունքներ լսարաններում և կաբինետներում, իսկ կլինիկային հատկացված ժամերը անց են կացվում հիվանդանոցում և պոլիկլինիկայում:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Հիվանդությունը (վնասվածքը, թունավորումը): ● Հիվանդի (վնասվածքով, թունավորված) հետազոտությունը, ախտորոշումը: ● Արյունահոսությունը, ձևերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: ● Բազուկի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: ● Նախաբազուկի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները,			

	ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Ձեռնաթաթի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Ազդրի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Սրունքի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Ոտնաթաթի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Գլխի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Ողնաշարի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Կոնքի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Կրծքավանդակի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Որովայնի վնասվածքի տեսքերը, պատճառները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Բազուկ-թիակ-անրակային հոդապռկախտը, պատճառը, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Տարբերամարմնամասանույնատեսքի վնասվածքը, առաջին բուժօգնությունը: • Տարբերամարմնամասատարբերատեսքի վնասվածքը, առաջին բուժօգնությունը: • Թունավորման ուղիները, ախտանշանները, առաջին բուժօգնությունը: • Անոթազարկի հաճախականություն չափելը: • Մեխանիկական ճնշումաչափիչով և հնչյունալսիչով արյան ճնշում չափելը: • Մեխանիկական ճնշումաչափիչով արյան ճնշում չափելը: • Գլխի վերքակապումը: • Ծնչառության շարժումների հաճախականություն չափելը: • Կրծքավանդակ վերքակապելը: • Որովայն վերքակապելը: • Արյան տեղային հոսունությունը նվազեցնող միջոց դնելը: • Բազուկի վերքակապումը: • Նախաբազուկի վերքակապումը: • Ձեռնաթաթի վերքակապումը: • Բազուկ-նախաբազուկային հոդի վերքակապումը: • Բազուկ-թիակ-անրակային հոդի վերքակապումը: • Ազդրի վերքակապումը: • Սրունքի վերքակապումը: • Կոնք-ազդրային հոդի վերքակապումը: • Ազդր-սրունքային հոդի վերքակապումը: • Սրունք-ոտնաթաթային հոդի վերքակապումը: • Ոտնաթաթի վերքակապումը: • Արյան տեղային արյունահորդություն առաջացնող միջոց դնելը: • Դեղանյութի զետեղումը ներարկիչի մեջ:

	• Դեղանյութի ենթամաշկային ներարկումը: • Դեղանյութի ներմկանային ներարկումը: • Դեղանյութի ներանոթային ներարկումը: *Հմտություն* • Ձեռք բերված տեսական և գործնական գիտելիքների կիրառում: • անոթազարկի հաճախականությունը չափել • մեխանիկական ճնշումաչափիչով և հնչյունալսիչով արյան ճնշումը չափել • մեխանիկական ճնշումաչափիչով և առանց հնչյունալսիչի արյան ճնշումը չափել • գլխի վնասվածք վերքակապել • շնչառության շարժումների հաճախականություն չափել • կրծքավանդակի վնասվածք վերքակապել • որովայնի վնասվածք վերքակապել • արյան տեղային հոսունությունը նվազեցնող միջոց դնել • արյան տեղային արյունահորդում առաջացնող միջոց դնել • բազուկի վնասվածք վերքակապել • նախաբազուկի վնասվածք վերքակապել • ձեռնաթաթի վնասվածք վերքակապել • բազուկ-նախաբազուկային հոդի (շուրջբոլորի) վնասվածք վերքակապել • բազուկ-թիակ-անրակային հոդի (շուրջբոլորի) վնասվածք վերքակապել • ազդրի վնասվածք վերքակապել • սրունքի վնասվածք վերքակապել • ազդր-սրունքային հոդի (շուրջբոլորի) վնասվածք վերքակապել • ոտնաթաթի վնասվածք վերքակապել • կոնք-ազդրային հոդի (շուրջբոլորի) վնասվածք վերքակապել • արյան տեղային արյունահորդություն առաջացնող միջոց դնել • արհետսական շնչառություն և սրտի անուղղակի սեղմում կատարել • դեղանոթից դեղանյութ զեղտեղել ներարկիչի մեջ • մարմին ենթամաշկային ներարկել դեղանյութ • մարմին ներմկանային ներարկել դեղանյութ • մարմին ներանոթային ներարկել դեղանյութ: *Կարողունակություն* • Հիվանդի (վնսավածքով, թունավորված) հետազոտության մեթոդներին և առաջին բուժօգնություն ցուցաբերելուն • անձնական հիգիենայի կանոններին • հիվանդի (վնասվածքով, թունավորված) խնամքի կազմակերպմանը • առողջությունը պայմանավորող բաղադրիչների ճիշտ կիրառումը
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Արտակարգ իրավիճակներում առաջին բուժօգնություն առարկայի նպատակը, խնդիրները, առանձնահատկությունները և հետազոտության մեթոդները: Հիվանդություն (վնասվածք, թունավորում):

	Հիվանդի (վնասվածքով, թունավորված) հետազոտությունը և ախտորոշումը: Արյունահոսություն, առաջին բուժօգնությունը Թեմա 2. Բազուկի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Նախաբազուկի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Ձեռնաթաթի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Բազուկ-թիակ-անրակային հոդապռկում (հոդապռկախտ) Թեմա 3. Ազդրի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Սրունքի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Ոտնաթաթի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Թեմա 4 . Գլխի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Կրծքավանդակի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Որովայնի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Թեմա 5. Տարբերամարմնամասանույնատեսքի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Տարբերամարմնամասատարբերատեսքի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Թեմա 6. Արտակարգ իրավիճակներում առաջին բուժօգնություն առարկայի նպատակը, խնդիրները, առանձնահատկությունները և հետազոտության մեթոդները: Հիվանդություն (վնասվածք, թունավորում): Անոթազարկի հաճախականության չափումը: Արյան ճնշման չափումը: Թեմա 7. Հիվանդի (վնասվածքով, թունավորված) հետազոտությունը և ախտորոշումը: Արյունահոսություն, առաջին բուժօգնությունը: Արյան տեղային արյունահորդում: Դեղանյութի զետեղումը դեղանոթից ներարկիչի մեջ: Դեղանյութի ենթամաշկային ներարկումը: Դեղանյութի ներմկանային ներարկումը: Դեղանյութի ներանոթային ներարկումը: Թեմա 8. Բազուկի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Նախաբազուկի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Ձեռնաթաթի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Բազուկ-թիակ-անրակային հոդապռկում (հոդապռկախտ): Բազուկի վերքակապումը: Նախաբազուկի վերքակապումը: Ձեռնաթաթի վերքակապումը: Թեմա 9. Ազդրի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Սրունքի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Ոտնաթաթի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Ազդրի վերքակապումը: Սրունքի վերքակապումը: Ոտնաթաթի վերքակապումը: Թեմա 10. Գլխի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Կրծքավանդակի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Որովայնի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Գլխի վերքակապումը: Կրծքավանդակի վերքակապում: Որովայնի վերքակապումը: Թեմա 11. Ողնաշարի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Կոնքի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Թունավորում, առաջին բուժօգնությունը: Թեմա 12. Տարբերամարմնամասանույնատեսքի վնասվածք, առաջին բուժօգնությունը: Տարբերամարմնամասատարբերատեսքի վնասվածք,

	առաջին բուժօգնությունը: Բազուկ-թիակ-անրակային հոդի վերքակապումը, բազուկ-նախաբազուկային հոդի վերքակապումը, նախաբազուկ-ձեռնաթաթային հոդի վերքակապումը: Կոնք-ազդրային հոդի վերքակապումը, ազդր-սրունքային հոդի վերքակապումը, սրունք-ոտնաթաթային հոդի վերքակապումը, մարմնի ջերմաստիճանի չափում:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	*<u>Գնահատման մեթոդներն ու չափանիշները.</u>* Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ 1) Առաջին ընթացիկ ստուգում (դասընթացի 8-րդ Թեմա՝ 20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Գրավոր ստուգում համակցված գնահատում դասախոսի և ուսանողների կողմից - Գնահատման չափանիշները՝ - Հարցատոմսում առաջադրված հարցերի պատասխանները - Առարկայի իմացությունը -Իրավիճակի գնահատում 2) Երկրորդ ընթացիկ ստուգումը (դասընթացի 12-րդ Թեմա՝ 20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Բանավոր հարցում դասախոսի կողմից - Գնահատման չափանիշները՝ - Առարկայի իմացությունը 3.Մասնակցությունը դասընթացին (20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Հաճախումների հաշվում - Գնահատման չափանիշները՝ - Ներկայությունը 4)Մասնակցությունը և ակտիվությունը գործնական աշխատանքներին (20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Ներգրավվածության աստիճանի հաշվում - Գնահատման չափանիշները՝ - Ներկայությունը 5 Եզրափակիչ ստուգում 6) Գործնական և ստուգողական աշխատանք (ընդհանուր գնահատականի 20 % կամ 20 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Նեգրավվածության աստիճանի հաշվառում - Գնահատման չափանիշները՝ - Տնային աշխատանքների կատարում - Մասնակցությունը լսարանային քննարկումներին - Մասնակցությունը ստուգողական աշխատանքներին 7) Ինքնուրույն աշխատանք (ընդհանուր գնահատականի 10 % կամ 10 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Անհատական և խմբային աշխատանքի արդյունքում պատրաստված նախագծի պաշտպանություն - Գնահատման չափանիշները՝

	- Անհատական աշխատանքի ներկայացում - Խմբային աշխատանքի ներկայացում - Թիմային աշխատանքի մասնակցության աստիճան - Թիմային աշխատանքի ձևավորված հմտություն 8)Բոնուսներ (ընդհանուր գնահատականի 30 % կամ 30 միավոր) - Գնահատման մեթոդը՝ - Վերը նշված 6 տարբեր կետերից առաջացած արդյունքների հանրագումարը - Գնահատման մեթոդներ - Ռեֆերատ, Զեկույց, Թեստ, Գործարար խաղեր (ակտիվ մասնակցություն), Կլոր սեղան (ակտիվ մասնակցություն), Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծութ յուն, Նախագծերի մեթոդ, Հարցի նախապատրաստման մոդել, Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում, Աշխատանքային տետրի վարում, Կուրսային աշխատանք, Հարցազրույց, Ստուգողական աշխատանք: Դասավանդման և ուսումնառության մեթոդներ ա/Լսարանային պարապմունքներ Մտագրոհ, Նախագծային մեթոդ, T-աձև աղյուսակ, M-աձև աղյուսակ, Պրիզմա, Խճանկար, Անկյուններ, Բանավեճ, Բառային քարտեզ, Իրադրությունների վերլուծության մեթոդ, զուգակցված դաս, հիմնահարցային դասախոսություն, դրույթային դասախոսություն, դասախոսություն-ամփոփում, ակնադիտական դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-զրույց, դասախոսություն-քննարկում, թեստերի և փոքր-թեստերի կատարում, դասախոսություն-ամփոփում, գործնական պարապմունքներ, ընդհանրական դասախոսություններ, հակիրճ դասախոսություն, պրակտիկում, զուգակցված դաս, անհատական աշխատանքով, ինտեգրատիվ դաս, գործնական (արտադրական) ուսուցման տիպային դաս, ակնադիտական դասախոսություն, նախօրոք պլանավորված սխալներով դասախոսություն, թրեյնինգ, թեմատիկ սեմինար, սեմինար-կոլոկվիում, անհատական աշխատանքով սեմինար, սեմինար-հարց-պատասխան, թեմատիկ սեմինար, սեմինար-հարց-պատասխան, խմբային աշխատանքով սեմինար, որոնողական սեմինար, ընտրովի խմբերում կազմակերպվող սեմինար, համակարգային սեմինար, լաբորատոր պարապմունք: բ/արտալսարանային պարապմունքներ ինտեգրատիվ դաս, սեմինար-բանավեճ, հիմնահարցային սեմինար, արտադրական գործնական պարապմունքներ,հիմնահարցային սեմինար, բազմատարբերակային հարցաթերթերի լրացում, թատերային ներկայացում, տվյալների բազայի ստեղծում, մասնագիտական գործունեության հետևում և իրական վերարտադրություն, դասախոսություն-խորհրդատվություն, խմբային աշխատանքով սեմինար,

միջառարկայական սեմինար, ստեղծագործական սեմինարներ, միջառարկայական սեմինար, սեմինար-էքսկուրսիա, կողմնորոշիչ սեմինար:

8)Բոնուսներ (ընդհանուր գնահատականի 30 % կամ 30 միավոր)

- Գնահատման մեթոդը՝
- Վերը նշված 6 տարբեր կետերից առաջացած արդյունքների հանրագումարը
- Գնահատման չափանիշները՝

- Գնահատման չափանիշները՝

Ուսանողների գիտելիքների վերջնական գնահատման ձևերը

Գնահատման սկզբունքները

Հաճախումները դասերին	10 միավոր
Ինքնուրույն աշխատանք	20 միավոր
Գործնական աշխատանք	20 միավոր
Առաջին ընթացիկ ստուգում	20 միավոր
Երկրորդ ընթացիկ ստուգում	20 միավոր
Ամփոփիչ ստուգում	10 միավոր

Ը Ն Դ Ա Մ Ե Ն Ը —— 100 %

Գնահատման սանդղակ

Գնահատականը ըստ 5 բալանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ10 միավորանոց համակա
"գերազանց" (5)	96-100
"գերազանց" (5)	91-95
"գերազանց" (5)	86-90
"լավ" (4)	81-58
"լավ" (4)	76-80
"լավ" (4)	71-75
"բավարար" (3)	66-70
"բավարար" (3)	61-65
"բավարար" (3)	55-60
"անբավարար" (2)[1]	40- 54
"անբավարար" (2)[2]	մինչև 40
"ստուգված"	55-100
"չստուգված"[1]	40-54
"չստուգված"[2]	մինչև 40

[1])Թույլատրվում է մասնակցել քննության պարտքերի մարմանը

[2])Չի թույլատրվում մասնակցել պարտքերի մարմանը

Գնահատման կառուցվածքը

Գնահատումը կատարվում է բուհում ընդունված 100 միավորանոց բազմագործոնային գնահատման կանոնակարգի համաձայն.

- երկու ընթացիկ և մեկ եզրափակիչ ստուգարք
- 2-4 ինքնուրույն աշխատանք
- 2-4 ստուգողական տեստային աշխատանք

– առաջին ընթացիկ ստուգում (դասընթացի 9-րդ Թեմա՝ մինչև 20 միավոր)

– երկրորդ ընթացիկ ստուգում (դասընթացի 12-րդ Թեմա՝ մինչև 20 միավոր)

	• առաջին և երկրորդ ընթացիկ ստուգումների արդյունքները միջինացվում են – մասնակցությունը դասընթացին (մինչև 20 միավոր) - մասնակցությունը և ակտիվությունը գործնական աշխատանքներին (մինչև 20 միավոր) - եզրափակիչ քննություն - գործնական և ստուգողական աշխատանք (մինչև 20 միավոր) - դրական համարվում է 8-ից 20 միավորը - ինքնուրույն աշխատանք (մինչև 20 միավոր) ուսանողի հմտությունները և կարողությունները (մինչև 30 միավոր)
Գրականություն	Պարտադիր- 1. В.И.Покровский. Популярная медицинская энциклопедия. 1989 2. А. Воробьева. Учебное пособие для подготовки медицинский сестер. 2001 3. Ա. Ն. Մուրատով . Վիրաբուժություն և հիվանդների խնամքը , 1989 4. Գ. Ստամբոլցյան , " Ներքին հիվանդություններ ", 2000 5. Ս. Մինասյան , Առողջագիտություն , 2008 6. Օ. Ջուհարյան , Կենսագործունեության անվտանգություն , 2005 7. А. Воробьева. Справочник практического врача. 2000 8. Վ. Ս. Մադոյան, Լ. Վ. Եդոյան, Մեթոդական ցուցումներ բժշկագիտության հիմունքներ և առողջության պահպանում ու արտակարգ իրավիճակներում առաջին բուժօգնություն առարկաների գործնական պարապմունքների վերաբերյալ, 2018 Լրացուցիչ- 1. Կարմիր խաչ, Առաջին օգնության հիմունքներ, 1999 2. Վ. Մադոյան , "Մեթոդական ցուցումներ բժշկագիտության հիմունքներ առարկայից " , 2000 3. Е.А.Федина. Справочник провизора – консультанта. 2005 4. Է. Ս.Գաբրիելյան , Ֆարմակոլոգիա, 1998 5. Վ. Ա. Աբովյան , Առաջին օգնություն / հանրամատչելի ձեռնար/, 2012

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՀԼԳ/բ-003-Գրաբար 1</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">2կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">28</td><td>Դասախոսություն</td><td></td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td></td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>28</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">32</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">60</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ համապատասխան գիտելիքներ հայերենի պատմության հին շրջանի վերաբերյալ՝ լեզվական բազմաթիվ իրողությունների հիմքը ճիշտ ընկալելու և վերլուծելու, նաև՝պատմական սկզբնաղբյուրները բնագրով ուսումնասիրելու և ճիշտ հասկանալու համար: Դասընթացին ներկայացվում են գրաբարի հնչյունական, բառային և քերականական համակարգերը՝ իբրև գրավոր հուշարձանների լեզու: Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ինչպես նաև ապագա ուսուցչին տեսական և գործնական – կիրառական կարողություններով ու հմտություններով զինելը:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● Գրաբարի կառուցվածքային օրինաչափությունները, բառապաշարի և քերականական ձևերի ծագումնաբանական և տիպաբանական առանձնահատկությունները, հին հայերենի բնութագիրը՝ ըստ տարբեր մատենագիր հեղինակների:
Հմտություն
● Ընթերցել գրաբար ձեռագրերը, բացատրել դրանց իմաստը, ճիշտ թարգմանել, վերլուծել քերականական օրինաչափությունները, բնութագրել հին հայերենի կառուցվածքային առանձնահատկությունները և քերականական իմաստները, դրանց արտահայտության ձևերի տարբերությունների պատճառները:
Կարողունակություն
● Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է տիրապետի հին լեզուներ ուսումնասիրելու մեթոդաբանությանը, գրաբարի առանձնահատկություններին, կարողանա անհրաժեշտ փաստագիտական տվյալներ հավաքել տարբեր պատմաղբյուրներից, դրանք վերլուծել և համեմատել, անհրաժեշտ հետևություններ անելու</td></tr>
</table>

	կարողություն ձևավորել:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Գրաբարն իբրև 5 -11-րդ դ.դ. գրական լեզու: Գրաբարի հնչյունական համակարգը. այբուբեն: Ձայնավորներ և բաղաձայններ: Երկբարբառներ և եռաբարբառներ: Թեմա 2. Ընդհանուր- պատմական հնչյունափոխություն: Շեշտ և շեշտից կախված հնչյունափոխություն: Թեմա 3. Հոլովների կազմությունը: Ա արտաքին հոլովում: Ա ներքին հոլովում: Թեմա 4. Ե պարզ հոլովում: Ի պարզ հոլովում: Թեմա 5. Ի-ա արտաքին և ներքին հոլովումներ: Թեմա 6. Ո պարզ հոլովում: Տրական հոլով. ում վերջավորություն ստացող բառեր: Թեմա 7. ՈՒ պարզ հոլովում: Թեմա 8. Ո-ա խառն հոլովում: Թեմա 9. Դերանուն: Տեսակները: Անձնական դերանունների հոլովումը: Թեմա 10. Փոխադարձ դերանունների հոլովումը: Թեմա 11. Ցուցական դերանունների հոլովումը: Ցուցական դերանունների հոլովումը գոյականների հետ: Թեմա 12. Ստացական դերանունների հոլովումը: Թեմա 13. Հարաբերական դերանունների հոլովումը: Հարցական դերանունների հոլովումը: Թեմա 14. Անորոշ դերանունների հոլովումը: Որոշյալ դերանունների հոլովումը: Թեմա 15. Ածականների հոլովումը: Ածականի համեմատության աստիճանի կազմության առանձնահատկությունները: Ընթերցանություն և թարգմանություն: Թեմա 16. Թվականների կազմության առանձնահատկությունները: Ընթերցանություն և թարգմանություն: Թվականների հոլովումը: Անգիր հատվածներ:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ 1. Առաջին ընթացիկ քննություն (դասընթացի 8-րդ շաբաթ) · Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ Գրավոր քննություն թեստային առաջադրանքների ձևով, պատասխանների գնահատում դասախոսի կողմից՝ յուրաքանչյուր հարցի համար նախապես նշված միավորների հատկացմամբ: · Գնահատման չափանիշները՝ - Առաջադրված հարցի ճիշտ պատասխանը, - Առարկայի իմացություն: 2. Երկրորդ ընթացիկ քննություն (դասընթացի 16-րդ շաբաթ. երկու միջանկյալ քննություններին տրվում է ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20 միավոր) · Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ Գրավոր քննություն թեստային առաջադրանքների ձևով, պատասխանների գնահատում դասախոսի կողմից՝ յուրաքանչյուր հարցի համար նախապես նշված միավորների հատկացմամբ: · Գնահատման չափանիշները՝ - Առաջադրված հարցի ճիշտ պատասխանը - Առարկայի իմացությունը 3. Մասնակցությունը դասընթացին (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր) · Գնահատման մեթոդը՝ - Հաճախումների հաշվառում · Գնահատման չափանիշները՝ - ներկայություն 4. Մասնակցությունը գործնական աշխատանքներին

	(ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր) · Գնահատման մեթոդը՝ - մասնակցությունը լսարանային քննարկումներին - բանավոր հարցման արդյունքների հաշվառում 5. Ինքնուրույն աշխատանքներ(ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր) · Գնահատման մեթոդը՝ - ռեֆերատների կատարում - բնագրային նյութի լեզվաբանական վերլուծության ներկայացման որակ, - բառարանային քննական աշխատանքների ստուգում: 6.Գործնական հմտություններ (ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր) · Գնահատման մեթոդը՝ - միավորը տրվում է ուսանողին՝ գործնական հանձնարարություններից դրական գնահատական ստանալու դեպքում: գ Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու գնահատում՝ 7. Հանրագումարային քննություն (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը, կամ 20 միավոր) · Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ · բանավոր քննություն հարցատոմսերի միջոցով և պատասխանների գնահատում լսարանում դասախոսի կողմից: · Գնահատման չափանիշները՝ - տեսական հարցերի ճիշտ պատասխանները և եզրահանգումները, - հնչյունաբանական վերլուծության ճշգրտությունը, - խոսքի տրամաբանական կառուցվածքը, առարկայի ընդհանուր իմացությունը:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Ա. Աբրահամյան, Գրաբարի ձեռնարկ, Ե., 1976: 2. Գ.Խաչատրյան, Գրաբարի շարահյուսության ձեռնարկ, Ե., 1989: Լրացուցիչ- 1. Լ.Խաչատչյան, Գ.Թոսունյան, Գրաբարի դասագիրք, Ե., 2004: 2. Հ.Ավետիսյան, Ռ.Ղազարյան, Գրաբարի ձեռնարկ, Ե., 1976: 3. Հ.Ավետիսյան, Որոշիչ-որոշյալի կապակցությունը գրաբարում, Ե., 1972: 4. Մ. Աբեղյան, Երկեր, հ. Ձ.,Ե., 1974: 5. Մ. Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն, Ե., 1965: 6. Պ. Ծարաբխանյան, Գրաբարի ձեռնարկ, Ե., 1974: 7. Պ. Ծարաբխանյան, Գրաբարի շաղկապները, Ե., 1960: 8. Վ.Առաքելյան, Գրաբարի հոլովումը և խոնարհումը, Ե., 1945: 9. 8. Վ.Համբարձումյան, Գրաբարի ինքնուսույց, Ե., 1999:

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՀԼԳ/բ-004-Գրաբար 2</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">2 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">28</td><td>Դասախոսություն</td><td></td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td></td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>28</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">32</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">60</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ համապատասխան գիտելիքներ հայերենի պատմության հին շրջանի վերաբերյալ՝ լեզվական բազմաթիվ իրողությունների հիմքը ճիշտ ընկալելու և վերլուծելու, նաև՝պատմական սկզբնաղբյուրները բնագրով ուսումնասիրելու և ճիշտ հասկանալու համար: Դասընթացին ներկայացվում են գրաբարի հնչյունական, բառային և քերականական համակարգերը՝ իբրև գրավոր հուշարձանների լեզու: Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ինչպես նաև ապագա ուսուցչին տեսական և գործնական – կիրառական կարողություններով ու հմտություններով զինելը:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● Գրաբարի կառուցվածքային օրինաչափությունները, բառապաշարի և քերականական ձևերի ծագումնաբանական և տիպաբանական առանձնահատկությունները, հին հայերենի բնութագիրը՝ ըստ տարբեր մատենագիր հեղինակների:
Հմտություն
● Ընթերցել գրաբար ձեռագրերը, բացատրել դրանց իմաստը, ճիշտ թարգմանել, վերլուծել քերականական օրինաչափությունները, բնութագրել հին հայերենի կառուցվածքային առանձնահատկությունները և քերականական իմաստները, դրանց արտահայտության ձևերի տարբերությունների պատճառները:
Կարողունակություն
● Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է տիրապետի հին լեզուներ ուսումնասիրելու մեթոդաբանությանը, գրաբարի առանձնահատկություններին, կարողանա անհրաժեշտ փաստագիտական տվյալներ հավաքել տարբեր պատմաղբյուրներից, դրանք վերլուծել և համեմատել, անհրաժեշտ հետևություններ անելու կարողություն ձևավորել:</td></tr>
</table>

Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 17. Խոնարհում: Լծորդ և լծորդություն: Պարզ և ածանցավոր բայեր: Ներգործաձև և կրավորաձև խոնարհում: Պարզ և բաղադրյալ ժամանակներ: Թեմա 18. Բայահիմքեր: Ներկայի հիմք: Ներկա ժամանակաձև: Անցյալ անկատար ժամանակաձև: Թեմա 19. Առաջին ապառնի ժամանակաձև: Արգելական հրամայական: Թեմա 20. Անորոշ, անցյալ, ենթակայական և ապառնի դերբայներ: Թեմա 21. Անցյալ կատար յալի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր: Անցյալ կատարյալի հիմքի կազմությունը: Անցյալ կատարյալ ժամանակը: Թեմա 22. Երկրորդ ապառնի: Բուն հրամայական: Հորդորական հրամայական: Թեմա 23. Պատճառական բայեր: Միադիմի բայեր: Բաղադրյալ ժամանակաձևեր՝ անցյալ դերբայով: Բաղադրյալ ժամանակաձևեր՝ ապառնի դերբայով: Պակասավոր բայեր: Թեմա 24. Անկանոն բայեր: Խոնարհման հիմնական տիպերը և նրանց կազմության օրինաչափությունները: Հայերենի բայաձևերի կազմության, ծագման և զարգացման օրինաչափությունները: Թեմա 25. Մակբայներ: Ձևի, տեղի, ժամանակի, չափի մակբայներ: Թեմա26. Նախդիրներ: Առ, ի, զ, ըստ, ընդ, ց նախդիրը: Ընթերցանություն և թարգմանություն:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ 1. Առաջին ընթացիկ քննություն (դասընթացի 8-րդ շաբաթ) ▪ Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ Գրավոր քննություն թեստային առաջադրանքների ձևով, պատասխանների գնահատում դասախոսի կողմից՝ յուրաքանչյուր հարցի համար նախապես նշված միավորների հատկացմամբ: ▪ Գնահատման չափանիշները՝ - Առաջադրված հարցի ճիշտ պատասխանը, - Առարկայի իմացություն: 2. Երկրորդ ընթացիկ քննություն (դասընթացի 16-րդ շաբաթ. երկու միջանկյալ քննություններին տրվում է ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20 միավոր) ▪ Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ Գրավոր քննություն թեստային առաջադրանքների ձևով, պատասխանների գնահատում դասախոսի կողմից՝ յուրաքանչյուր հարցի համար նախապես նշված միավորների հատկացմամբ: ▪ Գնահատման չափանիշները՝ - Առաջադրված հարցի ճիշտ պատասխանը - Առարկայի իմացությունը 3. Մասնակցությունը դասընթացին (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - Հաճախումների հաշվառում ▪ Գնահատման չափանիշները՝ - ներկայություն 4. Մասնակցությունը գործնական աշխատանքներին (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - մասնակցությունը լսարանային քննարկումներին

	- բանավոր հարցման արդյունքների հաշվառում 5. Ինքնուրույն աշխատանքներ(ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - ռեֆերատների կատարում - բնագրային նյութի լեզվաբանական վերլուծության ներկայացման որակ, - բառարանային քննական աշխատանքների ստուգում: 6.Գործնական հմտություններ (ընդհանուր գնահատականի 10%-ը կամ 10միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - միավորը տրվում է ուսանողին՝ գործնական հանձնարարություններից դրական գնահատական ստանալու դեպքում: Գ Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու գնահատում՝ 7. Հանրագումարային քննություն (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը, կամ 20 միավոր) ▪ Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ ▪ բանավոր քննություն հարցատոմսերի միջոցով և պատասխանների գնահատում լսարանում դասախոսի կողմից: ▪ Գնահատման չափանիշները՝ - տեսական հարցերի ճիշտ պատասխանները և եզրահանգումները, - հնչյունաբանական վերլուծության ճշգրտությունը, - խոսքի տրամաբանական կառուցվածքը, առարկայի ընդհանուր իմացությունը:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Ա. Աբրահամյան, Գրաբարի ձեռնարկ, Ե., 1976: 2. Գ.Խաչատրյան, Գրաբարի շարահյուսության ձեռնարկ, Ե., 1989: Լրացուցիչ- 1. Լ.Խաչատչյան, Գ.Թոսունյան, Գրաբարի դասագիրք, Ե., 2004: 2. Հ.Ավետիսյան, Ռ.Ղազարյան, Գրաբարի ձեռնարկ, Ե., 1976: 3. Հ.Ավետիսյան, Որոշիչ-որոշյալի կապակցությունը գրաբարում, Ե., 1972: 4. Մ. Աբեղյան, Երկեր, հ. Զ.,Ե., 1974: 5. Մ. Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն, Ե., 1965: 6. Պ. Շարաբխանյան, Գրաբարի ձեռնարկ, Ե., 1974: 7. Պ. Շարաբխանյան, Գրաբարի շաղկապները, Ե., 1960: 8. Վ.Առաքելյան, Գրաբարի հոլովումը և խոնարհումը, Ե., 1945: 9. 8. Վ.Համբարձումյան, Գրաբարի ինքնուսույց, Ե., 1999:

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՄՀ/բ-128- Հոգեբանություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">2 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">24</td><td>Դասախոսություն</td><td>16</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">36</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">60</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Առարկայի նպատակն է.
● Ուսանողներին զինել հոգեբանության մասին գիտելիքներով:
● Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական, հոգեբանական և մեթոդական գիտելիքները:
● Ուսանողներին գաղափար տալ ընդհանուր հոգեբանության օրինաչափությունների մասին:
● Ընդհանուր հոգեբանության բնագավառում ձեռք բերած գիտելիքներն և ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:
● Նախապատրաստել հոգեբանական գիտությունների շարքի առարկաների (սոցիալական հոգեբանություն, սոցիոլոգիա, սպորտային հոգեբանություն և այլն) հետագա առավել գիտական և լուրջ ուսումնասիրություններին:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● Հոգեբանության սահմանումը,
● Հոգեբանության առարկան,
● Հոգեբանության հիմնական մեթոդները,
● Հոգեբանության կողմից լուծվող հիմնական խնդիրները,
● Գործունեության կառուցվածքը:
● Իմացական գործընթացները՝ զգայություն, ընկալում, ուշադրություն, հիշողություն, մտածողություն, երևակայություն:
● Մարդու հույզերն ու զգացմունքները,
● Ըստ խառնվածքի դասակարգումը, յուրաքանչյուր տիպի առանձնահատկությունները:
Հմտություն
● Տիրապետում է հոգեբանություն գիտության առարկային, մեթոդներին և խնդիրներին:
● Տիրապետում է անձի և գործունեության կառուցվածքի մասին գիտելիքներին:
● Ունի անհրաժեշտ գիտելիքներ իմացական գործընթացների վերաբերյալ:
● Ունի անրաժեշտգիտելիքներ հուզակամային գործընթացների վերաբերյալ:</td></tr>
</table>

	Կարողունակություն ● Ձեռքբերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, ● Կիրառել ընդհանուր հոգեբանության հետազոտության մեթոդները, որոշ գիտականհարցերի վերաբերյալ կատարելինքնուրույնեզրահանգումներ:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1 Հոգեբանության առարկան, արդի խնդիրները, մեթոդները: Թեմա 2 Հոգեբանության ծագումն ու զարգացումը, ներկավիճակը, ճյուղերը, կառուցվածքը: Թեմա 3. Հոգեկանի ծագումն ու զարգացումը: Թեմա 4 Անձնավորություն : Թեմա 5 Միջանձնային հարաբերությունների հոգեբանություն: Թեմա 6 Գործունեության հոգեբանական բնութագիրը: Թեմա 7 Ուշադրություն: Թեմա 8 Հաղորդակցում և լեզու: Թեմա 9 Զգայություն: Թեմա 10 Ըմբռնում: Թեմա 11 Հիշողություն: Թեմա 12 Մտածողություն: Թեմա13 Երևակայություն: Թեմա 14 Հույզերևզգացմունքներ Թեմա15 Խառնվածք,բնավորություն:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ ● Ընթացիկ ստուգումների հաշվառում: Գնահատման չափանիշները՝ ● Երկու ընթացիկ ստուգումների՝ թեստային առաջադրանքների հաշվառում, ● Երկու ինքնուրույն աշխատանքների հաշվառում /ռեֆերատ, մշակում, զեկույց/, ● Հաճախելիության ցուցանիշների հաշվառում, ● Գործնական աշխատանքների հաշվառում:
Գրականություն	Պարտադիր 1. Նալչաջյան Ա.Ա. Հոգեբանությանհիմունքներ, Ե.1997 2. Ավանեսյան Հ., Հովհաննիսյան Հ., հովհաննիսյան Ս., Ասրիյան Է. Հոգեբանություն. դեմքեր, փաստեր/ Ուսումնականձեռնարկ. Եր. ԵՊՀ հրատ. 2010,204 էջ 3. Психология. Учебное пособие под. Ред. Е. И. Рогова. М., 2005 3. Маклаков А. Г. Общая психология. М., 2007 4. СтоляренкоЛ. Д. Основы психологии. Ростов-на-Дону, 2005 5. Блейхер, Вадим Моисеевич, and Инна Вадимовна Крук. "Толковый словарь психиатрических терминов Լրացուցիչ 1. Казаков Ю.Н, Золотарёва Г.К "Общая Психология Раздел “Введение В Психологию” Конспект Лекций." 2. Немов, Р. С. "Психология: учеб.для студ. высш. пед. учеб. заведений: в 3 кн." М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС (2003).

	3. http://www.uni.edu/tan/structuralism.htm 4. http://psychology.about.com/od/historyofpsychology/a/schoolsthought.htm

Դասընթացիթվանիշը, անվանումը	**ՄՀ/բ-132 -Մանկավարժություն**			
Դասընթացինհատկացվողկրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառությանտարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ			
Ժամերիբաշխումը	Լսարանային	24	Դասախոսություն	16
			Սեմինար	8
			Լաբորատորաշխատանք	
			Գործնականաշխատանք	
	Ինքնուրույն	36		
	Ընդամենը	60		
Ստուգմանձևը	ստուգարք			
Դասընթացինպատակը	Ուսանողներին զինել մանկավարժական տեսական գիտելիքները արդյունավետ կիրառելու կարողություններով և հմտություններով, ընդարձակելնրանց մանկավարժական աշխարհայացքը զարգացնել մանկավարժական վերլուծական, համադրական և ստեղծագործական կարողությունները: Ձևավորել մանկավարժական տարբեր իրավիճակներում արագ կողմնորոշվելու կարողություն:			
Դասընթացիվերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Մանկավարժության առարկան, հիմնական հասկացությունները, կարևորագույն խնդիրները, ● Մանկավարժության կապը այլ գիտությունների հետ, ● Մանկավարժական գիտաճյուղերի բնութագիրը, ● Մանկավարժության գիտահետազոտական մեթոդները, ● Անձնավորության զարգացման և ձևավորման գործոնները, ● Անձնավորության զարգացման տարիքային փուլերը, ● Կրթության բովանդակության ընդհանուր բնութագիրը, ● Ուսուցման գործընթացի էությունը, ● Ուսուցման սկզբունքները, ● Ուսուցման մեթոդները և միջոցները, ● Ուսուցման կազմակերպման ձևերի էվոլյուցիոն զարգացումը, ● Դասը որպես ուսուցման կազմակերպման հիմնական ձև, ● Ուսուցման կազմակերպման օժանդակ ձևերը, ● Ուսուցման գործընթացի կազմակերպման դիդակտիկական նոր համակարգերը, ● Ուսուցման գործընթացի ախտորոշումն ու վերահսկումը, ● Ուսուցման ժամանակակից մեթոդների ու տեխնոլոգիաների կիրառումը դպրոցում,			

	• Ուսուցչին ներկայացվող կոմպետենցիաներ և մասնագիտական կոմպետենտություն, • Դաստիարակության նպատակի հիմնախնդիրը, • Դաստիարակության գործընթացի էությունը, առանձնահատկությունները, • Դաստիարակության օրինաչափությունները, սկզբունքները, • Դաստիարակության մեթոդները և կազմակերպմանձևերը, • Դաստիարկության բաղադրամասերը: *Հմտություն* • մանկավարժության հիմնական հասկացությունների բնութագրմանը, • տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառելուն • ուսուցման և դաստիարակության մեթոդների ու տեխնոլոգիաների իմաստավորմանը, • ուսուցման և դաստիարակության սկզբունքների իմաստավորմանը, • տնօրենի, փոխտնօրենների, ուսուցիչ-դաս-տիարակի կոմպետենցիաների գաղափարագրմանը • մանկավարժական վարպետությանը: *Կարողունակություն* • արդյունավետ օգվտել մանկավարժության գիտահետազոտական մեթոդներից, • իմաստավորել անձի զարգացման գործոնները, • իմաստավորել անձի զարգացման տարիքային շրջափուլերը, • իմաստավորել ուսուցման և դաստիարակության կազմակերպման օժանդակ ձևերը, • բնութագրել ուսուցողական և միավորային մատյանները, • ներկայացնել արդի գնահատման համակարգը, • ներկայացնել ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաները, • կարևորել ուսուցչին ներկայացվող կոմպետենցիաները, • տրամաբանել մասնագիտական կոմպետենտության ձեռքբերման պահանջները • արագ կողմնորոշվել տարաբնույթ դաստիարակչական իրավիճակներում, • տիրապետի մանկավարժական տեխնիկային, • տիրապետի կոլեկտիվի տեսական հիմունքներին, • տիրապետի դպրոցի կառավարման հիմունքներին:
Դասընթացիբովանդակությունը	Թեմա 1. Մանկավարժություն, ծագումը, օբյեկտը, առարկան, հիմնական հասկացությունները: Դաստիարակության նպատակի հիմնական խնդիրը մանկավարժության մեջ: Թեմա 2. Անձնավորության զարգացման գործոնները, տարիքային փուլերը: Անձնավորության ձևավորման խնդիրը մանկավարժության մեջ: Թեմա 3. Դիդակտիկայի էությունը, հիմնական հասկացությունների բնութագիրը: Ուսուցման գործընթացի էությունը, օրինաչափությունները, սկզբունքները: Ուսուցման մեթոդները, կազմակերպման ձևերը:

	Թեմա 4. Դաստիարակության գործընթացի էությունը, իմաստները, օրինաչափությունները, առանձնահատկությունները: Դաստիարակության սկզբունքները: Դաստիարակության մեթոդները, դրանց դասակարգումը, դաստիարակության կազմակերպման ձևերը: Թեմա 5. Աշակերտական կոլեկտիվի ձևավորումը: Թեմա 6.Դպրոցականների աշխարհայացքի ձևավորումը: Թեմա 7. Դաստիարակության բաղադրամասերը: Թեմա 8. Դպրոցի կառավարման հիմունքները:
Գնահատմանմեթոդները և չափանիշները	Բանավոր, գրավոր հարցում, թեստ Ներկայություն, գիտականություն, ինքնուրույնություն, ակտիվություն, խոսքի հստակություն:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Յու. Ամիրջանյան, Ա. Ա. Սահակյան, Մանկավարժություն, Ե.2004 2. Ն. Ե. Կովալյով, Բ. Ֆ. Ռայսկի, Ն.Ա.Սորոկին, Մանկավարժությաններածություն 3. Գ. Ե. Ղույումչյան, Մանկավարժություն, 1,2 գիրք, Ե 2005 2. Յու. Կ. Բաբանսկի, Մանկավարժություն, հատոր 1-2, Ե. 1986 3. Վ. Ա. Կրուտեցկի, Մանկավարժականհոգեբանությանհիմունքներ, Ե.1976 4. Ս. Պ. Մանուկյան, Մանկավարժականընդհանուրհիմունքներ, Ե.1999 5. Լեոնտև, Հոգեկանիզարգացմանպրոբլեմները, Ե. 1968 6. И. П. Подласый, Педагогика, М. 2003 7. Б. П. Есупова, Основыдидактики, 1967 8. А. С. Макаренко, Педагогическаяпоема, М. 1979 Լրացուցիչ- 1. Յան Ամոս Կոմենսկի «Մեծ դիդակտիկա», Երևան, 1962թ. 2. Ա. Մակարենկո «Մանկավարժական ընտիր երկեր», Երևան, 1950թ. 3. Ա. Դիստերվեգ «Մանկավարժական ընտիր երկեր», Երևան, 1963թ. 4. Ժ.Ժ. Ռուսսո «Էմիլ կամ դաստիարակության մասին», 2 հատոր, Երևան, 1960թ., 1962թ. 5. Կ. Դ. Ուշինսկի «Մանկավարժական ընտիր երկեր», 2 հատոր, Երևան, 1958թ., 1959թ. 6. Խ. Աբովյան «Պատմություն Տիգրանի կամ բարոյական խրատներ հայմանուկներին»: 7. Կրթության մասին «ՀՀ օրենք», 2003 8. Մանուկ Մկրտչյան «ՀՀ կրթակարգը և պետական չափորոշիչները», 2004 9. СластенинВ. А., ИсаевИ. Ф., МищенкоА. И., ШияновЕ. Н., Педагогика, М., 2004

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-001- Հայոց պատմություն-1</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">5 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">66</td><td>Դասախոսություն</td><td>48</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>18</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">84</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">150</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ընթացիկ քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել տեսական պատկերացումներ Հայ ժողովրդի կազմավորման պատմաաշխարհագրական միջավայրի, Ք.ա. 3-1-ին հազարամյակներում ձևավորած պետական կազմավորումների քաղաքական և մշակութային պատմության, հարևան պետությունների հետ նրա ռազմաքաղաքական տնտեսական և հոգևոր-մշակութային հարաբերությունների մասին: Դասընթացի նպատակներից է նաև ուսանողի մոտ ձևավորել հստակ պատկերացումներ Հայոց պատմության հնագույն և հին շրջանի առանցքային հիմնախնդիրների և պատմագիտության մեջ դրանց վերաբերյալ առաջադրված տեսակետների վերաբերյալ:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● Ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ հայ ժողովրդի հնագույն և հին շրջանի պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում,
● Պատկերացնի Հայ ժողովրդի պատմության ընթացքը, նրա փուլերը, կարևորագույն իրադարձությունները,
● նրա վարչաքաղաքական վերաձևությունների պատճառահետևանքային հարաբերությունները:
Հմտություն
● Կարողանա տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար,
● Կարողանա Հայաստանի վարչաքաղաքական վերափոխությունների կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել և մեկնաբանել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից
● Կարողանա գիտելիքները կիրառել հայոց և համաշխարհային պատմության քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար
Կարողունակություն
● Հայոց հին շրջանի պատմության ընթացքը և դրանից բխող հետևությունները կրթադաստիրակչական գործընթացում գնահատելու և օգտագործելու կարողություն,
● պատմական տարբեր դարաշրջաններում գոյություն ունեցած հայկական պետականությունների վարչա-</td></tr>
</table>

	քաղաքական, տնտեսական և հոգևոր-մշակութային համակարգերի միջև գոյություն ունեցած ընդհանրությունները, նմանություններն ու տարբերությունները բացահայտելու կարողություն, • պատմական կոնկրետ ժամանակի և պատմաքաղաքական իրողությունների ազդեցությունները հայկական քաղաքակրթության ինքնատիպությունների ձևավորման գործում ճիշտ ընկալելու կարողություն, • հայկական քաղաքակրթության պատմական զարգացման օրինաչափությունները ընկալելու և վերլուծելու կարողություն, • պատմական իրողությունները հասկանալու համար կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառման կարողություն, • հայոց պատմության առանքային խնդիրները համադրելու կարողություն, • ստացած գիտելիքների միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն, • պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից բացահայտելու կարողություն, • հայ արդի սոցիալ-մշակութային գործընթացների ու միտումների վերաբերյալ վերլուծություններ կատարելու կարողություն • մշակութային արժեքների բազմացման, պահպանման ու փոխանցման գործընթացի հետ կապված սեփական հետազոտություններ կազմակերպելու կարողություն • տվյալ պատմական ժամանակաշրջանում նշանավոր գործիչների վարքն ու գործունեությունը վերլուծելու կարողություն • պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համեմատելու կարողություն • պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն: • համադրել պատմագիտության մեջ առկա տարբեր ուղությունները, տեսությունները և փաստարկել սեփական դիրքորոշումը: • պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության կարողություն • պատմական փաստերը համադրելու և երևույթները համակողմանի գնահատելու կարողություն • հասարակական կյանքի վրա համաշխարհային գործընթացների ազդեցությունը հասկանալու կարողություն • մասնագիտորեն ընկալել ժամանակակից աշխարհի սոցիալական, մշակութային, տնտեսական և քաղաքական զարգացման պայմանները, պատմական զարգացման կայուն միտումները

	• ազատ կողմնորոշվել համաշխարհային քաղաքակրթությունների և հայրենական պատմության հրատապ ու հանգուցային հարցերի վերաբերյալ ժամանակակից մոտեցումներում, տեսակետներում և պատկերացումներում • տեսական գիտելիքներն օգտագործել գործնական խնդիրներ լուծելու համար: • փոփոխվող սոցիալական իրականության և գիտության զարգացման ժամանակակից պայմաններում վերագնահատել կուտակված փորձն ու վերլուծել իր հնարավորությունները: • օգտագործելով նորագույն կրթական տեխնոլոգիաները ձեռք բերել նոր գիտելիքներ: • տրամաբանորեն ճիշտ ձևակերպել գրավոր և բանավոր խոսքը, գիտական հիմունքներով կազմակերպել իր աշխատանքը • միջմշակութային տարբերությունները և բազմազանությունները ընկալելու կարողություն
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հայոց պատմություն առարկան, նրա ուսումնասիրության օբյեկտը, հետազոտության մեթոդաբանությունն ու նպատակները: Թեմա 2. Կուր-արաքսյան մշակույթը: Թեմա 3. Շումերական էպոսի Արատտա երկիրն ու նրա տեղադրությունը: Թեմա 4. Ուրարտուի վարչաքաղաքական նկարագիրը: Թեմա 5. Մինչսարգոնյան Միջագետքը և Հայկական լեռնաշխարհը: Թեմա 6. Սարգոնյան Միջագետքն ու Հայկական լեռնաշխարհը: Թեմա 7. Ուրի 3-րդ հարստությունը և Հայկական լեռնաշխարհը: Թեմա 8. Հայասան և նրա պատմաաշխարհագրական տեղադրության հարցը: Թեմա 9. Ռազմաքաղաքական փոխհարաբերությունները Հայասայի և Խխեթական տերության միջև Ք.ա. 14-րդ դ.: Թեմա 10. Հայասա-Խաթթի հարաբերությունները խեթական արքա Սուպիլուլիումաս 1-ի կառավարման օրոք: Թեմա 11. Խեթական արքա Մուրսիլիս 2-րդը և Հայասան: Թեմա 12. Խեթա-հայասական հարաբերությունները 13-րդ դ.: Թեմա 13. Հայասան և Խեթական տերության մայրամուտը: Թեմա 14. Հայ ժողովրդի փռյուգիական ծագման վարկածը. Փռյուգիական գործոնի դերը հայ ժողովրդի էթնոգենեզիսի մեջ: Թեմա 15. Ուրուատրի –Նաիրի համադաշնությունը Ք.ա. 13-րդ դ. առաջին կեսին: Թեմա 16. Ասորեստանի արքա Թուկուլտի-Նինուրտայի արշավանքները Նաիրի: Թեմա 17. Դայաենի-Դիաուխի-Տայքը Ք.ա. 12-9-րդ դդ: Թեմա 18. Ուրարտու պետության առաջացումը: Թեմա 19. Ուրարտուն Իշպուինիի ու Մենուայի կառավարման օրոք:

	Թեմա 20. Ուրարտական պետության հզորացումը: Թեմա 21. Ուրարտուի թուլացումը Ք.ա. 7-րդ դ.: Թեմա 22. Հայ ժողովրդի էթնոգենեզիսի մեջ Մելիդ-թաբալյան գործոնի դերը: Թեմա 23. Թաբալի և Ասորեստանի հարաբերությունները Ք.ա. 8-7 –րդ դդ.: Թեմա 24. Ուրարտական պետության թուլացումն ու անկումը: Թեմա 25. Հայկազունիների պետության առաջացման հարցը: Թեմա 26. Հայ-մարական և հայ պարսկական հարաբերությունները Ք.ա. 6-րդ դ. Թեմա 27. Հայաստանը Աքեմենյան սատրապություն Թեմա 28. Երվանդունիների Մեծ և Փոքր Հայքերի թագավորությունները: Թեմա 29. Մեծ Հայքի քաղաքական վերաձևությունները Արտաշես 1-ի օրոք: Թեմա 30. Հայկական աշխարհակալության կազմավորումը: Թեմա 31. Հայաստանը Ք.ա. 1-ին դ. առաջին կեսի միջազգային հարաբերություններում: Թեմա 32. Հայաստանը Ք.ա. 1-ին դ. երկրորդ կեսի միջազգային հարաբերություններում: Թեմա 33. Արտաշեսյան Մեծ Հայքի թուլացումն ու անկումը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում, կուրսային աշխատանք և այլն:
Գրականություն	Պարտադիր 1. Կրկյաշարյան Ս., Հին Հայաստանի պետական կառուցվածքը (Մ.թ.ա. VI- Մ.թ. IV դդ.), Երևան, 2005: 2. Երեմյան Ս., Հայաստանն ըստ ,,Աշխարհացոյց,,-ի, Երևան, 1963: 3. Մովսիսյան Ա., Հայաստանը Քրիստոսից առաջ երրորդ հազարամյակում, Երևան, 2005: 4. Քոսյան Ա., Ղազարյան Ռ., Խանզադյան Մ., Մարտիրոսյան Ս., Մ.թ.ա. 15-րդ դ. խեթական աղբյուրները Հայկական լեռնաշխարհի մասին, Երևան, 2018: 5. Քոսյան Ա., Տուն Թորգոմայ, Երևան, 1998: 6. Քոսյան Ա., Հայկական լեռնաշխարհի տեղանունները, Երևան, 2004: 7. Ղազարյան Ռ., Հայասա. Քաղաքական և մշակութային պատմությունը, Երևան, 2009: 8. Գրեկյան Ե., Բիայնիլի-Ուրարտու պետություն և հասարակություն,Երևան, 2016: 9. Ցականյան Ռ.. Էթնոքաղաքական տեղաշարժերը Մերձավոր Արեւելքում և Հայկական լեռնաշխարհում մ.թ.ա. VII-VI դդ., Երևան, 2018: 10. Խորիկյան Հ., Հայաստանը և Այսրկովկասը Աքեմենյան Պարսկաստանի վարչական բաժանումներում (պատմաաշխարհագրական

	ուսումնասիրություն), Երևան, 2014: 11. Խորիկյան Հ., Աքեմենյան Պարսկաստանի վարչական բաժանումը, Երևան, 2021: 12. Ադոնց Ն., Հայաստանի պատմություն, Երևան, 1972: 13. Ստեփանյան Ա., Պատմության կերպափոխությունները Մեծ Հայքում, Երևան, 2012: 14. Սարգսյան Գ., Հին Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական զարգացման մասին, Երևան, 1962: 15. Հակոբյան Թ., Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն, Երևան, 1976: 16. Մանասերյան Ռ., Հայաստանը Արտավազդից մինչև Տրդատ Մեծ, Երևան, 1997: 17. Сукиасян А. Г., Очерк истории государства и права Биайнили-Урату (880-590 гг. до н. э.), Ереван, 1975 18. Иванчик А. И.. Киммерийцы и Урарту накануне восьмого похода Саргона II, Москва, 1990 Լրացուցիչ 19. Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն, հ. 1, Հին շրջան, Երևան, 2013: 20. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ, հ. 1-4: 21. Ղափանցյան Գ., Ուրարտուի պատմություն, Երևան, 1940: 22. BIAINILI-URARTU The Proceedings of the Symposium held in Munich 12-14 October 2007 Tagungsbericht des Mьnchner Symposiums 12.-14. Oktober 2007, Edeted by S. Kroll C. Gruber U. et all., Peeters, 2012.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-002- Հայոց պատմություն-2**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	66	Դասախոսություն	48
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	84		
	Ընդամենը	150		
Ստուգման ձևը	Ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել տեսական պատկերացումներ հայ ժողովրդի Մ. թ. սկզբներից մինչև 12-րդ դ. վերջերն ընկած ժամանակաշրջանի քաղաքական, տնտեսական և մշակութային պատմության մասին: Դասընթացի նպատակներից է նաև ուսանողի մոտ ձևավորել հստակ պատկերացումներ Հայոց պատմության ուշ անտիկ և միջնադարյան ժամանակաշրջանների առանցքային հիմնախնդիրների և պատմագիտության մեջ դրանց վերաբերյալ առաջադրված տեսակետների վերաբերյալ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.			

	Գիտելիք ● Ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ հայ ժողովրդի հնագույն և հին շրջանի պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում, ● Պատկերացնի Հայ ժողովրդի պատմության ընթացքը, նրա փուլերը, կարևորագույն իրադարձութունները, ● նրա վարչաքաղաքական վերաձևությունների պատճառահետևանքային հարաբերությունները: *Հմտություն* ● Կարողանա տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, ● Կարողանա Հայաստանի վարչաքաղաքական վերափոխությունների կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել և մեկնաբանել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից ● Կարողանա գիտելիքները կիրառել հայոց և համաշխարհային պատմության քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար *Կարողունակություն* ● Հայոց հին շրջանի պատմության ընթացքը և դրանից բխող հետևությունները կրթադաստիրակչական գործընթացում գնահատելու և օգտագործելու կարողություն, ● պատմական տարբեր դարաշրջաններում գոյություն ունեցած հայկական պետականությունների վարչա-քաղաքական, տնտեսական և հոգևոր-մշակութային համակարգերի միջև գոյություն ունեցած ընդհանրությունները, նմանություններն ու տարբերությունները բացահայտելու կարողություն, ● պատմական կոնկրետ ժամանակի և պատմաքաղաքական իրողությունների ազդեցությունները հայկական քաղաքակրթության ինքնատիպությունների ձևավորման գործում ճիշտ ընկալելու կարողություն, ● հայկական քաղաքակրթության պատմական զարգացման օրինաչափությունները ընկալելու և վերլուծելու կարողություն, ● պատմական իրողությունները հասկանալու համար կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառման կարողություն, ● հայոց պատմության առանքային խնդիրները համադրելու կարողություն, ● հայ արդի սոցիալ-մշակութային գործընթացների ու միտումների վերաբերյալ վերլուծություններ կատարելու կարողություն ● մշակութային արժեքների բազմացման, պահպանման ու փոխանցման գործընթացի հետ կապված սեփական հետազոտություններ կազմակերպելու կարողություն ● տվյալ պատմական ժամանակաշրջանում նշանավոր գործիչների վարքն ու գործունեությունը վերլուծելու կարողություն ● պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համեմատելու կարողություն

	• պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն: • համադրել պատմագիտության մեջ առկա տարբեր ուղղությունները, տեսությունները և փաստարկել սեփական դիրքորոշումը • պատմական փաստերը համադրելու և երևույթները համակողմանի գնահատելու կարողություն • տեսական գիտելիքներն օգտագործել գործնական խնդիրներ լուծելու համար: • փոփոխվող սոցիալական իրականության և գիտության զարգացման ժամանակակից պայմաններում վերագնահատել կուտակված փորձն ու վերլուծել իր հնարավորությունները: • օգտագործելով նորագույն կրթական տեխնոլոգիաները ձեռք բերել նոր գիտելիքներ: • տրամաբանորեն ճիշտ ձևակերպել գրավոր և բանավոր խոսքը, գիտական հիմունքներով կազմակերպել իր աշխատանքը
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Մեծ Հայքը դրածո արքաների կառավարման ժամանակաշրջանում: Թեմա 2. Մեծ Հայքը պարթևա-հռոմեական հակամարտության կիզակետում և Հռանդեայի համաձայնությունը: Թեմա 3. Մեծ Հայքը Տրդատ 1-ի ու Սանատրուկի օրոք: Թեմա 4. Մեծ Հայքի թագավորությունը 3-րդ դ. և Արշակունիների հարստության հաստատումը: Թեմա 5. Հայ-պարսկական հակամարտությունը 3-րդ դ. առաջին կեսին և դրա արդյունքները: Թեմա 6. Մեծ Հայքը ,,անիշխանության,, ժամանակաշրջանում: 298 թ. Մծբինի պայմանագիրը: Թեմա 7. Տրդատ 3-րդը և Մեծ Հայքի վարչաքաղաքական, տնտեսական, ռազմական, կրոնական վերափոխությունները: Թեմա 8. Մեծ Հայքը Խոսրով Կոտակի և Տիրանի օրոք: Թեմա 9. Մեծ Հայքը Արշակ 2-րդի և Պապի օրոք: Թեմա 10. Մեծ Հայքի թուլացումը և 385-387 թ. բաժանումը: Թեմա 11. Մեծ Հայքի թագավորության անկումը: Թեմա 12. Արևմտյան Հայաստանի վարչաքաղաքական դրությունը 4-րդ դ. վերջին քառորդից մինչև 6-րդ դ. առաջին կեսը: Թեմա 13. Արևելյան Հայաստանի վարչաքաղաքական դրությունը 5-րդ դ. երկրորդ քառորդից մինչև 6-րդ դ. վերջերը: Վարդանանց ու Վահանենց պատերազմները: Թեմա 14. Հայաստանը 7-րդ դ. առաջին կեսի պարսկա-բյուզանդական հակամարտության ոլորտում: Թեմա 15. Հայ առաքելական եկեղեցին 4-7-րդ դդ.: Թեմա 16. Վաղ միջնադարյան հայկական մշակույթը: Թեմա 17. Հայաստանն արաբական արշավանքների դարաշրջանում: Թեմա 18. Հայաստանը արաբական խալիֆայության

	տիրապետության ներք: Թեմա 19. Հակաարաբական ազատագրական շարժումները 8-9-րդ դդ.: Թեմա 20. Հայաստանի փաստական ինքնավարության վերականգնումը: Թեմա 21. Բագրատունիների թագավորության հատատումը: Աշոտ 1-ին և Սմբատ 1-ին: Թեմա 22. Բագրատունիների թագավորության ներքին մասնատումը 10-րդ դ.: Թեմա 23. Բյուզանդիայի արևելյան քաղաքականությունը և Հայաստանը: Թեմա 24. Բագրատունիների թագավորության անկումը և դրա հետևանքները: Թեմա 25. Հայաստանը և սելջուկ թյուրքերի արշավանքները: Թեմա 26. Ազատագրական շարժումը սելջուկյան տիրապետության դեմ և Զաքարյանների իշխանապետությունը: Թեմա 27. Հայաստանը մոնղոլական արշավանքների ժամանակաշրջանում: Թեմա 28. Հայաստանը մոնղոլական տիրապետության օրոք: Թեմա 29. Հայաստանի տնտեսական կյանքի նկարագիրը 10-14-րդ դդ.: Թեմա 30. Հայկական նյութական մշակույթը 10-14-րդ դդ.: Թեմա 31. Հայկական հոգևոր մշակույթը 10-14-րդ դդ.:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում, կուրսային աշխատանք և այլն:
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Կրկյաշարյան Ս., Հին Հայաստանի պետական կառուցվածքը (Մ.թ.ա. VI- Մ.թ. IV դդ.), Երևան, 2005: 2. Ադոնց Ն., Հայաստանը Հուստինիանոսի դարաշրջանում, Երևան, 1987: 3. Իսկանյան Վ., Հայ-բյուզանդական հարաբերությունները IV-VII դդ.: 4. Մուշեղյան Ա., Մովսես Խորենացու դարը, Երևան, 2007: 5. Մանասերյան Ռ., Տիգրան Մեծ. Հայաստանի պայքարը Հռոմի և Պարթևստանի դեմ, Երևան, 1987: 6. Երեմյան Ս., Հայաստանն ըստ ,,Աշխարհացոյց,,-ի, Երևան, 1963: 6. Հակոբյան Թ., Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն, Երևան, 1976: 7. Մանասերյան Ռ., Հայաստանը Արտավազդից մինչև Տրդատ Մեծ, Երևան, 1997: 8. Ծահինյան Լ., Հայաստանը և առաջին Արշակունիները, Երևան, 1993:

	9. Հարությունյան Բ. Մեծ Հայքի վարչա-քաղաքական բաժանման համակարգը ըստ ,,Աշխարհացոյց,,-ի: Երևան, 2001: 10. Հարությունյան Բ., Հայոց Արևելից կողմերի և Աղվանքի պատմության և պատմական աշխարհագրության հարցեր, Երևան, 2016: 11. Վարդանյան Վ., Վասպուրականի Արշրունյաց թագավորություն, Երևան, 1969: 12. Վարդանյան Վ., Հայոց եկեղեցին վաղ միջնադարի քաղաքական խաչմերուկներում, Վաղարշապատ, 2005: 13. Մաթևոսյան Ռ., Բագրատունյաց Հայաստանի պետական կառուցվածքն ու վարչական կարգը, Երևան, 1990: 14. Մաթևոսյան Ռ., Տաշիր Ձորագետ, Երևան, 1982: 15. Կիրակոսյան Գ., Հայաստանը Լանկ-Թեմուրի և թուրքմենական ցեղերի արշավանքներ շրջանում, Երևան, 1997: 16. Բոզոյան Ա., Բյուզանդիայի արևելյան քաղաքականությունը և Կիլիկյան Հայաստանը, Երևան, 1988: 17. Մանանդյան Հ., Երկեր, հ. Բ, Գ, Դ,, Երևան, 1977-1981: 18. Մելիքյան Ա., Սալմաստի ժայռաքանդակը, Երևան, 2016: 19. Մելիքյան Կ., Հայոց եկեղեցու դիրքն ընդհանրական քրիստոնեական եկեղեցու համակարգում IV-VI դարի I կեսին, Երևան, 2016: 20. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՀ ԳԱԱ հրատ, հ. 2-3 *Լրացուցիչ* 1. Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն, հ. 2, Միջին դարեր, Երևան, 2016: 2. Յակոբեան Ա., Արքայատոհմերն ու իշխանատոհմերը Բուն Աղվանքում եւ Հայոց Արևելից կողմանքում անտիկից մինչև ԺԳ դար, Երևան, 2020: 3. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ, հ. 1-4: 4. Հարությունյան Բ., Արծրունյաց իշխանական ընտանիքը Հայոց պատմության մեջ, Երևան, 2016: 5. Հայ մշակույթի նշանավոր գործիչները V-XVIII դդ., Երևան, 1976:

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-003-Հայոց պատմություն -3</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">5կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td>Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">66</td><td>Դասախոսություն</td><td>48</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>18</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">84</td></tr>
<tr><td></td><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">150</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">2 ընթացիկ քննություն, 1 եզրափակիչ քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է սովորողներին գիտելիքներ տալ հայոց պատմության XI-XVI դարերի իրադարձությունների մասին, ամբողջական պատկերացում տալ Կիլիկիայի հայկական պետության կազմավորման ներքին և արտաքին քաղաքականության, անկման, թուրքմենական ցեղերի հարձակումների ժամանակաշրջաններում Հայաստանի դրության վերաբերյալ:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● Հայոց պատմությանը ընթացքը, կարևորագույն իրադարձութունները, Հայաստանի քաղաքականդրությունը XI-XVI դդ.
● Ուսումնասիրվող ժամանակաշրջանի հիմնախնդիրները և դրանց վերաբերյալ ժամանակակից պատմագրության գնահատականները
● Ազգային և օտար հեղինակների՝ հայերի և Հայաստանի XI-XVI դդ. մասին երկասիրությունները, հայ իրականության մեջ աղբյուրագիտական գիտելիքների առաջացման, աստիճանական զարգացման և համակարգման սկզբունքները
Հմտություն
● Պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ
● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապը հասկանալու ունակություն:
● պատմական սկզբնաղբյուրների վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն
● պատմական աղբյուրներում առկա ինֆորմացիայի տարբեր ձևերը օգտագործելու հմտություն
● սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ
● պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ
Կարողունակություն
● կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար
● հայոց պատմության առանցքային խնդիրները համադրելու կարողություն</td></tr>
</table>

	• հայ արդի սոցիալ-մշակութային գործընթացների ու միտումների վերաբերյալ վերլուծություններ կատարելու կարողություն • պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համեմատելու կարողություն • պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	1. Կիլիկիայի հայկական իշխանությունը և պետությունը: 2. Մոնղոլական արշավանքները և Հայաստանը: 3. Հայաստանը Լենկ Թեմուրի և նրա հաջորդների արշավանքների ժամանակաշրջանում 4. Թուրք-պարսկական պատերազմները և Հայաստանը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	2 ընթացիկ քննությունները գրավորեն, պարունակում են 2 տեսական հարցեր՝ յուրաքանչյուրը 5 միավոր առավելագույն արժեքով և 40 հարցից բաղկացած թեստային մաս՝ յուրաքանչյուրը 0.25 միավոր առավելագույն արժեքով: Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 20 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 4հարց, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր:
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Հայ Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀԳԱ հրատ, հ. III, Երևան, 1976: 2. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀԳԱ հրատ, հ. IV, Երևան, 1972: 3. ԺամկոչյանՀ., Աբրահամյան Ա., Մելիք Բախշյան Ս., ՊողոսյանՍ., Հայ ժողովրդի պատմություն (սկզբից մինչև XVIII դարի վերջը), Երևան, 1975: 4. Պողոսյան Ս. Հայ ժողովրդի պատմություն, հ. 2, Երևան, 1965: 5. Տեր-Պողոսյան Լ., Խաչակիրները և հայերը, հ. Ա, Երևան, 2005, հ. Բ., Երևան, 2007: 6. Դանիելյան Է., Մելքոնյան Ա., Հայոց պատմություն (հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը), Երևան, 2008: 7. Միքայելյան Գ., Կիլիկիայի հայկական պետության պատմություն, Երևան, 2007: 8. Հայոց պատմություն, բազմահատորյակ, հ. III. Նոր ժամանակաշրջան (XVII դ. Երկրորդ կես - XIX դ. վերջ), գիրք առաջին, Երևան, ՀՀԳԱԱՊատմ. ինստ, "Զանգակ-97" հրատ., 2010, 9. Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2002: 5. Հովհաննիսյան Հ., Հայագիտությունը Ռուսաստանում /պատմագիտություն, XIX դ./, Երևան, 2004: *Լրացուցիչ-* 1. Սուքիասյան Ա., Կիլիկիայի հայկական պետության և իրավունքի պատմություն (IX – XIV դարեր), Երևան, 1978: 2. Բաբայան Լ., Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական պատմությունը XII-XIV դարերում, Երևան, 1964: 3. Զաքարիա Քանաքեռցի, Պատմագրություն, Վաղարշապատ, 1870:

	4. Գալոյան Գ., Հայաստանը մեծ տերությունների աշխարհակալական առճակատումներում (XVI դարից – 1917թ.), Երևան, 2004: 5. Կիրակոսյան Գ., Հայաստանը Լենկթեմուրի և թուրքմեն ցեղերի արշավանքների շրջանում (1386-1500),Երևան, 1997: 6. Հովհաննիսյան Աշ., Դրվագներ հայ ազատագրական մտքի պատմության, գիրք 2, Երևան, 1959: 7. Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը (սկզբիցմինչևմերօրերը), Երևան, 1994: 8. Հայոց պատմության հիմնահարցեր, Երևան, 2000: 9. Աբրահամյան Ա., Համառոտ ուրվագիծ հայ գաղթավայրերի պատմության, Երևան, 1964: 10. Բուռնազյան Ա., Սոցիալ-տնտեսական հարաբերությունները Կիլիկիայի հայկական պետությունում, Երևան, 1973 11. Զուլալյան Մ., Հայ ժողովրդի պատմության հարցերը ըստ եվրոպացի հեղինակների XIII – XVII դարերում, Երևան, 1990: 12. Լեո, Հայոց պատմություն, Երկերի ժողովածու, հ. 2, Երևան, 1967: 13. ՄանանդյանՀ., Երկեր, հ. Գ, Դ, Երևան, 1977, 1978: 14. Ուլուբաբյան Բ., Խաչենի իշխանությունը X – XVI դարերում, Երևան, 1975: 15. Կիրակոս Գանձակեցի, Հայոց պատմություն, Երևան, 1982: 16. Վարդան Արևելցի, Հայաստանի պատմություն, Վենետիկ, 1962: 17. Սմբատ Սպարապետ, Տարեգիրք, Վենետիկ, 1956: 18. Անասյան Հ. XVII դարի ազատագրական շարժումները Հայաստանում, Երևան, 1961: 19. Առաքել Դավրիժեցի, Պատմություն, Երևան, 1988: 20. Աբրահամյան Աշ., Իսրայել Օրի, Երևան, 1978: 21. ՎարդանյանՌ., Հայաստանի չափերն ու կշիռները, Երևան, 1989: 22. Օրմանյան Մ., Ազգապատում, հ. Ա, Բ, Գ, Ս. Էջմիածին, 2001: 23. Զուլալյան Մ., Արևմտյան Հայաստանը XVI – XVIII դարերում, Երևան, 1980 24. Աբրահամ Կրետացի, Պատմություն, Երևան, 1973 25. Աբրահամ Երևանցի, Պատմութիւն պատերազմացն, (1721-1736), Վենետիկ, 1977: 26. «Դավիթ Բեկ կամ Պատմություն Ղափանցոցե, Երևան, 1992: 27. «Նոր տետրակ, որ կոչի հորդորակե, Երևան, 1991: 28. «Հովսեփ Էմինի կյանքն ու արկածներըե, Բեյրութ, 1958: 29. «Հայաստանի Հանրապետության պառլամենտի օրենքները (1918-1920թթ.)ե, Երևան, 1998: 30. Միեր Կարապետյան, Հայաստանը 1912-1920թթ., Երևան, 2006: 31. Աճառյան Հր. Հայ գաղթավայրերի պատմություն, Երևան, 2002:

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-004-Հայոց պատմություն - 4</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">5կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">66</td><td>Դասախոսություն</td><td>48</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>18</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">84</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">150</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">2 ընթացիկ քննություն, 1 եզրափակիչ քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է սովորողներին գիտելիքներ տալ հայոց պատմության XVI-XIX դարերի իրադարձությունների մասին, ամբողջական պատկերացում տալ Հայաստանի դրության, հայ ազատագարության առաջին քայլերի վերաբերյալ:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● Հայոց պատմությանը ընթացքը, կարևորագույն իրադարձութունները, Հայաստանի քաղաքականդրությունը XVI-XIX դդ.
● Հայ ազատագրական շարժման նախադրյալները, ազգային-ազատագրական շարժման գաղափարախոսության սկզբնավորումը
● Ուսումնասիրվող ժամանակաշրջանի հիմնախնդիրները և դրանց վերաբերյալ ժամանակակից պատմագրության գնահատականները
● Ազգային և օտար հեղինակների՝ հայերի և Հայաստանի XI-XIX դդ. մասին երկասիրությունները, հայ իրականության մեջ աղբյուրագիտական գիտելիքների առաջացման, աստիճանական զարգացման և համակարգման սկզբունքները
Հմտություն
● Պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ
● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապը հասկանալու ունակություն:
● պատմական սկզբնաղբյուրների վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն
● պատմական աղբյուրներում առկա ինֆորմացիայի տարբեր ձևերը օգտագործելու հմտություն
● սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ
● պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ
Կարողունակություն
● կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար
● հայոց պատմության առանցքային խնդիրները</td></tr>
</table>

	համադրելու կարողություն • հայ արդի սոցիալ-մշակութային գործընթացների ու միտումների վերաբերյալ վերլուծություններ կատարելու կարողություն • պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համեմատելու կարողություն • պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա1. Հայ ազատագրական շարժման առաջին քայլերը: Թեմա 2. Հայկական գաղթավայրը (XIV դարի կեսերից- XVII դարի կեսեր): Թեմա 3. Հայկական մշակույթը (XIVդարի կեսեր-XV դար): Թեմա 4. Ազատագրական ուղիների որոնումներն Արևելյան Հայաստանում: Թեմա 5. Հայ ազատագրական շարժումը XVIII դարի երկրորդ կեսին: Հովսեփ Էմին: Թեմա 6. Քաղաքական կացությունը Անդրկովկասում XVIII դարի վերջին քառորդին: Գեորգիևյան ռուս-վրացական պայմանագիրը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	2 ընթացիկ քննությունները գրավորեն, պարունակում են 2 տեսական հարցեր՝ յուրաքանչյուրը 5 միավոր առավելագույն արժեքով և 40 հարցից բաղկացած թեստային մաս՝ յուրաքանչյուրը 0.25 միավոր առավելագույն արժեքով: Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 20 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 4հարց, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր:
Գրականություն	*Պարտադիր-* 10. Հայ Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀԳԱ հրատ, հ. III, Երևան, 1976: 11. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀԳԱ հրատ, հ. IV, Երևան, 1972: 12. ԺամկոչյանՀ., Աբրահամյան Ա., Մելիք Բախշյան Ս., ՊողոսյանՍ., Հայ ժողովրդի պատմություն (սկզբից մինչև XVIII դարի վերջը), Երևան, 1975: 13. Պողոսյան Ս. Հայ ժողովրդի պատմություն, հ. 2, Երևան, 1965: 14. Տեր-Պողոսյան Լ., Խաչակիրները և հայերը, հ. Ա, Երևան, 2005, հ. Բ., Երևան, 2007: 15. Դանիելյան Է., Մելքոնյան Ա., Հայոց պատմություն (հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը), Երևան, 2008: 16. Միքայելյան Գ., Կիլիկիայի հայկական պետության պատմություն, Երևան, 2007: 17. Հայոց պատմություն, բազմահատորյակ, հ. III. Նոր ժամանակաշրջան (XVII դ. Երկրորդ կես - XIX դ. վերջ), գիրք առաջին, Երևան, ՀՀԳԱԱՊատմ. ինստ, "Զանգակ-97" հրատ., 2010, 18. Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2002: 5. Հովհաննիսյան Հ., Հայագիտությունը Ռուսաստանում /պատմագիտություն, XIX դ./, Երևան, 2004: *Լրացուցիչ-* 32. Սուքիասյան Ա., Կիլիկիայի հայկական պետության և իրավունքի պատմություն (IX – XIV դարեր), Երևան, 1978:

33. Բաբայան Լ., Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական պատմությունը XII-XIV դարերում, Երևան, 1964:
34. Զաքարիա Քանաքեռցի, Պատմագրություն, Վաղարշապատ, 1870:
35. Գալոյան Գ., Հայաստանը մեծ տերությունների աշխարհակալական առճակատումներում (XVI դարից – 1917թ.), Երևան, 2004:
36. Կիրակոսյան Գ., Հայաստանը Լենկթեմուրի և թուրքմեն ցեղերի արշավանքների շրջանում (1386-1500),Երևան, 1997:
37. Հովհաննիսյան Աշ., Դրվագներ հայ ազատագրական մտքի պատմության, գիրք 2, Երևան, 1959:
38. Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը (սկզբիցմինչևմերօրերը), Երևան, 1994:
39. Հայոց պատմության հիմնահարցեր, Երևան, 2000:
40. Աբրահամյան Ա., Համառոտ ուրվագիծ հայ գաղթավայրերի պատմության, Երևան, 1964:
41. Բուռնազյան Ա., Սոցիալ-տնտեսական հարաբերությունները Կիլիկիայի հայկական պետությունում, Երևան, 1973
42. Զուլալյան Մ., Հայ ժողովրդի պատմության հարցերը ըստ եվրոպացի հեղինակների XIII – XVII դարերում, Երևան, 1990:
43. Լեո, Հայոց պատմություն, Երկերի ժողովածու, հ. 2, Երևան, 1967:
44. ՄանանդյանՀ., Երկեր, հ. Գ, Դ, Երևան, 1977, 1978:
45. Ուլուբաբյան Բ., Խաչենի իշխանությունը X – XVI դարերում, Երևան, 1975:
46. Կիրակոս Գանձակեցի, Հայոց պատմություն, Երևան, 1982:
47. Վարդան Արևելցի, Հայաստանի պատմություն, Վենետիկ, 1962:
48. Սմբատ Սպարապետ, Տարեգիրք, Վենետիկ, 1956:
49. Անասյան Հ. XVII դարի ազատագրական շարժումները Հայաստանում, Երևան, 1961:
50. Առաքել Դավրիժեցի, Պատմություն, Երևան, 1988:
51. Աբրահամյան Աշ., Իսրայել Օրի, Երևան, 1978:
52. ՎարդանյանՌ., Հայաստանի չափերն ու կշիռները, Երևան, 1989:
53. Օրմանյան Մ., Ազգապատում, հ. Ա, Բ, Գ, Ս. Էջմիածին, 2001:
54. Զուլալյան Մ., Արևմտյան Հայաստանը XVI – XVIII դարերում, Երևան, 1980
55. Աբրահամ Կրետացի, Պատմություն, Երևան, 1973
56. Աբրահամ Երևանցի, Պատմութիւն պատերազմացն, (1721-1736), Վենետիկ, 1977:
57. «Դավիթ Բեկ կամ Պատմություն Ղափանցոցե, Երևան, 1992:
58. «Նոր տետրակ, որ կոչի հորդորակե, Երևան, 1991:
59. «Հովսեփ Էմինի կյանքն ու արկածներըե, Բեյրութ, 1958:
60. «Հայաստանի Հանրապետության պառլամենտի օրենքները (1918-1920թթ.)ե, Երևան, 1998:
61. Միեր Կարապետյան, Հայաստանը 1912-1920թթ., Երևան, 2006:

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-005- Հայոց պատմություն -5</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">5 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի, 6-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">66</td><td>Դասախոսություն</td><td>48</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>18</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">84</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">150</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">«Հայոց պատմությունե առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի.
1.Ուսանողներին ծանոթացնել հայոց պատմության նոր շրջանի կարևորագույն իրադարձություններին: Ուսանողության մեջ սեր արթնացնել մեր սիրասուն հայրենիքի նկատմամբ, զինել հայրենասիրությամբ, խիզախությամբ :
2.Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները հայոց պատմության նոր շրջանի վերաբերյալ:
3.Ուսանողներին սովորեցնել պատմահամեմատական մեթոդով կապեր ստեղծել հայոց պատմության և համաշխարհային պատմության հետ:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
○ հայոց պատմության ընթացքը, փուլերը, նոր շրջանի կարևորագույն իրադարձութունները, Հայաստանի քաղաքական դրությունը 1801-1880-ական թթ. ընկած պատմական ժամանակաշրջանում
Հմտություն
● պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ
● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապը հասկանալու ունակություն:
● մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ
Կարողունակություն
● կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար
● ստացած գիտելիքների միջոցով հայոց պատմության նոր շրջանի քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն
● պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու</td></tr>
</table>

	կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Ռուսաստանի տիրապետության հաստատումը Արևելյան Հայաստանում: Թեմա 2. Հայաստանը 1830-1860-ական թվականներին Թեմա 3. 1877-1878թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայկական հարցի միջազգայնացումը: Թեմա 4. Ազատագրական խմբակներն ու կազմակերպությունները
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ միջանկյալ և հանրագումարային քննություն
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ, հ. V, Երևան, 1974: 2. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ, հ. VI, Երևան, 1981: 3. Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան,2010. 4. Պարսամյան Վ., Հայ ժողովրդի պատմություն (1801-1917), Երևան, 1967 5. Գալոյան Գ., Հայաստանը և մեծ տերությունները 1917-1923թթ., Երևան, 1999 6. Գրիգորյան Զ., Արևելյան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանին և նրա պատմական նշանակությունը, Երևան, 1978 *Լրացուցիչ-* 1. Պարսամյան Վ., Հարությունյան Ծ., Հայ ժողովրդի պատմություն (1801-1978), Երևան, 1979: 2. Գալոյան Գ., Հայաստանը մեծ տերությունների աշխարհաքաղաքական առճակատներում (XVI դ. - 1917), Երևամ, 2004 3. Պողոսյան Ստ., Հայոց ցեղասպանության պատմություն, հ. 1, 2, Երևան, 2008 4. Գալոյան Գ., Արևմտյան Հայաստանի ինքնավարության հարցը 1878 թ. Բեռլինի վեհաժողովում, «Լրաբեր հաս. գիտ.ե, 1997, թ. 1, 5. Լեո, Երկերի ժողովածու, հատ. 4, Երևան, 1984 6. Գալոյան Գ., Արևմտյան Հայաստանի ինքնավարության հարցը Բեռլինի 1878թ. վեհաժողովին նախորդող շրջանում, «Լրաբեր հաս. գիտ.ե, 1996, թ. 3 7. Դանիելյան Է., Մելքոնյան Ա., Հայոց պատմություն (հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը), Երևան, 2008 8. Հայոց պատմության հիմնահարցեր, Երևան, 2000 9. Աղայան Ծ., Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմությունից, Երևան, 1976

	10. Բարխուդարյան Վ., Ոսկանյան Վ., Հայ ռուսական պատմական կապերը և Արևելյան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանին, Երևան, 1978 11. Դիլոյան Վ., Արևելյան Հայաստանը XIX դարի առաջին երեսնամյակին և հայ-ռուսական հարաբերությունները, Երևան, 1989 12. Երկանյան Վ., Պայքար հայկական նոր դպրոցի համար Անդրկովկասում, Երևան, 1970 13. Երկանյան Վ. Հայկական մշակույթը 1800-1917թթ, Երևան, 1982 14. Հովհաննիսյան Ռ. Փ., Արևմտահայ ազգային-ազատագրական շարժումները և Կարինի «Պաշտպան հայրենյացե կազմակերպությունը, Երևան, 1965 15. Պողոսյան Ա., Ռուս – հայ բարեկամության պատմությունից, Երևան, 1972 16. Մելիքսեթյան Վ., Զեյթունի հերոսամարտերը, Երևան, 1960 17. Մկրտչյան Լ., Զեյթունի ապստամբությունը (1895-1896), Երևան, 1995 18. Պողոսյան Հ. Զեյթունի պատմությունը, Երևան, 1969 19. Բալյան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2002 20. Հովհաննիսյան Հ., XIX դարի հայ թատրոնի պատմությունը, Երևան, 2010 21. Սանթրոսյան Մ., Արևելահայ դպրոցը XIX դարի առաջին կեսին, Երևան, 1964 22. Ս. Պողոսյան, Ա. Ասրյան, Խ. Ստեփանյան, Է. Հովհաննիսյան, Հայոց պատմություն (Ուսումնական ձեռնարկ ոչ մասնագիտական ֆակուլտետների համար), Երևան, 2009 23. Մ. Կարապետյան, Է. Գևորգյան, Է. Մելքոնյան, XIX դարի կեսի հայ ազգային-ազատագրական շարժման խորհրդահայ պատմագրությունը (1921-1991թթ.), Երևան, 2010 24. Ալեքսանյան Ս. Խ., Արևելյան Հայաստանի նոր շրջանի ագրարային հարաբերությունների պատմագրությունը, Երևան, 1991 25. Սարգսյան Հ. Ն., Բրեստից մինչև Մադրոս (Հայաստանի միջազգային-իրավական և քաղաքական մի քանի հարցեր), Երևան, 1989 26. Թառոյան Կ., Արևմտյան Հայաստանը, արևմտահայերի սոցիալ-քաղաքական վիճակը և ազատագրական պայքարը Սուլթանական Թուրքիայի բռնապետության դեմ (1878-1908թթ.), Երևան, 2001

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ -006-Հայոց պատմություն-6</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">4-րդ տարի, 7-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">52</td><td>Դասախոսություն</td><td>38</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>14</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">68</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">«Հայոց պատմությունե առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի.
1. Ուսանողներին ծանոթացնել հայոց պատմության 1890-1918 թթ. ընկած ժամանակաշրջանի կարևորագույն իրադարձություններին: Ուսանողության մեջ սեր արթնացնել մեր սիրասուն հայրենիքի նկատմամբ, ապագա ուսուցիչներին զինել հայրենասիրությամբ, խիզախությամբ :
2.Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները հայոց պատմության նոր շրջանի վերաբերյալ:
3.Ուսանողներին սովորեցնել պատմահամեմատական մեթոդով կապեր ստեղծել հայոց պատմության և համաշխարհային պատմության հետ:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● հայոց պատմության ընթացքը, փուլերը, նոր շրջանի կարևորագույն իրադարձութունները, Հայաստանի քաղաքական դրությունը 1890-1918թթ. Ընկած պատմական ժամանակաշրջանում
Հմտություն
● պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ
● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապը հասկանալու ունակություն:
● մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ
Կարողունակություն
● կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար
● ստացած գիտելիքների միջոցով հայոց պատմության նոր շրջանի քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն
● պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:</td></tr>
</table>

Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորումը Թեմա 2. Արևմտահայերի ցեղասպանության թուրքական ծրագրի կենսագործման սկիզբը: Թեմա 3. Հայկական հարցը և մեծ պետությունները 1890-ական թվականներին Թեմա 4. Ազգային-ազատագրական պայքարի նոր մարտավարությունը: Թեմա 5. Արևելյան Հայաստանը 1905-1907 թվականներին: Թեմա 6. Արևելյան Հայաստանը 1903-19014 թվականներին: Թեմա 7. Արևմտյան Հայաստանը 1900-1914 թվականներին: Թեմա 8. Հայաստանը առաջին Համաշխարհային պատերազմի տարիներին: Արևմտահայության Մեծ եղեռնը: Թեմա 9. Հայաստանը 1917 թ. փետրվարյան հեղափոխության շրջանում Թեմա 10. Հոկտեմբերյան հեղաշրջումը և Հայաստանը: Հայ ժողովուրդը անկախության ուղիներում: Թեմա 11. Հայկական մշակույթը (18-րդ դարից 20-րդ դարի սկզբներ) Թեմա 12. Հայ ժողովրդի մայիսյան հերոսամարտերը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ ամփոփիչ քննություն
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ, հ. V, Երևան, 1974: 2. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ, հ. VI, Երևան, 1981: 3. Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան,2010. 4. Պարսամյան Վ., Հայ ժողովրդի պատմություն (1801-1917), Երևան, 1967 5. Գալոյան Գ., Հայաստանը և մեծ տերությունները 1917-1923թթ., Երևան, 1999 *Լրացուցիչ-* 1. Պարսամյան Վ., Հարությունյան Ծ., Հայ ժողովրդի պատմություն (1801-1978), Երևան, 1979: 2. Գալոյան Գ., Հայաստանը մեծ տերությունների աշխարհաքաղաքական առճակատներում (XVI դ. - 1917), Երևամ, 2004 3.Պողոսյան Ստ., Հայոց ցեղասպանության պատմություն, հ. 1, 2, Երևան, 2008 4. Գալոյան Գ., Արևմտյան Հայաստանի ինքնավարության հարցը 1878 թ. Բեռլինի վեհաժողովում, «Լրաբեր հաս.

	գիտ.ե, 1997, թ. 1, 5.Լեո, Երկերի ժողովածու, հատ. 4, Երևան, 1984 7.Դանիելյան Է., Մելքոնյան Ա., Հայոց պատմություն (հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը), Երևան, 2008 8.Հայոց պատմության հիմնահարցեր, Երևան, 2000 9.Աղայան Ծ., Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմությունից, Երևան, 1976 10.Արզումանյան Մ., Հայաստանը 1914-1917թթ., Երևան, 1969 12.Դալլաքյան Կ., Ռամկավար-ազատական կուսակցության պատմություն, Երևան, 1999 14.Երկանյան Վ., Պայքար հայկական նոր դպրոցի համար Անդրկովկասում, Երևան, 1970 15. Երկանյան Վ. Հայկական մշակույթը 1800-1917թթ, Երևան, 1982 16.Խատիսյան Ա., Հայաստանի հանրապետութեան ծագումը ու զարգացումը, Բեյրութ, 1968 17.Կիտուր Արսեն, Պատմութիւն ՍԴ հնչակեան կուսակցութեան, հ. 1-2, Բեյրութ, 1962, 1963 18.Կիրակոսյան Ջոն, Առաջին համաշխարհային պատերազմը և արևմտահայությունը, Երևան, 1967 19.Հովհաննիսյան Ռ. Փ., Արևմտահայ ազգային-ազատագրական շարժումները և Կարինի «Պաշտպան հայրենյացե կազմակերպությունը, Երևան, 1965 20.Ղարիբջանյան Գ. Բ., Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը XIX դարի վերջին և XX դարի սկզբին, Երևան, 1986: 21.Պողոսյան Ա., Ռուս – հայ բարեկամության պատմությունից, Երևան, 1972 22.Մելիքսեթյան Վ., Զեյթունի հերոսամարտերը, Երևան, 1960 23. Ղազարյան Վ., Արմենական կուսակցությունը, Բեյրութ, 1985 24. Մկրտչյան Լ., Զեյթունի ապստամբությունը (1895-1896), Երևան, 1995 25. Պողոսյան Հ. Զեյթունի պատմությունը, Երևան, 1969 26.Վարանդյան Մ., ՀՀ դաշնակցության պատմություն, հ. 1-2, Երևան, 1992 27. Վրացյան Ս., Հայաստանի հանրապետություն, Երևան, 1993 28.Բալյան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2002 30.Սանթրոսյան Մ., Արևելահայ դպրոցը XIX դարի առաջին կեսին, Երևան, 1964 31. Ս. Կ. Պողոսյան, Ակնարկներ, Արևմտյան Հայաստանի պատմության (19-րդ դարի վերջ – 20-րդ դարի սկիզբ), Երևան, 1990 32. Ս. Պողոսյան, Ա. Ասրյան, Խ. Ստեփանյան, Է. Հովհաննիսյան, Հայոց պատմություն (Ուսումնական ձեռնարկ ոչ մասնագիտական ֆակուլտետների համար), Երևան, 2009 33. Մ. Կարապետյան, Է. Գևորգյան, Է. Մելքոնյան, XIX դարի կեսի հայ ազգային-ազատագրական շարժման խորհրդահայ պատմագրությունը (1921-1991թթ.), Երևան, 2010

	34. Ալեքսանյան Ս. Խ., Արևելյան Հայաստանի նոր շրջանի ագրարային հարաբերությունների պատմագրությունը, Երևան, 1991 35. Սարգսյան Հ. Ն., Բրեստից մինչև Մադրոս (Հայաստանի միջազգային-իրավական և քաղաքական մի քանի հարցեր), Երևան, 1989 36. Ազատ Համբարյան, Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում (1898-1908թթ.), Երևան, 1999 37. Թառոյան Կ., Արևմտյան Հայաստանը, արևմտահայերի սոցիալ-քաղաքական վիճակը և ազատագրական պայքարը Սուլթանական Թուրքիայի բռնապետության դեմ (1878-1908թթ.), Երևան, 2001

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-007 - Հայոց պատմություն -7**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 8-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	52	Դասախոսություն	38
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	68		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	«Հայոց պատմություն-7ե *առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի.* 1. Ուսանողներին ծանոթացնել հայոց պատմության նորագույն շրջանի կարևորագույն իրադարձություններին: 2.Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները հայոց պատմության նորագույն շրջանի վերաբերյալ: 3.Ուսանողներին սովորեցնել պատմահամեմատական մեթոդով կապեր ստեղծել հայոց պատմության և համաշխարհային պատմության հետ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● հայոց պատմության ընթացքը, փուլերը, նորագույն շրջանի կարևորագույն իրադարձութունները, Հայաստանի քաղաքական դրությունը 1918-2022թթ. պատմական ժամանակաշրջանում *Հմտություն* ● պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ ● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապը հասկանալու ունակություն: ● մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ			

	Կարողունակություն ● կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար ● ստացած գիտելիքների միջոցով հայոց պատմության նորագույն շրջանի քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն ● պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հայկական անկախ պետականության ստեղծումը Թեմա 2. Հայաստանի Հանրապետության ներքին դրությունը Թեմա 3. Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքականությունը Թեմա 4. Հայկական հարցը 1919-1920 թթ.. Թեմա 5. Հայաստանի հանրապետությունը Խորհրդային Ռուսաստանի և Թուրքիայի ռազմաքաղաքական ծրագրերում: Թեմա 6. Խորհրդային Հայաստանը 1920–1922թթ.: Խորհրդային Հայաստանի ներքին դրությունը Թեմա 7. Խորհրդային Հայաստանը 1922–1941թթ. Թեմա 8. Խորհրդային Հայաստանի մշակույթը 1920-1941թթ. Թեմա 9. Հայկական սփյուռքը 1920–1941թթ. Թեմա 10. Հայ ժողովուրդը Հայրենական Մեծ պատերազմի տարիներին (1941–1945թթ.) Թեմա 11. Խորհրդային Հայաստանը 1946–1991թթ. Թեմա 12. Խորհրդային Հայաստանի մշակույթը 1945-1991թթ. Թեմա 13. Սփյուռքը 1946–1991 թվականներին Թեմա 14. Հայաստանի Հանրապետությունը (1991-2020թթ.): Անկախության հռչակումը և պետականության կայացման գործընթացը Թեմա 15. Հայաստանի Հանրապետության ներքին դրությունը Թեմա 16. Հայաստանի Հանրապետության միջազգային դրությունը և արտաքին քաղաքականությունը Թեմա 17. Հասարակական-քաղաքական կյանքը Թեմա 18. Հայկական սփյուռքը 1991–2020թթ. Թեմա 19. Լեռնային Ղարաբաղը (1991-2020թթ.) Լեռնային Ղարաբաղի անկախ պետականության հռչակումը և կայացումը Թեմա 20. Ադրբեջանա-Ղարաբաղյան պատերազմը Թեմա 21. Ներքին դրությունը Թեմա 22. Միջազգային դրությունը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն,

	✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ բանավոր քննություն
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան,2010 2. Ավետիսյան Հ.Ա., Հայկական հարցը 1918թ., Երևան, 1997: 3. Գալոյան Գ.Ա., Հայաստանը և մեծ տերությունները 1917–1923թթ., Երևան, 1999: 4. Զոհրաբյան Է.Ա., 1920թ. թուրք-հայկական պատերազմը և տերությունները, Երևան, 1997: 5. Գալոյան Գ., Հայաստանը և մեծ տերությունները 1917-1923թթ., Երևան, 1999 6. Սիմոնյան Ա.Հր., Զանգեզուրի գոյամարտը, Երևան, 2000: 7. Սիմոնյան Հր.Ռ., Անդրանիկի ժամանակը, գիրք 1-2, Երևան, 1996: 8. Վրացյան Ս., Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 1993: *Լրացուցիչ-* 1. Թորոսյան Ծ.Թ., Կիլիկիայի հայերի ազգային-ազատագրական շարժումները, 1919–1920թթ., Երևան, 1987: 1. Պարսամյան Վ., Հարությունյան Ծ., Հայ ժողովրդի պատմություն (1801-1978), Երևան, 1979: 3. Դանիելյան Է., Մելքոնյան Ա., Հայոց պատմություն (հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը), Երևան, 2008 4. Հայոց պատմության հիմնահարցեր, Երևան, 2000 5. Նասիբյան Ա., Բրիտանիան և Հայկական հարցը 1915–1923թթ., Բեյրութ, 1994: 6. Սասունի Կ., Մայիսյան խռովությունները և թաթարական ապստամբ շրջանները, Բեյրութ, 1968: 7. Սասունի Կ., Փետրվարյան ապստամբությունը, Բեյրութ, 1970: 8. Ուլուբաբյան Բ.Ա., Արցախի պատմությունը (սկզբից մինչև մեր օրերը), Երևան, 1995: 9. Փիրումյան Ռ., Հայաստանը ՀՀԴ-Բոլշևիկ հարաբերությունների ոլորտում (1917-1921), Երևան, 1997: 10. Հարութունյան Հ.Մ., Լեռնային Ղարաբաղը 1918–1921թթ., Երևան, 1990: 11. Զոհրաբյան Է.Ա., Ազգամիջյան կռիվները Երևանի նահանգում 1919թ., Երևան, 2000: 12. Զոհրաբյան Է.Ա., Նախիջևանյան հիմնահարցը և Հայաստանի «դաշնակիցներըե (1918թ. դեկտեմբեր–1920թ. ապրիլ), Երևան, 2002:

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-008-Հնագիտություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">48</td><td>Դասախոսություն</td><td>30</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>18</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">72</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Առարկայի նպատակն է ըստ մշակույթի պեղածո մնացորդների տալ մարդկության և վերջինիս ստեղծած նյութական ու հոգևոր մշակույթի զարգացման օրինաչափությունները, ուսանողներին ծանոթացնել հնագիտության ուսումնասիրության աստիճաններին, ցույց տալ հնագիտության տեղն ու դերը հիմնարար գիտությունների շարքում: «Հնագիտությունե առարկայի նպատակն է նաև ներկայացնել այլ գիտությունների կապի անհրաժեշտությունը պատմական հիմնարար վերակազմություններ կատարելու համար:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● հնագիտության ուսումնասիրության աստիճանները
● հնագիտական նյութերի տարիքը որոշելու մեթոդները
● հնագիտական հիմնական մշակութային աստիճանները
● ներկայացնել համաշխարհային հնագիտական հիմնական հուշարձանները և հին քաղաքակրթությունների հիմնական օջախները, տալ դրանց ընդհանուր բնութագիրն ու նկարագիրը, կատարել համապատասխան եզրահանգումներ,
● ներկայացնել մշակութային մի աստիճանից մյուսին անցնելու օրինաչափությունը
Հմտություն
● ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ հնագիտությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում,
● ունենա սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ
● ամբողջական պատկերացում ունենա պատմական և հնագիտական գործընթացների վերաբերյալ
Կարողունակություն
● վերլուծության և համադրության կարողություն
● հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում
● տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռք բերում, համակարգում, վերլուծում)</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի բովանդակությունը</td><td colspan="4">1. Հնագիտությունը որպես ինքնուրույն պատմական գիտություն, նպատակը, խնդիրները, աղբյուրները
2. Հնագիտական հուշարձանների հայտնաբերման</td></tr>
</table>

	մեթոդները, պեղումների առանձնահատկությունները, շերտագրություն, թվագրություն 3. Հայ հնագիտության համառոտ պատմությունը 4. Հնագիտական դարաշրջանների պարբերացման հարցը հայ հնագիտության մեջ: Հնագիտական աղբյուրները և հիմնական հասկացությունները 5. Հայկական լեռնաշխարհի վաղ պալեոլիթը 6. Հայկական լեռնաշխարհի միջին պալեոլիթը 7. Հայկական լեռնաշխարհի վերին պալեոլիթը 8. Մեզոլիթը Հայկական լեռնաշխարհում 9. Հայկական լեռնաշխարհի վաղ արվեստը 10. Նեոլիթը Հայկական լեռնաշխարհում 11. Էնեոլիթը Հայկական լեռնաշխարհում 12. Վաղ բրոնզի դարաշրջանը Հայկական լեռնաշխարհում 13. Միջին բրոնզի դարաշրջանը Հայկական լեռնաշխարհում 14. Միջին բրոնզի դարաշրջանի տնտեսությունը 15. Ուշ բրոնզի դարաշրջանը Հայկական լեռնաշխարհում 16. Ուշ բրոնզի տնտեսությունը. Մետաղագործություն, անասնապահություն 17. Երկաթի դարաշրջանը Հայկական լեռնաշխարհում 18. Ուրարտական պետության նյութական մշակույթը 19. Ուրարտու-Հայաստան ժառանգորդության խնդիրը: Էթիունի 20. Հավատալիքներն ու պաշտամունքը Հին Հայաստանում 21. Վաղ հայկական ժամանակաշրջանի նյութական մշակույթը 22. Ուրարտուի տնտեսությունը, անասնապահությունը և մետաղագործությունը 23. Հայաստանի հելլենիստական ժամանակաշրջանի նյութական մշակույթը 24. Հայաստանի հելլենիստական շրջանի զինագործությունը, առևտուրը, ճարտարապետությունը: Ուշ անտիկ ժամանակաշրջանի նյութական մշակույթը 25. Անտիկ դարաշրջանի ճարտարապետությունը. Գառնի, Արտաշատ, Բենյամին, Տիգրանակերտ: Հայաստանը մ.թ.ա. 1-3-րդ դդ.: Քաղաքներ, բնակավայրեր 26. Վաղ միջնադարի նյութական մշակույթը 27. Զարգացած միջնադարի նյութական մշակույթը 28. Զարգացած միջնադարի քաղաքաշինությունը 29. Խաչքարը հայ միջնադարյան մշակությում
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք ✔ ընթացիկ ստուգում
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Խնկիկյան Օ.Ա. Հայաստանի հնագիտություն, Ե.,2009:

2. Սարգսյան Գ., Պատմամշակութային հուշարձանների պահպանության հիմունքներ, Ե., 2005:
3. Քալանթարյան Ա., Մելքոնյան Հ. Հնագիտական աշխատանքները Հայաստանում 1990-2003 թթ., Ե. 2005:
4. Avetisyan P., Bobokhyan A. (Ed.). Archaeology of Armenia in Regional Context, Proceedings of the International Conference dedicated to the 50th Anniversary ofthe Institute of Archaeology and Ethnography Held on September 15-17, 2009 in Yerevan, Yerevan, 2012.
5. Lindsay I., Smith A.T. A History of Archaeology in the Republic of Armenia, Journal of Field Archaeology 31/2, 2006.
6. Renfrew C., Bahn P. G. Archaeology: Theories, Methods, and Practice, London, 1991.

Քարի դար-պղնձի-քարի դար

7. Թորոսյան Ռ.Մ., Թեղուտի վաղ երկրագործական բնակավայրը (մ.թ.ա. 4-րդհազարամյակ), Ե., 1976:
8. Кушнарева К.Х. Южный Кавказ IX-IIтыс. до.н.э.Санкт Петербург, 1993.
9. Мезолит СССР. - .- Археология СССР. Т. II, М., 1989.
10. Палеолит СССР. - Археология СССР. Т. 5, М., 1984.
11. Энеолит СССР. - Археология СССР, т. 3, М., 1983.
12. Badalyan, R., Lombard, P., Avetisyan, P. and Chataigner, C. The Neolithic and Chalcolithic phases in the Ararat Plain (Armenia): The view from Aratashen. In: Sagona, A. (ed.), A view from the Highlands. Archaeological studies in honor of Charles Burney. Ancient Near Eastern Studies, Supplement 12, 2004.
13. Chataigner C., 1995, La Transcaucasie au Nйolithique et au Chalcolithique, Lyon, Maison de l'Orient Mйditerranйen, Oxford, B.A.R Inter. Ser. 624.
14. Chataigner C., Badalyan R., Arimura M. 2014. The Neolithic of the Caucasus. Oxford Handbooks Online, Oxford University Press, http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199935413.001.0001/oxfordhb-9780199935413-e-13.
15. Lyonnet B. (ed.). Les cultures du Caucase (VIe -IIIe millйnaires avant notre иre): Leurs relations avec le Proche-Orient, Paris, 2007.
16. Gasparyan B., Arimura M. (ed.). Stone Age of Armenia: A Guidebook to the Stone Age Archaeology in the Republic of Armenia, Kanazawa, 2014.
17. Kushnareva, K.Kh. The Southern Caucasus in Prehistory, Stages of Cultural and Socioeconomic Development From the Eight to the Second Millennium B.C., UniversityMuseum Monograph 99, Philadelphia, 1997.

Բրոնզի դար-վաղ երկաթի դար

18. ԱվետիսյանՊ., Հայկական լեռնաշխարհը մ.թ.ա. XXIV-IX դարերում (սոցիալ-մշակութային ձևափոխումների դինամիկան ըստ հնագիտական տվյալների), Դոկտ. ատեն. գիտական զեկուցում, Երևան, 2014:
19. Խանզադյան Է.Վ., Հայկական լեռնաշխարհի մշակույթը մ.թ.ա. 3-րդ հազարամյակում, Ե., 1967:
20. Мартиросян А.А. Армения в эпоху бронзы и раннего железа. Ер., 1964.
21. Есаян С.А. Древняя культура северо-восточной Армении.

Ер., 1976.
22. Кушнарева К.Х. Древнейшие памятники Двина, Ер., 1977.
23. Хачатрян Т.С. Древняя культура Ширака, Ер., 1975.
24. Badalyan R.S., Avetisyan P.S. Bronze and Early Iron Age Archaeological Sites in Armenia: I. Mt.Aragats and Its Surrounding Region, British Archaeological Reports, International Series 1697, Oxford, 2007.
25. Khnkikyan O.S. Syunik during the Bronze and Iron Ages, Barrington, 2002.
26. Sagona A.G. The Caucasian Region in the Early Bronze Age, British Archaeological Reports, International Series 214, Oxford, 1984.

Հայաստանը մ.թ.ա. IX-VI դդ. և VI-IV դդ.

27. Առաքելյան Բ.Ն. Ակնարկներ Հայաստանի արվեստի պատմության, Ե., 1976:
28. Ավետիսյան Հ., Բոբոխյան Ա. Ուրարտուի հնագիտություն, Ե., 2010:
29. Իսրաելյան Մ. Էրեբունիի բերդ-քաղաքի պատմությունը, Ե., 1971:
30. Հովհաննիսյան Կ.Լ. Էրեբունիի որմնանկարները, Ե., 1973:
31. Հմայակյան Ս.Գ., Վանի թագավորության պետական կրոնը, Ե., 1990թ.:
32. Арутюнян Н.В. Земледелие и скотоводство Урарту. 1964.
33. Арутюнян Н.В. Биайнили (Урарту), Ер., 1970
34. Древнейшие государства Кавказа и Средней Азии.- Археология СССР, т. 6, М., 1985.
35. Есаян С.А., Калантарян А.А.. Ошакан I. Основные результаты раскопок 1971-1983 гг., Ер., 1988.
36. Мартиросян А.А. Аргиштихинили, Ер., 1974.
37. Мартиросян А. А. Горог Тейшебаини. Ер. 1960.
38. Оганесян К. Арин-Берд I. Архитектура Эребуни, Ер., 1960.
39. Пиотровский Б.Б. Ванское царство, М., 1959.
40. Пиотровский Б. Искусство Урарту, Ленинград, 1962,
41. Тирацян Г. Культура древней Армении, Ер., 1988.
42. Biscione R., Hmayakyan S., Parmegiani N. The North-Eastern Frontier: Urartians and Non-Urartians in the SevanLakeBasin, I. The Southern Shores, Documenta Asiana VII, Roma, 2002.

Հայաստանը մ.թ.ա. III-I դդ. և I-III դդ.

43. ԱռաքելյանԲ., ՀինԱրտաշատ, Ե., 1975:
44. Խաչատրյան Ժ. Սիսիանի դամբարանը, (մ.թ.ա. I դ. II կես), Ե. 2009:
45. Аракелян Б., Гарни I, Гарни II, Ер., 1951, 1957.
46. Тирацян Г. Города Армении эллинистического времени в свете археологических исследований, Вестник Древней истории, 1979, №2.
47. Хачатрян Ж., Неверов О., Архивы столицы древней Армении Арташата, Ер., 2008.
48. Хачатрян Ж. Гарни V, Ер., 1976.
49. Tiratsyan G.A. From Urartu to Armenia, Civilisations du Proche Orient I/4, Neuchвtel, 2003.

Հայաստանը IV-XVIII դդ.

50. Աբրահամյան Վ.Ա. Արհեստները Հայաստանում 4-18 դդ., Ե., 1956:
51. Առաքելյան Բ.Ն.,Հայկական պատկերաքանդակները 4-7դդ.,Ե.,1949:

52. Առաքելյան Բ.Ն., Քաղաքները և արհեստները Հայաստանում 9-13 դդ. հ. Ա-Բ, Ե., 1958, 1963:
53. Առաքելյան Բ.Ն., Հայաստանի հասարակական-տնտեսական կյանքը 9-11-րդ դդ., Հայ. ժող. պատմություն, հ.Գ., Ե., 1976:
54. Բարխուդարյան Ս.Գ. Միջնադարյան հայ ճարտարապետները և քարագործ վարպետները, Ե., 1963:
55. Գրիգորյան Գ., Հայկական վիմագրություն, Ե., 2000:
56. Դիվան հայ վիմագրության, հ. Ա-Ը., 1960-2015:
57. Հարությունյան Վ.Մ. Միջնադարյան Հայաստանի կարավանատներն ու կամուրջները, Ե., 1960:
58. ՀարությունյանՍ. Ամբերդ, 1978:
59. Հովհաննիսյան Մ. Հայաստանի բերդերը, Վենետիկ, 1970:
60. Ղաֆադարյան Կ. Դվին քաղաքը և նրա պեղումները, հ. Ա-Բ, Ե., 1952, 1982:
61. Ղաֆադարյան Կ., Քալանթարյան Ա., Դվին քաղաքը և նրա պեղումները (1973-1980թթ.), Ե., 2002:
62. Մնացականյան Ս. Հայկական աշխարհիկ պատկերաքանդակը, Ե., 1978:
63. Պետրոսյան Հ. Լ., Խաչքար. ծագումը, գործառույթը, պատկերագրությունը, իմաստաբանությունը, Ե., 2008:
64. Պետրոսյան Հ.Լ. Գառնին 9-14 –րդ դարերում, Ե., 1988:
65. Ջանփոլադյան Հ.Մ. Դվինի միջնադարյան ապակին (9-13-րդ դդ.), Ե., 1974:
66. Ջանփոլադյան Հ.Մ., Քալանթարյան Ա.Ա., Միջնադարյան Հայաստանի առևտրական կապերը 6-8 –րդ դդ. (ըստ ապակեգործության տվյալների) (ՀՀ. Հուշ. -14), Ե., 1988:
67. Քալանթարյան Ա.Ա., Դվինի նյութական մշակույթը 4-6-րդ., Ե., 1970:
68. Քալանթարյան Ա., Դվինի կենտրոնական թաղամասի պեղումները, Ե., 1977:
69. Асатрян Е., Закари берд (результаты раскопок), Е., 2005.
70. Мapp Н.Я. Ани, М.-Л., 1963.
71. Токарский М. Архитектура (IV-XIV вв.), Ер., 1946.
72. Халпахчян О.Х., Гражданское зодчество Армении, М., 1971.
73. Donabйdian P., Mutafian Cl. (йd.). Les douze capitales d'Armйnie, Paris, 2010.
74. Kalantaryan A.A. Dvin: histoire er archeologie de la ville medievale, Civilisations du Proche-Orient, hors serie 2, Neuchвtel, Paris, 1996.
75. Kalantaryan A., Karakhanyan G., Melqonyan H., Petrosyan H., Hakobyan N., Babayan F., Zhamkochyan A., Nawasardyan K., Hayrapetyan A., Armenia in the cultural context of East and West, Yerevan, 2009.

Լրացուցիչ-

1. Խնկիկյան Օ., Հայաստանի հնագիտություն, Երևան, 2009:
2. Եսայան Ս., Հայաստանի հնագիտությունը, Երևան, 1992:
3. Մարտիրոսյան Հ., Իսրայելյան Հ., Գեղամա լեռների ժայռապատկերները, Երևան, 1971:
4. Սարդարյան Ս., Նախնադարյան հասարակությունը Հայաստանում, Երևան, 1967:
5. Խնկիկյան Օ., Արհեստները բրոնզեդարյան Հայաստանում, Երևան, 1976:
6. Ավետիսյան Հ,, Բոբոխյան Ա., Ուրարտուի հնագիտություն, Երևան, 2010:

	7. Տիրացյան Գ., Ուրարտական քաղաքակրթությունը և Աքեմենյան Իրանը, ՊԲՀ, Երևան 1964. 2: 8. Տիրացյան Գ., Արեշյան Գ., Հնագիտությունը և Ուրարտու-Հայաստան պրոբլեմը, ՊԲՀ, Երևան, 3, 1990: 9. Իսրայելյան Հ., Պաշտամունքն ու հավատալիքները ուշ բրոնզեդարյան Հայաստանում, Երևան, 1973: 10. Խնկիկյան Օ., Զանգեզուրում հայտնաբերված ծիսական իրեր, ՊԲՀ, 1, 1988: 11. Аветисян А., Биайнская керамика из памятниов Араратской долины, Ереван, 1992. 12. Арутюнян Н., Земледелие и скотоводсво Урарту, Ереван, 1964. 13. Կարապետյան Ի., Հայաստանի նյութական մշակույթը մ.թ.ա. 6-4-րդ դդ., Երևան, 2003: 14. Պետրոսյան Հ. և այլք, Արցախի Տիգրանակերտը, Միջազգային գիտաժողով նվիրված ԱրՊՀ 40-ամյակին, Ստեփանակերտ, 2010: 15. Тирацян Г., Культура древней Армении, VIBC-IIIAD, Ереван, 1988. 16. Аракелян В., Древний Арташат, Ереван, 1975. 17. Թորամանյան Թ., Նյութեր հայկական ճարտարապետության պատմության, հ. 1-2, Երևան,1942: 18. Токарский Н., Архитектура Армении 4-14вв., Ереван, 1961. 19. Պետրոսյան Հ., Խաչքար. Ծագումը, գործառույթը, պատկերագրությունը, իմաստաբանությունը, Երևան, 2008: 20. Հայ ժողովրդի պատմություն,Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատարակչություն, Երևան, 1971: 21. Հայ ժողովրդի պատմություն,Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատարակչություն, Երևան, 1984: 22. Հայ ժողովրդի պատմություն, Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատարակչություն, Երևան, 1976:

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-009- Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	48	Դասախոսություն	30
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	72		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել տեսական պատկերացումներ Պատմական Հայաստանի աշխարհագրական սահմանների, ռելիեֆի, բնակլիմայական պայմանների, պատմական տարբեր ժամանակներում նրա տարածքում ձևավորված վարչաքաղաքական միավորների, նրանց ներքին վարչական բաժանման, կառավարման համակարգերի,			

	ռազմական կազմակերպության, բնակչության, հաղորդակցության ուղիների մասին: Դասընթացի նպատակներից է նաև ուսանողի մոտ ձևավորել հստակ պատկերացումներ պատմական ժամանակի մեջ վերոնշյալ իրողությունների ձևափոխությունների պատճառների և հետևանքների վերաբերյալ:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ Հայաստանի պատմական աշխարհագրությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում, ● Պատկերացնի Պատմական Հայաստանի վարչաքաղաքական պատմության ընթացքը, նրա փուլերը, նրա վարչաքաղաքական վերաձևությունների բնույթը: *Հմտություն* ● Կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, ● Կարողանա Հայաստանի վարչաքաղաքական վերափոխությունների կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել և մեկնաբանել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից ● Կարողանա գիտելիքները կիրառել հայոց և համաշխարհային պատմության քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար *Կարողունակություն* ● Գնահատել Պատմական Հայաստանի վարչաքաղաքական ձևափոխությունների ընթացքը և դրանից բխող հետևություններն օգտագործել կրթադաստիրակչական գործընթացում, ● Բացահայտել պատմական տարբեր դարաշրջաններում գոյություն ունեցած հայկական պետականությունների վարչա-քաղաքական համակարգերի միջև գոյություն ունեցած ընդհանրությունները, նմանություններն ու տարբերությունները, ● ճիշտ ընկալել պատմական կոնկրետ ժամանակի և պատմաքաղաքական իրողությունների ազդեցությունները դրանց ինքնատիպությունների ձևավորման գործում: ● Վերլուծել Պատմական Հայաստանի վարչաքաղաքական պատմության օրինաչափությունները:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն առարկան, նրա ուսումնասիրության օբյեկտը, հետազոտության մեթոդաբանությունն ու նպատակները: Թեմա 2. Պատմական Հայաստանի աշխարհագրական սահմանները, ռելիեֆը, բնակլիմայական պայմանները: Թեմա 3. Ք. ա. 3-2-րդ հազարամյակներում Հայկական լեռնաշխարհում ձևավորված պետական կազմավորումների տարածքը, կառավարման համակարգը, վարչական բաժանման

	առանձնահատկությունները: Թեմա 4. Ուրարտուի վարչաքաղաքական նկարագիրը: Թեմա 5. Հայկազունիների պետականության տարածական նկարագիրը, կառավարման համակարգը: Թեմա 6. Հայաստանն իբրև Աքեմենյան տերության 13-րդ սատրապություն. սահմանները, կառավարման համակարգը, բնակչությունը: Թեմա 7. Մեծ և Փոքր Հայքերը Ք.ա. 4-2-րդ դդ.. սահմանները, կառավարման համակարերը, ռազմական կազմակերպությունը, քաղաքային կենտրոնները, ճանապարհները: Թեմա 8. Արտաշեսյան Մեծ Հայքը. Սահմանները, վարչա-քաղաքական համակարգի փոփոխությունները: Արքայական իշխանությունը: Մեծ Հայքի վերաճումը աշխարհակալության և կառավարման համակարգի փոփոխությունը: Թեմա 9. Փոքր Հայքի վարչաքաղաքական դրությունը Ք.ա. 2-Ք.հ. 1 դդ: Թեմա 10. Մեծ Հայքի վարչաքաղաքական բաժանման համակարգը 1-3-րդ դդ: Թեմա 11. Տրդատ 3-րդի վարչական վերափոխությունները և Մեծ Հայքի 4-5-րդ դդ վարչաքաղաքական բաժանման նոր համակարգը: Թեմա 12. Մեծ Հայքի արևմտյան հատվածի վարչաքաղաքական դրությունը 387-591 թթ: Թեմա 13. Մեծ Հայքի արևելյան մասին վարչաքաղաքական դրությունը 428 թ. մինչև 7-րդ դ. կեսերը: Թեմա 14. Հայաստանի վարչաքաղաքական կառավարման համակարգը, սահմանները, բնակչությունը Իշխանապետության և արաբական տիրապետության դարաշրջանում: Թեմա 15. Բագրատունյաց Հայաստանի վարչական սահմանները, կառավարման համակարգը, բնակչությունը, թեմական համակարգը, ռազմական կազմակերպությունը: Թեմա 15. Հայաստանի վարչաքաղաքական դրությունը սելջուկների տիրապետության օրոք: Թեմա 16. Զաքարյանների իշխանապետության սահմաններն ու վարչաքաղաքական նկարագիրը: Թեմա 17. Հայաստանի վարչաքաղաքական դրությունը մոնղոլական տիրապետության օրոք: Թեմա 18. Կիլիկիայի հայկական պետականության վարչաքաղաքական նկարագիրը: Թեմա 19. Հայաստանը թուրքմենական ցեղերի տիրապետության շրջանում: Թեմա 20. Հայաստանի թուրք-պարսկական բաժանումները 16-17-րդ դդ.:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում, կուրսային աշխատանք և այլն:

Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Կրկյաշարյան Ս., Հին Հայաստանի պետական կառուցվածքը (Մ.թ.ա. VI- Մ.թ. IV դդ.), Երևան, 2005: 2. Երեմյան Ս., Հայաստանն ըստ ,,Աշխարհացոյց,,-ի, Երևան, 1963 3. Մովսիսյան Ա., Հայաստանը Քրիստոսից առաջ երրորդ հազարամյակում, Երևան, 2005: 4. Քոսյան Ա., Ղազարյան Ռ., Խանզադյան Մ., Մարտիրոսյան Ս., Մ.թ.ա. 15-րդ դ. խեթական աղբյուրները Հայկական լեռնաշխարհի մասին, Երևան, 2018: 5. Քոսյան Ա., Տուն Թորգոմայ, Երևան, 1998: 6. Քոսյան Ա., Հայկական լեռնաշխարհի տեղանունները, Երևան, 2004: 7. Ղազարյան Ռ., Հայասա. Քաղաքական և մշակութային պատմությունը, Երևան, 2009: 8. Խորիկյան Հ., Հայաստանը և Այսրկովկասը Աքեմենյան Պարսկաստանի վարչական բաժանումներում (պատմաաշխարհագրական ուսումնասիրություն), Երևան, 2014: 9. Խորիկյան Հ., Աքեմենյան Պարսկաստանի վարչական բաժանումը, Երևան, 2021 10. Հակոբյան Թ., Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն, Երևան, 1976: 11. Հարությունյան Բ. Մեծ Հայքի վարչա-քաղաքական բաժանման համակարգը ըստ ,,Աշխարհացոյց,,-ի: Երևան, 2001: 12. Հարությունյան Բ., Հայոց Արևելից կողմերի և Աղվանքի պատմության և պատմական աշխարհագրության հարցեր, Երևան, 2016: 13. Վարդանյան Վ., Վասպուրականի Արշրունյաց թագավորություն, Երևան, 1969: 14. Մաթևոսյան Ռ., Բագրատունյաց Հայաստանի պետական կառուցվածքն ու վարչական կարգը, Երևան, 1990: 15. Մաթևոսյան Ռ., Տաշիր Ձորագետ, Երևան, 1982: 16. Գրեկյան Ե., Բիայնիլի-Ուրարտու պետություն և հասարակություն,Երևան, 2016 17. Ցականյան Ռ.. Էթնոքաղաքական տեղաշարժերը Մերձավոր Արեւելքում և Հայկական լեռնաշխարհում մ.թ.ա. VII-VI դդ., Երևան, 2018: 18. Կիրակոսյան Գ., Հայաստանը Լանկ-Թեմուրի և թուրքմենական ցեղերի արշավանքներ շրջանում, Երևան, 1997: 19. Բոզոյան Ա., Բյուզանդիայի արևելյան քաղաքականությունը և Կիլիկյան Հայաստանը, Երևան, 1988: *Լրացուցիչ* 20. Ցակոբեան Ա., Արքայատոհմերն ու իշխանատոհմերը Բուն Աղվանքում եւ Հայոց Արևելից կողմանքում անտիկից մինչև ԺԳ դար, Երևան, 2020: 21. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ, հ. 1-4: 22. Հարությունյան Բ., Արծրունյաց իշխանական ընտանիքը Հայոց պատմության մեջ, Երևան, 2016:

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-010-Ազգագրություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td>Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">50</td><td>Դասախոսություն</td><td>36</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>14</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">70</td></tr>
<tr><td></td><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին գիտելքիներ տալ տարբեր պատմա-աշխարհագրական շրջանների էթնիկական միավորների էթնոգենեզի պատմության, տվյալ շրջանում տարածված լեզվաընտանիքների և նրանց մեջ մտնող ժողովուրդների, վերաբերյալ, ծանոթացնել տվյալ շրջանի ժողովրդագրական (դեմոգրաֆիական) պատկերին, տնտեսամշակութային տիպերին, կիրառական արվեստին, ընտանիքի ձևերին և սոցիալական հարաբերություններին և այլ հիմնախնդիրներին:
Դասընթացի նպատակն է նաև ներկայացնել ազգագրության հիմնադրույթները, առարկայի տեղը գիտությունների համակարգում և կապն այլ գիտությունների հետ, աշխարհի ժողովուրդների դասակարգման և էթնոմշակութային զարգացման սկզբունքներն ու առանձնահատկությունները:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
ազգագրության խնդիրների և հիմնական հասկացությունների, էթնոսի և էթնո-սոցիալական օրգանիզմների էության, էթնիկական գործընթացների, աշխարհի էթնիկ քարտեզի, ժողովուրդների դասակարգման սկզբունքների, ազգագրության՝ որպես գիտության պատմության իմացություն
Հմտություն
ժողովրդագրական գործընթացների համադրման և համեմատման, համակողմանի մեկնաբանման հմտություններ
Կարողունակություն
տարբեր տարածաշրջանների բնորոշ ազգագրական առանձնահատկությունները, տարբերություններն ու յուրահատկությունները վեր հանելու կարողություն:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի բովանդակությունը</td><td colspan="4">Թեմա 1. Ազգագրության ձևավորումը, հիմնախնդիրները սկզբնաղբյուրները: Թեմա 2. Ազգագրության հիմնական դպրոցներն ու ուղղությունները: Թեմա 3. Էթնոս հասկացությունը, էթնիկական գործընթացները և նրանց տեսակները: Թեմա 4. Ժողովուրդների դասակարգումը ազգագրության մեջ: Թեմա 5. Եվրոպայի ժողովուրդներ.</td></tr>
</table>

	էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները: Թեմա 6. Ասիայի ժողովուրդները: Թեմա 7. Ամերիկայի ժողովուրդները: Թեմա 8. Աֆրիկայի ժողովուրդները: Թեմա 9. Ավստրալիայի և Օվկիանայի տարածաշրջանի ժողովուրդները
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք պատասխանի ընտրությամբ կամ կարճ ազատ պատասխանով ✔ բանավոր ամփոփիչ քննություն:
Գրականություն	Պարտադիր 1. Бромлей Ю., Эноrрафия, М, 1982 2. Дугин А. Г. Этносоциология. - М., 2011. 3. Замиралова Т., Этнология, Омск, 2008, 4. Зорин А., Основы этнографии, Казань, 1994, 5. Итс Р.Ф. Введение к этнографии, М. 1974 6. Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Европейской Части СССР, Т1-2, М. 1964 7. Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, М., 1954-1966 8. Основы этнологии: учеб. пособие для вузов/ под ред. В. В. Пименова. - М., 2007. 9. Садохин А., Этнология, М., 2008 10. Страни и Народы Мира, Динин Ж., Харьков, 2008, 11. Страни и Народы, Издание в 20 томах, под Ред. Ю.Бромлей, Африка, 3 Том, 12. Страны и народы: энцикл. / ред. совет: А. О. Чубарьян. - М., 2008. 13. Тавадов, Г.Т. Этнология: Соврем. слов.-справ. - М., 2011. 14. Тавадов, Т., Этнология, М., 2002, 15. Харузина В. Н. Этнография: - СПб, 2007. 16. Чебоксаров Н.Н., Чебоксарова И.А. «Народы, расы, культурыե, 1971 17. Чешко С. В. Этнология и социальная антропология: учеб. пособие для вузов/ - Москва, 2014. 18. Чубур А., Введение в этнологию, Брянск, 2010, 19. Этнология (этнография), под ред. В. А. Козьмина, В. С. Бузина. – М., 2018. Լրացուցիչ 1. Агеев В.С. Межгрупповое взаимодействие. Социально-психологические проблемы. М., 1990. 2. Аклаев А.Р. Этнополитическая конфликтология:

	Анализ менеджмента. М., 2005. 3. Алексеев В.П. Географические очаги формирования человеческих рас. М., 1985. 4. Алексеев В.П. География человеческих рас. М., 1978. 5. Алексеев В.П. Человек: эволюция и таксонимия (некоторые теоретические вопросы). М., 1985. 6. Амелин В. Этнополитические конфликты: типы и формы проявления, региональные особенности 7. Андерсон Б. Нации и национализм 8. Арсеньев В.Р. Звери – боги - люди. М., 1991. (народы Западной Африки) 9. Арутюнов С.А. Народы и культуры. Развитие и взаимодействие. М., 1989.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ -011-Հայ ազգագրություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	38	Դասախոսություն	24
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	52		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Սովորողներին ներկայացնել հայ ժողովրդի տնտեսական կենցաղի տարբեր ոլորտները, նյութական մշակույթը, բնակավայրերի և կացարանների տիպերը, տարբեր ազգագրական շրջանների խոհանոցը ու ազգային տարազի ընդհանուր գծերն և առանձնահատկությունները, ծանոթացնել հայ ժողովրդի հոգևոր մշակույթին, ծեսերին ու ծիսակարգին, ազգային ավանդույթներին ու սովորույթներին, ընտանեկան ու հասարակական հարաբերություններին, պաշտամունքին ու հավատալիքներին :			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Հայ ազգագրության սկզբնաղբյուրները, ազգագրության հիմնախնդիրները, տնտեսական գործունեության ավանդական ճյուղերը, ազգային տարազի և ազգային սննդի առանձնահատկությունները, հասարակական և ընտանեկան հարաբերությունների բնույթը, պաշտամունքն ու հավատալիքները, ազգային ծեսերն ու սովորությունները *Հմտություն* ազգագրական բնույթի տվյալներ հավաքագրելու, դրանք համակարգելու, վերլուծելու և ներկայացնելու հմտություն *Կարողունակություն* Համադրել տարբեր ազգագրական շրջանների			

	տնտեսական կենցաղի, հոգևոր ու նյութական մշակույթի, հասարական և ընտանեկան հարաբերությունների տարրերը, բացահայտել դրանց ընդհանրություններն ու տարբերությունները
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հայ ազգագրության՝ որպես գիտության ձևավորման պատմությունը: Թեմա 2. Տնտեսական կենցաղը: Թեմա 3. Արհեստները, կապի և հաղորդակցման միջոցները: Թեմա 4. Բնակավայրերի ու կացարանների տեսակները : Թեմա 5. Ազգային սնունդ և ըմպելիք: Թեմա 6. Ազգային տարազի առանձնահատկությունները: Թեմա 7. Ընտանիքը և ընտանեկան կենցաղը: Թեմա 8. Ծեսեր և ծիսակարգ. Ծննդյան ծեսերը Հին Հայաստանում: Թեմա 9. Ամուսնական ծեսերն ու սովորությունները: Թեմա 10. Հարսանեկան ծեսերն ու սովորությունները: Թեմա 11. Հուղարկավորության ծեսերն ու սովորությունները: Թեմա 12. Ազգային տոները: Թեմա 13. Պաշտամունքը և հավատալիքները: Թեմա 14. Խաղերը հայոց սոցիոմշակութային համակարգում: Ազգային երգեր ու պարեր:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանքներ՝ պատասխանի ընտրությամբ կամ կարճ ազատ պատասխանով հարցերով:
Գրականություն	Պարտադիր 1. Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն, հ. 1-26, Երևան,1970-2008 2. Ազգագրական հանդես, Հատոր 1-26, Շուշի, Թիֆլիս, 1895-1916 3. Բդոյան Վ., Հայ ազգագրություն, Երևան,1974 4. Էմինեան, Ազգագրական ժողովածու, Մոսկվա 1901-1908 5. Լալայան Ե., Երկեր, Երևան, 1983 6. Նահապետյան Ռ., Հայ ազգագրության պատմություն, մաս 1, Երևան, 2010 7. Նահապետյան Ռ. Ազգաբանական ուսումնասիրություններ-1-3, Երևան, 2020 8. Тер-Саркисян А., Армяне, Ер, 1998 9. Тер-Саркисян А., История и культура армянского народа, Ер, 2005 Լրացուցիչ 1. Գաբրիելյան Մ., Հայկական ընտանիքն անցումային շրջանում, Երևան, 200 2. Գրիգորյան Ֆ., Հայկական ազգային տարազ, Երևան, 2011

	3. Բդոյան Վ., Հայ ժողովրդական խաղեր, հատոր 1-3 4. Բդոյան Վ. Երկրագործական մշակույթը Հայաստանում 5. Նահապետյան Ռ., Հայոց սոցիոնորմատիվ մշակույթը, մաս 1, Երևան, 2009 6. Նահապետյան Ռ., Հայոց ազգակցական համակարգը, /19-րդ դարի երկրորդ կես, 20-րդ դարի սկիզբ/, Երևան, 2012 7. Իսրայելյան Հ. Պաշտամունքն ու հավատալիքները ուշ բրոնզեդարյան Հայաստանում, Երևան, 1973 8. Հ. Իսրայելյան, Արևի պաշտամունքի հետքերը բրոնզեդարյան Հայաստանում 9. Կարապետյան Է. Օժիտը հայոց մեջ, Երևան, 1978 10. Հարությունյան Ս., Հին հայոց հավատալիքները, կրոնը, պաշտամունքն ու դիցարանը, Երևան, 2001 11. Հովհաննիսյան Ս., Ամուսանա-ընտանեկան իրավունքը վաղ ավատատիրական Հայաստանում, Երևան, 1976 12. Մադոյան Գ. Հայկական ընտանիք (Դրվագներ հոգևոր-կրոնական ավանդույթի և ավանդության) , Երևան, 2018 13. Շագոյան Գ. «Յոթ օր, յոթ գիշերե. հայոց հարսանիքի համապատկեր, Երևան, 2011, 14. Քաջբերունի, Հայկական սովորություններ, ԱՀ, Թիֆլիս, 1903 15. Ղանալանյան Ա., Ավանդապատում 16. Энциклопедиа обрядов и обычаев, 1996

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-012- Հայոց պատմության աղբյուրագիտություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	34	Դասախոսություն	20
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	56		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել տեսական պատկերացումներ հայոց պատմության աղբյուրագիտություն գիտաճյուղի, նրա հետազոտական մեթոդների ու ուսումնասիրության առարկայի վերաբերյալ, ինչպես նաև, ստեղծել կուռ պատկերացումներ հայ ժողովրդի քաղաքական, տնտեսական և մշակութային պատմության մասին գրավոր սկզբնաղբյուրների տվյալների մասին: Դասընթացի նպատակներից է նաև ուսանողի մոտ ձևավորել հստակ պատկերացումներ հայ պատմագրության զարգացման ընթացքի և նրա ժանրային			

	և բովանդակային առանձնահատկությունների վերաբերյալ:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Պատկերացնի սկզբնաղբյուրների դերը պատմագիտական ուսումնասիրություններում, և աղբյուրագիտական աշխատանքի ընթացքն ու նպատակները, ● Ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ հայոց պատմության ուսումնասիրության համար կարևոր գրավոր սկզբնաղբյուրների մասին և կարողանա դրանց տվյալները կիրառել գործնականում, ● Պատկերացնի հայ պատմագրության զարգացման ընթացքը, նրա փուլերը և արդյունքները, *Հմտություն* ● պատմական սկզբնաղբյուրների վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն, ● պատմական սկզբնաղբյուրներում առկա ինֆորմացիայի տարբեր ձևերը օգտագործելու հմտություն ● սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ ● պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ ● մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ ● տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման ունակություն, տեղեկույթը կառավարելու հմտություններ ● օգտագործված գրականության և աղբյուրների մատենագիտական նկարագրության հմտություններ: ● տեսական գիտելիքները պատմական իրողությունների վերլուծության ժամանակ կիրառելու հմտություն, *Կարողունակություն* ● սկզբնաղբյուրների հաղորդումների հետազոտության պարագայում կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառման կարողություն, ● հայոց պատմության առանքային խնդիրների վերաբերյալ աղբյուրների տվյալները համադրելու կարողություն ● աղբյուրների հաղորդած պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից բացահայտելու կարողություն, ● Գրավոր աղբյուների վարքն ու գործունեությունը վերլուծելու կարողություն ● Պատմագրության զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համեմատելու կարողություն ● Աղբյուների վկայությունները վերլուծելու, դրանց վերաբերյալ ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն, ● Պատմագրության մեջ առկա տարբեր կարծիքներն ու

	տեսությունները համեմատելու և սեփական դիրքորոշումն արտահայտելու կարողություն, • պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության կարողություն • պատմական փաստերը համադրելու և երևույթները համակողմանի գնահատելու կարողություն • տեսական գիտելիքները գործնական խնդիրներ լուծելու համար օգտագործելու կարողություն, • գրավոր և բանավոր խոսքը տրամաբանորեն ճիշտ ձևակերպելու և աշխատանքը գիտական հիմունքներով կազմակերպելու կարողություն, • միջմշակութային տարբերությունները և բազմազանությունները ընկալելու կարողություն, • իր դիրքորոշումը փաստարկելու և ինքնուրույն հետևություններ անելու կարողություններ:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հայոց պատմության աղբյուրագիտություն առարկան, նրա հետազոտության առարկան և մեթոդաբանությունը: Թեմա 2. Ք.ա. 3-1-րդ հազարամյակների սեպագիր աղբյուրները Հայկական լեռնաշխարհի պետական կազմավորումների մասին: Թեմա 3. Բեհիսթունի արձանագրությունը, արամեերեն, հունարեն և լատիներեն արձանագրությունները որպես Հայոց պատմության սկզբնաղբյուրներ: Թեմա 4. Հունահռոմեական պատմագրության տվյալները Հայաստանի և հայերի մասին: Թեմա 5. Կորյունի, Ագաթանգեղոսի, Փ. Բուզանդի աշխատությունները որպես պատմական սկզբնաղբյուրներ: Թեմա 6. Եղիշե. Վարդանի և Հայոց պատերամի մասին: Ղազար Փարպեցի. Պատմություն հայոց: Թեմա 7. Մովսես Խորենացի. Հայոց պատմություն: Թեմա 8. Հովհան Մամիկոնյան. Տարոնի պատմություն: Սեբեոս. Պատմություն: Մովսես Կաղանկատվացի. Պատմություն Աղվանից աշխարհի: Թեմա 9. Ղևոնդ. Պատմություն: Ծապուհ Բագրատունի, Ուխտանես, Հովհաննես Դրասխանակերտցի և Թովմա Արծրունի հեղինակները և նրանց երկերն իբրև պատմական սկզբնաղբյուրներ: Թեմա 10. Ստեփանոս Տարոնեցի, Սամուել Անեցի, Արիստակես Լաստիվերցի հեղինակներն ու նրանց երկերն իբրև պատմական սկզբնաղբյուրներ: Թեմա 11. Մատթեոս Ուռհայեցու և Սմբատ Գունդստաբլի Ժամանակագրություն երկերը որպես պատմական սկզբնաղբյուրներ: Թեմա 12. Կիրակոս Գանձակեցի, Վարդան Արևելցի, Գրիգոր Ակներցի հեղինակներն ու նրանց պատմագիտական ժառանգությունը: Թեմա 13. Ստեփանոս Օրբելյանի, Թովմա Մեծոբեցու, Գրիգոր Դարանաղցու երկերի աղբյուրագիտական ժառանգությունը: Թեմա 14. Առաքել Դավրիժեցու, Զաքարիա Քանաքեռցու, Աբրահամ Երևանցու, Աբրահամ Կրետացու երկերի աղբյուրագիտական նշանակությունը: Թեմա 15. Ստեփանոս Շահումյանի, Հասան-Ջալալյանի,

	Խաչատուր Ջուղայեցու երկերի աղբյուրագիտական արժեքը: Թեմա 16. Բյուզանդական, արաբական և թուրքական սկզբնաղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին: Թեմա 17. Հայկական հարցի ուսումնասիրության սկզբնաղբյուրները:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում, կուրսային աշխատանք և այլն:
Գրականություն	*Պարտադիր* 1.Հայ մշակույթի նշանավոր գործիչները V-XVIII դդ., Երևան, 1976: 2. Մելիք-Բախշյան Ստ., Հայոց պատմության աղբյուրագիտություն, Երևան, 1979: 3.Կորյուն, Վարք Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի, Երևան, 1994: 4. Ագաթանգեղոս, Հայոց պատմություն, Երևան, 1983: 5. Փավստոս Բուզանդ, Հայոց պատմություն, Երևան, 1987: 6. Ղազար Փարպեցի, Հայոց պատմություն, Երևան, 1982: 7. Մովսես Խորենացի, Հայոց պատմություն, Երևան, 1981: 8. Եղիշե, Վարդանի և Հայոց պատերազմի մասին, Երևան, 1989: 9. Սեբեոս, Պատմություն, Երևան, 2004: 10. Վահան Մամիկոնյան, Տարոնի պատմություն, Երևան, 1989: 11. Մովսես Կաղանկատվացի, Պատմություն Աղվանից աշխարհի, Երևան, 1969: 11. Ղևոնդ, Պատմություն, Երևան, 1982: 12. Շապուհ Բագրատունի, Պատմություն անանուն զրուցագրի, Երևան, 2011: 13. Հովհաննես Դրասխանակերտցի, Պատմություն հայոց, Երևան, 1996: 14. Ուխտանես, Հայոց պատմություն, Երևան, 2006: 15. Թովմա Արծրունի, Պատմություն տանն Արծրունյաց, Երևան, 1985: 16. Մատթեոս Ուռհայեցի, Ժամանակագրություն, Երևան, 1973: 17. Արիստակես Լաստիվերցի, Պատմություն, Երևան, 1971: 18. Կիրակոս Գանձակեցի, Հայոց պատմություն, 1982: 19. Ստեփանոս Տարոնեցի, Պատմություն տիեզերական, Երևան, 2000: 20. Վարդան Արևելցի, Տիեզերական պատմություն, Երևան, 2001: 21. Գրիգոր Ակներցի, Պատմություն նետաձիգների ազգի մասին, Երևան, 2011: 22. Սամուել Անեցի, Ժամանակագրություն, 23. Ստեփանոս Օրբելյան, Սյունիքի պատմություն, Երևան, 1986: 24. Առաքել Դավրիժեցի, Պատմություն, Երևան, 1988: 25. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՀ ԳԱԱ հրատ, հ. 2-3 *Լրացուցիչ*

26. Ոտար աղբյուրներ հայերի մասին, հունական աղբյուրներ, հատ. 1, Ստրաբոն, Երևան, 1940:
27. Օտար աղբյուրները հայերի մասին, արաբական աղբյուրներ, հատ. 2, Իբն-ի Բատուտա, Երևան, 1940:
28. Օտար աղբյուրները հայերի մասին, լատինական աղբյուրներ, հատ. 3, Կ. Տակիտուս, Երևան, 1941:
29. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 4, թուրքական աղբյուրներ, Էվլիյա Չելեբի, Երևան, 1967:
30. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 5, բյուզանդական աղբյուրներ, Պրոկոպիոս Կեսարացի, Երևան, 1967:
31. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 6, բյուզանդական աղբյուրներ, Կոստանդին Ծիրանածին, Երևան, 1970:
32. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 7, թուրքական աղբյուրներ, Երևան, 1972:
33. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 8, ասորական աղբյուրներ, Երևան, 1976:
34. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 9, Հին հունական աղբյուրներ,Հովսեպոս Փլավիոս, Դիոն Կասսիոս, Երևան, 1976:
35. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 10, բյուզանդական աղբյուրներ, Հովհաննես Սկիլիցես, Երևան, 1979:
36. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 11, արաբական աղբյուրներ, Իբն ալ-Ասիր, Երևան, 1981:
37. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 12, ասորական աղբյուրներ, Անանուն Եդեսացի, Երևան, 1982:
38. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 13, բյուզանդական աղբյուրներ, Թեոփանես Խոստովանող, Երևան, 1983:
39. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 14, Հին հունական աղբյուրներ, Դիոդորոս Սիկիլիացի, Երևան, 1985:
40.
41. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 4, թուրքական աղբյուրներ, Էվլիյա Չելեբի, Երևան, 1967:
42. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 15, բյուզանդական աղբյուրներ, Թեոփանեսի Շարունակող, Երևան, 1990:
43. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 16, արաբական աղբյուրներ, Արաբ մատենագիրներ Թ-Ժ դարեր, Երևան, 2006:
44. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 18, պարսկական աղբյուրներ, Միրզա ասմի՛ ա Թազքիրաթ ալ մուլուքն, Երևան, 1970:
45. Օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին, հատ. 19, ռուսական աղբյուրներ, Ստեպան Բուռանշև, Երևան, 2020:

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-059- Արցախի պատմություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">3 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td>Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">40</td><td>Դասախոսություն</td><td>26</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>14</td></tr>
<tr><td>Լաբորատորաշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնականաշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">50</td></tr>
<tr><td></td><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">90</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">«Արցախի պատմությունե առարկայի դասավանդումը նպատակ ունի ուսանողներին տալ
▪ Ա. Արցախի՝ որպես պատմական հայկական տարածքի վերաբերյալ գիտելիքներ՝ սկսած հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը
▪ Ներկայացնել Արցախյան հիմնախնդրի էությունը և բովանդակությունը, հիմնավորել իր՝ ազատ ինքնորոշման իրավունքով Մայր Հայաստանի կազմում լինելու համար արցախահայության պայքարի պատմական արդարությունը:
▪ Ներկայացնել Արցախի մշակույթը՝ ողջ հայկական մշակույթի կարևորագույն օղակ</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք՝
● Կիմանա Արցախի ամբողջական պատմությունը, Արցախահայ իշխանական տների դերը հայ ազատագրական պայքարի պատմության մեջ, արցախահայության ազգային-ազատագրական պայքարի պատճառները և նպատակը:
● Կհասկանա ադրբեջանական իշխանությունների կողմից արցախահայության նկատմամբ տասնամյակներ շարունակ իրականացված հայատյաց քաղաքականության բովանդակությունը և սեփական ճակատագիրն ազատորեն տնօրինելու համար արցախահայության պայքարի անխուսափելիությունը և անհրաժեշտությունը:
Հմտություն
● Պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ
● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապը հասկանալու ունակություն:
● պատմական սկզբնաղբյուրների վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն
● պատմական աղբյուրներում առկա ինֆորմացիայի տարբեր ձևերը օգտագործելու հմտություն
● սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ</td></tr>
</table>

	• պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ *Կարողունակություն* • կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար • հայոց պատմության առանցքային խնդիրները համադրելու կարողություն • հայ արդի սոցիալ-մշակութային գործընթացների ու միտումների վերաբերյալ վերլուծություններ կատարելու կարողություն • պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համեմատելու կարողություն • պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Դասընթացի գիտական կարևորության և արդիականության հիմնավորում: Թեմա 2. Արցախը հնագույն ժամանակներից մինչև 5-րդ դարը Թեմա 3. Արցախը 5-7րդ դդ.: Թեմա 4. Արցախը Բագրատունյաց թագավորության շրջանում: Թեմա 5. Արցախը 12-17-րդ դդ.: Թեմա 6. Արցախը 17-րդ դարից 1810-ական թթ.: Թեմա 7. Պայքար ազգային ինքնության և պետականության գաղափարի պահպանման համար (1813-1917թթ.): Թեմա 8. Պայքար պետականության վերականգնման և պահպանման համար (1917– 1923թթ.): Թեմա 9. ԼՂԻՄ կազմավորման գործընթացը, ԼՂԻՄ կարգավիճակը խորհրդային միության վարչաքաղաքական համակարգում: Թեմա 10. Արցախյան շարժման նոր փուլը: Թեմա 11. Արցախը 1991-1994 թթ Թեմա 12. Արցախը 21-րդ դարում: Թեմա 13. Արցախյան հիմնախնդիրը, միջազգայնացումը: Թեմա 14. Արցախի մշակույթը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ընթացիկ ստուգումները երկուսն են, առավելագույն 20 միավորով: Յուրաքանչյուրի համար տրվում է 10 հարցից բաղկացած թեստ՝ յուրաքանչյուրը մեկական միավոր:
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Աբրահամյան Հ. Մ., Լեռնային Ղարաբաղը 1918-1921 թթ., Երևան, 1991: 2. Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011: 3. Իշխանյան Ե., Լեռնային Ղարաբաղը 1917-1920 թթ., Երևան, 1999: 4. Հարությունյան Մ. Ա., Արցախյան պատերազմի սկիզբը և Շուշիի ազատագրումը, Երևան, 2000: 5. Հարությունյան Վ. Բ., Արցախ, հիմնահարցի ակունքները, Ստեփանակերտ, 1998: 6. Հովսեփյան Յու., Հայերի ցեղասպանությունն Ադրբեջանում. 1918-1990, 7.Հայոց ցեղասպանություն, պատճառներ և դասեր, մաս 2, Երևան, 1995 8. Ղարաբաղյան ազատագրական պատերազմը. 1988-1994 թթ.: Հանրագիտարան, Երևան, 2004: 9. Ղահրամանյան Կ., Հյուսիսային Արցախ. գոյության

	պայքար, Գիրք ԱԲ, Երևան, 1993: 10. Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարը, հ.Ա, Երևան, 1994: 11. Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարի տարեգրություն, Երևան,1997: 12. Анексия и депортация, Степанакерт, 1998. 13. Арутюнян В. Б., События в Нагорном Карабахе, ч. 1, Ереван, 1990, ч. 2, 14.Ереван, 1993, ч. 3, Ереван, 1993, ч. 4, Ереван, 1994, ч. 5, Ереван, 1997, 15. Барсегов Ю., Право на самоопределение-основа демократического решения межнациональных проблем: к проблеме Нагорного Карабаха,Ереван, 1989. 16.Геноцид армян в Азербайджане, Степанакерт, 1989. 17. Золян С., Нагорный Карабах: проблема и кофликт, Ереван, 2001. 18.Кокс Керолайн, Айднер Джон, Этническая чистиа продолжается. Войнав Нагорном Карабахе, Ереван, 1998. 19.Нагорный Карабах. Историческая справка, Ереван, 1988. 20.Тарасов С. Н., Мифы о карабахском кофликте., М, 2012. 21 Хуршудян Л. А., Истина-единственный критерий исторической науки,Ереван, 1989. *Լրացուցիչ-* 1. Ալվրցյան Հ., Ընդդեմ Ադրբեջանի հայատյաց քաղաքականության,Երևան, 2007: 2. Ավետիսյան Հր., Հայոց ազգային միասնության հաղթանակը, Երևան,1998: 3. Արշակյան Ա., Արցախյան գոյապայքարը (1985-1992 թթ.), Երևան, 2004: 4. Բալայան Զ., Դժոխք և դրախտ, Երևան, 1995: 5. Գևորգյան Հ., Պետոն, Երևան, 2000: 6. Կարապետյան Բ., ... Եվ նրա շուրջ, Երևան, 1992: 7. Հայաստանը փոխակերպվող աշխարհում, Երևան, 2006: 8. Հասրաթյան Ս., Սաղումյան Ս., Գաղափարի զինվորը, Երևան, 2006: 9. Հարությունյան Հ. Մ, Լեռնային Ղարաբաղը 1918 - 1921թթ., Երևան,1991: 10. Մելքումյան Ս., Արցախ, Ղարաբաղ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, Երևան, 2011: 11. Մովսեսովա Տ., Հովնանյան Ա., Բաքվի ջարդերը, Երևան, 1992: 12. Մովսիսյան Ն., Մարտնչող անմահություն, Երևան, 1997 թ.: 13. Պետրոսյան Ա., Արթուր Մկրտչյան, Երևան, 2004: 14. Պետրոսյան Ա., Մեծն Շահեն, Երևան, 2011: 15. Սահակյան Ռ., Արծվապաշտ երկիր, Երևան, 2004: 16. Սողոմոնյան Ն., 1991 «Կոլցոե, (Մարդորսություն), Առաջին մաս, Ստեփանակերտ, 1994, «Թեժ կետերե, Երկրորդ մաս, Ստեփանակերտ,1995: 17. Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994: 18. Օհանջանյան Փ., Ղարաբաղի ազատագրական պատերազմը, Երևան, 2000: 19. Азербайджанская аргументация и её опровержение, Ереван. 1989.

	20. Балаян И., Армения и Нагорный Карабах на политической сцене мира.Ереван, 1995. 21. Манасян А.С., Карабахский конфликт. Ракурсы правового подхода,реван,1998. 22. Мелик-Шахназарян Л., Военные преступления Азербайджана противмирного населения Нагорно-Карабахской Республики, Ереван,1997

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-014- Նախնադարյան հասարակության պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	34	Դասախոսություն	20
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	56		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել նախնադրյան հասարակության պատմությանը՝ ըստ հասարակական զարգացման և մշակութային զարգացման փուլերի և այդ զարգացման օրինաչափությունների, խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները պատմության վերաբերյալ, ուսանողներին սովորեցնել գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Երկրագնդի երկրաբանական պարբերացումը ● Մարդու մարդացման գործընթացի փուլերը ● Նախնադարյան հոտից տոհմին, տոհմական համայնքին և ցեղային միությանը անցնելու օրինաչափությունները *Հմտություն* ● ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ հնագիտությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում ● ունենա սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ ● ամբողջական պատկերացում ունենա պատմական և հնագիտական գործընթացների վերաբերյալ *Կարողունակություն* ● վերլուծության և համադրության կարողություն ● հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում ● տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռք բերում, հա¬մակարգում, վերլուծում)			

Դասընթացի բովանդակությունը	• Ներածություն (առարկան և խնդիրները) • Երկրագնդի պատմության երկրաբանական պարբերացումը • Մարդկության զարգացման հասարակական աստիճանները: • Հասարակաան զարգացման փուլերի համապատասխանեցումը մշակութային աստիճաններին • Մարդու մարդացման պարբերացումը նախնադարում ա/ Հոմոհաբիլիս /ունակմարդ/ ամարդկայինհոտ բ/ Հոմոէրեկտուս / ուղղաձիգմարդ/ ատոհմականհամայնք գ/ Հոմոսափիենս /մարդ-բանական/ ատոհմականհամայնք • Մայրական տոհմական համայնքի /մատրիարխատի/ ժամանակաշրջան պունալուա ընտանիքից մինչև էքսոգամ ամուսնություն/ • Հայրական տոհմական համայնքի /պատրիարխատի/ ժամանակաշրջան ա/ մայրական տոհմական համայնքից մինչև ֆրատրիաների միություն կամ ցեղ բ/ ցեղերից մինչև ցեղային միություն գ/ համայնական կարգի քայքայումը ուշ պատրիարխատում և վաղ սոցիալական շերտավորումը • Երկրագործություն ա/ Վաղ երկրագործական բնակավայրերը Հայկական լեռնաշխարհում բ/Առաջավորասիական վաղ երկրագործական բնակավայրերը գ/ Տնտեսամշակութային առաջին կապերը «բարենպաստ կիսալուսնու գուտուե վաղ երկրագործական կենտրոնների միջև • Անասնապահությունը և պտղաբուծությունը ա/Անասնապահությունը բ/ Պտղաբուծությունը • Նախնադարյան հասարակության արվեստը /ժայռանկարները և վաղ հոգևոր-գաղափարական պատկերացումները/ • Նախնադարյան հասարակության տնտեսությունը ա/ Նախակերամիկական և կերամիկական շրջան բ/Վաղ մետաղի շրջան
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք ✔ ընթացիկ ստուգում
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Իսրայելյան Հ.Ռ., Պաշտամունքն ու հավատալիքը ուշ բրոնզեդարյան Հայաստանում

	2. Մարտիրոսյան Հ. Ա. , Գիտությունն սկսվում է նախնադարում 3. Սարդարյան Ս. Հ. , Նախնադարյան համայնական հասարակարգը Հայաստանում Եսայան Ս., Հայաստանի հնագիտությունը, Երևան, 1992: 4. Սարդարյան Ս., Նախնադարյան հասարակությունը Հայաստանում, Երևան, 1967: 5. Խնկիկյան Օ., Արհեստները բրոնզեդարյան Հայաստանում, Երևան, 1976: 6. Խնկիկյան Օ., Զանգեզուրում հայտնաբերված ծիսական իրեր, ՊԲՀ, 1, 1988: 7. Lindsay I., Smith A.T. A History of Archaeology in the Republic of Armenia, Journal of Field Archaeology 31/2, 2006. 8. Renfrew C., Bahn P. G. Archaeology: Theories, Methods, and Practice, London, 1991. 9. Мезолит СССР.- .- Археология СССР. Т. II, М., 1989. 10. Палеолит СССР.- Археология СССР. Т. 5, М., 1984. 11. Энеолит СССР.- Археология СССР, т. 3 , М., 1983. 12. Gasparyan B., Arimura M. (ed.). Stone Age of Armenia: A Guide-Book to the Stone Age Archaeology in the Republic of Armenia, Kanazawa, 2014. 13. Kushnareva, K.Kh. The Southern Caucasus in Prehistory, Stages of Cultural and Socioeconomic Development From the Eight to the Second Millennium B.C., University Museum Monograph 99, Philadelphia, 1997. *Լրացուցիչ-* 1. Հայ ժողովրդի պատմություն, Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատարակչություն, Երևան, 1971: 2. Հայ ժողովրդի պատմություն, Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատարակչություն, Երևան, 1984: 3. Հայ ժողովրդի պատմություն, Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատարակչություն, Երևան, 1976:

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-015 -ՀԻՆ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	6 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	70	Դասախոսություն	50
			Սեմինար	20
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	110		
	Ընդամենը	180		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տեղեկություններ հաղորդել Հին Արևելյան քաղաքակրթությունների ձևավորման, զարգացման միտումների մասին, ինչպես նաև փոխանցել գիտելիքներ այդ քաղաքակրթությունների տիպաբանական, Հին			

	Արևելյան հասարակությունների կառուցվածքի, գաղափարախոսության, կրոնի և մշակույթի վերաբերյալ:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Տիրապետում է հինարևելյան երկրների պատմության վերաբերյալ խոր և համակողմանի գիտելիքներին, ● Տիրապետում է պատմական գիտության ժամանակակից ձեռքբերումներին, պատմական երևույթների և փաստերի վերլուծությանը, ● Գիտի առաջատար հնագույն պետությունների որոշիչ դերը աշխարհաքաղաքական հիմնական գործընթացներում, ● Գիտի հինարևելյան ժողովուրդների քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական և մշակութային կյանքի առանձնահատկությունները և նրանց դերը մարդկության առաջընթացում: *Հմտություն* ● Կարողանում է կատարել պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն, ● Կարողանում է համադրել պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները, ● Ունի սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ ● Ունի ամբողջական պատկերացում պատմական գործընթացների վերաբերյալ, ● Ունի պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ: *Կարողունակություն* ● Կարողանում է ճիշտ գնահատել հինարևելյան քաղաքակրթությունների դերակատարումը համաշխարհային պատմական գործընթացում, ● Կարող է բացահայտել Հին Արևելքի պատմության կոնկրետ փաստերն ու իրադարձություններն ընդհանուր տեսությունների և գաղափարների դիտանկյունից, ● Կարողանում է վերլուծել հինարևելյան քաղաքակրթությունների դրական և բացասական կողմերը, կատարել հետևություններ:
Դասընթացի բովանդակությունը	<u>Ներածություն.</u> Հին Արևելքի պատմություն առարկան,նրա աղբյուրները և հնագիտական ուսումնասիրությունները: Վաղ ստրկատիրությունը Հին Արևելքի երկրներում: Թեմա 1. Հին Եգիպտոսի պատմության պարբերացումը: Եգիպտոսի հին բնաշխարհը և բնակչությունը Թեմա 2. Եգիպտոսն Արխայիկ և Վաղ թագավորության ժամանակաշրջանում Թեմա 3. Եգիպտոսը Հին թագավորության ժամանակաշրջանում Թեմա4.Եգիպտոսը Միջին թագավորության ժամանակաշրջանում Թեմա 5. Եգիպտոսը Նոր թագավորության ժամանակաշրջանում Թեմա 6.Եգիպտոսն Ուշ թագավորության ժամանակաշրջանում

	Թեմա 7.Հին Եգիպտոսի մշակույթը և կրոնը Թեմա8.Միջագետքի հնագույն պետությունները՝ Շումեր և Աքքադ Թեմա 9.Միջագետքը Ք.ա. II հազարամյակում. Հին Բաբելոնի թագավորությունը Թեմա 10.Բաբելոնի Նոր թագավորությունը Թեմա 11.Հին Միջագետքի ժողովուրդների մշակույթը և կրոնը Թեմա 12. Իսրայելա-Հուդական թագավորությունը Թեմա13.Արևելյան Միջերկրականի հնագույն քաղաքակրթությունները՝ Սիրիա (Ասորիք), Փյունիկիա և Կարթագեն Թեմա 14. Արևելյան Միջերկրականի հնագույն ժողովուրդների մշակույթը Թեմա 15.Ասորեստանի աշխարհակալ տերությունը Թեմա 16.Խեթական թագավորությունը Ք.ա. XVIII-XIIդդ Թեմա 17.Իրանի հնագույն բնակիչները և առաջին պետական կազմավորումները: Էլամը և Մեդիան (Մարաստանը) Թեմա 18.Աքեմենյան տերությունը Թեմա 19.Հին Իրանի ժողովուրդների մշակույթը և կրոնը Թեմա 20.Հին Չինաստանը Թեմա 21.Հին Հնդկաստանը Թեմա 22.Հարավ-Արևելյան Ասիայի հնագույն ժողովուրդների մշակույթը և կրոնը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների վերջնական գնահատման ձևերը, Գնահատման սկզբունքները՝ Հաճախումները դասերին- 10 միավոր Ինքնուրույն աշխատանք- 20 միավոր Սեմինար պարապմունք- 20 միավոր Առաջին ընթացիկ ստուգում- 20 միավոր Երկրորդ ընթացիկ ստուգում- 20 միավոր Ամփոփիչ ստուգում-10 միավոր Ընդամենը-100%
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. История Древнего Востока . Под. ред. В. И. Кузищина, М., 2003. 2. Авдиев В. И. История Древнего Востока. М., 1970. 3. Перфилова Т. Б . История древнего Востока. М. 2018 4. Немировский А., Яковлев В. Древний Восток. Учеб.пос. для вузов. М. 2008 5. Александрова Н., Ладынин И. и др. Древний Восток. Учеб.пос. для вузов. М. 2008 *Լրացուցիչ* 1. История Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве. М., 1956. 2. История Древнего Востока: В 3-х книгах. Под ред. И. М. Дьяконова. М., 1983. 3. Очерки истории Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве. М., 1956. 4. История Древнего Востока. Зарождение древнейших классовых обществ и первые шаги рабовладельческой цивилизации. М., 1983-1988.

5. История Древнего Мира. – Расцвет древнейших обществ. Подред.
6. И. М. Дьяконова и др. М., 1983.
7. Хрестоматия по истории Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве и Д. Г. Редера. М., 1963.
8. Хрестоматия по истории Древнего Востока: В 2-х част. М., 1980.
9. Всемирная история: В 10-и т. Т. 1,2. М., 1955-1956.
10. Всемирная история: В 24-х т. Авт.: А. Бадак, И. Войнич и др. Т. 1,2,3. М.-Мин., 2000-2001.
11. Всемирная история в трҶх частьях. Авт.: О. Яновский, О. Бригадина и др. Часть 1, Мин., 2002.
12. История Древнего мира. Расцвет древних обществ. М., 1989.
13. Древний Васток и античний мир. Под ред. В. Кузищина. М., 1980.
14. История Ирана. Отв. ред. М. С. Иванов. М., 1997.
15. Искусство Древнего Востока. М., 1968.
16. Литература Древнего Востока. М., 1971.
17. Андрей Л. Пунин, Искусство Древнего Египта: Раннее царство. Древнее царство. СПб, 2008
18. Перепёлкин Ю. Н. История Древнего Египта. М., 2000.
19. Кормышева Э. Н. Древний Египет. М., 2005.
20. Бонгард-Левина Г. Древняя Индия. М., 1982.
21. Афанасьева В. К. и др. Искусство Древнего Востока. М., 1971.
22. Редер Д. Г. Мифы и легенды Древнего Двуречья. М., 1965.
23. Редер Д., Черкасова Е. История Древнего Мира. Часть 1. Первобытное общество и Древний Восток. М., 1979.
24. Дьяконов М. Очерки истории Древнего Ирана. М., 1961.
25. Циркин Ю. История Библейских стран. М., 2003.
26. Садаев Д. Ч. История Древней Ассирии. М., 1979.
27. Котрелл Л. Во время фараонов. М., 1982.
28. Савельева Т. Аграрный строй Египта в период Древнего царства. М., 1962.
29. Муравьёва Т. Сто великих мифов и легенд. М., 2002.
30. Матвеев К. Земля Древнего Двуречья: История, мифы, легенды, находки и открытия. М., 1986.
31. Дьяконов И. М. Эпос о Гильгамеше. М.-Л., 1961.
32. Дьяконов М. М. История Мидии от древнейших времён до конца IV в. до н. э. М.-Л., 1956.
33. Васильев Л. С. История религий Востока. М., 1999.
34. Уайт Д. Боги и люди Древнего Египта. М., 2004.
35. Хинц Вальтер. Государство Элам. М., 1977.
36. Дандамаев М. А. Иран при первых Ахменидах. М., 1963.
37. Дандамаев М. А., Луконин В. Г. Культура и экономика Древнего Ирана. М., 1980.
38. Луконин В. Г. Искусство Древнего Ирана. М., 1997.
39. Матье М. Э. Древнеегипетские мифы. М., 1956.
40. ЖакК. Египет великих фараонов. М., 1992.

	41. Жак К. Рамзес. Сын Сольнца. Ростов-на-Дону, 1997. 42. Мусский И. А. Эхнатон. В книге: Сто великих диктаторов. М., 2000. 43. Низовский А. Ю. Сто великих археологических открытий. М., 2002. 44. Непомнящий Н. Н. Сто великих тайн Древнего мира. М., 2006. 45. Бадж У. Легенды о египетских богах. М., 1997. 46. Бойс М. Зароастрийцы: Верования и обычаи. М., 1987. 47. Грант М. История древнего Израиля. М., 1998. 48. Ильин Г. Ф. Религии древней Индии. М., 1959. 49. Бонгард- Левин Г. М., Герасимов А. В. Мудрецы и философы древней Индии. М., 1975. 50. Будон Ринчендуб. История буддизмаю М., 1999. 51. Баландин Р. К. Сто великих богов. М., 2002. 52. Рыжов К. В., Рыжова Е. В. Сто великих пророков и вероучителей. М., 2002. 53. Малявин В. В. Конфуций. М., 1992. 54. Գիլգամեշ: ՀՍՍՀԳԱհրատ. Եր., 1963: 55. Կ. Կերամ, Աստվածներ, դամբարաններ, գիտնականներ, Երևան, 1971: 56. Է. Քլենգել - Բրանդտ, Ճանապարհորդություն դեպի Հին Բաբելոն, Երևան, 1981: 57. Վ. Բայբուրդյան, Իրանի պատմություն, Երևան, 2005:

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-016- Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	6 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	76	Դասախոսություն	56
			Սեմինար	20
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	104		
	Ընդամենը	180		
Ստուգման ձևը	Ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել տեսական պատկերացումներ Հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների քաղաքական, տնտեսական և մշակութային պատմության մասին: Դասընթացի նպատակներից է նաև ուսանողի մոտ ձևավորել հստակ պատկերացումներ պոլիսային համակեցության առանցքային հիմնախնդիրների և պատմագիտության մեջ դրանց վերաբերյալ առաջադրված տեսակետների վերաբերյալ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* • Ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ			

	Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում, ● Պատկերացնի Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմության ընթացքը, նրա փուլերը, կարևորագույն իրադարձութունները, ● Համաշխարհային քաղաքակրթության զարգացման գործում Հին Հունաստանի և Հռոմի թողած ավանդը: *Համտություն* ● Կարողանա տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, ● Կարողանա Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմության փաստերն ու երևույթները բացահայտել և մեկնաբանել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից ● Կարողանա գիտելիքները կիրառել համաշխարհային պատմության քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար *Կարողունակություն* ● Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմության ընթացքը և դրանից բխող հետևությունները կրթադաստիրակչական գործընթացում գնահատելու և օգտագործելու կարողություն, ● Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմության տարբեր դարաշրջաններում գոյություն ունեցած պետաիրավական, վարչաքաղաքական, տնտեսական և հոգևոր-մշակութային համակարգերի միջև գոյություն ունեցած ընդհանրությունները, նմանություններն ու տարբերությունները բացահայտելու կարողություն, ● հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթության ինքնատիպությունների ձևավորման գործում պատմական կոնկրետ ժամանակի և պատմաքաղաքական իրողությունների ազդեցությունները ճիշտ ընկալելու կարողություն, ● հին հունական և հռոմեական քաղաքակրթությունների պատմական զարգացման օրինաչափությունները ընկալելու և վերլուծելու կարողություն, ● Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմական իրողությունները հասկանալու համար կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառման կարողություն, ● Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմության առանքային խնդիրները համադրելու կարողություն, ● ստացած գիտելիքների միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն, ● պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից բացահայտելու կարողություն, ● մշակութային արժեքների բազմացման, պահպանման ու փոխանցման գործընթացի հետ կապված սեփական հետազոտություններ կազմակերպելու կարողություն, Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմության նշանավոր գործիչների վարքն ու գործունեությունը վերլուծելու

	կարողություն ● Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համեմատելու կարողություն ● պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն: ● համադրել պատմագիտության մեջ առկա տարբեր ուղղությունները, տեսությունները և փաստարկել սեփական դիրքորոշումը: ● Հին Հունաստանի և Հռոմի պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության կարողություն ● պատմական փաստերը համադրելու և երևույթները համակողմանի գնահատելու կարողություն ● տեսական գիտելիքներն օգտագործել գործնական խնդիրներ լուծելու համար: ● փոփոխվող սոցիալական իրականության և գիտության զարգացման ժամանակակից պայմաններում վերագնահատել կուտակված փորձն ու վերլուծել իր հնարավորությունները: ● տրամաբանորեն ճիշտ ձևակերպել գրավոր և բանավոր խոսքը, գիտական հիմունքներով կազմակերպել իր աշխատանքը ● միջմշակութային տարբերությունները և բազմազանությունները ընկալելու կարողություն
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հին Հունաստանի պատմաաշխարհագրական նկարագիրը և պատմության պարբերացումը: Թեմա 2. Կրետե-միկենյան քաղաքակրթությունը Ք.ա. 3-2-րդ հազարամյակներում: Թեմա 3. Հունաստանի հասարակական, տնտեսական և քաղաքական կարգը հոմերոսյան դարաշրջանում: Թեմա 4. Արխաիկ դարաշրջանի Հունաստանի տնտեսական և հասարակական-քաղաքական կյանքի առանձնահատկությունները: Թեմա 5. Վաղ հունական տիրանիան: Թեմա 6. Հունական մեծ գաղութացումը: Թեմա 7. Ատտիկայի հասարակական –քաղաքական կարգերը Ք.ա. 8-7-րդ դդ.: Թեմա 8. Քաղաքական իրադրությունն Ատտիկայում Ք.ա. 6-րդ դ. սկզբներին և Սոլոնի բարեփոխումները: Թեմա 9. Քաղաքական իրադրությունն Ատտիկայում Ք.ա. 6-րդ դ. կեսերին և Պիսիստրատյան տիրանիան: Թեմա 10. Կլիսթենեսի բարեփոխումները: Թեմա 11. Հույն-պարսկական պատերազմը: Թեմա 12. Ափենական պետության պետական կարգը Պերիկլեսի դարաշրջանում: Թեմա 13. Սպարտական հասարակությունը Ք.ա. 6-5-րդ դդ.: Թեմա 14. Դասական հունական պոլիսի հատկանիշները Թեմա 15. Պելոպոնեսյան պատերազմը: Թեմա 16. Դասական դարաշրջանի հունական

	մշակույթը: Թեմա 17. Պոլիսային կարգերի ճգնաժամը Ք.ա. 4-րդ դ. առաջին կեսին: Թեմա 18. Անտիկ Մակեդոնիան Ք.ա. 7-4-րդ դդ.: Թեմա 19. Մակեդոնիայի հզորացումը Ֆիլիպպ 2-րդի օրոք: Թեմա 20. Ալեքսանդր Մակեդոնացում Արևելյան արշավանքը: Թեմա 21. Հելլենիստական քաղաքակրթության զարգացման հիմնական առանձնահատկությունները: Թեմա 22. Հին Իտալիան Ք.ա. 2-1-ին հազարամյակներում: Թեմա 23. Հռոմը թագավորության դարաշրջանում: Թեմա 24. Պատրիկների և պլեբեյների պայքարը: Թեմա 25. Հռոմեական Հանրապետության պետական և հասարակական կարգերը Ք.ա. 4-3-րդ դդ.: Թեմա 26. Հռոմեական մշակույթը Ք.ա. 3-րդ դդ.: Թեմա 27. Հռոմի շուրջ Իտալիայի միավորումը Ք.ա. 3-րդ դ.: Թեմա 28. Պունիկյան պատերազմները: Թեմա 29. Հռոմի արտաքին քաղաքականությունը Արևելամիջերկրածովյան ավազանում Ք.ա. 2-րդ դ.: Թեմա 30. Ներքաղաքական իրադրությունը Հռոմում Ք.ա. 2-րդ դ. երկրորդ կեսին. Սոցիալ-տնտեսական բարեփոխումների խնդիրը: Թեմա 31. Հռոմը Առաջին քաղաքացիական պատերազմի ժամանակաշրջանում: Թեմա 32. Ներքաղաքական իրադրությունը Հռոմում Ք.ա. 1-ին դ. 70-60-ական թթ. և առաջին եռապետությունը: Թեմա 33. Ներքաղաքական իրադրությունը Հռոմում 1 դ. 40-ական թթ. երկրորդ կեսին և Երկրորդ եռապետությունը: Թեմա 34. Քաղաքացիական պատերազմը հանրապետականների և կեսարականների միջև: Թեմա 35. Քաղաքացիական պատերազմը Անտոնիուսի և օգոստոսի միջև: Թեմա 36. Պրինցիպատի պետական համակարգի հաստատումը Հռոմում:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, թեստային առաջադրանքներ, կարճ պատասխաններով հարցեր, կուրսային աշխատանք և այլն:
Գրականություն	*Պարտադիր* 1.Древняя Греция, под ред. ВВ. Струве и др., М., 1956. 2.Хамонд Н., История Древней Греции, М., 2008. 3.Цибукидис Д., Древняя Греция и Восток, М., 1981. 4. Культура Древнего Рима, М., 1985, Т. 1-2. 5. Хамонд Г., Древний Рим, М., 2007. 6. Шлюмберже Д., Эллинизированный Восток, М., 1985. 7. Левек П., Эллинистический мир, М. 1989. 8. Климова О., Пергамское царство*:* проблемы

	политической истории и государственного устройстваե, Цанкт-Петербург, 2010. 9. Бикерман Э., Государство Селевкидов, М., 1985. 10. Дуров В., Юлий Цезарь: Человек и писатель, М., 1991. 11. Холланд Т., Рубикон: Триумф и подения Римской Республики, М., 2007. 12. Машкин Н. Принципат Августа, М., 1949. 13. Вегнер В., Рим: Начало, распространение и подение всемирной империи римлян, т. 1-2, Мн. 2002. 14. Залюбвина Г., Архаическая Греция: Особенности мировоззрения и идеологии, М., 1992. 15. Մաշկին Ն., Հին Հռոմի պատմություն, Երևան, 1951: 16. Ավդիև Վ., Բոկշչանին Ա., Հին Հունաստանի պատմություն, Երևան, 1982: *Լրացուցիչ* 17. Հոմերոս, Իլիական, Երևան, 1987: 18. Հոմերոս, Ոդիսական, Երևան, 1988: 19. Հերոդոտոս, Պատմություն ինը գրքից, Երևան, 1986: 20. Արիստոտել, Աթենական հասարակարգը, Երևան, 2000: 21.Фукидид, История, М., 1999. 22. Плутарх, Избранные жизнеописания, том 1-2, М., 1990

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-017-ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-1** **Պ/բ-018-ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-2**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4+4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 3-րդ և 4-րդ կիսամյակներ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	48+48	Դասախոսություն	34+34
			Սեմինար	14+14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	72+72		
	Ընդամենը	120+120		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ գիտելիքների համակարգ ձևավորել Միջնադարի վերաբերյալ, ցույց տալ անցումը դեպի Միջնադար, ձևավորել Միջնադարի հիմնարար առանձնահատկությունները՝ ավատատիրական հասարակության գաղափարաբանությունը, մշակույթը, ներկայացնել եվրոպական միջնադարյան հասարակությունների պատմությունը և տիպաբանությունը, բացահայտել միջնադարյան հասարակությունների զարգացման միտումները քաղաքական կառուցվածքի, գաղափարախոսության, տնտեսության և մշակույթի միջոցով և նշել Վերածննդի			

	օրինաչափությունները, Վերածննդի իրողությունները և աշխարհի պատկերի ընդլայնման իրողությունը:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Տիրապետում է Եվրոպայի միջնադարյան պատմության վերաբերյալ խոր և համակողմանի գիտելիքներին, ● Տիրապետում է միջնադարագիտության ժամանակակից ձեռքբերումներին, պատմական երևութների, փաստերի վերլուծությանը, ● Տիրապետում է ավատատիրական հասարակարգի և եվրոպական պետությունների ձևավորման ու զարգացման պատմությունը, դրա ուսումնասիրման խնդիրներին և նպատակներին, ● Պատկերացում ունի Արևմտյան և Կենտրոնական Եվրոպայի միջնադարյան հասարակությունների քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական կյանքի առանձնահատկությունների, գաղափարա-խոսության և մշակույթի, ինչպես նաև պատմական գործընթացների օրինաչափությունների, շարժիչ ուժերի, և դրանցում անհատի, հասարակության տեղի ու դերի վերաբերյալ: *Հմտություն* ● Կարողանում է համադրել պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները, ● Հասկանում է հասարակական կյանքի վրա համաշխարհային գործընթացների ազդեցությունը, ● Կարողանում է կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, ● Ունի ամբողջական պատկերացում պատմական գործընթացների վերաբերյալ, ● Ունի պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ: *Կարողունակություն* ●Կարողանում է համեմատել Արևմտյան և Կենտրոնական Եվրոպայի, Մերձավոր Արևելքի ավատատիրական հասարակարգերի միտումները, ●Հասկանում է մարդկային հասարակության կյանքի վրա քրիստոնեական կրոնի ազդեցությունը, Վերածննդի արմատական փոփոխությունների քաղաքակրթական բովանդակությունը, քաղաքային կյանքը, աշխարհիկ գիտելիքները, Ռեֆորմացիան և նրա հետևանքները, ●Կարողանում է ցույց տալ եվրոպական միջնադարյան քաղաքակրթության աստիճանական քայքայումը և անցումը դեպի նոր արդյունաբերական հասարակություն, ●Կարողանում է գնահատել եվրոպական միջնադարյան քաղաքակրթության դերակատարումը համաշխարային պատմական գործընթացում, ●Կարող է բացահայտել եվրոպական միջնադարյան մշակույթի կառույցը և բովանդակությունը, ●Կարողանում է վերլուծել պատմական գործընթացների օրինաչափությունները:
Դասընթացի	Ներածություն. Միջին դարերի պատմություն առարկան և

բովանդակությունը	դրա պարբերացումը Թեմա 1.Միջին դարերի պատմության աղբյուրները Թեմա 2. Ավատատիրական հասարակարգի էությունը և դրա ծագման ու զարգացման խնդիրը պատմագրության մեջ Թեմա 3. Բարբարոսների հասարակությունը և նրա էթնիկական խմբերը Թեմա 2. Արևմտահռոմեական կայսրության անկումը և բարբարոսական թագավորությունների կազմավորումը Թեմա 3. Ֆրանկական պետությունը 5-րդ դ. վերջից մինչև 9-րդ դ. առաջին կեսը Թեմա 4. Եվրոպայի քաղաքական քարտեզը 9-11-րդ դդ. Թեմա 5. Ֆրանսիան 9-15-րդ. դդ. Թեմա 6. Իտալիան 8-15-րդ դդ. Թեմա 7. Գերմանիան 9-16-րդ դարի սկիզբը Թեմա 8. Անգլիան 7-15-րդ դդ. Թեմա 9. Իսպանիան 8-15-րդ դդ. Թեմա 10. Եկեղեցին Միջնադարում Թեմա 11. Միջնադարյան քաղաքների առաջացումը և աճը Թեմա 12. Միջնադարյան համքարությունները Թեմա 13. Խաչակրաց շարժումը 11-13-րդ դդ. Թեմա 14. Բյուզանդական կայսրությունը 4-15-րդ դդ. Թեմա 19. Բյուզանդական մշակույթը Թեմա 20. Արևմտյան և հարավային սլավոնները 6-11-րդ դդ. Թեմա 21. Հունգարական թագավորությունը 10-15-րդ դդ. Թեմա 25. Շվեյցարիան 13-16-րդ դդ. Թեմա 26. Սկանդինավյան երկրները 12-15-րդ դդ. Թեմա 27. Աշխարհագրական մեծ հայտնագործությունները Թեմա 28. Միջնադարյան Եվրոպայի մշակույթը Թեմա 29. Վաղ վերածնունդը և հումանիզմն Իտալիայում 14-15-րդ դդ.
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների վերջնական գնահատման ձևերը, Գնահատման սկզբունքները՝ Հաճախումները դասերին- 10 միավոր Ինքնուրույն աշխատանք- 20 միավոր Սեմինար պարապմունք- 20 միավոր Առաջին ընթացիկ ստուգում- 20 միավոր Երկրորդ ընթացիկ ստուգում- 20 միավոր Ամփոփիչ ստուգում-10 միավոր Ընդամենը-100%
Գրականություն	Պարտադիր 1. Միջին դարերի պատմություն, Ս. Սկազկինի խմբ., հ.1, Եր., 1975: 2. История Средних веков: В 2-хт. Подред. С. П. Карпова, М., 2003 (или 2008). 3. История Средних веков. Под ред.: Г.П. Мягкова, Ижевск, 2011. 4. ГуревичА., ХаритоновичД. ИсторияСреднихвеков. М. 2008 Լրացուցիչ 1. Всемирная история: В 24-х т. Авт.: А. Бадак, И. Войнич и др. Т. 7,8,9,10. Мин.-М., 2000-2001. 2. Всемирная история: В 10-ит. Под ред. Н. Сидоровойидр. Т. 3, 4. М., 1957-1958.

3. История Византии: В 3-хт. Подред. С. Д. Сказкина, М., 1967.
4. История Франции. Под ред. А. Манфреда и др. Т.1, М., 1972.
5. История Италии: В 3-х т. Под ред. С. Сказкина и др. Т.1, М., 1970.
6. Очерки истории Италии. 476-1918гг. Под ред. М. Гуковского, М., 1959.
7. Осокин Н. А. История средних веков. Мин., 2003.
8. Мортон А.Л. История Англии, М., 1950.
9. Штокмар В.В. История Англии в средние века, Л., 1973.
10. Кан А.С. История Скандинавских стран (Дания, Норвегия, Швеция), М., 1971.
11. Хрестоматия по истории средних веков: В 2-х т. Под ред. С.Д. Сказкина, М., 1961-1963.
12. Хрестоматия по истории средних веков: В 2-х т. Под ред. Н.П. Гра¬циан-ско¬го, С.Д. Сказкина, М., 1950-1953.
13. Хрестоматия памятников феодального государства и права стран Европы. Под ред. В.М.Корецкого. М., 1961.
14. Сапрыкин Ю. История средних веков. М., 1980.
15. Заборов М.А. История крестовых походов в документах и материалах. М.,1977.
16. ЗаборовМ.А. Крестоносцына Востоке. М., 1980.
17. ЗаборовМ. А. Папствоикрестовыепоходы. М. 1960.
18. Грицак Е. Краткая история крестовых походов. М., 2002.
19. Лозинский С. Г. История папства. М., 1986.
20. Гутнова Е.В. Возникновение Английского парламента. М., 1960.
21. Корсунский А., Гюнтер Р. Упадок и гибель Западной Римской империи и воз¬¬¬ни¬¬кновение германских королевств (до середины VI в.). М., 1984.
22. Хачатурян Н.А. Возникновение Генеральных Штатов во Франции. М., 1976.
23. Хачатурян Н.А. Сословная монархия во Франции XIII-XV вв. М., 1989.
24. Чистозвонов А.Н. Нидерландская буржуазнаяреволюция XVI века. М., 1958.
25. Алексеев В.М. Тридцатилетняявойна. Л., 1961.
26. Басовская Н.И. Столетняя война 1337-1453гг. М., 1985.
27. Григулевич И.Р. Инквизиция. М. 1985.
28. Гуляев В.И. По следам конкистадоров, М., 1976.
29. Фрадкин Н.Г. Географические открытия и научное познание Земли. М., 1972.
30. Эйнгард. Жизнь Карла Великого. М., 1977.
31. Хэгерманн Д. Карл Великий. М., 2003.
32. Левандовский А.П. Карл Великий, Через империю к Европе. М., 1995.
33. Задворный В. История римских пап. Т. 1., М., 1995.
34. Самаркин В. Восстание Дольчино. М., 1971.
35. Хилтон Р., Фаган Г. Восстание английского народа в 1381г. М., 1952.
36. Рубцов Б.Т.Гуситские войны. Великая крестьянская

война в Чехии XV в. М., 1955.
37. Диль Ш, История Византийской империи, М., 1948.
38. Левченков В. История Византии, М., 1940.
39. Лихачёва В, Искусство Византии IV-XV вв. Л., 1986.
40. Удальцова З. Византийская культура. М., 1986.
41. Хейг К. Елизавета I Английская, Рос.-на-Дону, 1997.
42. Дмитриева О. В. Елизавета I. М., 1998.
43. Кнехт Р. Ришелье. Ростов-на Дону, 1995.
44. Черкасов П. П. Кардинал Ришелье. М., 1990.
45. Штекли А. Э. Томас Мюнцер. М., 1961.
46. Смирин М. М. Народная революция Томаса Мюнцера и Великая крестьянская война. М., 1955.
47. Мартин Лютер – реформатор, проповедник, педагог. М., 1996.
48. Фаусель Г. Мартин Лютер, жизнь и дело. Т. 1,2. М., 1995-1996
49. Брагина Л. М. Итальянский гуманизм. Этические учения XIV-XV вв. М., 1977.
50. Рутенбург В. И. Титаны Возрождения. М., 1976.
51. Гуковский М. А. Итальянское Возрождение: В 2-х т. Л., 1990.
52. Самаркин В. В. Историческая география Западной Европы в средние века. М., 1976.
53. Григорий Турский. История франков/Изд. подгот. В.В. Савукова. М., 1987.
54. Агафий. О царствовании Юстиниана/ Пер., статья и примеч. М. В. Лев-чен¬ко. М.- Л., 1953.
55. Анна Комнина. Алексиада./ Ввод. ст., пер. икоммент. Я.Любраского. М., 1965.
56. Иордан. О происхождении и деяниях гетов./ Вступит. статья, пер. и ком-мент. Е. Скражинской.М., 1960.
57. Лев Диакон. История / Отв. ред. Г.Литаврин. М., 1988.
58. Перну Р., Клэн М.-В. Жанна д'Арк. М., 1992.
59. Херманн Х. Савонарола. Еретик из Сан-Марко,М., 1982.
60. Добиаш-Рождественская О.А. Культура западноевропейского сред¬не¬ве-ко¬вья. М., 1987.
61. Карсавин Л.П. Культура средних веков. Киев, 1995.
62. Нессельштраус Ц.Г. История искусствазарубежныхстран. Средниевека. Воз¬рождение. М., 1982.
63. Виппер Р.Ю. История средних веков. М., 1996.
64. Виппер Р.Ю. Церковь и государство в Женеве XVI в.. вэпохуКальвинизма. М., 1994.
65. Кудрявцев О.Ф. Контрреформация /История Европы. Т.3 М., 1993.
66. Баландин Р., МаркинВ. Стовеликихгеографическихоткрытий. М., 2001.
67. Гутнова Е.В. Историография истории средних веков. М., 1985.
68. Чекалова А. А. Константинополь в VI веке: Восстание Ника. М., 1986.
69. Сара Орне Джуэтт, Завоевание Англии
70. норманнами. Мин., 2003.

	71. Стриннгольм А. Походы викингов. М., 2003. 72. История средних веков. I, II, III книга/ Сост. М. М. Стасюлевич. С.-Пет. – М., 2001. 73. Успенский Ф. И. История Византйской империи: В3-х т М., 1997. 74. Միջին դարերի պատմություն, հ. I: Մաս I և II: Ե.Կոսմինսկու և Ս. Սկազկինի խմբ., Եր., 1962: 75. Յու. Ա. Պետրոսյան, Հինավուրց քաղաքը Բոսֆորի ափերին: Եր., 1989: 76. Շարլ Դիլ, Բյուզանդիայի պատմության հիմնախնդիրները, Եր., 2005

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-019 -Եվրոպայի պատմություն /16-19-րդ դարեր/-1**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	8 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	96	Դասախոսություն	64
			Սեմինար	32
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	144		
	Ընդամենը	240		
Ստուգման ձևը	Ընթացիկ և հանրագումարային քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին համակողմանի գիտելիքներ տալ «Նոր պատմություն» հասկացության ձևավորման, նրա պարբերացման, ժամանակագրության, հասարակական առաջընթացի օրինաչափությունների, նոր դարաշրջանի քաղաքակրթության, լուսավորության հասարակական մտքի ձևավորման, Եվրոպայի երկրների XVI-XIX դարերի իրադարձությունների և համաշխարհային պատմության մեջ դրանց խաղացած դերի մասին			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Եվրոպայի պատմության առավել կարևորագույն իրադարձությունները 1501-1815թթ. ընկած ժամանակաշրջանում ● ուսումնասիրվող ժամանակաշրջանի պատմական հիմնախնդիրները և դրանց վերաբերյալ ժամանակակից պատմագրության գնահատականները ● Եվրոպայի երկրների զարգացման առանձնահատկությունները, գերիշխող գաղափարախոսությունների էությունը *Հմտություն* կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառելով պատմական իրողությունները հասկանալու ունակություն, պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից բացահայտելու կարողություն			

	ձեռք բերած գիտելիքները կիրառելով՝ հասկանալ համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները *Կարողունակություն* վերլուծել Եվրոպայի պատմության առանցքային դեպքերն ու իրադարձությունները, դարակազմիկ իրադարձությունների վերաբերյալ կատարել եզրակացություններ:
Դասընթացի բովանդակությունը	Ներածություն թեմա 1. անգլիան 16-րդ դարում թեմա 2. Անգլիան առաջին ստյուարտների օրոք: թեմա 3. անգիան 1640-1660թթ. թեմա 4. անգլիան xvii դարի երկրորդ կեսին թեմա 5. իսպանիան xvi - xviii դարերում թեմա 6. իտալիան xvi – xviii դարերում թեմա 7. ռեչ պոսպոլիտան xvi – xviii դարերում թեմա 8. երեսնամյա պատերազմը թեմա 9. գերմանական պետությունները xvi – xviii դարում թեմա 10. բելգիան, նիդերլանդները, շվեյցարիան , հոլանդիան xvi – xviii դարերում թեմա 11. սկանդինավյան երկրները xvii – xviii դարերում թեմա 12. ավստրիան xvi- xviii դարերում թեմա 13. ֆրանսիան xvi– xviii դարերում, բացարձակ միապետության ամրապնդումը թեմա 14. յոթնամյա պատերազմը /1756-1763թթ./ թեմա 15. xviii դարի ֆրանսիական հեղափոխությունը թեմա 16. ֆրանսիական թերմիդորյան կառավարման և դիրեկտորիայի ժամանակաշրջանում: թեմա 17. ֆրանսիան հյուպատոսության և կայսրության տարիներին: նապոլեոնյան պատերազմները:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ միջանկյալ քննությունների իջին գնահատական ✔ բանավոր հանրագումարային քննություն:
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Новая история, том 1, под ред. В.Ф. Поршнева и др. , Москва, 1964 2. Новая история, том 1, под ред. Ը.Ը.Нарочницкого , Москва, 1972 3. Новая история, том 1, под ред. Е.Е. Юровской и др. Москва, 1972 4. НовՈя история стран Европи и Америки, под ред. И.М.Кривогыза и др. , Москва, 2002 5. Новая история стран Европы и Америки, под ред. Адо и др. , Москва, 1986 6. М.В.Пономарев, С.Ю. Смирнов, Новая и новейшая история стран Европи и Америки, том 1-3, Москва, 2004 7. Всеобшая историа, часть 1, ред. кол. А.В.Лубков и др., М. 1999 8. Новая и новейшая история стран Европи и Америки, том 1-3

	под ред. А.М. Родригеса, М. В.Пономарева , Москва, 2003-2008 9. Маникын, Новая и новейшая история стран Европи и Америки, Москва, 2003 10. Новейшая история стран Европи и Америки, под ред. А.М. Родригеса, М. В.ПономаревՈ , Москва, 2001 *Լրացուցիչ* 1. Новейшая история зарубежных стран: Европы и Америки, под ред.Фураева и др., М., 1989 2. ГренвиллДж. История XX века, М., 1999 3. Сборник документов по истирии нового времени стран Европы и Америки, М., 1990 4. Сборник документов по истирии нового времени.Буржуазные революции XVIII-XVIII вв., под ред В.Г.Сироткина 5. Хрестоматия по всеобшеи истории, М., 1991 6. Хрестоматия по новеишеи истории, том 1-3 М. 1960 7. Всемирная история, под ред И.А.Алябьевой и др., т.1-24, Минск, 1996 8. Всемирная история, том 3-14, М. 1955-1961 9. История Европы, том 2-4, М., 1992-1993 10. История Европы, Альдебар Ж. и др., М.,1996 11. Мировая история в датах/ Д.Чизхолм, М., 1996

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-019 -Եվրոպայի պատմություն/ 16-19-րդ դարեր/-2**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	7 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 6-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	96	Դասախոսություն	64
			Սեմինար	32
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	114		
	Ընդամենը	210		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին համակողմանի գիտելիքներ տալ 1815թ. Վիեննայի վեհաժողովի եզրափակիչ ակտի հիման վրա Եվրոպայում հաստատված աշխարհաքաղաքական նոր վիճակի, դրան հաջորդած ժամանակաշրջանում միջազգային հարաբերությունների, եվրոպական ժողովուրդների հեղափոխական, ազգային – ազատագրական պայքարի ու շարժումների, դրանց ունեցած հասարակական-քաղաքական հետևանքների մասին:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Եվրոպայի պատմության 18151900թթ. ընկած ժամանակաշրջանի առավել կարևորագույն իրադարձությունների իմացություն			

	եվրոպական ժողովուրդների հեղափոխական, ազգային – ազատագրական պայքարի ու շարժումների, դրանց արդյունքում անկախ պետությունների ձևավորման մասին գիտելիքներ *Հմտություն* պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյու-նից բացահայտելու, կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառելով պատմական իրողությունները հասկանալու ունակություն, իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապերի վերհանման միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու հնարավորություն *Կարողունակություն* վերլուծել Եվրոպայի պատմության առանցքային դեպքերն ու իրադարձությունները, դարակազմիկ իրադարձությունների վերաբերյալ կատարել եզրակացություններ:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Վիեննայի վեհաժողովը: սրբազան դաշինքի ստեղծումը: թեմա 2. անգլիան ֆրանսիական մեծ հեղափոխության և նապոլեոնյան պատերազմների տարիներին: թեմա 3. ավստրիան ֆրանսիական մեծ հեղափոխության և նապոլեոնյան պատերազմների տարիներին թեմա 4. իտալիան ֆրանսիական մեծ հեղափոխության և նապոլեոնյան պատերազմների տարիներին թեմա 5. գերմանական պետությունները ֆրանսիական մեծ հեղափոխության և նապոլեոնյան պատերազմների տարիներին թեմա 6. Իսպանիան ֆրանսիական մեծ հեղափոխության և նապոլեոնյան պատերազմների տարիներին թեմա 7. 1820-1821թթ հեղափոխությունը իտալիայում թեմա 8. 1820-1823թթ հեղափոխությունը իսպանիայում թեմա 9. 1821 – 1829 թթ. Հունական ազգային - ազատագրական պայքարը թեմա 10. անգլիան 1815-1847թթ. թեմա 11. Ֆրանսիան 1815-1847թթ. թեմա 12. ավստրիան 1815-1847թթ թեմա 13. Գերմանական պետությունները 1815-1847թթ. թեմա 14. Իտալիան 1815-1847թթ. թեմա 15. Իսպանիան 1815-1854թթ. թեմա 16. 1848-1849թթ հեղափոխությունը ֆրանսիայում թեմա 17. 1848-1849թթ հեղափոխությունը գերմանիայում թեմա 18. 1848-1849թթ հեղափոխությունը ավստրիական կայսրությունում թեմա 19. 1848-1849թթ հեղափոխությունը իտալիայում թեմա 20. Սկանդինավյան երկրները xix դարում թեմա 21. Նիդերլանդները xix դարում թեմա 22. Շվեյցարիան xix դարում թեմա 23. Բելգիան xix դարում թեմա 24. Անգլիան 1850-1860-ական թթ թեմա 25. Ֆրանսիան 2-րդ կայսրության տարիներին թեմա 26. Ավստրիան 1850-1860-ական թթ: ավստրո-հունգարիայի կազմավորումը: թեմա 27. Արևելյան /ղրիմի պատերազմը թեմա 28. գերմանիայի միավորումը: թեմա 29. Իտալական ազգային պետության կազմավորումը:

	թեմա 30. Ազգային ազատագրական պայքարը և ինքնուրույն պետությունների կազմավորումը բալկանյան երկրներում թեմա 31. Ֆրանս-պրուսական պատերազմը թեմա 32. Ֆրանսիան 1870-1900թթ. թեմա 33. Անգլիան 1870-1900թթ. թեմա 34. Իտալիան 1870-1900թթ. թեմա 35. Գերմանիան 1870-1900թթ. թեմա 36. Ավստրիո-հունգարիան 1870-1900թթ. թեմա 37. Իսպանիան 1870-1900թթ.
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ բանավոր ամփոփիչ քննություն:
Գրականություն	*Պարտադիր* 11. Новая история, том 1, под ред. В.Ф. Поршнева и др. , Москва, 1964 12. Новая история, том 1, под ред. Ը.Ը.Нарочницкого , Москва, 1972 13. Новая история, том 1, под ред. Е.Е. Юровской и др. Москва, 1972 14. НовՈя история стран Европи и Америки, под ред. И.М.Кривогыза и др. , Москва, 2002 15. Новая история стран Европы и Америки, под ред. Адо и др. , Москва, 1986 16. М.В.Пономарев, С.Ю. Смирнов, Новая и новейшая история стран Европи и Америки, том 1-3, Москва, 2004 17. Всеобшая историа, часть 1, ред. кол. А.В.Лубков и др., М. 1999 18. Новая и новейшая история стран Европи и Америки, том 1-3 под ред. А.М. Родригеса, М. В.Пономарева , Москва, 2003-2008 19. Маникын, Новая и новейшая история стран Европи и Америки, Москва, 2003 20. Новейшая история стран Европи и Америки, под ред. А.М. Родригеса, М. В.ПономаревՈ , Москва, 2001 *Լրացուցիչ* 12. Новейшая история зарубежных стран: Европы и Америки, под ред.Фураева и др., М., 1989 13. ГренвиллДж. История XX века, М., 1999 14. Сборник документов по истирии нового времени стран Европы и Америки, М., 1990 15. Сборник документов по истирии нового времени.Буржуазные революции XVIII-XVIII вв., под ред В.Г.Сироткина 16. Хрестоматия по всеобшеи истории, М., 1991 17. Хрестоматия по новеишеи истории, том 1-3 М. 1960 18. Всемирная история, под ред И.А.Алябьевой и др., т.1-24,

	Минск, 1996 19. Всемирная история, том 3-14, М. 1955-1961 20. История Европы, том 2-4, М., 1992-1993 21. История Европы, Альдебар Ж. и др., М.,1996 22. Мировая история в датах/ Д.Чизхолм, М., 199

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ -021-Ամերիկայի պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 7-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	72	Դասախոսություն	54
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	78		
	Ընդամենը	150		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է սովորողներին ներկայացնել Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների կազմավորումը, Լատինական Ամերիկայի երկրների՝ անկախության համար պայքարը և անկախ պետությունների առաջացումը, ԱՄՆ-ի և Լատինական Ամերիկայի երկրների պատմության առավել կարևորագույն իրադարձությունները XVIII-XXI դարերում ընկած ժամանակաշրջանում: Ժամանակակից պատմա-գիտության մոտեցումներով ներկայացվում են դարակազմիկ մի շարք իրադարձություններ, և դրանց ներքին օրինաչափությունները կապվում են արդի գործընթացների հետ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Ամերիկայի պատմության առավել կարևորագույն իրադարձությունների, ուսումնասիրվող ժամանակաշրջանում ամերիկյան մայրցամաքում առկա պատմական հիմնախնդիրների և դրանց վերաբերյալ ժամանակակից պատմագրության գնահատականների, Ամերիկայի երկրների զարգացման առանձնահատկությունների իմացություն *Հմտություն* • պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն • համադրել պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները • գիտելիքների կիրառում՝ համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար *Կարողունակություն* Ամերիկյան մայրցամաքում տեղի ունեցող իրադարձությունները հասկանալու, համաշխարհային քաղաքակրթության վրա դրանց ունեցած ազդեցությունները			

	վերլուծելու, Ամերիկյան մայրցամաքում տեղի ունեցող պատմական գործընթացներն ու իրադարձությունները համեմատելու և դրանց պատճառահետևանքային կապերը բացահայտելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Անգլիայի Հյուսիսամերիկյան գաղութների անկախության համար պատերազմը: ԱՄՆ-ի կազմավորումը Թեմա 2. Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները XIX դարի առաջին կեսին Թեմա 3. Լատինական Ամերիկայի երկրները XVI-XIX դարերում Թեմա 4. 1861-1865թթ. քաղաքացիական պատերազմն ԱՄՆ-ում և Հարավի վերակառուցումը Թեմա 5. ԱՄՆ-ը 1870-1900թթ. Թեմա 6. Լատինական Ամերիկան 1870-1918թթ. Թեմա 7. ԱՄՆ-ը «նոր իմպերիալիզմի դարաշրջանումե /1901-1921թթ./ Թեմա 8. ԱՄՆ-ը 1921-1939թթ. ԱՄՆ-ի տնտեսական և ներքաղաքական վիճակը: Թեմա 9. ԱՄՆ-ը երկրորդ աշխարհամարի տարիներին/ 1939-1945թթ./ Թեմա 10. ԱՄՆ-ը «սառը պատերազմիե տարիներին Թեմա 11. ԱՄՆ-ը 1977-2020թթ. Թեմա 12. Արգենտինան 1918-2020թթ. Թեմա 13. Բրազիլիան 1918-2020թթ. Թեմա 14. Մեքսիկան 1918-2020թթ. Թեմա 15. Չիլին 1918-2020թթ. Թեմա 16. Կուբան 1918-2020թթ
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ բանավոր ամփոփիչ քննություն:
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Новая история, ч. 1-2, Под ред. А.Нарочницкого, М., 1986 2. Новая история, ч. 1-2, Под ред. Е.Е.Юровской, М., 1972 3. Новая история, ч. 1, Под ред. Б.Ф.Поршнева. М., 1967 4. Новая история, 1871-1917, Под ред. Н.Е.Овчаренко, м., 1984 5. Новая история, 1871-1917, Под ред. И.С.Галкина, М. 1973 6. Новая история стран Европы и Америки, Под ред. Адо А.В.,М., 1986 7. Новая история стран Европы и Америки, Первый период, Юровская Е.Е., М., 1997 8. Новая история стран Европы и Америки, Второй период, Юровская Е.Е., М., 1998 9. Новейшая история зарубежных стран. Европа и Америка. 1917-1939, В.Г.Ревуненков и др., М., 1975. 10. Новейшая история зарубежных стран. Европа и Америка. 1917-1945. Фураев В.К., и др. М., 1989 11. Новая и новейшая история. 1870-1986. Под ред. Е.И. Поповой

	и К.Н. Татариновой, М., 1988 12. Н овейшая история. 1939-1973, Под ред. Галкина И.С., М., 1975 13. Новейшая история зарубежных стран. Европа и Америка 1945-1966. Кузмичев П.М., и др. М., 1968 14. Новейшая история. 1939-1975, Под ред. В.В. Александрова, М., 1977 15. Новая история стран Европы и Америки,XVI-XIX вв, Ч. 1-3, под ред. А.М.Родригеса и М. В. Пономарева, М. 2005 16. Новая история стран Европы и Америки,, Под ред. И.М. Кривогуза, М., 2005 17. История США, том 1-4, Под ред. Г.Н. Севостьянова, М., 1983-1987 18. Ефимов А.В. Очерки истории США, М., 1955 19. Зубок Л.И. Очерки истории США, М., 1956 20. Зубок Л., Яковлев Н., Новейшая история США, М., 1972 *Լրացուցիչ* 21. Иванян Э. А. Белый дом: Президенты и политики, М. 1979 22. Куропятник Г.П. Вторая американская революция, М., 1961 23. Куропятник Г.П. Война за независимость и образование США, М., 1976 24. Война за независимость и образование США.Под ред. Г.Н.Севостьянова, М., 1976 25. Лан В.И. США: От Первой до второй мировой войны, М., 1976 26. Лан В.И. От испано-американской до Первой мировой войны, М., 1975 27. Маныкин А.С., История двугпартийной системы США, М., 1981. 28. Мельников Ю.М. От Потсдама до Гуама: очерки американской дипломатии. М., 1974 29. Печатнов. В.О. США. Политическая мысль и история, М., 1976 30. Печатнов. В.О.Демократическая партия США, М., 1981 31. Сивачев Н.В. Языков Е.Ф. Новейшая история США, М., 1984 32. Слезкин Л.Ю. Испано-Американская война 1898г., М., 1956 33. Словарь американской истории, Под ред. Фурсенко А. А. СПб, 1997 34. Современные Соедененные Штаты Америки. Энциклопедический словарь, Под ред. Э.А.Иваняна, М., 1989. 35. Согрин В.В. Идейные течения в Американской революции XVIII века, М., 1980 36. Согрин В.В. Основатели США. М., 1983 37. Согрин В.В. Мифи и реальность американской истории. М., 1986 38. Согрин В.В. Идеология в американской истории. От отцов основателей до конца XX века, М., 1995 39. Согрин В.В Президенты и демократия. М. 1998 40. Согрин В.В. Политическая история США. М. 2001

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ -022 –ԵՎՐՈՊԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ XX-XXI-ՐԴ ԴԱՐԵՐ**
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ

<table>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">4-րդ տարի, 8-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">60</td><td>Դասախոսություն</td><td>46</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>14</td></tr>
<tr><td>Լաբորատորաշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնականաշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">60</td></tr>
<tr><td></td><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">• Ուսանողներին ծանոթացնել Եվրոպայի նորագույն պատմությանը, հանգամանորեն անդրադառնալ Առաջին համաշխարհային պատերազմից մինչև մեր օրերն ընկած միջազգային հարաբերություններին:
• Ուսանողներին գիտելիքներ տալ Եվրոպայի երկրների նորագույն պատմության կարևոր իրադարձությունների, ժամանակաշրջանը բնորոշող պատմական երևույթների, նրանց ձեռքբերումների մասին, ծանոթացնել մշակույթի պատմությանը:
• Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր գիտելիքները համաշխարհային պատմության վերաբերյալ:
• Ցույց տալ պատմական գիտելիքների դերը կյանքում, պատմության դասերի անհրաժեշտությունը:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
• Պատմական գործընթացների օրինաչափությունները, շարժիչ ուժերը անհատի, հասարակության տեղն ու դերը դրանցում,
• Առաջատար պետությունների որոշիչ դերը աշխարհաքաղաքական հիմնական գործընթացներում,
• Արևմուտքի հեգեմոն դերը սոցիալ-տնտեսական, գիտական, մշակութային առաջընթացներում,
• Միջազգային քաղաքական կազմակերպությունների կարևոր գործունեությունը ժողովուրդների համագործակցության խնդիրներում:
Հմտություն
• Ճիշտ գնահատել պատմական իրադարձությունների սոցիալական և անձնային արժեքները,
• Տեսնել պատմական օրինաչափությունները, ճիշտ եզրահանգումներ կատարել,
• Օգտագործել դրանք կրթադաստիարակչական գործընթացներում,
• Հստակորեն պատկերացնել պատմության մեջ պատճառահետևանքային կապերը, վերլուծել քաղաքական գործընթացները պատմական մեծ ու փոքր ժամանակահատվածներում:
Կարողունակություն
• Տիրապետել պատմական գիտությունների ժամանակակից ձեռքբերումներին, պատմական երևույթներին, փաստերին, վերլուծությանը,
• Տիրապետել Միջպետական ամենատարբեր գործընթացներին և միջազգային քաղաքականության կարևոր օրինաչափություններին:</td></tr>
</table>

Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Միջազգային հարաբերությունների սրումը I համաշխարհային պատերազմի նախօրեին, ռազմական խմբավորումների ձևավորման ավարտը Թեմա 2. Առաջին համաշխարհային պատերազմը Թեմա 3. Միջազգային հարաբերությունների հաստատումը Վերսալ - Վաշինգտոնյան համաձայնագրերի համակարգում Թեմա 4. Միջազգային դրությունը Եվրոպայում 1920-30-ական թթ., Ազգերի լիգան Թեմա 5. Գերմանիան 1918-1939թթ. Թեմա 6. Մեծ Բրիտանիան 1918-1939թթ. Թեմա 7. Ֆրանսիան 1918-1939թթ. Թեմա 8. Իտալիան 1918-1939թթ Թեմա 9. Իսպանիան 1918-1939թթ Թեմա 10. Երկրորդ համաշխարհային պատերազմը Թեմա 11. Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ավարտը: Պոտսդամի կոնֆերանսը: Թեմա 12. Միացյալ Ազգերի Կազմակերպությունը. կառուցվածքը, գործունեությունը Թեմա 13. Եվրոպայական երկրների զարգացման հիմնական միտումները 1945-2000թթ. Թեմա 14. Երկու քաղաքական և տնտեսական համակարգերի առաջացումը 2-րդ համաշխարհային պատերազմից հետո և հակամարտությունների սրումը նրանց միջև Թեմա 15. Միջազգային հարաբերությունները 1980-ական թթ.: Սոցիալիզմի համակարգի և ԽՍՀՄ-ի փլուզումը, հետևանքները Թեմա 16. Միջազգային հարաբերությունները 21-րդ դարի շեմին
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողը դասընթացին կարող է հանդես բերելմինչև 100% առաջադիմություն: Առաջադիմության վերջնական գնահատականը ձևավորվում է ողջ տարվա ընթացքում ուսանողի կատարած աշխատանքների գնահատականների հանրագումարի արդյունքում: Գնահատումը կատարվում է ներքոհիշյալ բաղադրիչներին համապատասխան: Յուրաքանչյուր բաղադրիչի դիմաց նշված առավելագույն տոկոսը կարելի է հավաքել ծրագրային պահանջների շրջանակներում տվյալ կետի տակ ներկայացված պահանջները 100% -ով կատարելու դեպքում
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Новейшая история, 1918-I939гг., М., 1974 2. Новейшая история, I939-19731гг., М., 1975 3. Б. С. Брасов. Сравнительное изучение цивилизаций. Хрестоматия,Москва, 1999 4. by US Dep. Of State) Core-Readings - Volumes 1 and 2, University of Delaware, 2000 5. Всемирная история том. 17, Национально-освободителные войны 19 века, Минск. Харвест Москва АСТ. 2000г. Авторы А. II. Вадак и др. 6. Всемирная история том. 18, Канун мировой войны, Минск, ХарвестМосква, АСТ. 2000г. Авторы А. Н. Бадак и др. 7. Всемирная история том. 19, Первая мировая война, Минск, Харвест МоскваАСТ, 2000г. Авторы А. Н. Бадак и др. 8. Всемирная история том. 20, Итоги первой мировой воины, Минск, Харвест Москва АСТ. 2000г. Авторы А. Н. Бадак и др. 9. Հ. Հակոբյան, Նորագույն պատմություն, երևան, 1990

	Լրացուցիչ 1. Л. И. Семенникова, Цивилизации в истории человечества, Брянск, 1995 2. Л. Лж. Тойби, Цивилизация перед судом истории. Москва, Санкт-Петербург, 1995 3. Освальд Шнешгер. Закат Европы,РастовнаДану, 1998 4. Fernand Brandel A. History of Civilizations, London, 1993 5. Peter Calvocoressi. World Politics since 1945, London and New York, 1998 Graham Evans and Jcfrey Newnham, Dictionary of International Relations, London, 6. Penguin Books, 1998 7. Jan Palmowski, Dictionary of'Lwclieth Century World History, Oxford, New York, 1998 8. Samuel Huntington. The Clash of Civilizations and tne Remaking of World Order. London. New York, 1996 9. G. John Jkenberry. American Foreign Policy. Theoretical Essays. New York 1999 10. Jack Lane and Maurice O'Sullivan (Ed.) A Twentieth Century American Reader. Volume I (1900-1945) United States Information Agensy. Washington, 1999 11. William II. Meyer (Red) Fulbright Ametican Studies Institute (Sponsored

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-023- ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	36	Դասախոսություն	22
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	54		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին զինել գիտելիքներով պատմական օժանդակ առարկաների մասին, խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները, նրանց գաղափար տալ պատմական բազմաթիվ օժանդակ գիտությունների, նրանց խնդիրների, գործառույթների, հիմնական օրինաչափությունների մասին, ձեռքբերած գիտելիքները և ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ, նախապատրաստել պատմական հետագա ուսումնասիրություններին:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Տիրապետում է պատմական օժանդակ գիտությունների			

	ձևավորման պատմությանը, դրանց ուսումնասիրման խնդիրներին, նպատակներին, տեսակներին, մեթոդներին ու հնարներին, ուսումնասիրման առանձնահատկություններին և պատկերացում ունի դրանցից յուրաքանչյուրի մասին, ● Տիրապետում է պատմական օժանդակ առարկաների բովանդակությանը, *Հմտություն* ● Կարողանում է համադրել պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները, ● Ունի սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ, ● Ունի պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ: *Կարողունակություն* ● Կարողանում է կատարել պատմական օժանդակ առարկաների վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն, ● Կարողանում է գնահատել պատմական օժանդակ առարկաների դերակատարումը համաշխարհային պատմական գործընթացում, բացահայտել պատմական օժանդակ առարկաների հիմնական սկզբունքներն ու բովանդակութունը, վերլուծել պատմական օժանդակ առարկաների դասընթացի ուսումնասիրման ընթացքում ձեռք բերած հաջողությունները և թերությունները, կատարել հետևություններ:
Դասընթացի բովանդակությունը	Ներածություն. «Պատմական օժանդակ առարկաներե դասընթացի բովանդակությունը Թեմա 1. Արձանագրագիտություն. էպիգրաֆիկա Թեմա 2. Անվանաբանություն. օնոմաստիկա Թեմա 3. Պատմական չափաբանություն, տոմարագիտություն. մետրոլոգիա Թեմա 4. Ժամանակաբանություն. խրոնոլոգիա Թեմա 5. Զինանշանագիտություն, գերբագիտություն. հերալդիկա Թեմա 6. Դրամագիտություն. նումիզմատիկա Թեմա 7. Դրոշագիտություն. վեքսիլլոգիա Թեմա 8. Կնիքագիտություն. սֆրագիստիկա, սիգիլլոգրաֆիա
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	- բանավոր քննություններ - գրավոր քննություններ - զեկուցումներ - քննարկումների կազմակերպում - կիրառական առաջադրանքների կատարում - փոքրածավալ ինքնուրույն աշխատանքներ
Գրականություն	Պարտադիր 1. Величко,С.А.,Вспомогательные исторические дисциплины: конспект лекций / С.А. Величко. Омск: Изд-во ОмГТУ, 2008. 2. Введение в специальные исторические дисциплины, Т.П.Гусарова, О.В. Дмитриева, И.С.Филиппов, Москва, 1990 3. В.Б.Кобрин, Г.А.Леонтьева, П.А.Шорин, Вспомогательные

	исторические дисциплины, Москва, 1984 4. Н.Г.Абрамова, Т.А.Круглова, Вспомогательные исторические дисциплины, Москва, 2008 5. Вспомогательные историческиедисциплины, учебное пособие, науч. Ред. Литвин.А. Казань, 2008 Լրացուցիչ 1. Աղայան Է.Բ. Ակնարկներ հայոց տոմարների պատմության, Երևան, 1986 2. Բադալյան Հ.Ս., Հայոց տոմարի պատմություն, Երևան, 1976 3. Բադալյան Հ.Ս., Օրացույցի պատմություն, Երևան, 1970 4. Մուշեղյան Խ.Ա., Դրամական շրջանառությունը Հայաստանում, 1983 5. Гордеев А., Нумизматика для всех, Москва, 1999 6. Нумизматика античного Причерноморья, сборник науч. трудов, Киев, 1982 7. Кастан К., Фустер К., римские императорские монеты, Мадрид, 1996 8. Пиркулиева К., Основы нумизматики, Баку, 2009 9. Котляр Н., Кладоискательство и нумизматика, Киев, 1974 10. А.А. Щелоков, Увлекательная нумизматика, М., 2006 11. Зограф А., Античные монеты, Ленинград, 1951 12. СлейтерСтивен, Геральдика, Москва, 2005 13. ПастуроМишел, Геральдика, Москва, 2003 14. Левандовский А., В мире гералдики, Москва 2008 15. Улянов А., Русская символика, Москва 2010 16. Фрайер С., Фергюсон Дж., Геральдика,.гербы, символы, фигуры, Москва 2009 17. Егоров С. Геральдика для всех, Москва, 2002 18. Потрашков С., Ордена и медали стран мира, Москва 2007 19. Ермолаев И., Историческая Хронология, Казань 1980 20. Бикерман Э. Хронология древного мира, Москва 1975 21. Каменцева Е., Хронология, Москва, 2003 22. Буткевич А., Зеликсон М., Вечные календари, Москва 1984 23. Климишин И., Календарь и хронология, Москва 1985 24. Хренов Л., Голуб И., Время и календарь, Москва, 1989 25. ЦибульскийВ. В. Календариихронологиястранмира. Москва, 1982 26. Бургуэн де Жаклин, Календарь. История и современность, Москва 2006 27. К.Иванов, "Флаги государств мира", М., 1967

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-024- Հայոց պատմության պատմագրություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">4-րդ տարի, 8-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">54</td><td>Դասախոսություն</td><td>36</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>18</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">66</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Ուսանողներին գիտելիքներ հաղորդել հայրենական պատմագրությունում պատմական գիտելիքների և պատմական գիտության զարգացման փուլերի և ուղղությունների, պատմափիլիսոփայական, գաղափարաքաղաքական հոսանքների, պատմագիրների և հեղինակավոր պատմաբանների գիտականստեղծագործական ժառանգության մասին:
Ամրապնդել հարգանքն ու հպարտությունը սեփական ազգի պատմական անցյալի, գիտական ժառանգության նկատմամբ: Նպաստել քաղաքացիական ակտիվ դիրքորոշման ձևավորմանը՝ ազգային նույնականացման և ինքնաճանաչման միջոցով:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
Նկարագրել պատմական գիտության զարգացման ներքին և արտաքին գործոնները:
● Բացատրել պատմագիտության զարգացման առանձնահատկությունները:
● Բնորոշել հայ պատմագիրների և պատմաբանների հայացքներն ու աշխատությունները:
● Սահմանել հայ պատմաբանների պատմահայեցողության սկզբունքները:
● Վեր հանել պատմագիտական հայեցակարգերի առաջացման պատմական պայմանները:
● Սահմանել հայրենական պատմագրությունում տեղ գտած հայոց պատմության առանցքային հիմնախնդիրները:
● Ճանաչել հայ նշաավոր պատմաբանների գիտական ժառանգությունը:
● Բացատրել հայոց պատմության պատմագրության զարգացման ուղղությունները ժամանակակից փուլում:
Հմտություն
● Կարողանա տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար,
● Կարողանա համադրել պատմական հիմնախնդիրներին տրված տարբեր գնահատականներն ու կարծիքները
● Կարողանա գիտելիքները կիրառել հայոց և համաշխարհային պատմության քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար</td></tr>
</table>

	Կարողունակություն ● Հայոց պատմության պատմագրության զարգացման ընթացքը և դրանից բխող հետևությունները կրթադաստիրակչական գործընթացում գնահատելու և օգտագործելու կարողություն,, ● Հայոց պատմության պատմագրության զարգացման տարբեր փուլերում առաջադրված տեսական, գաղափարական, գաղափարախոսական դրույթների, կարծիքների, տեսությունների միջև գոյություն ունեցած ընդհանրությունները, նմանություններն ու տարբերությունները բացահայտելու կարողություն, ● Հայոց պատմության պատմագրության զարգացման գործում պատմական կոնկրետ ժամանակի և պատմաքաղաքական իրողությունների ազդեցությունները ճիշտ ընկալելու կարողություն, ● Հայոց պատմության պատմագրության զարգացման օրինաչափությունները ընկալելու և վերլուծելու կարողություն, ● Հայոց պատմության պատմագրության արդյունքները հասկանալու և ձեռք բերված կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառման կարողություն, ● Հայոց պատմության պատմագրության առանքային խնդիրները համադրելու կարողություն, ● ստացած գիտելիքների միջոցով հայոց և համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն, ● պատմագիտական կրծիքներն ու տեսակակետները ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից բացահայտելու կարողություն, ● մշակութային արժեքների բազմացման, պահպանման ու փոխանցման գործընթացի հետ կապված սեփական հետազոտություններ կազմակերպելու կարողություն ● Հայոց պատմության պատմագրության նշանավոր գործիչների գիտական ժառանգությունը վերլուծելու կարողություն ● Հայոց պատմության պատմագրության զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համեմատելու կարողություն ● պատմագիտական հայեցակարգերը՝ տվյալ ժամանակաշրջանի պատմափիլիսոփայության և հասարակական-սոցիալական պատմության համատեքստում հիմնավորելու կարողություն ● պատմաբանների գիտական ժառանգությունը գնահատելու կարողություն ● Հայոց պատմության պատմագիտության մեջ առկա տարբեր ուղղություններն ու տեսությունները համեմատելու և սեփական դիրքորոշումը փաստարկելու կարողություն: ● Հայոց պատմության պատմագիտության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության կարողություն ● Պատմագիտական տեսությունները համադրելու և համակողմանի գնահատելու կարողություն ● փոփոխվող սոցիալական իրականության և գիտության զարգացման ժամանակակից պայմաններում

	վերագնահատել կուտակված փորձն ու իր հնարավորությունները վերլուծելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Պատմագրություն առարկան և ուսումնասիրման օբյեկտը: Թեմա 2. Հայոց պատմության պատմագրության սկզբնավորման պատմական պայմաններն ու զարգացման ընդհանուր միտումները V-VII դարերում: Թեմա 3. Հայոց պատմության պատմագրության սկզբնավորման ներքին և արտաքին գործոնները. Ագաթանգեղոս, Փավստոս Բուզանդ, Եղիշե, Ղազար Փարպեցի, Մովսես Խորենացին և Խորենացիագիտությունը: Թեմա 3. Պատմագրության զարգացման միտումները VII-XIII դարերում: Թեմա 4. Ամբողջական պատմության և նախարարական տոհմերի պատմության պատմագրության զարգացումը 7- 13-րդ դարերում: Թեմա 5. Ժամանակագրության սկզբնավորումը պատմագրությունում XII-րդ դարում: Թեմա 6. XIV-XVIII դդ.-ի պատմագրության զարգացման առանձնահատկություններն ու միտումները: Թեմա 7. Նոր ժամանակների հայ պատմագրության սկզբնավորումը. Միքայել Չամչյանի, Ղ. Ինճիճյանի պատմագիտական ժառանգությունը: Թեմա 8. Պատմագիտական ուսումնասիրությունների հայեցակարգային մոտեցումներն ու զարգացման ուղղությունները XIX դարում. Մ. Էմինի, Հ. Գաթըրճյանի, Ա. Գարագաշյանի, Ղ. Ալիշանի, Ա. Երիցյանի պատմագիտական ժառանգությունը: Թեմա 9. Ազգային հայեցակարգերն ու պատմափիլիսոփայական ընկալումները XIX դարի վերջի և XIX դ. սկզբների հայ իրականությունում: Թեմա 10. Խորհրդահայ պատմագրության զարգացման ընդհանուր միտումները 1922-90-ական թթ.-ին: Թեմա 11. Խորհրդահայ պատմագրության սկզբնավորումը: Թեմա 12. Խորհրդահայ պատմագրության զարգացումը 1950-91թթ.-ին: Թեմա 13. Հայոց ազգածագման և հայկական հնագույն պետականությունների պատմագրությունը: Թեմա 14. V-XV դդ. հայ ազատագրական շարժումների պատմագրությունը: Թեմա 15. XV-XVIII դդ. հայ ազատագրական շարժումների պատմագրությունը: Թեմա 16. Հայկական հարցի մինչխորհրդային և խորհրդային պատմագրությունը: Թեմա 17. XIX դարի վերջերի և XX դ. սկզբների հայ ազատագրական շարժումների պատմագրությունը: Թեմա 18. Հայ հասարակական-քաղաքական հոսանքների և քաղաքական կուսակցությունների պատմագրությունը: Թեմա 19. Հայոց ցեղասպանության խորհրդային և հետխորհրդային պատմագրությունը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝

	բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, թեստային առաջադրանք, կուրսային աշխատանք և այլն:
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Բաբայան Լ.Հ,, Դրվագներ Հայաստանի վաղ ֆեոդալիզմի դարաշրջանի պատմագրության, 5-8-րդ դարեր, Երևան, 1977: 2. Մելիք-Բախշյան Ստ., Հայոց պատմության աղբյուրագիտություն, Երևան, 1989: 3. Տեր-Մկրտչյան Գ., Հայագիտական ուսումնասիրություններ, Երևան, 1979: 4.Սարուխանյան Ն, Հայկական հարցը մինչխորհրդային հայ հասարակական-քաղաքական մտքի և պատմագրության մեջ, Երևան, 1997: 5.Հայ ժողովրդի պատմություն, ԳԱԱ հրատարակություն, հ.6-րդ, Երևան, 1981: 6. Հայկական հարց// Հանրագիտարան, Կ.Խուդավերդյանի խմբագրությամբ, Երևան, 1996: 7.Հայոց ցեղասպանությունը, ուսումնասիրություններ, Պ.Հ.Հովհաննիսյանի խմբագրությամբ, Երևան, 2001: 8. Հայ մշակույթի նշանավոր գործիչները, 5-18-րդ դդ., Է.Բ.Աղայանի. Եմ.Ա.Պիվազյանի, Հ,Գ.Ժամկոչյանի խմբ., Երևան, 1976: 9. Հարությունյան Ծ., Պատմագրության զարգացումը, Երևան, 1974: 10. Հովհաննիեսյան Պ.Հ., Աբրահամյան Ա.Գ., Հայ ժողովրդի պատմության քրեստոմատիա,Երևան, 1981: 11. Մալխասյանց Ստ., Մատենագիտական դիտողություններ, Երևան, 1961: 12. Քառյան Ս., Հայաստանի առաջին հանրապետության պատմության պատմագրություն, Երևան, 2003: 13. Ն.Ադոնց, Հայաստանը Հուստինիանոսի դարաշրջանում, թարգմ.Ա Թ..Խոնդրկյան և Է.Հ.Խոնդրկյան, Երևան, 1987: 14. Ն.Ադոնց, Հայկական հարցի լուծման շուրջ, Վ.Ա.Դիլոյանի թարգմ., խմբագր., Երևան, 1989: 15. Ն.Ադոնց, Երկեր, հ.Ա, Բ, Գ, Երևան,2006, 2008: 16. Հ.Մանանդյան, Երկեր, Երևան, 1977: 17. Հ.Մանանդյան, Ֆեոդոլիզմը հին Հայաստանում, Երևան, 1934: 18. Լեո, Երկերի ժողովածու, Երևան, 1973: 19. Ն. Սարուխանյան, Խորհրդահայ պատմագիտությունը 1920-1930-ական թվականներին, Երևան, 2016: 20. Ղազարյան Ռ., Հայասա. Քաղաքական և մշակութային պատմությունը, Երևան, 2009: 21. Մովսիսյան Ա., Հայաստանը Քրիստոսից առաջ երրորդ հազարամյակում, Երևան, 2005:

<table>
<tr><td>ընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-025-Ռուսաստանի պատմության պատմագրություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">4-րդ տարի, 7-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">56</td><td>Դասախոսություն</td><td>42</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>14</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">64</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի հիմնական նպատակն է ներկայացնել ռուս և օտար պատմիչների մոտեցումները արևելյան սլավոնների և Կիևյան Ռուսիայի պատմուտյան հարցերի նկատմամբ, մասնատվածության շրջանի պատմիչների աշխատությունները, ռուսական կենտրոնացված պետության կազմավորման պայմաններում ռուս պատմիչների և տարեգիրների աշխատությունները, պրոֆեսիոնալ պատմագրության ձևավորումը 17-րդ դարի վերջերին և 18-րդ դարի կեսերին ռուսական պպատմագիտության զարգացումը 18-րդ դարի երկրորդ կեսին և 19-րդ դարի սկզբներին,ռուսական պատմագիտության զարգացման առանձնահատկությունները 19-րդ դարի կեսերին, ռուսական պատմագիտությունը 19-րդ դարի երկրորդ կեսին և 20-րդ դարի սկզբներին, մարքսիստական ուղղության ձևավորումը ռուսական պատմագիտության մեջ, խորհրդային պատմագիտության ձևավորումը և զարգաց ումը 1920-1950-ական թթ., խորհրդային պատմագիտությունը 1950-1980-ական թթ. և ռուսական պատմագիտության զարգացման միտումները արդի ժամանակաշրջանում:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● Ունենա սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ,
● Կարողանա պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից:
Հմտություն
● Կարողանա կատարել պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն,
● Կարողանա պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից:
● Ունենա պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ
Կարողունակություն
● Իմանա Ռուսաստանի պատմության պատմագրության ուսումնասիրության հիմնախնդիրները,</td></tr>
</table>

	• Տիրապետի Ռուսաստանի պատմության պատմագրության ուսումնասիրության հիմնական ակզբունքներին, • Կարողանա վերլուծության ենթարկել ռուս պատմաբանների աշխատությունները:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Պատմական գիտելիքների ձևավորումն ու զարգացումը IX-XVII դարերում: Թեմա 2. XVIII դարի սկզբի առաջին պատմագիտական աշխատությունները, Վ. Ն. Տատիշչևի պատմագիտական ժառանգությունը: Թեմա 3. XVIII դարի երկրորդ քառորդի և կեսի պատմագրությունը (գերմանացի պատմաբան-գիտնականները), Մ.Վ. Լոմոնոսով: XVIII դարի երկրորդ կեսի լուսավորական պատմագրությունը: Թեմա 4. Ն. Մ. Կարամզինի «Ռուսական պետության պատմությունե աշխատության տեղն ու նշանակությունը պատմական գիտության մեջ: Թեմա 5. XIX դարի 20-40-ական թվականների ռուսական քննադատական պատմագրությունը: Սլավոնասերների պատմագիտական հայացքները: Թեմա 6. Ս. Մ. Սոլովյովի «Ռուսաստանի պատմությունը հնագույն ժամանակներիցե աշխատությունը: Թեմա 7. Ա. Ի. Գերցենի, Ն. Գ. Չերնիշևսկու և Ա. Պ. Շչապովի պատմագիտական հայացքները: Նարոդնիկական պատմագրությունը: Թեմա 8. Վ. Օ. Կլյուչևսկու դերն ու նշանակությունը ռուսական պատմագրության մեջ: Թեմա 9. Ռուսաստանի պատմության ուսումնասիրության Մարքսիստական հասյեցակարգը: Պատմագրության զարգացման հիմնական միտումները 1860-1910թթ: Թեմա 10. Ն. Պ. Պավլով-Սիլվանսկու պատմագիտական հայացքները: Ա. Ս. Լապպո-Դանիլեվսկու «Պատմության մեթոդոլոգիանե: Մ. Ն. Պոկրովսկու պատմագիտական հայեցակարգը: Թեմա 11. Հոկտեմբերյան հեղափոխությունն ու պատմական գիտությունը: Թեմա 12. Ստալինիզմի դարաշրջանի պատմագրությունը. XX դարի 30-50-ական թվականներ: Թեմա 13. Խորհրդային պատմական գիտության «Ձնհալըե. XX դարի 50-ական թվականների երկրորդ կես-60-ական թվականներ: Թեմա 14. Խորհրդային պատմագիտությունը XX դարի 70-ական թվականներից 80-ական թվականների առաջին կեսին: Թեմա 15. «Վերակառուցումըե և պատմական գիտությունը: XX դարի վերջի և XIX դարի սկզբի ռուսական պատմական գիտությունը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում և այլն:

Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Сахаров А. Е. Историяаграфия истории СССР, М.1982 2. Сахаров А. Е. Историяаграфия истории России, М.2005 *Լրացուցիչ* 6. Соколов А., Источниковедение истории России (теория, методология и практика), М.2004, 7. Карамзин Н. М., История государсто Российского, М.2005, 8. Ключевский А.Н., Русская история т 1-3, М.1995 9. Костомаров Н.И., Русская история в жизнеописаниях ее важнейших деятелей т 1-3, М.2004

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-026 -Նոր պատմության պատմագրություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 7-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	56	Դասախոսություն	42
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	64		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Պատմագրության տիրապետումը հնարավորություն է տալիս ուսանողներին առավել ամբողջական ընկալել պատմական գործընթացները և խորապես ուսումնասիրել պատմական գիտության պատմությունը: «Նոր պատմության պատմագրությունե առարկայի դասավանդումը նպատակ է հետապնդում ուսանողությանը ներկայացնել պատմական մտքի զարգացումը Եվրոպայի և Ամերիկայի երկրներում XV-XIX դարերում:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է իմանա. ● պատմական մտքի զարգացումը Եվրոպայի և Ամերիկայի երկրներում XV-XIX դարերում: ● Վերածննդի դարաշրջանի (XV-XVIդդ) արևմտաեվրոպական հումանիստական պատմագրությունը ● XVIIIդ. ֆրանսիական լուսավորիչների հայացքները ● Անգլիական և շոտլանդական լուսավորիչների հայացքները ● Գերմանիայում իրավունքի պատմական դպրոցի ներկայացուցիչների պատմագիտական հայացքները ● Ֆրանսիայում վերահաստատման դարաշրջանի լիբերալ պատմական դպրոցի ներկայացուցիչների հայացքները			

	• Անգլիական լիբերալ և պահպանողական պատմագրության ներկայացուցիչների հայացքները • Ամերիկյան լուսավորիչների գաղափարները *Հմտություն* • սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ • պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության *հմտություն* *Կարողունակություն* • պատմական փաստերը համադրելու և երևույթները համակողմանի գնահատելու կարողություն • պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից բացահայտելու կարողություն
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հումանիստական պատմական միտքը: Թեմա 2. Սոցիալ-քաղաքական միտքը և պատմությունը XVII դարի անգլիական հեղափոխության ժամանակաշրջանում: Իշխանության և սեփականության ծագման հիմնախնդիրը: Թեմա 3. Լուսավորության դարը Ֆրանսիայում. լուսավորիչների պատմական հայացքները: Պատմական մտքի զարգացումը Ֆրանսիական մեծ հեղափոխության ժամանակաշրջանում: Թեմա 4. Անգլիական լուսավորությունը և պատմական միտքը: Շոտլանդական դպրոցը: Թեմա 5. Պատմության փիլիսոփայությունը գերմանական լուսավորությունում: Թեմա 6. Անկախության համար պատերազմը և հյուսիսամերիկյան լուսավորիչների սոցիալ-պատմական հայեցակետը Թեմա 7. Ֆրանսիական պատմագրությունը: Վերահաստատման ժամանակաշրջանի պատմաբանների դպրոցը: 1789թ. Ֆրանսիական մեծ հեղափոխության հիմնախնդիրները: Թեմա 8. Գերմանական պատմագրությունը. լուսավորությունից դեպի ռոմանտիզմ: Թեմա 9. Տորիների և վիգերի պատմագրությունը Անգլիայում: Թեմա 10. Պատմական գիտության կայացումը ԱՄՆ-ում: «Վաղ դպրոցը»: Թեմա 11. Անգլիական պոզիտիվիզմը: Պատմագրության հիմնական ուղղությունները: Թեմա 12. Պատմական գիտությունը Ֆրանսիայում: Պոզիտիվիստական պատմագրությունը: Թեմա 13. Գերմանական պատմագրությունը: Փոքրգերմանական պատմական դպրոցը: Թեմա 14. ԱՄՆ պատմագրությունը Քաղաքացիական պատերազմի և վերակառուցման ժամանակաշրջանում: Պոզիտիվիզմի հաստատումը XIX դարի վերջին:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան,

	✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ընթացիկ ստուգում:
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Историография истории нового и новейшего времени стран Европы и Америки. Под ред. С.И. Дементьева, М., 1990 2. Историография новой и новейшей истории стран Европы и Америки. Под ред. И.С. Галкина, М., 1968 3. ИсториогрՈфия новой и новейшей истории стрՈн Европы и Ըмерики. Под ред. Ը.В.Ըдо, И.С.ГՈлкинՈ и др.. 4. ИсториогрՈфия истории нового времени. Под ред. В.И.ОвсянниковՈ и В.Г.СироткинՈ 5. ИсториогрՈфия новой и новейшей истории стрՈн Европы и Ըмерики. Под ред. И.С.ГՈлкинՈ, И.П.ДементьевՈ и др. *Լրացուցիչ* 1. Историография средних веков, под. ред. Ерусалимского 2. Историография южных и западных славян, М., 1987 3. Историография истории средных веков . Под ред. И.С. Галкина, М., 1965 4. Гутнова Е.В. Историография истории средных веков, М., 1985

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-027-Աֆրիկայի պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 7-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	58	Դասախոսություն	40
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	62		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել Աֆրիկայի նոր և նորագույն պատմության կարևորագույն իրադարձություններին, խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները Աֆրիկայի նոր և նորագույն պատմության վերաբերյալ, ուսանողներին սովորեցնել պատմահամեմատական մեթոդով կապեր ստեղծել համաշխարհային պատմության և Աֆրիկայի պատմության հետ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք*			

	դրսևորել Աֆրիկայի երկրների նոր եվ նորագույն պատմության, ժամանակակից Աֆրիկայի երկրների քաղաքական-հասարակական կյանքի, միջազգային հարաբերություններում աֆրիկյան երկրների դերակատարության ու մեծ տերությունների հետապնդած նպատակների իմացություն: *Հմտություն* ● Կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, ● Կարողանա աֆրիկյան երկրների պատմության կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել և մեկնաբանել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից ● Կարողանա գիտելիքները կիրառել աֆրիկյան և համաշխարհային քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար *Կարողունակություն* ● ճիշտ մեկնաբանել աֆրիկյան երկրների զարգացման առանձնահատկությունները, ● Բացահայտել եվրոպական և աֆրիկյան քաղաքակրթությունների ընդհանրությունները, նմանություններն ու տարբերությունները, ● ճիշտ ընկալել պատմական կոնկրետ ժամանակի և պատմաքաղաքական իրողությունների ազդեցությունները աֆրիկյան երկրների ինքնատիպությունների ձևավորման գործում:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա-1. «Աֆրիկայի երկրների նոր եվ նորագույն պատմությունե առարկան: Թեմա-2 Եգիպտոսը 17-18-րդդարերում Թեմա-3 . Ալժիրը 17-19-րդ դարերի սկզբին Թեմա-4 Եթովպիան 17-18-րդ դարերում : Թեմա-5 Եգիպտոսը 18-րդ դարի 2-րդ կեսին -19-րդ դարի սկզբին Թեմա-6 Եթովպիան 19-րդ դարի վերջին քառորդում-20-րդ դարի սկզբին Թեմա-7 Ալժիրը 19-րդ դարի 70-ական թթ. 20-րդ դարի սկզբին Թեմա-8 . Եգիպտոսը 1918-1945թթ. Թեմա-9 Պանաֆրիկյան կոնգրեսներ Թեմա-10 Ռասիստական համակարգերը հարավում : Թեմա-11 Ալժիրը 1918-1945թթ Ալժիրի անկախության հռչակումը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ընթացիկ ստուգում:
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների նոր պատմություն, ուսումնական ձեռնարկ (Ացամբայի խմբագրությամբ): Երևան, 1978: 2. Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր և նորագույն պատմություն: Երևան, 2003: 3. Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն,

	h.3-4,Երևան, 2008: 4. Родригес А., М., История стран Азии и Африки в новейшее время, Москва, 2008 5. Новейшая история стран Азии и Африки 20 век 1945-2000, М. 2004, 6. Новая история стран Азии и Африки, XV, XIXвека, Москва, 2004, *Լրացուցիչ-* 1. Евдокимова А., А., История стран востока в новое время, ростов-ха-дону, 2011, ст. 287-297. 2. Всемирная история, т. VI, Москва, 1959. 3. Луцкий В., Новая история арабских стран, М. , 1976. 4. Новейшая история арабских стран. Ред Войликов Д., М. , 1978 5. Брутенц К. Освободившиеся страна в 70-у годы, М., 1979.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-028-Ասիայի պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 8-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	60	Դասախոսություն	46
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	60		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել և հիմնարար գիտելիքներ տալ Ասիայի երկրների նոր և նորագույն պատմության վերաբերյալ՝ անդրադառնալով ասիական երկրների սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական զարգացուներին և ինչպես տարածաշրջանային, այնպես էլ համաշխարհային պատմության մեջ այդ երկրների ունեցած դերին:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Չինաստանի, Ճապոնիայի, Հնդկաստանի և ասիական տարածաշրջանի այլ երկրների նոր և նորագույն պատմության կարևորագույն իրադարձությունների իմացություն, պատկերացումներ Մերձավոր Արևելքի արդի հիմնախնդիրների վերաբերյալ: *Հմտություն* ● Կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, ● Կարողանա ասիական երկրների պատմության կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել և մեկնաբանել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից ● Կարողանա գիտելիքները կիրառել ասիական			

	տարածաշրջանի և համաշխարհային քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար *Կարողունակություն* ● ճիշտ մեկնաբանել ասիական երկրների զարգացման առանձնահատկությունները, ● Բացահայտել եվրոպական, ասիական, ամերիկյան և աֆրիկյան քաղաքակրթությունների ընդհանրությունները, նմանություններն ու տարբերությունները, ● ճիշտ ընկալել պատմական կոնկրետ ժամանակի և պատմաքաղաքական իրողությունների ազդեցությունները ասիական երկրների ինքնատիպությունների ձևավորման գործում:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա-1 Ասիայի երկրները կապիտալիստական հարաբերությունների ձևավորման և զարգացման ժամանակաշրջանում: Թեմա-2 Չինաստանը 17-18-րդ դարերում: Թեմա-3 Հնդկաստանը 17-18-րդ դարերում: Թեմա-4 ճապոնիան XVII դարից մինչև XIX դարի 70-ական թվականները: Տոկուգավայի ռեժիմի հաստատումը: Հողային հարաբերությունները: Պետական կառուցվածքը: Տոկուգավայի ռեժիմի քաղաքական ճգնաժամը: Թեմա-5 Կապիտալիստական ճապոնիայի զարգացումը 19-րդ դարի 70-90-ական թթ.: Թեմա-6 ճապոնիան 1900-1917թթ.: Թեմա-7 Չինստանը 19-րդ դարի վերջին-20-րդ դարի սկզբին: Թեմա-8 Հնդկաստանը 19-րդ դարի վերջին քառորդում: Թեմա-9 1925-1927թթ. չինական հեղափոխությունը: Թեմա-10 Չին ժողովրդի ազատագրական պատերազմը ճապոնական իմպերիալիստների դեմ 1937-1945թթ.: Թեմա-11 ճապոնիան1937-1945թթ: Թեմա-12 Հնդկական ազգային-ազատագրական շարժման վերելքը 1917-1922թթ Թեմա-13 Հնդկաստանը 20-րդ դարի 20-30-ական թթ.: Թեմա-14 Հնդկաստանը երկրորդ համաշխարհային պատերազմի նախօրեին և տարիներին: . Թեմա-15 Սիրիան և Լիբանանը 1917-1945թթ.: Թեմա-16 Եգիպտոսը 1917-1945թթ.: Թեմա-17. Չինաստանը 1945-ից մեր օրերը: Թեմա-18 Հնդկաստանը 1945-ից մեր օրերը: Թեմա-19 Իրանը 1945-ից մեր օրերը: Արաբական երկրները 1945-ից մեր օրերը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ամփոփիչ քննություն
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների նոր պատմություն, ուսումնական ձեռնարկ (Ացամբայի խմբագրությամբ): Երևան, 1978:

	2. Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր և նորագույն պատմություն: Երևան, 2003: 3. Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ.3-4,Երևան, 2008: 4. Родригес А., М., История стран Азии и Африки в новейшее время, Москва, 2008 5. Новейшая история стран Азии и Африки 20 век 1945-2000, М. 2004, 6. Новая история стран Азии и Африки, XV, XIXвека, Москва, 2004, *Լրացուցիչ-* 1. Евдокимова А., А., История стран востока в новое время, ростов-ха-дону, 2011, ст. 287-297. 2. Всемирная история, т. VI, Москва, 1959. 3. Луцкий В., Новая история арабских стран, М. , 1976. 4. Новейшая история арабских стран. Ред Войликов Д., М., 1978 Брутенц К. Освободившиеся страна в 70-у годы, М., 1979.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-029-Ռուսաստանի պատմություն -1**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	48	Դասախոսություն	34
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	72		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է բացահայտել 9-19-րդ դարերում տեղի ունեցած Ռուսաստանի պատմության առանցքային քաղաքական, տնտեսական և մշակութային իրադարձությունները, Հին Ռուսական պետության կազմավորման քաղաքական և տնտեսական նախադրյալները, ֆեոդալական մասնատվածության ժամանակաշրջանը, Մոսկովյան թագավորության ժամանակաշրջանը 15-17-րդ դարերում, 17-19-րդ դարերում ռուսական պետականության զարգացման կայսերական ժամանակաշրջանը: Դասընթացը ներկայացնում է Ռուսական պետականության ձևավորման խնդիրը որոշակի օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ փաստարկների առկայության պայմաններում, որոնք էլ ապահովեցին հասարակական և պետական օրինաչափ զարգացման ընթացքը: Առարկայի դասավանդումը կարևորվում է այնքանով, որ Ռուսաստանը համարվում է Հայաստանի համար կարևոր ռազմավարական, քաղաքական և տնտեսական գործընկեր:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք*			

	• Ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ Ռուսաստանի պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում, • Պատկերացնի Ռուսաստանի պատմության ընթացքը, փուլերը, պատմական մտքի զարգացման հիմնական ուղղությունները: *Հմտություն* • Կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, • Կարողանա պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից • Կարողանա գիտելիքները կիրառել համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար *Կարողունակություն* • Գնահատել XX դարում Ռուսական կայսրությունում ընթացող պատմական իրադարձությունների նշանակությունը և օգտագործել դրանք կրթադաստիրակչական գործընթացում, • Բացահայտել այս ժամանակաշրջանում Ռուսաստանի պատմական զարգացման առանձնահատկությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապերը, • Վերլուծել քաղաքական գործընթացների օրինաչափությունները:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հին Ռուսական պետության կազմավորումը 9-10-րդ դդ Թեմա 2. Ռուսական հողերն ու իշխանությունները 11-13դդ-ում Ֆեոդալական մասնատվածություն Թեմա 3. Ռուսական իշխանությունների պայքարը մոնղոլական նվաճողների և խաչակիրների դեմ: Թեմա 4. Ռուսական իշխանությունները 13-15դդ-ում: Ռուսական կենտրոնացված պետության ստեղծումը Թեմա 5. Ռուսական պետությունը 16-րդ դարի 2-րդ կեսին: Իվան Ահեղ: Թեմա 6. Ռուսաստանը 16-17-րդ դարերի սահմանագծին: Խառը ժամանակաշրջանը Թեմա 7. Ռոմանովների ներքին և արտաքին քաղաքականությունը 17-րդ դարում: Թեմա 8. Ռուսաստանը 17-րդ դարի վերջին 18-րդ դարի սկզբին: Պետրոս 1-ին: Թեմա 9. Ազնվականական կայսրությունը 18-րդ դարի 2-րդ քառորդին: Պալատական հեղաշրջումներ: Թեմա 10. Ռուսաստանը 18-րդ դարի 2-րդ կեսին: Եկատերինա 2-րդ:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում, կուրսային աշխատանք և այլն:
Գրականություն	*Պարտադիր*

	1. История России с древнейших времен до наших дней, А. С. Орлов, Н. Г. Георгиева, Т. А. Сивохина, М. 1999 2. История России, А,Н, Сахаров М.1997 3. Курс истории России А. А. Корнилов М. 1993 4. История России А. С. Орлов 2001 5. История СССР с древнейш. Вр. До 1861г.Н. И. Павлиенко М.1989 6. История России М.В. Карамзин 7. История России С. А. Ключевски 8. История России И. Н. Костсмаров 9. Полный курс лекций по Истории России С. Ф. Платонов М. 1995 10 Курс Истории России А.А. КорниловМ. 1993 11, История России , учебник для вузов А. С. Мунчаев И. Н. Устинов М. 1996 Լրացուցիչ 1. «Անցած տարիների պատմություն, Մոսկվա, 1950թ. 2. Введение христианства на Руси, М., 1987г. 3. Гумилев Л.Н.,"Древняя Русь и Великая Степь", М., 1990г. 4. Ловмянский Х., "Русь и норманы", М., 1985г. 5. Пашуто В.Т., "Внешняя политика Древней Руси", М., 1988г. 6. Рыбаков Б.А., "Киевская Русь и другие княжества 12-13вв", М., 1982г 7. Гумилев Л.Н.,"Древняя Русь и Великая Степь", М., 1990г 8. Каргалов В.В., Внешнеполитические факторы развития феодальной Руси. Феодальная Русь и кочевники", М., 1967г. 9. Пашуто В.Т., "Внешняя политика Древней Руси", М., 1988г. 10. Пашуто В.Т., "Александр Невский", М., 1975г. 11. Павлов-Силванский Н.П., "Феодализм в России", М., 1988г. 12. Греков И.Б., Мир истории: русские земли в 13-15вв, 1986г. 13. Зимин А.А., Россия на рубеже 15-16вв, М., 1984г. 14. Куликовская битва, сб. статей, 1980г. 15. Ломниц Дмитрий Донской, 1980г. 16. Хорошкевич А.Л., Русское государство в системе международных отношений конца 15в – начала 16в, М., 1980г. 17. Черенин Л.В., Образование Русского централизованного государства в 14-15вв, М., 1960г. 18. Алексеев Ю.Г., Государь всея Руси, Новосибирск, 1991г. 19. Сахаров А.М., Образование и развитие Российского центр. гос. в 14-17вв, 1969г. 20. Зимин А.А., Реформы Ивана Грозного, М., 1960г. 21. Зимин А.А., Опричнина Ивана Грозного, М., 1964г. 22. Скрынников Р.Г., Иван Грозный, М., 1983г. 23. Очерки русской культуры 13-15вв, М., 1969-1970гг. 24. Алексеев Ю.Г., Государь всея Руси, Новосибирск,

	1991г. 25. Сахаров А.М., Образование и развитие Российского центр. гос. в 14-17вв, 1969г. 26. Зимин А.А., Реформы Ивана Грозного, М., 1960г. 27. Зимин А.А., Опричнина Ивана Грозного, М., 1964г. 28. Скрынников Р.Г., Иван Грозный, М., 1983г. 29. Очерки русской культуры 13-15вв, М., 1969-1970гг. 30. Платонов С.Ф., Очерки по истории смуты в московском государстве 15-17вв 31. Скрынников Р.Г., Борис Годунов, М., 1978г. 32. Скрынников Р.Г., Россия в начале 17в смута, М., 1988г. 33. Скрынников Р.Г., Россия на кануне смутного времени, М., 1981г. 34. Сахаров А.М., Образование и развитие Российского центр. гос. в 14-17вв, 1969г. 35. Крестьянские войны в России 17-18вв, проблемы, поиски, 1974г. 36. Сахаров А.М., Степан Разин, М., 1987г. 37. Дворянская Империя во второй половине 18в, сб. документов. 38. Реформы Петра 1-го, сб. документов, М., 1937г. 39. Анисимов Е.В., Россия в середине 18в. Борьба за наследие Петра. 40. Буганов В.И., Тихомиров Ю.А., Эволюция феодализма в России, 1980г. 41. Мавродин В.В. Рождение новой России, Л., 1988г. 42. Молчанов Н.Н., Дипломатия Петра Первого, М., 1984г. 43. Павленко Н.М., Петр Великий, М., 1990г. 44. Эйдельман Н.К., Грань веков, М., 1982г. 45. Дворянская Империя во второй половине 18в, сб. документов. 46. Реформы Петра 1-го, сб. документов, М., 1937г. 47. Анисимов Е.В., Россия в середине 18в. Борьба за наследие Петра. 48. Буганов В.И., Тихомиров Ю.А., Эволюция феодализма в России, 1980г. 49. Мавродин В.В. Рождение новой России, Л., 1988г. 50. Молчанов Н.Н., Дипломатия Петра Первого, М., 1984г. 51. Павленко Н.М., Петр Великий, М., 1990г. 52. Троицкий С.М., Русский абсолютизм и дворянство в 18в, 1974г. 53. Эйдельман Н.К., Грань веков, М., 1982г. 54. Дашкова Е.Г., Записки, Л., 1985г. 55. Записки Екатерины 2-й, М., 1990г. 56. Татищев, Избранные произведения, Л., 1979г. 57. Буганов В.И., Пугачев, М., 1984г. 58. Великая французская революция и Россия,М., 1989г.

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-030-Ռուսաստանի պատմություն -2</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">58</td><td>Դասախոսություն</td><td>44</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>14</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">62</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ընթացիկ քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել տեսական պատկերացումներ Ռուսատանի պատմության 19-րդ դարի ներքին և արտաքին քաղաքական առանցքային իրադարձությունների մասին: Ներկայացվում է Ալեքսանդր 1-ինի, Նիկոլայ 1-ինի Ալեքսանդր 2-րդի կառավարման ժամանակաշրջանների վերլուծությունը: Հատկապես ուշադրություն է դարձվում դարաշրջանի հասարակական քաղաքական շարժումների ձևավորման, դեկաբրիստների ապստամբության, Ճորտատիրական կարգի վերացման և 1861թ. ռեֆորմի ընդունման թեմաներին և այս ժամանակաշրջանում Ռուսաստանում տեղի ունեցած արտաքին քաղաքական իրադարձությունների մեկնաբանմանը:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● Ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ Ռուսաստանի պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում,
● Պատկերացնի Ռուսաստանի պատմության ընթացքը, փուլերը, պատմական մտքի զարգացման հիմնական ուղղությունները:
Հմտություն
● Կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար,
● Կարողանա պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից
● Կարողանա գիտելիքները կիրառել համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար
Կարողունակություն
● Գնահատել XX դարում Ռուսական կայսրությունում ընթացող պատմական իրադարձությունների նշանակությունը և օգտագործել դրանք կրթադաստիրակչական գործընթացում,
● Բացահայտել այս ժամանակաշրջանում Ռուսաստանի պատմական զարգացման առանձնահատկությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապերը,
● Վերլուծել քաղաքական գործընթացների</td></tr>
</table>

	օրինաչափությունները:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Ռուսաստանը 19-րդ դարի առաջին քառորդին : Ալեքսանդր 1-ին: Թեմա 2. Ռուսաստանի սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական իրադրությունը Նիկոլայ 1-ինի օրոք Թեմա 3. Ճորտատիրական կարգի վերացումը Ռուսաստանում: 1861թ փետրվարի19-ի բարեփոխումը Թեմա 4. Ռուսաստանում իրականացված լիբերալ բարեփոխումները 19-րդ դարի 60-70-ական թվականներին Թեմա 5. 19-րդ դարի 60-ական թվականների հասարակական քաղաքական շարժումները: Թեմա 6. Նարոդնիկական շարժումը Թեմա 7. Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականութունը 60-70-ական թվականներին: 1877-1878թթ ռուս-թուրքական պատերազմը Թեմա 8. Հասարակական շարժումների ակտիվացումը ռուս- թուրքական պատերազմից հետո Թեմա 9. Ալեքսանդր 3-րդի հակառեֆորմների քաղաքականությունը: Բանվորական շարժումների ակտիվացումը: Մարքսիզմի տարածումը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում, կուրսային աշխատանք և այլն:
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. История России с древнейших времен до наших дней, А. С. Орлов, Н. Г. Георгиева, Т. А. Сивохина, М. 1999 2. История России, А,Н, Сахаров М.1997 3. Курс истории России А. А. Корнилов М. 1993 4. История России А. С. Орлов 2001 5. 5.История СССР с древнейш. Вр. До 1861г.Н. И. Павлиенко М.1989 6. История России М.В. Карамзин 7. История России С. А. Ключевски 8. История России И. Н. Костсмаров 9. Полный курс лекций по Истории России С. Ф. Платонов М. 1995 10. Курс Истории России А.А. КорниловМ. 1993 11. История России, учебник для вузов А. С. Мунчаев И. Н. Устинов М. 1996 Լրացուցիչ 1. И. К. Шилдер, Император Павел1-ий, его жизнь и царство.1901 г. 2. Богданович М. И.,История царства имн. Александра 1-ого, 6 т. 18 3. Бородино. Документы, письма, воспоминания 4. Гречишкин С.С., Луковская Д.И. , Морозов В.И. Михаил Михайлович Сперанский (материалы к научной биографии) С.-Пб. 2000 г. 5. Декабристы: Биографический справочник. - М., 1988. 6. Де Кюстин А. Николаевская Россия. - М., 1990. 7. Долгоруков П. Петербургские очерки. - М., 1992. 8. Жилин П.А. Отечественная война 1812 года. — М.,

	1988. С. 148-179; 392-397. 9. Жилин П.А. Кутузов. - М., 1978. 10. Жомини Г.В. Политическая и военная жизнь Наполеона. — Изд. 3-е, испр. -Т.1-2. -СПб., 1844. 11. Мироненко С. В. Самодержавие и реформы // Политическая борьба в России в начале XIX века. - М., 1989. 12. Мироненко С. В. Страницы тайной истории самодержавия // Политическая история России первой половины XIX столетия. - М., 1990. 13. Троцкий И. III Отделение при Николае I. . - Л., 1990. 14. Утопический социализм в России. - М., 1985. 15. Федоров В. А. Декабристы и их время. - М., 1992. 16. Цымбаев Н. И. Славянофильство. - М., 1986. 17. Чаадаев П. Я. Полное собрание сочинений и избранные письма. - М., 1991. - Т. 1-2. 18. Чибиряев С. А. Великий русский реформатор // Жизнь, деятельность, политические взгляды М. М. Сперанского. - М., 1989. 19. Н. К. Шилдер.Император Николай 1-ий , его жизнь и царство.М.1996г. 20. М.О.Гершензон ,Эпоха Николая 1-ого.М.1998г.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-031-Ռուսաստանի պատմություն -3**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	**4 կրեդիտ**			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	**3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ**			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	52	Դասախոսություն	38
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	68		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ընթացիկ քննություն՝			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել տեսական պատկերացումներ Ռուսատանի պատմության 1900-1920-ական թթ. այնպիսի հիմնախնդիրների մասին, ինչպիսիք են Ռուսաստանի ներքին քաղաքականության հիմնական ուղղություններ XX դարի սկզբներին, ռուսական առաջին հեղափոխությունը, Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականությունը առաջին աշխարհամարտի նախօրեին և աշխարհամարտի մեջ ներքաշվելը, լուսաբանել 1917թ. փետրվարյան հեղափոխությունը, ժամանակավոր կառավարության ներքին և արտաքին քաղաքականությունը, հոկտեմբերյան հեղաշրջումը:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* • Ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ Ռուսաստանի պատմությունից և կարողանա դրանք			

	կիրառել գործնականում, ● Պատկերացնի Ռուսաստանի պատմության ընթացքը, փուլերը, պատմական մտքի զարգացման հիմնական ուղղությունները: *Հմտություն* ● Կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, ● Կարողանա պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից ● Կարողանա գիտելիքները կիրառել համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար *Կարողունակություն* ● Գնահատել XX դարում Ռուսական կայսրությունում ընթացող պատմական իրադարձությունների նշանակությունը և օգտագործել դրանք կրթադաստիրակչական գործընթացում, ● Բացահայտել այս ժամանակաշրջանում Ռուսաստանի պատմական զարգացման առանձնահատկությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապերը, ● Վերլուծել քաղաքական գործընթացների օրինաչափությունները:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Ռուսաստանի ազգային կազմը և սոցիալական կառուցվածքը 20-րդ դարի սկզբին: Թեմա 2. Ռուսաստանի տնտեսական զարգացումը 20-րդ դարի սկզբին: Թեմա 3. Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականությունը 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի սկզբին: Թեմա 4. 1905-1907թթ. հեղափոխությունը Ռուսաստանում: Թեմա 5. Ռուսական պետականության զարգացումը. բացարձակ միապետությունից դեպի դումայական միապետություն: Թեմա 6. Ստոլիպինի բարեփոխումները: Թեմա 7. Ռուսաստանի մասնակցությունն առաջին աշխարհամարտին: Թեմա 8. Ռուսաստանի հոգևոր կյանքը 19-րդ դարի վերջին-20-րդ դարի սկզբին: Թեմա 9. Փետրվարյան հեղափոխությունը Ռուսաստանում: Թեմա 10. 1917թ. Հոկտեմբերյան հեղաշրջումը Ռուսաստանում: Թեմա 11. Բոլշևիկյան կառավարության ներքին և արտաքին քաղաքականությունը 1917թ.վերջին և 1918թ.: Թեմա 12. Խորհրդային Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականությունը 1917-1921թթ.:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում, կուրսային աշխատանք և այլն:
Գրականություն	*Պարտադիր*

	1. История России с древнейших времен до нΠших дней, Ը. С. Орлов, Н. Г. ГеоргиевΠ, Т. Ը. СивохинΠ, М. 1999 2. НовейшΠя история отечествΠ XX векΠ, том 1, МосквΠ, Изд. ВлΠдос, 1999 3. НовейшΠя история отечествΠ XX векΠ, том 2, МосквΠ, Изд. ВлΠдос, 1999 4. "История СССР" в 12 томΠх, тт. 9-12. 5. "История СССР, 19-й, нΠчΠло 20-го", М., 1985. 6. "История СССР, эпохΠ социΠлизмΠ", М., 1985. *Լրացուցիչ* 1. "История междунΠродных отношений и внешней политики СССР 1917-1987", М., 1987, тт. 1-3. 2. "Сборник документов по истории СССР. Период империΠлизмΠ", М., 1977

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-032-Ռուսաստանի պատմություն -4**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 6-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	52	Դասախոսություն	38
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	68		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել տեսական պատկերացումներ Ռուսաստանի պատմության 1920-2000-ական թթ. այնպիսի հիմնախնդիրների մասին, ինչպիսիք են Քաղաքացիական պատերազմը Ռուսաստանում, ռազմական կոմունիզմի և Նէպի քաղաքականությունը, բռնատիրական համակարգի ձևավորումը, ԽՍՀՄ-ի կազմավորումը, ԽՍՀՄ արտաքին քաղաքականությունը 1920-1930-ական թթ., Հայրենական մեծ պատերազմը. ԽՍՀՄ-ը 1945-1952թթ., խրուշչովյան բարեփոխումները, ԽՍՀՄ ներքին և արտաքին քաղաքականությունը 1960-1980-ական թթ., վերակառուցման քաղաքականությունը, ԽՍՀՄ-ի փլուզումը և ԱՊՀ-ի կազմավորումը, Ռուսաստանը արդի ժամանակաշրջանում:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* • Ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ Ռուսաստանի պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում, • Պատկերացնի Ռուսաստանի պատմության ընթացքը, փուլերը, պատմական մտքի զարգացման հիմնական ուղղությունները: *Հմտություն*			

	• Կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, • Կարողանա պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից • Կարողանա գիտելիքները կիրառել համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար *Կարողունակություն* • Գնահատել XX դարում Ռուսական կայսրությունում ընթացող պատմական իրադարձությունների նշանակությունը և օգտագործել դրանք կրթադաստիրակչական գործընթացում, • Բացահայտել այս ժամանակաշրջանում Ռուսաստանի պատմական զարգացման առանձնահատկությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապերը, • Վերլուծել քաղաքական գործընթացների օրինաչափությունները:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Քաղաքացիական պատեարզմը և օտարերկրյա ինտերվենցիան: Թեմա 2. ԽՍՀՄ կազմավորումը Թեմա 3. Խորհրդային Ռուսաստանը ՆԷՊ-Ի տարիներին: Թեմա 4. Քաղաքական բռնությունները 30-ական թվականներին Թեմա 5. Ինդուստրացման և կոլեկտիվացման քաղաքականությունը Թեմա 6.ԽՍՀՄ միջազգային դրությունը 1930-ական թվականներին: Թեմա 7.Հայրենական Մեծ պատերազմը: Թեմա 8 Միջազգային դրությունը հետպատերազմի տարիներին: Թեմա 9. Ներքին քաղաքականությունը հետպատերազմյան տարիներին: Թեմա 10. Ն. Ս. Խրուշչովի «ձնհալիե ժամանակաշրջանը: Թեմա 11. Հարաբերությունները Արևելյան Եվրոպայի երկրների հետ: Թեմա 12. Ռուսաստանը 1970-1980-ական թվականներին: Թեմա 13. Յու. Վ. Անդրոպովը և Կ. ՈՒ. Չեռնենկոն ԽՄԿԿ ԿԿ Գլխավոր քարտուղարներ: Թեմա 14. Վերակառուցման քաղաքականությունը և ԽՍՀՄ փլուզումը: Թեմա 15. ԽՍՀՄ-ի արտաքին քաղաքականությունը վերակառուցման ժամանակաշրջանում: Թեմա 16. Ռուսաստանը հետխորհրդային շրջանում; Թեմա 17. Ռուսաստանի գիտությունն ու մշակույթը XX դարում:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում, կուրսային աշխատանք և այլն:

Գրականություն	*Պարտադիր* 1. История России с древнейших времен до нОших дней, Ը. С. Орлов, Н. Г. ГеоргиевՈ, Т. Ը. СивохинՈ, М. 1999 2. НовейшՈя история отечествՈ XX векՈ, том 1, МосквՈ, Изд. ВлՈдос, 1999 3. НовейшՈя история отечествՈ XX векՈ, том 2, МосквՈ, Изд. ВлՈдос, 1999 4. "История СССР" в 12 томՈх, тт. 9-12. 5. "История СССР, 19-й, нՈчՈло 20-го", М., 1985. 6. "История СССР, эпохՈ социՈлизмՈ", М., 1985. Լրացուցիչ 1. "История междунՈродных отношений и внешней политики СССР 1917-1987", М., 1987, тт. 1-3. 2. "Сборник документов по истории СССР. Период империՈлизмՈ", М., 1977

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-033- Հայ հասարակական մտքի պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ			
Ժամերիբաշխումը	Լսարանային	54	Դասախոսություն	36
			Սեմինար	18
			Լաբորատորաշխատանք	
			Գործնականաշխատանք	
	Ինքնուրույն	66		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Հայ հասարակական մտքի պատմություն առարկայի դասավանդումը նպատակ ունի ուսանողին գիտելիքներ տալ հայ հասարակական մտքի ներկայացուցիչների, ինչպես նաև հայ հասարակական ուղղությունների կամ հոսանքների գաղափարների ու գործունեության վերաբերյալ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Ուսանողը պիտի գիտելիք ունենա 19-րդ դարի երկրորդ կեսերին ձևավորված հայ հասարակական հոսանքների գործունեության, նրանց գաղափարական առանձնահատկությունների, հայ հասարակական-քաղաքական կյանքում դրանց ունեցած ազդեցությունների մասին: ● Ուսանողը միաժամանակ կառերեսվի ժամանակի այլ հասարակական հոսանքների, մասնավորապես արևմտյան և ռուսական ուղղություններին և պատմահամեմատական մեթոդի շնորհիվ կարող է արժեվորել հայ հասարակական մտքի ու հայ հասարակական հոսանքների պատմական նշանակությունը: *Հմտություն*			

	• Վերլուծման և համադրման ունակություն կազմակերպման և պլանավորման ունակություն • Հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ • Տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն (տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն գտնելու և վերլուծելու ունակություն *Կարողունակություն* • Գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն • Որակական բարձր ցուցանիշներ ապահովելու կարողություն • Հետազոտելուկարողություն • Ուսումնասիրելուկարողություն • Ինքնուրույն աշխատելու կարողություն
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. 19-րդ դարի 50-70-ական թվականների հայ հասարակական մտքի ձևավորման նախապայմաններն ու պատմական իրադրությունը Թեմա 2. Հայ հասարակական-քաղաքական հոսանքների հարցը պատմագիտության մեջ Թեմա 3. Արևելահայ ազգային պահպանողական հոսանքը Թեմա 4. Արևմտահայ ազգային պահպանողական հոսանքը Թեմա 5. Արևելահայ ազատական հոսանքը Թեմա 6. Արևմտահայ ազատական հոսանքը Թեմա 7. Հայ պահպանողական մամուլը Թեմա 8. Հայ ազատական մամուլը Թեմա 9. Դեմոկրատական հոսանքը արևելահայ իրականությունում Թեմա 10. Դեմոկրատական հոսանքը արևմտահայ իրականությունում Թեմա 11. Հայ դեմոկրատական մամուլը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Առաջին ընթացիկ ստուգում Գնահատման մեթոդը - Թեսթային աշխատանքների գնահատում Երկրորդ ընթացիկ ստուգում Գնահատման մեթոդը - Թեսթային աշխատանքների գնահատում Գործնական աշխատանքների ընթացքում իմացության ստուգում Ինքնուրույն աշխատանքների գնահատում - Հանձնարարված թեմաների մշակում, ներկայացում Հաճախելիություն Գնահատման մեթոդը - դասերին հաճախման հաշվառում Գնահատման չափանիշը - ներկայություն - մասնակցություն հարցերի քննարկմանը Ուսուցման վերջնականարդյունքների գնահատում Արդյունքների հանրագումար գնահատման հարյուրմիավորանոց սանդղակով:
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Հայ ժողովրդի պատմություն, հտ. VII,

	2. Հայոց պատմություն, Հր. Սիմոնյանի խմբ. 3. Սարինյան Ս., Հայ գաղափարաբանություն 4. Սարգսյան Ա., Ուրվագիծ XIX դարի իմաստասիրության 5. Հովհաննիսյան Ա. Գ., 19-րդդարի 50–60-ական թվականների արևելահայ հասարակական-քաղաքական հոսանքները 6. Խառատյան Ա., Հայ հասարակական հոսանքները 19-րդ դարի 50-70-ական թվականներին. 7. ԽառատյանԱ., Արևմտահայ հասարակական մտքի և մամուլի հրապարակախոսության պատմությունից 8. Մովսիսյան Ֆ., 19-րդ դարի եվրոպական ազգային-ազատագրական շարժումները և հայ հասարակական միտքը 9. ՍիմոնյանՀ., Հայ ժողովրդի պատմություն, հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը *Լրացուցիչ* 1. Ալոյա նԼ., «Մշակի» հրապարակախոսները (19-րդ դարավերջ-20- րդ դարասկիզբ) 2. Խառատյան Ա., Հասարակական միտքը Զմյուռնիայի հայպարբե րական մամուլում (1840-1900), 3. Լևոնյան Գ., Հայոց պարբերական մամուլը: Լիակատար ցուցակ հայ լրագրության, սկզբից մինչև մեր օրերը (1799-1934) 4. Ստ. Նազարյան. Երկերի ժողովածու 5. Մ. Նալբանդյան, Ընտիր երկեր 6. Գևորգյան Լ., Գր. Արծրունին և նրա «Մշակե-ը

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-034- Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 7-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	58	Դասախոսություն	40
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	62		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	«Հայ քաղաքական կուսակցությունների պատմությունե առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի. 1.Ուսանողներին ծանոթացնել հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորման և գործունեության պատմությանը, ներկայացնել նրանց ունեցած վերաբերմունքը հայրենական և համաշխարհային պատմության 19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարի կարևորագույն իրադարձությունների նկատմամբ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք*			

	Հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորման պատմությունը, նրանց քաղաքական ծրագրերը, նրանց գործունեության պատմությունը, նրանց դերը հայ իրականության մեջ: *Հմտություն* ● պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ ● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետեվանքային կապը հասկանալու ունակություն: ● մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ *Կարողունակություն* ● կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար ● ստացած գիտելիքների միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն ● պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հայ ազգայի ազատագրական խմբակները ևկազմակերպությունները որպես հենք հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորման համար: Թեմա 2. Հայ ազգային խմբակների և կազմակերպությունների գործունությունը 19-րդ դարի 80-ական թվականների: Թեմա 3. Արմենականների կուսակցության ձևավորումը Թեմա 4. Սոցիալ-դեմոկրատական հնչակյան կուսակցության ձևավորումը: Թեմա 5. Հայ հեղափոխական դաշնակցության ձևավորումը: Թեմա 6. Հայ քաղաքական կուսակցությունների գործունեությունը 19-րդ դարի 80-90-ական թթ.: Թեմա 7. Ֆիդայական շարժումը և հայ ազգային կուսակցությունները Թեմա 8. 1890-ականթթ.ինքնապաշտպանական մարտերը և հայ ազգային կուսակցությունները Թեմա 9. Հայ ազգային կուսակցությունների գործունեությունը 19-րդ դարի վերջերին և 20-րդ դարի սկզբներին: Թեմա 10. Առաջին աշխարհամարտը և հայ քաղաքական կուսակցությունները Թեմա 11. Հայոց մեծ եղեռնը և հայ քաղաքական կուսակցությունները Թեմա 12. Հայ քաղաքական կուսակցությունները և հայ ժողովրդի ինքնապաշտպանական մարտերը: Թեմա 13. Հայաստանի առաջին հանրապետության հռչակումը և կուսակցությունները: Թեմա 14. Հայ քաղաքական կուսակցությունները Հայաստանի հանրապետության խորհրդարանում: Թեմա 15. Հայկական հարցը և հայ քաղաքական

	կուսակցությունները 1918-1920թթ.: Թեմա 16. Հայ քաղաքական կուսակցությունների գործունեությունը Հայաստանի երրորդ հանրապետությունում
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, թեստային առաջադրանք
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Հ.Յ. Դաշնակցության պատմություն. Եր.1992 2. Հայ ժողովրդի պատմություն հ. 6. Եր. 1975 3. Հայ ժողովրդի պատմություն հ.4. Եր. 2008 4. Յիսնամեակ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1937), խմբ. Ստեփան Սապահ-Գիւլեանի, Փրովիտէնս, 1938 5. Յուշարձան նուիրուած Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Քառասունամեակին, տպագր. Յ. Բ. Թիւրապեան, Փարիզ, 1930 6. Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915 թթ.), Երևան, 2012, 354 էջ: *Լրացուցիչ* 1. Յուշարձան նուիրուած Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Քառասունամեակին, տպագր. Յ. Բ. Թիւրապեան, Փարիզ, 1930 2. Աւետեան Մ., Հայ ազատագրական ազգային յիսնամեայ (1870-1920) յուշամատեան եւ Զօր. Անդրանիկ, Փարիզ, 1954 3. Կոստանդյան Էմմա, Ակնարկներ արևմտահայ մշակութային և հասարակական-քաղաքական կյանքի պատմության /19-րդ դարի 80-ական թվականներ/, Երևան, 2005, 175 էջ: 4. Համբարյան Ազատ, Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում (1898-1908 թթ.), Երևան, 1999 5. Հովհաննիսյան Գ., Հնչակյան կուսակցության պատմություն (1887-1915 թթ.), Երևան, 2012 6. Չելեպյան Անդրանիկ, Զորավար Անդրանիկ և հայ հեղափոխական շարժումը, Երևան, 1990 7. Չորմիսեան Լևոն, Համապատկեր արեւմտահայոց մէկ դարու պատմութեան 8. Աւետեան Մ., Հայ ազատագրական ազգային յիսնամեայ (1870-1920) յուշամատեան եւ Զօր. Անդրանիկ, Փարիզ, 1954 9. Համբարյան Ազատ, Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում 10. Չելեպյան Անդրանիկ, Զորավար Անդրանիկ և հայ հեղափոխական շարժումը, Երևան, 1990, 720 11. Չորմիսեան Լևոն, Համապատկեր արեւմտահայոց մէկ դարու պատմութեան, Բ. հատ. (1878-1908 թթ.), Պէյրութ,

	1974 12. Պատմութիւն Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1962), հատ. Ա., խմբ. Ա. Կիտուր, Պէյրութ, 1962 13. Պատմութիւն Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան (1887-1962), հատ. Բ., խմբ. Ա. Կիտուր, Պէյրութ, 1963: 14. Սերոբեան Մ., Մեր պայքարը հայ ազատագրութեան ուղիով (վերլուծումներ Հայկական հարցին շուրջ), Գահիրէ, 1948 15. Խուդինյան Գևորգ, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության ծնունդը, Երևան, 2000, 227 16. Վարանդեան Միքայէլ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն, Թեհրան, 1981, Երեւան, 1992, 17. Վրացեան Սիմոն, Հայաստանի Հանրապետութիւն, Փարիզ, 1928, Պէյրութ, 1968, Թեհրան, 1982: 18. Խատիսեան Ալեքսանդր, Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը, Պէյրութ, 1968: 19. Հայաստանի Հանրապետությունը 1918-1920 թթ. /փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու/, Երևան, 2000: 20. Հայաստանի անկախության հռչակումը և իշխանության կենտրոնական մարմինների ձևավորումը (1918 թ. մայիս-հուլիս), (փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու), խմբ. Հ. Սուքիասյան, 2009: 21. Ռ. Հովհաննիսյան, Հայաստանի Հանրապետություն, հատ. 1, Երևան, 2005,

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-035-Հայկական հարցի և Հայոց Ցեղասպանության պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 7-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	36	Դասախոսություն	20
			Սեմինար	16
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	84		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է սովորողների մոտ ձևավորել Հայկական հարցի և Հայոց Ցեղասպանության պատմության մասին հիմնարար գիտելիքներ, համապարփակ պատկերացում տալ հետևյալ թեմաների մասին. Հայկական հարցը, նրա ծագման ու բովանդակության վերաբերյալ պատմագիտական գրականության մեջ եղած տեսակետները: «Հայկական հարցե հասկացությունը և նրա մեկնաբանությունը ժամանակակից քաղաքական հայագիտության կողմից: Տարբեր տեսակետներ հայկական հարցի ծագման ժամանակաշրջանի վերաբերյալ: Հայկական հարցը՝ որպես Արևելյան հարցի բաղկացուցիչ մաս: Հայ ժողովուրդը միջազգային հարաբերությունների օբյե՞կտ, թե՞ սուբյեկտ:			

	Հայկական հարց տերմինը դիվանագիտության և պատմական գրականության մեջ, գործածության ժամանակաշրջանը: Հայկական հարցը միջազգային դիվանագիտության քննարկումներում: Առարկայի մշակվածության աստիճանը և նրա պարբերացումը: Առարկայի աղբյուրներն ու գրականությունը:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Գիտակցել Հայկական հարցի էությունը, դերը հայոց պատմության մեջ ● Իմանալ Հայկական հարցի ծագումն ու զարգացման փուլերը, դրան աղերսվող կարևորագույն իրադարձութունները, հայ ժողովրդի քաղաքական դրությունը պատմական տարբեր ժամանակաշրջաններում: ● Ձեռք բերել մնայուն գիտելիքներ Հայոց Ցեղասպանության դրդապատճառների, հետևանքների ու ճանաչման ուղղությամբ գործադրված քայլերի վերաբերյալ: ● Որպես միջազգային հանցագործություն՝ համեմատություններ անցկացնել այլ նմանատիպ հանցագործությունների հետ: ● Իմանալ «Գենոցիդե, «Արմենոցիդե տերմինների առաջացման պատմությունն ու հանգամանքները, վերջինիս վերաբերյալ միջազգային քաղաքական ու պատմական քննարկումները, ընդունված որոշումներն ու բանաձևերը: *Կարողություն* ● Հայկական հարցին աղերսվող առանցքային խնդիրները հասկանալու, գնահատելու կարողություն: ● Հայկական հարցին և Ցեղասպանությանը առնչվող պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից բացահայտելու կարողություն: ● Տվյալ պատմական ժամանակաշրջանում հայկական ավանդական կազմակերպությունների, կուսակցությունների ու նշանավոր գործիչների վարքն ու գործունեությունը վերլուծելու կարողություն: ● Պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն: ● Համադրել Հայական հարցի վերաբերյալ պատմագիտության մեջ առկա տարբեր մոտեցումները, տեսությունները և փաստարկել սեփական դիրքորոշումը: ● Ցեղասպանության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության կարողություն: *Հմտություն* ● Հայոց պատմության համատեքստում Հայկական հարցի և Հայոց Ցեղասպանության վերաբերյալ մասնագիտական ոլորտում գործունեություն

	իրականացնելու հմտություններ: ● Պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապերը հասկանալու ունակություն: ● Հայոց պատմական աղբյուրներում առկա ինֆորմացիայի տարբեր ձևերը օգտագործելու հմտություն: ● Հայկական հարցին ու Հայոց Ցեղասպանությանն առնչվող սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ: ● Տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման ունակություն, տեղեկույթը կառավարելու հմտություններ ● Օգտագործված գրականության և աղբյուրների մատենագիտական նկարագրության հմտություններ:
Դասընթացի բովանդակությունը	● Թեմա 1 «Դիվանագիտական պայքարը Հայկական հարցի շուրջ Սան-Ստեֆանոյի կոնֆերանսի նախօրյակին» ● Թեմա2 «Հայկական հարցը և միջազգային դիվանագիտությունը Սան-Ստեֆանոյից մինչև Բեռլինե ● Թեմա 3 «Հայկական հարցը Բեռլինի կոնֆերանսում, 61-րդ հոդվածը» ● Թեմա 4 «Հայկական հարցը Բեռլինի կոնգրեսից հետո: Բ. Դռան քաղաքականությունը: Էրզրումի հայոց կազմած բարենորոգումների ծրագիրը: Տերությունների 1880թ. հունիսի 11-ի և սեպտեմբերի 11-ի հուշագրերը: Մեծ տերությունների քաղաքականությունը հայկական հարցում 19-րդ դարի 80-90-ական թվականներին» ● Թեմա 5 «Բարենորոգումների 1895թ. Մայիսյան ծրագիրը: Բալկանյան պատերազմները: Հայկական հարցի վերաբացումը» ● Թեմա 6 «Հայկական հարցի արծարծումները միջազգային դիվանագիտության կողմից առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին» ● Թեմա 7 «Հայկական հարցը Փարիզի խաղաղության վեհաժողովում: Հայկական պահանջների հուշագիրը: Հայկական հարցը Սան-Ռեմոյի կոնֆերանսում» ● Թեմա 8. «Հայկական հարցը Սևրից մինչև Լոզանե»
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողը դասընթացին կարող է հանդես բերել մինչև 100% առաջադիմություն: Առաջադիմության վերջնական գնահատականը ձևավորվում է ողջ տարվա ընթացքում ուսանողի կատարած աշխատանքների գնահատականների հանրագումարի արդյունքում: Գնահատումը կատարվում է ներքոհիշյալ բաղադրիչներին համապատասխան: Յուրաքանչյուր բաղադրիչի դիմաց նշված առավելագույն տոկոսը կարելի է հավաքել ծրագրային պահանջների շրջանակներում տվյալ կետի տակ ներկայացված պահանջները 100%-ով կատարելու դեպքում: Ուսանողների գիտելիքների վերջնական գնահատման ձևերը, Գնահատման սկզբունքները Հաճախումները դասերին- 10 միավոր Ինքնուրույն աշխատանք- 20 միավոր

	Սեմինար պարապմունք- 20 միավոր Առաջին ընթացիկ ստուգում- 20 միավոր Երկրորդ ընթացիկ ստուգում- 20 միավոր Ամփոփիչ ստուգում-10 միավոր Ընդամենը-100%
Գրականություն	Պարտադիր գրականություն a. Հայ Ժողովրդի պատմություն, Գ.Ա. հրատ., հ.5,Ե., 1974 b. Լեո, Անցյալից, Թիֆլիս, 1925 c. Լեո, Թուրքահայ հեղափոխության գաղափարաբանությունը d. Լեո, Հայոց հարցի վավերագիրը, Թ., 1915 e. Մ. Օրմանյան, Ազգապատում, մաս III, Երուսաղեմ, 1927 f. Ն. Ադոնց, Հայկական հարցի լուծման շուրջ, Ե., 1989 g. «Ատենագրությունք Ազգային Ժողովոե, 1878 h. «Բարենորոգումները Հայաստանումե: Ժողովածու դիպլոմատիկական դոկումենտների, Թիֆլիս, 1915 i. «Հայերի ցեղասպանությանը Օսմանյան կայսրությունումե, Ե., 1991 j. Հայկական հարցը, Հայկական հանրագիտարան, Ե., 1996 k. Հայկական հարցը խաղաղության ժողովին առջև, Բոստոն, 1919 l. Կիրակոսյան Ջ., Սահակյան Ռ., Սան-Ռեմոյի կոնֆերանսը և Հայաստանը, ԲՀԱ, հ.3, 1972 m. Կիրակոսյան Ջ., Առաջին համաշխարհային պատերազմը և արևմտահայությունը, Ե., 1979 n. Ջ. Կիրակոսյան, Եբիտթուրքերը պատմության դատաստանի առաջ, գիրք 1-ին, Ե., 1982, գիրք 2-րդ, Ե., 1983 o. Ջ. Կիրակոսյան. Բուրժուական դիվանագիտությունը և Հայաստանը (19-րդ դարի 70-ական թթ.), Ե., 1978 p. Հայաստանը միջազգային դիվանագիտության և սովետական արտաքին քաղաքականության փաստաթղթերում. (1828-1923), Ջ. Կիրակոսյանի խմբ.,Ե.,1972թ. q. Ա. Կիրակոսյան, Բրիտանական դիվանագիտությանը և արևմտահայության խնդիրը (19-րդ դարի 30-ական թթ. - 1914թ.),Ե., 1999 r. Ս. Վրացյան, Հայաստանը բոլշևիկյան մուրճի և թուրքական սալի միջև 75 Բեյրութ, 1954 76 19 Ս. Վրացյան, Բանակցություններ Ազգային Պատվիրակության և Հայաստանի Հանրապետության միջև: Պօսթըն, 1920 77 20 Ս. Վրացյան, Հայաստանի հանրապետությունը, ցանկ. հրատ. 78 21 Գ. Գալոյան, Հայաստանը և մեծ տերությունները 1918-1923թթ. 79 22 Գալոյան Գ., Պատմության քառուղիներում, Ե., 1982 80 23 Լևոն Շանթ, Մեր անկախությունը, Բոստոն,

	1925 81 24 Քաջազնունի Հ., Դաշնակցությունն անելիք չունի այլևս,Թիֆլիս, 1923 82 25 Ա. Ահարոնյան, Սարդարապատից մինչև Լոզան: Քաղաքական օրագիր Բոստոն, 1943 83 26 Ալ. Խատիսեան, Հայաստանի հանրապետության ծագումն ու զարգացումը 84 27 Ա. Եսայան, «Հայկական հարցըե և միջազգային դիվանագիտությունը Ե., 1965 85 28 Ա. Եսայան, Հայաստանի միջազգային իրավական դրությունը 1920-1922թթ, Ե., 1967 86 29 Մ. Եսայան, Հայկական հարցը և միջազգային դիվանագիտությունը Ե., 1965 87 30 Ա. Եսայան, Հայաստանի միջազգային իրավական դրությունը 1920-1922թթ., Ե., 1967 88 31 Սասունի Կ., Թրքահայասաանը Ա. աշխարհամարտի ընթացքին (1914-1918): Թրքահայոց գաղթաշարժերը և անոնց դերը Հայաստանի Հանրապետության կազմության մեջ, Բեյրութ, 1966 89 32 Է. Զոհրաբյան, Սովետական Ռուսաստանը և հայ-թուրքական հարաբերությունները (1920-1922), Ե., 1979 90 33 Է. Զոհրաբյան, 1920թ. հայ-թուրքական պատերազմը և տերությունները Ե., 1997 91 34 Մ. Սերոբյան, Հայկական հարցը և անոր փուլերը, Բեյրութ, 1937 92 35 Վ. Բայբուրդյան, Հայ-քրդական հարաբերությունները Օսմանյան կայսրությունում (XIX դարում և XX դ. սկզբին), Ե., 1989 93 36 Մ. Ներսիսյան, Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ 1850-1870թթ.,Ե., 1955 94 37 Միք. Վարանդյան, Հայկական շարժման նախապատմությունը, հ. 1 ժնև, 1912 95 38 Բ. Իշխանյան, Տաճկահայ խնդիրը և միջազգային դիպլոմատիան Թ., 1906 96 39 Սարուխանյան, Հայկական խնդիրը և ազգային սահմանադրությունը Թուրքիայում (1800-1910) Թ., 1912 97 40 Շավարշ Թորիկյան, Հայկական հարցը և միջազգային օբենքը Բեյրութ, 1976 98 41 Զավեն Մսրլեան, Հայկական հարցի մասին, Պեյրութ, 1978 99 42 Գաբրիել Լազյան, Հայաստան և հայ դատը 100 43 Խ. Բադալյան, Հայկական հարցը, Ս. Ստեֆանոյի պայմանագիրը և Բեռլինի կոնգրեսը 1878թ., Ե., 1955 101 44 Բյուրատ Սմբատ, Արևելյան խնդիր և հայկական հարց, Կահիրե, 1927 102 45 Հ. Աճառյան, Տաճկահայոց հարցի պատմությունը (սկզբից մինչև 1915թ.), Նոր Նախիջևան, 1915 103 46 Կ. Իզմիրլեան, Հայ ժողովրդի քաղաքական

ճակատագիրը անցյալին և ներկայիս (քննական տեսություն) Պեյրութ, 1964
104 47 Կ. Թառոյան, Արևմտահայության ազատագրական պայքարը XIX դ. վերջին - XXդ. սկզբին, Ե., 1980
105 48 Չերազ Մինաս, Թե ինչ շահեցանք Պերլինի վեհաժողովին, Կ. Պոլիս, 1878
106 49 Բյուրատ Սմբատ, Արևելյան խնդիր և հայկական հարց, Կահիրե, 1927
107 50 Համբարյան Ա., Երտթուրքերի ազգային և հողային քաղաքականությունը և ազատագրտկան շարժումները Արևմտյան Հայաստանում (1908-1914), Ե., 1979
108 51 Զոհրապ Գ., Հայկական հարցը փաստաթղթերու լույսին տակ, Պեյրութ, 1976
109 52 Ատոմ, Բարենորոգումներու հարցը, Կ.Պոլիս, 1914
110 53 Լազեան Գ., Հայաստանը և հայ դատը ըստ դաշնագրերուԳահիրե, 1942
111 54 Աղայան Ծ., Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմությունից, Ե., 1976
112 55 Գանգրոլնի Հ., Հայ հեղավախությունը օսմանյան բռնատիրության դեմ Բեյրութ, 1973
113 56 Մ. Արզումանյան, Արհավիրքից վերածնունդ, Ե., 1973
114 57 Սարգսյան Ե., Թուրքիան և նրա նվաճողական քաղաքականությունը Անդրկովկասում, Ե., 1964
115 58 Ավետիսյան Հ., Հայկական հարցը 1918 թվականին, Ե., 1997
116 59 Սիմոնյան Հ., Թուրք ազգային բուրժուազիայի գաղափարախոսությունը և քաղաքականությունը, Ե., 1986
117 60 Աբզումանյան Մ., Հայաստանը 1914-1917թթ.Ե., 1969
118 61 Մելիքյան Վ., Ռուսաստանի ժամանակավոր կառավարությունը և հայկական հարցը 1917թ. , ՊԲՀ, 1-2 1994,
119 62 Հարությունյան Ա., Թուրքական ինտերվենցիան Անդրկովկաս և 1918թ. ինքնապաշտպանական կռիվները, Ե., 1984
120 63 Տեր-Հակոբյան Մ., Թբքահայաստանի կորուստը և արտասահմանի հայոց ապագան: Հայ և օսմանյան հարաբերությամբ պատմության վերատեսության լույսին տակ, Բեյրութ, 1967
121 64 Սարգսյան Հ., Բրեստից մինչև Մուդրոս: Հայաստանի միջազգային իրավական և քաղաքական դրության մի քանի հարցեր, Ե., 1989
122 65 Սողոմոնյան Ա., Քինգ-Քրեյնի ամերիկյան հանձնաժողովը և Հայաստանի մանդատի հարցը, «Պատմության հարցերե, պր. 2.,Ե., 1989
123 66 Ա. Նասիպեան, Բբիտանիա և հայկական հարցը, 1915-1923թթ., Բեյբութ, 1994

124 67 Բաբկեն Վարդապետ, Հայկական հարցը և Պողոս Նուբար փաշան Վաղարշապատ, 1914
125 68 Ս. Կարապետյան, 1920թ. հայ-թուրքական պատերազմը և Սովետական Ռուսաստանը, Ե., 1965
126 69 Հ. Տերտերյան, Հայաստանի Հանրապետության և Խորհրդային Ռուսաստանի բանակցությունները. Լևոն Շանթի պատվիրակությունը, «Հայրենիքե ամսագիր, 1954, Հունվար, փետրվար, մայիս
127 70 Մըսրլյան Զ., Երեք դաշնագրեր (Ալեքսանդրապոլի, Մոսկվայի և Կարսի դաշնագրերը. 1920-1921թթ.),Բեյրութ, 1979
128 71 Շահան Նաթալի, Երեք դաշնագրեր (Ալեքսանդրապոլի, Մոսկվայի և Կարսի), Բեյրութ, 1957
129 72 Մ. Արզումանյան, Արհավիրքից դեպի վերածնունդ
130 73 Ռ. Սահակյան, Թուրք-ֆրանսիական հարաբերությունները և Կիլիկիան 1919-1921թթ.Ե., 1970
131 Ռեմ Ղազանչյան, Բոլշևիկներն ու երիտթուրքերը: Նոր փաստաթղթեր ռուս-թուրքական հարաբերությունների մասին (1920-1922թթ.),Ե., 1998
132 Ռ. Փիրումյան, Հայաստանը Հ.Հ.Դ.-բոլշևիկ հարաբերությունների ոլորտում (1914-1921),Ե., 1997
133 Сборник договоров царской России с другими государствами, 1856-1917 М., 1952ջ
134 Киняпина Н. С., Внешняя политики России во второй половине XIXв.М., 1974
135 Б. Борьян, Армения, международная дипломатия и СССР, т. I,М.-Л. 1928
136 Борьян Б., Армения, Международная дипломатия и СССР, ч. I-II.
137 Дебидур а, Дипломатическая история Европы от Венского до Берлинского конгресса (1814-1878), Т. 1-2., М, 1968
138 Кургинян Е., Армянская проблема в международных отношениях, 1876
139 История дипломатии, т. 2, 2 изд., М., 1963
140 Степанян С., Армения в политике империалистической Германии, Е., 1975
141 Аветян Ը., Германский империализм на Ближнем Востоке, М., 1966
142 Сафрастян Р., Доктрина османизма в политической жизни османской империи, М., 1985
143 Будущее устройство Армении по официальным документам Оранжевой книги, трактующей реформы в Армении, Петроград, 1915
144 Материалы по истории франко-русских отношении за 1910-1914гг. Сборник секретных дипломатических документов бывшего Императ. Российского министерства иностр. дел.,М., 1922
145 Киракосян А., Великобритания и Армянский вопрос (90-ые гг. XIX века),Е., 1990
146 Диев П., Армянский вопрос в Турции, М., 1893
147 Ахов М., Россия и Армяне, СПБ, 1896

148 Братская помощь пострадавшим в Турции Армянам, М., 1898
149 Амфитеатров А., Армянский вопрос, СПБ, 1906
150 Гирс А., Россия и Ближний Востоск, СПБ, 1906
151 Раздел Азиатской Турции, (по секретным документам б. Министерства иностр. дел), под редакцей Адамова, М., 1924
152 Диллон Эм., Положение дел в турецкой Армении. В книге: «Положение Армян в Турции до вмешательства держав в 1895г., М., 1896
153 Алиев Г., Турция в период привления младотурок. (1908- 1918гг.)М., 1972
154 Контансон Людовик де, Реформы в Азиатской Турции. Армянский вопрос, М., 1914
155 Сборник дипломатических документов Министерства иностр. дел. Реформы в Армении. 26 ноября 1913г. 10 мая 1914г., Пр., 1915
156 Кочар М., Армяно-турцкие общественно-политические отношения и Армянский вопрос в конце XIX - начале XX вв.Е, 1988
157 «Сборник договоров России с другими государствами, 1856-1917 М., 1952
158 Степанян С, Армения в политике империалистической Германии, Е., 1975
159 Ефремов П., Внешняя политика России 1907-1914гг., М., 1961
160 Лудшувейт Е., Турция в годы первой мировой войны, М., 1966
161 Акопян С, Западная Армения в планах империалистических держав в период первой мировой войны, Е., 1967
162 Готлиб В., Тайная дипломатия во время первой мировой войны, М., 1961
163 Панцев А., Брестский мир. Вопросы, истории, М., 1990
164 Дживелегов А., Русская революция и Армения. „Армянский вестник,, N 101917
165 Керенский А., Жизнь, политическая деятельность и речи, Пгд., 1917
166 Оперовский А., Идея Автономного строя Турецкой Армении под протекторатом России, Пятигорск, 1915
167 История дипломатии, 2 изд., Т. 3, М. 1965
168 Никольсон Г., Как делался мир в 1919 г., М., 1945
169 Г. Г. Махмурян, Лига наций Армянский вопрос и республика Армения. Е, 1999
170 Гершов 3., Вудро Вилсон,М., 1983
171 Хауз Э. М., Архив полковника ХаузаП, М., 1944
172 Ллойд Дордж Д., Правда о мирных договорах, Т. 1-2, М., 1957
173 Армянский вопрос на Лозанской конференции, Извлеченная из протоколов Тифлис, 1926
174 История внешней политики СССР 1917-1985, т. 1, М., 1986

175 Кузнецова С, Установление советско-турецких отношений, М., 1961
176 Хейфец А., Советская дипломатия и народы Востока, 1921-1927гг., М., 1968
177 Астахов Г., От султаната к демократической Турции. Очерки из истории кемализма, М.-Л., 1926
178 Шамсудинов А.М., Национально - освободительная борьба в Турции в 1918 -1923 гг.М., 1966
179 Кемаль Ататюрк, Избранные речи и выступления, М., 1966
180 Кемаль Мустафа. Путь новой Турции. 1919-1927. М., 1929. Т. I, II, III, IV,М., 1934
181 Ключников Ю. Б., Севр и Лозанна. К дипломатической истории Договоров. Севрский мирный договор и Акты, подписанные в Лозанне, М., 1927
182 Илюхина Р. М., Лига нации. 1919-1934, М., 1982
183 *Leari. M., La question armeniennea`la lumiere des documents, P., 1913*
184 Anderson M. The Eastern Question 1774-1923, L., 1966
185 Langer W., Diplomacy of imperializm. 1890-1902, N. Y., 1935
186 Grenvill J., Lord Salisburi and Foreign Policy. The Close of the Nineteenth Century, L., 1964
187 Douglas R., Britain and the Armenian Question 1894-97, «The Historical Journalt, N 19
188 Mandelstam A., Le sort de I`Empire Ottoman, Lausanne-P., 1917
189 Mandelstam A., La Societe des Nations et Les Puissances devant le probleme armenien, Beyrout, 1970
190 Treaty of Peace with Turkey. Signed at Sevres, August 10, 1920, L, 1920
191 Helmreich P., From Paris to Sevres, Columbus, Ohio, 1974
192 Documents diplomatiques Francais 1871-1914, 3 erne serie, t. VI-IX, P. 1933-63
193 The Joint Mandate Scheme. A Turkish Empire under Amerikan ProtectionNew York, 1919
194 Howard H. N, The King-Crane Commision. An American inguiry in the Middle East, Beirut, 1963
195 Gidney J., Mandate for Armenia, Kent, Ohio, 1967
196 Hovhannisian R, The Republiq of Armenia, vols. I-II, Berkeley, 1971-1982
197 Documents on British Foreign Policy 1919-1939, vol. 8, L. 1958
198 Morgenthau H, Ambassador Morgmthaus Story, N. Y. 1918
199 Grabill J., Protestant diplomacy and the Near East, Minneapolis, 1971
200 Aftandilian G, Armenia: Vision of a Republic, Boston, 1981
201 Bake R., Woodrow Wilson, Life and Letters, V. 1-8, N.-Y.,1927-1939

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ- 036-Հայ եկեղեցու պատմություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">54</td><td>Դասախոսություն</td><td>36</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>18</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">66</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">1. Ուսանողներին ծանոթացնել հայ առաքելական եկեղեցու ծագմանը և կազմավորմանը, քրիստոնեական ուսմունքի բարոյագիտական սկզբունքներին, հայոց եկեղեցու տեղին ու դերին ազգապահպանությանու հայապահպանության, ազգային-ազատագրական պայքարի ոգեշնչման և հայկական մշակույթի պահպանման գործում:
2. Ուսանողներին հիմնարար գիտելիքներ հաղորդել հայ կաթողիկոսների գործունեության, երկրի հասարակական-քաղաքական կյանքում նրանց ունեցած ներդրման, ինչպես նաև առաքելական եկեղեցու՝ որպես հոգևոր կառույցի, համաշխարհային քրիստոնեության համատեքստում ունեցած առնձնահատուկ տեղի և դերի մասին:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
Հայ եկեղեցու կազմավորման և զարգացման հիմնական փուլերի, Հայոց կաթողիկոսների, կաթողիկոսական աթոռների և աշխարհասփյուռ թեմերի գործունեության, միջնադարյան հայ մշակույթի զարգացման և պահպանման գործում, հայ ժողովրդի հասարակական-քաղաքական կյանքում, Հայաստանի ազատագրության հարցում հայ եկեղեցու և նրա նշանավոր գործիչների խաղացած դերի իացություն:
Հմտություն
Հայ եկեղեցու պատմությանը վերաբերող սկզբնաղբյուրներին և գիտական գրականության մեջ առկա հիմնական տեսակետների միջև կողմնորոշվելու և քննադատական մոտեցում ցուցաբերելու ունակության:
Կարողունակություն
● համադրել հայոց պատմության և հայ եկեղեցու պատմության առանքային խնդիրները
● վերլուծել հայ եկեղեցու նշանավոր գործիչների վարքն ու գործունեությունը տվյալ պատմական ժամանակաշրջանում
● համեմատել հայ եկեղեցու զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները
● գնահատել հայ եկեղեցու խաղացած դերը հայ ժողովրդի հասարակական-քաղաքական կյանքում,</td></tr>
</table>

	մշակույթի և հայապահպանության բնագավառում • գնահատել Հայոց Մեծ Եղեռնի, ստալինյան բռնաճնշումների և քաղաքական այլ հալածանքների հետևանքով Հայ եկեղեցու կրած վնասները, կորուստները
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հայ եկեղեցու պատմության պարբերացումը: Քրիստոնեության ընդունման նախադրյալները Հայաստանում: Հայոց եկեղեցին 1-3-րդ դարերում Թեմա 2. Քրիստոնեության ընդունումը Հայաստանում որպես պետական կրոն Թեմա 3. Հայոց եկեղեցին 4-րդ դարում: Թեմա 4. Հայոց եկեղեցին 5-րդ դարում Թեմա 5. Հայոց եկեղեցին 6-րդ դարում Թեմա 6. Հայոց եկեղեցին 7-րդ դարում: Թեմա 7. Հայոց եկեղեցին 8-9-րդ դարերում Թեմա 8. Հայոց եկեղեցին Բագրատունյանց թագավորության շրջանում Թեմա 9. Հայոց եկեղեցին Կիլիկիայում 11-12-րդ դդ. Թեմա 10. Հայոց եկեղեցին 13-14-րդ դարերում Թեմա 11. Կաթողիկոսության վերահաստատումը Մայր Աթոռ սուրբ Էջմիածնում: Հայոց եկեղեցին 15-րդ դարում Թեմա 12. Հայոց եկեղեցին 16-17-րդ դարերում Թեմա 13. Հայոց եկեղեցին 18-րդ դարում Թեմա 14. Հայոց եկեղեցին ռուսական տիրապետության շրջանում Թեմա 15. Հայոց եկեղեցին առաջին աշխարհամարտի նախօրյակին և տարիներին Թեմա 16. Հայոց եկեղեցին Հայաստանի առաջին Հանրապետության տարիներին Թեմա 17. Հայոց եկեղեցին Հայաստանում խորհրդային իշխանության հաստատումից հետո Թեմա 18. Հայոց եկեղեցին Հայրենական Մեծ պատերազմի տարիներին Թեմա 19. Հայոց եկեղեցին հետպատերազմյան տարիներին /1945-1980-ական թթ./: Թեմա 20. Հայոց եկեղեցին և Սփյուռքը Թեմա 21. Հայոց եկեղեցին արդի փուլում
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք պատասխանի ընտրությամբ կամ կարճ ազատ պատասխանով
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Մաղաքիա Օրմանյան, Ազգապատում, հատոր Ա-Գ, Բեյրութ, 1959, 1960, 1961 2. Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանեան, Հայոց եկեղեցին, Երևան, 1993

	3. Յուսիկ վարդապետ Մովսիսեան, Հայաստանեայցս առաքելական Ս. եկեղեցւոյ պատմութիւն, Էջմիածին, 2008 4. Վարդանյան Վրեժ Մկրտչի, Հայոց եկեղեցին վաղ միջնադարի քաղաքական խաչուղիներում, Վաղարշապատ, 2005 5. Պետրոսյան Եզնիկ քահանա , Հայ եկեղեցու պատմություն, մաս Ա , Էջմիածին, 1990 6. Տեր-Մինասյան Ե. Հայոց եկեղեցին, ուսումնաօժանդակ ձեռնարկ, Էջմիածին, 2014 7. Հայ եկեղեցու սուրբ կաթողիկոսները, Էջմիածին, 2017 8. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսներ, հանրագիտարան, Ս. Էջմիածին, 2008 *Լրացուցիչ* 1. «Քրիստոնյա Հայաստան» հանրագիտարան, Երևան, 2002 2. Ավագ Հարությունյան, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիանի հասարակական և դիվանագիտական գործունեությունը 1918-1920թթ., Երևան, 2004 3. Բալայան Մ., Հայոց Արևելից կողմանց եկեղեցին VI-XVդդ., Եր., 2003 4. Դանիելյան Է. Հայաստանի քաղաքական պատմությունը և հայ առաքելական եկեղեցին 6-7-րդ դարերում, Եչրամ, 2000 5. Դավթյան Հ., Մեզ անծանոթ Վարդանանց պատերազմը: Հայաստանյաց առաքելական եկեղեցին և մեր պատմության ընթացքը, Եր., 2007: 6. Իսկանյան Վ., Հայ-բյուզանդական եկեղեցական հարաբերությունները 4-7-րդ դարերում, Եր., 1991 7. Լեո, Հայ կղերական դիվանագիտությունը, «Անահիտ» հայրենակցական բարեգործական ընկերության հրատարակ. 8. Հակիրճ պատմություն և բացատրություն Հայաստանեայց առաքելական սուրբ եկեղեցու, Էջմիածին, 2012

ԿԱՄԸՆՏՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-037-Աշխարհի ժողովուրդների լեգենդներն ու առասպելները**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	54	Դասախոսություն	36
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	66		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			

Դասընթացի նպատակը	Ուսանողներին ներկայացնել առասպելաբանությունը, որպես ժողովրդական բանահյուսության յուրահատուկ տեսակ, գիտելիքների ձեռքբերման կարևոր աղբյուր, համամարդկային իմաստնությանը հաղորդակցվելու, երևակայությունն արթնացնելու և գեղագիտական հայացքներ ձևավորելու միջոց: Լուսաբանել նրա դերը ժողովուրդների պատմությունը և մշակույթն ուսումնասիրելու գործում, բացահայտել առասպելների ու լեգենդների ստեղծման և զարգացման պատմությունը:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Տիրապետել աշխարհի ժողովուրդների առասպելների և լեգենդների առաջացման ու զարգացման պատմությանը, ● Դրանց ուսումնասիրման խնդիրներն ու նպատակները, առասպելների և լեգենդների միջոցով որոշակի գաղափար կազմել հնագույն ժողովուրդների պատմության, նրանց աստվածների ու հերոսների, ինչպես նաև մշակույթի մասին: *Կարողություն* ● Ընկալել առասպելաբանությունը կամ դիցաբանությունը՝ որպես այս կամ այն ժողովրդի հնագույն ավանդությունների, առասպելների ու լեգենդների ամբողջություն, ● Տալ առասպելաբանության ընդհանուր բնութագիրը, ● Գնահատել առասպելների ու լեգենդների դերը գիտելիքների ձևավորման և գեղագիտական դաստիարակության գործում, ● Բացահայտել դրանցում արտացոլված տարբեր ժողովուրդների ազգային առանձնահատկությունները, բնավորությունը, կենցաղն ու բարքերը, ● Վերլուծել առասպելներում և լեգենդներում առկա օրինաչափություններն ու իրողությունները, կատարել հետևություններ: *Հմտություն* ● տիրապետել աշխարհի ժողովուրդների առասպելների ու լեգենդների պատմության խոր և համակողմանի գիտելիքներին, ● դրանցում հրաշապատում ձևով ներկայացված դեպքերի ու դեմքերի, իրերի ու առարկաների էության բացահայտմանը, պատմական երևույթների և փաստերի վերլուծությանը:
Դասընթացի բովանդակությունը	● Թեմա 1. «Աշխարհի ժողովուրդների առասպելներն ու լեգենդները».առարկան, նրա ուսումնասիրման խնդիրներն ու նշանակությունը ● Թեմա 2. Հին Միջագետքի և Եգիպտոսի առասպելաբանությունը ● Թեմա 3. Բիբլիական ավանդազրույցները ● Թեմա 4. Հին Հնդկաստանի դիցաբանությունը ● Թեմա 5. Հին Չինաստանի դիցաբանությունը ● Թեմա 6. Հին Ճապոնիայի դիցաբանությունը ● Թեմա 7. Հին Հունաստանի առասպելները ● Թեմա 8. Հին Հռոմի առասպելները ● Թեմա 9. Միջնադարյան Եվրոպայի առասպելները

	• Թեմա 10. Հին Ռուսիայի ավանդազրույցները
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողը դասընթացին կարող է հանդես բերել մինչև 100% առաջադիմություն: Առաջադիմության վերջնական գնահատականը ձևավորվում է ողջ տարվա ընթացքում ուսանողի կատարած աշխատանքների գնահատականների հանրագումարի արդյունքում: Գնահատումը կատարվում է ներքոհիշյալ բաղադրիչներին համապատասխան: Յուրաքանչյուր բաղադրիչի դիմաց նշված առավելագույն տոկոսը կարելի է հավաքել ծրագրային պահանջների շրջանակներում տվյալ կետի տակ ներկայացված պահանջները 100%-ով կատարելու դեպքում: Ուսանողների գիտելիքների վերջնական գնահատման ձևերը, Գնահատման սկզբունքները Հաճախումները դասերին- 10 միավոր Ինքնուրույն աշխատանք- 20 միավոր Սեմինար պարապմունք- 20 միավոր Առաջին ընթացիկ ստուգում- 20 միավոր Երկրորդ ընթացիկ ստուգում- 20 միավոր Ամփոփիչ ստուգում-10 միավոր Ընդամենը-100%
Գրականություն	*Հիմնական* 1. Мертлик Р. Ентичные легенды и сказания. М., 1992. 2. Муравьева Т. В. Сто великих мифов и легенд. М., 2002. 3. Парандовский Я. Мифология, верования и легенды греков и римлян. М., 1971. 4. Швыров А. В. Легенды европейских народов. СПБ, 2004. 5. Матвеев К. и др. Земля ДревнегоДвуречья: История, мифы, легенды, находки и открытия. М., 1986. 6. ԿուլՆ. Հին Հունաստանի լեգենդներն ու առասպելները, Երևան, 1979: *Լրացուցիչ* 7. Անգլիական և իռլանդական լեգենդներ, Երևան, 1974 8. Անտիկ, միջնադարյան Վերածննդի գրականություն, Երևան, 1990 9. Առաքելյան Ա. Հունական գրականության պատմություն, Երևան, 1968 10. Առաքելյան Ա. Հռոմեական գրականության պատմություն, Երևան, 1975 11. Բեդիե Ժ. Տրիստանի և Իզոլդայի սիրավեպը: Երևան, 1981 12. Բիլինաներ: Ռուսական ժողովրդական դյուցազներգություններ, Ե, 1970 13. Գյոթե Յ. Վ. Ֆաուստ, Երևան, 1963 14. Գիլգամեշ: Հին Արևելքի դյուցազնավեպ, Երևան, 1963 15. Հելլադայի հերոսները: Հին հունական առասպելներից, Երևան, 1975 16. Մահաբհարատա: Հնդկական էպոս, Երևան, 2001 17. Նիբելունգների երգը: Էպոս, Երևան, 2007

18. Ռոլանդի երգը,Երևան, 1995
19. Տուդորովսկայա Ե. Ա. Ոդիսևսի արկածները, Երևան, 1983
20. Библия М., 1956
21. Былины,М., 1988
22. Волкова З. Н. Эпос Франции,М., 1984
23. В стране легенд, М., 1972
24. Добрыня Никитич и Слеша Попович,М., 1974
25. Западноевропейский эпос, Л., 1977
26. Илья Муромец,М.-Л., 1958
27. Коростовцев М.Ա. Религия Древнего Египта,М., 1976
28. Калугин В. И. Герои русского эпоса,М., 1983
29. Краткая история литературы Японии, Л., 1975
30. Легенда о докторе Фаусте,М.-Л., 1958
31. Липинская Я., Марциняк М., Мифология Древнего Египта,М., 1983
32. Литература Древнего Востока, М., 1971
33. Матвеев К. и др. Земля Древнего Двуречья: История, мифы, легенды, находки и открытия, М., 1986
34. Матье М. Э. Древнеегипетские мифы,М., 1956
35. Мифологии древнего мира, М., 1977
36. Мифы народов мира. Энциклопедия: В-2 т., М., 1980
37. Музеус И.-К.-Ա. Сказки и легенгы,М., 1960
38. Немировский Ա.И. Мифы и легенды Древнего Востока,М., 1994
39. Песень о Нибелунгах, Л., 1972
40. Редер Д.Г. Мифы и легенды древнего Двуречья,М., 1965
41. Рыбаков Б. Ա. Древняя Русь. Сказания, былины, летописи, М., 1963
42. Рыжов К.В. Сто великих библейских персонажей М., 2009
43. Радциг С. И. Ընтичная мифология,М.-Л.,, 1939
44. Стеблин – Каменский М.И. Миф, М., 1976
45. Темкин Э. Н., Эрман В. Г. Мифы древней Индии,М., 1982
46. Тренчени Вальдапфель. Мифология,М., 1959
47. Тудоровская Е. Приключения Одиссея,Л., 1952
48. Тахо – Годи Ա. Ա. Греческая мифология,М., 1989
48 Уайт Д. Боги и люди Древнего Египта,М., 2004
49 Успенский В. Л. Мифы древней Греции,Л., 1941
50 Фрезер Д. Д. Фольклор в Ветхом завете,М., 1989
51 Хрестоматия по зарубежной летературе средних веков М., 1953
52 Юань Кэ. Мифы Древнего Китая, М., 1987

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/Բ-038- Հայ մշակույթի պատմություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի, 6-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">54</td><td>Դասախոսություն</td><td>36</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>18</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">66</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Ուսանողին գիտելիքներ տալ հայոց պատմության հին, միջին և նոր շրջանների մշակութային ժառանգության վերաբերյալ, ցույց տալ մշակութային արժեքների անհրաժեշտությունը արդի ժամանակաշրջանում:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
Հայ մշակույթի տեսակները, ոճերի ձևավորման ու զարգացման նախադրյալները ու գործոնները, դրանց ազդեցությունը մշակութային արժեքների ստեղծման, բազմացման, պահպանման ու փոխանցման գործում, արվեստների ծագումն ու զարգացումը, ստեղծման շամանակաշրջանները, դրանց օրինաչափություններև ու տարբերությունները:
Հմտություն
Հայ մշակույթի զարգացման պատմական հիմնական շրջանները, տարբեր ժամանակների հայտնի գործիչների ստեղծագործությունները, նրանց թողած մշակութային ժառանգությունը ընկալելու, մեկնաբանելու և քննադատական մոտեցում ցուցաբերելու ունակություն:
Կարողունակություն
● Գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն
● Հայ արդի սոցիալ-մշակութային գործընթացների ու միտումների վերաբերյալ վերլուծություններ կատարելու կարողություն
● մշակութային արժեքների բազմացման, պահպանման ու փոխանցման գործընթացի հետ կապված սեփական հետազոտությունները կատարելու կարողություն
● Մարդկության պատմության ձևավորման տարբեր ժամանակաշրջանների օրինաչափությունները բացահայտելու կարողություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի բովանդակությունը</td><td colspan="4">Թեմա 1. Դասընթացի ուսումնասիրման առարկան, խնդիրները:
Թեմա 2. Ուրարտուի (Վանի թագավորության մշակույթ):
Թեմա 3. Հայաստանի նախահելլենիստական և</td></tr>
</table>

	հելլենիստական շրջանների մշակույթ: Թեմա 4. Հին Հայաստանի քրիստոնեական մշակույթ Թեմա 5. Հայաստանի քրիստոնեական մշակույթ: Թեմա 6. Հայաստանի վաղ միջնադարյան մշակույթ: Թեմա 7. Զարգացած միջնադարյան մշակույթ: Թեմա 8. Ուշ միջնադարյան Հայաստանի մշակույթ: Թեմա 9. 19-րդ դարի հայ մշակույթը, մակարդակը, երկփեղկվածությունը: Գիտության զարգացումը 19-րդ դարի առաջին կեսին: Թեմա 10. Հայ նոր գրականության, թատրոնի, երաժշտության, արվեստի ծնունդը: Թեմա 11. Հայ մշակույթը 1920-1945 թթ.: Թեմա 12. Հայկական մշակույթը 1945-1991թթ: Թեմա 13. Հայաստանի Երրորդ հանրապետության մշակույթը: Թեմա 14. Սփյուռքահայ մշակույթը:
	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ թեստային առաջադրանք պատասխանի ընտրությամբ կամ կարճ ազատ պատասխանով
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ. հատ 1-7, 1967, 1970, 1972, 1974, 1981: 2. Մելքումյան Գ. Մշակութաբանություն, Երևան, 2001: 3. Գյուլմիսարյան Ե., Արվեստի պատմություն, ուսումնական ձեռնարկ, Ե., 2003 թ.: 4. Հայկական հանրագիտարանի «Արվեստի տեսակներըե բաժինը: *Լրացուցիչ* 1. Արվեստի լույսը. Հակոբյան, Երևան 2. Գեղագիտություն, համառոտ բառարան, ռուսերեն: 3. Յու. Բորև, Գեղագիտություն, «Հայաստան», Ե., 1982 թ.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-039-ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐ**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի տարի, 8-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	36	Դասախոսություն	22
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	54		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			

Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է համակարգված ձևով ուսանողներին ներկայացնել հայ ժողովրդի հանճարով ստեղծված ճարտարապետական, պատմա-մշակութային հուշարձանները, լուսաբանել նյութական մշակույթի այդ բնագավառի կազմավորումն ու զարգացումը, օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունները, ինչպես նաև բնապատմական ու պատմա-մշակութային այն պայմանները, որոնք նպաստել կամ խոչընդոտել են այս ոլորտի զարգացմանը:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● Տիրապետում է Հայաստանի պատմական հուշարձանների պատմությանը, դրանց ուսումնասիրման խնդիրներին, նպատակներին, տեսակներին և պատկերացում ունենա դրանցից յուրաքանչյուրի մասին: *Հմտություն* ● Կարողանում է կատարել պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն, ● Կարողանում է համադրել պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները, ● Ունի սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ, ● Կարողանում է կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար, ● Կարողանում է պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից: ● Ունի պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ: *Կարողունակություն* ● Կարողանում է կատարել Հայաստանի պատմական հուշարձանների վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և վերլուծություն,
Դասընթացի բովանդակությունը	Ներածություն. «Հայաստանի պատմական հուշարձաններ» առարկայի բովանդակությունը Թեմա 1. Հայաստանի պատմա-ճարտարապետական հուշարձանները 4-5-րդ դդ. Թեմա 2. Հայաստանի պատմա-ճարտարապետական հուշարձանները 6-7-րդ դդ. Թեմա 3. Հայաստանի պատմա-ճարտարապետական հուշարձանները 8-10-րդ դդ. Թեմա 4. Հայկական Վերածննդի պատմա-ճարտարապետական հուշարձանները 10-14-րդ դդ. Թեմա 5. Հայաստանի պատմա-ճարտարապետական հուշարձանները 15-17-րդ դդ. Թեմա 6. Սյունիքի, Վասպուրականի և Անի-Շիրակի Ճարտարապետական դպրոցները: Միջնադարյան Հայաստանի խաչքարային արվեստը Թեմա 7. Արցախի պատմա-ճարտարապետական

	հուշարձանները Թեմա 8. Հայաստանի պատմա-ճարտարապետական հուշարձանները 17-20-րդ դդ.
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	- զեկուցումներ - քննարկումների կազմակերպում - կիրառական առաջադրանքների կատարում - փոքրածավալ ինքնուրույն աշխատանքներ
Գրականություն	Պարտադիր 1. Հարությունյան Վ., Հայկական ճարտարապետության պատմություն, Եր., 1992 2. Ղաֆադարյան Կ., Միջնադարյան հուշարձանները և վիմական արձանագրությունները, Եր., 1975 3. Իսաբեկյան Հ., Հայկական Ռենեսանսի ճարտարապետությունը (10-14-րդ դդ.), Եր., 1990 4. Հայաստանի միջնադարյան կոթողային հուշարձանները. 9-13-րդ դդ. Խաչքարերը. Բ. Առաքելյանի խմբագրությամբ, Եր., 1984 5. Մկրտչյան Ծ., Լեռնային Ղարաբաղի պատմա-ճարտարապետական հուշարձանները, Եր., 1988 Լրացուցիչ 1. Գրիգորյան Վ., Հայաստանի վաղ միջնադարյան կենտրոնագմբեթ փոքր հուշարձանները,1982 2. Կարապետյան Ս., Հյուսիսային Արցախ, Եր., 2004 3. Հայկական եկեղեցիներ, Սբ. Էջմիածին, 1970 4. Չալոյան Վ., Հայկական Ռենեսանս, Եր., 1964 5. Բարխուդարյան Ս., Միջնադարյան հայ ճարտարապետները և քարագործ վարպետները, Եր., 1963 6. Զարյան Ա.,Ակնարկներ հին և միջնադարյան Հայաստանի քաղաքինության պատմության,1986 7. Հարությունյան Վ., Միջնադարյան Հայաստանի քարավանատներն ու կամուրջները,1960 8. Խալփախչյան Հ., Հայաստանի արտադրական կառուցումները, 1961 9. Ղաֆադարյան Կ., Դվին քաղաքը և նրա պեղումները, 1982 10. Հովհաննիսյան Կ., Ճարտարապետական հուշարձանների վերականգնումը Սովետական Հայաստանում, 1978

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-040 -Հայաստանի հնագիտական հուշարձաններ**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 8-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	36	Դասախոսություն	22
			Սեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	54		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			

Դասընթացի նպատակը	Առարկայի նպատակը Հայաստանի հնագիտական հուշարձանների ուսումնասիրությունն է՝ ճարտարապետության, նյութական մշակույթի և այլ ասպեկտներով: Առարկայի խնդիրներն են՝ ծանոթացնել հնագիտական հուշարձաններին, ծանոթացնել դրանց տեղադրություններին, բնույթին, շերտագրությանը:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է իմանա Հնագիտական սկզբնաղբյուրները, հնագիտական հուշարձանների տեսակները, դասակարգումը, հնագիտական հուշարձանների տեղադրությունն ու շերտագրությունը, ժամանակագրությունը *Հմտություններ* ● ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ հնագիտությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում ● ունենա սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ ● ամբողջական պատկերացում ունենա պատմական և հնագիտական գործընթացների վերաբերյալ *Կարողունակություն* ● վերլուծության և համադրության կարողություն ● հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում ● տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռք բերում, համակարգում, վերլուծում)
Դասընթացի բովանդակությունը	1.Հայաստանի հնագիտության զարգացման պատմությունը: Հնագիտության՝ որպես գիտության ձևավորման պատմությունը Ա) Հայաստանի հնագիտության ձևավորման փուլերը: Պեղված հիմնական հուշարձանները: Բ) Հայաստանի հնագիտական հուշարձանների պեղումները խորհրդային և հետխորհրդային շրջանում: 2. Հայաստանի քարեդարյան հուշարձաններ: Հայաստանի քարեդարյան հուշարձանները: Ստորին, միջին և ուշ քարի դարերի կայանները: Սատանի Դար, Բարոժ, Երևանիքարայրներ, Լուսակերտ Ափնագյուղ: 3. Հայաստանի քարեդարյան հուշարձաններ: Միջին և նոր Քարի դարի հնավայրեր՝ Ափնագյուղ, Լեռնագոգ, Առատաշեն, Ակնաշեն, Քմլո: Էնեոլիթյանհնավայրեր. Առատաշեն, Ակնաշեն, Արտաշատ, Ադաբլուր, Գոդեձոր, Արենի: 4. Հայաստանի վաղբրոնզեդարյան հուշարձանները Վաղ բրոնզի դարի հուշարձաններ՝ Էլար, Մոխրաբլուր, Շենգավիթ, Կարնուտ, Էլար, Հառիճ, ՔոսիճՈթեր, Քեթի: 5. Հայաստանի միջինբրոնզեդարյան հուշարձանները Միջին բրոնզի դարի հուշարձաններ՝ Լոռի Բերդ, Քարաշամբ, Սիսիան, Շիրակավան: 6. Հայաստանի ուշբրոնզեդարյան հուշարձանները ՈՒշ բրոնզի դարի հուշարձաններ՝ Լճաշեն, Լոռի Բերդ, Շիրակավան, Լեռնակերտ, Գեղարոտ, Արթիկ: 7. Հայաստանի վաղերկաթեդարյան հուշարձանները

	Վաղերկաթեդարյանհնավայրեր՝ Լոռի Բերդ, Մեծամոր, Լճաշեն, Դվին, Նազրվան, Շիրակավան: Վաղ երկաթի դարի ամրոցները՝ Լեռնակերտ, Քեթի, Նազրվան: 8. Հայաստանի ուշերկաթեդարյան հուշարձանները՝ Ուշերկաթեդարյան (էթիունյան) հուշարձաններ՝ Լոռի Բերդ, Մեծամոր, Շիրակավան, Օշական 9. Հայաստանի ուրարտական հուշարձանները՝Կարմիր Բլուր, Էրեբունի, Արգիշթիխինիլի, Երևան: 10.Հայաստանի հետուրարտական շրջանի հուշարձանները՝ Օշական, Արմավիր, Երվանդաշատ, Բենիամին, Լոռի Բերդ 11. Հայաստանի անտիկ շրջանի հուշարձանները՝ Արմավիր, Կարճաղբյուր, Արտաշատ, Տիգրանակերտ, Բենիամին, Գառնի, Դվին 12. Հայաստանի վաղմիջնադարյան հուշարձանները՝ Դվին, Արուճ, Թալին, Արթիկ: 13. Հայաստանի զարգացած միջնադարի հուշարձանները՝ Անի, Լոռե, Եղեգիս: 14. Հայաստանի ուշմիջնադարյան հուշարձանները՝ Լոռե, Երևան, Ուշի:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք ✔ ընթացիկ ստուգում
Գրականություն	*Պարտադիր-* International Conference dedicated to the 50th Anniversary ofthe Institute of Archaeology and 1. Lindsay I., Smith A.T. A History of Archaeology in the Republic of Armenia, Journal of Field Archaeology 31/2, 2006. 2. Renfrew C., Bahn P. G. Archaeology: Theories, Methods, and Practice, London, 1991. 3. Мезолит СССР.- .- Археология СССР. Т. II, М., 1989. 4. Палеолит СССР.- Археология СССР. Т. 5, М., 1984. 5. Энеолит СССР.- Археология СССР, т. 3 , М., 1983. 6. ChataignerC., 1995, LaTranscaucasieauNйolithiqueetauChalcolithique, Lyon, Maisondel'OrientMйditerranйen, Oxford, B.A.RInter. Ser. 624. 7. Chataigner C., Badalyan R., Arimura M. 2014. The Neolithic of the Caucasus. Oxford Handbooks Online, Oxford University Press, http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199935413.001.0001/oxfordhb-9780199935413-e-13. 8. Lyonnet B. (ed.). Les cultures du Caucase (VIe -IIIe millйnaires avant notre иre): Leurs relations avec le

Proche-Orient, Paris, 2007.
9. Gasparyan B., Arimura M. (ed.). Stone Age of Armenia: A Guide-Book to the Stone Age Archaeology in the Republic of Armenia, Kanazawa, 2014.
10. Kushnareva, K.Kh. The Southern Caucasus in Prehistory, Stages of Cultural and Socioeconomic Development From the Eight to the Second Millennium B.C., UniversityMuseum Monograph 99, Philadelphia, 1997.

Sagona A.G. The Caucasian Region in the Early Bronze Age, British Archaeological Reports,

11. International Series 214, Oxford, 1984.
12. Առաքելյան Բ.Ն. Ակնարկներ Հայաստանի արվեստի պատմության, Ե., 1976:
13. Ավետիսյան Հ., Բոբոխյան Ա. Ուրարտուի հնագիտություն, Ե., 2010:
14. Իսրաելյան Մ. Էրեբունիի բերդ-քաղաքի պատմությունը, Ե., 1971:
15. Հովհաննիսյան Կ.Լ. Էրեբունիի որմնանկարները, Ե., 1973:
16. ԱռաքելյանԲ., ՀինԱրտաշատ, Ե., 1975:
17. Խաչատրյան Ժ. Սիսիանի դամբարանը, (մ.թ.ա. I դ. II կես), Ե. 2009:
18. Хачатрян Ж., Неверов О., Архивы столицы древней Армении Арташата, Ер., 2008.
19. Хачатрян Ж. Гарни V, Ер., 1976.
20. Tiratsyan G.A. From Urartu to Armenia, Civilisations du Proche Orient I/4, Neuchвtel, 2003.
21. Աբրահամյան Վ.Ա. Արհեստները Հայաստանում 4-18 դդ., Ե., 1956:
22. Առաքելյան Բ.Ն.,Հայկական պատկերաքանդակները 4-7դդ.,Ե.,1949:
23. Առաքելյան Բ.Ն., Քաղաքները և արհեստները Հայաստանում 9-13 դդ. հ. Ա-Բ, Ե., 1958, 1963:
24. ՀարությունյանՍ. Ամբերդ, 1978:
25. Հովհաննիսյան Մ. Հայաստանի բերդերը, Վենետիկ, 1970:
26. Ղաֆադարյան Կ. Դվին քաղաքը և նրա պեղումները, հ. Ա-Բ, Ե., 1952, 1982:

Ղաֆադարյան Կ., Քալանթարյան Ա., Դվին քաղաքը և նրա պեղումները (1973-1980թթ.), Ե.,

27. Մնացականյան Ս. Հայկական աշխարհիկ պատկերաքանդակը, Ե., 1978:
28. Պետրոսյան Հ.Լ. Գառնին 9-14 –րդ դարերում, Ե., 1988:
29. Ջանփոլադյան Հ.Մ. Դվինի միջնադարյան ապակին (9-13-րդ դդ.), Ե., 1974:
30. 8 –րդ դդ. (ըստ ապակեգործության տվյալների) (ՀՀ. Հուշ. -14), Ե., 1988:
31. Քալանթարյան Ա., Դվինի կենտրոնական թաղամասի պեղումները, Ե., 1977:
32. Марр Н.Я. Ани, М.-Л., 1963.
33. Токарский М.М. Архитектура (IV-XIV вв.), Ер., 1946.

Լրացուցիչ-

1. Հայ ժողովրդի պատմություն,Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատարակչություն, Երևան, 1971:

	2. Հայ ժողովրդի պատմություն,Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատարակչություն, Երևան, 1984: 3. Հայ ժողովրդի պատմություն,Հայկական ՍՍՀ ԳԱԱ հրատարակչություն, Երևան, 1976:

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-041- Վրաստանի և Ադրբեջանի պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	54	Դասախոսություն	36
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	66		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	«Վրաստանի և Ադրբեջանի պատմությունե *առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի.* 1. Ուսանողներին ծանոթացնել Վրաստանի և Ադրբեջանի նոր և նորագույն պատմության կարևորագույն իրադարձություններին: 2. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները Վրաստանի և Ադրբեջանի նոր և նորագույն պատմության վերաբերյալ: 3. Ուսանողներին սովորեցնել պատմահամեմատական մեթոդով կապեր ստեղծել հայոց պատմության և Վրաստանի ու Ադրբեջանի պատմության հետ: 4. Ձեռք բերած գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ▪ Հայաստանի հարակից երկրների պատմությունը, հայ-ադրբեջանական, հայ-վրացական, հարաբերությունների ներկայիս մակարդակը, տարածքային խնդիրները, տարածաշրջանային զարգացումներում ու միջազգային քաղաքականության մեջ նրանց դերն ու նշանակությունը, ղարաբաղյան հիմնահարցի շուրջ ընթացող բանակցությունները: *Հմտություն* ● պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ ● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապը հասկանալու ունակություն: ● մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ *Կարողունակություն* ● կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար			

	• ստացած գիտելիքների միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն • պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Վրաստանը 17-րդ դարի սկզբներից մինչև 19-րդ դարի սկիզբը Թեմա 2. Վրաստանը 19-րդ դարում- 20-րդ դարի ակզբին Թեմա 3. Վրաստանը խորհրդային ժամանակաշրջանում Թեմա 4. Վրաստանը հետխորհրդային տարիներին Թեմա 5. Արևելյան Անդրկովկասը 17-րդ դարում-19-րդ դարի ակզբին Թեմա 6. Արևելյան Անդրկովկասը ռուսական կայսրության կազմում Թեմա 7. Արևելյան Անդրկովկասը 20-րդ դարի սկզբին Թեմա 8. Ադրբեջանի խորհրդայնացումը և հարաբերությունները հարևան երկրների հետ (1920-1921 թթ.) Թեմա 9. Ադրբեջանը խորհրդային տարիներին (1921-1980-ական թթ.) Թեմա 10. Ադրբեջանի հանրապետությունը ետխորհրդային տարիներին
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Բայրամյան Հ., Ակնարկներ վրաց նոր գրականության պատմության, Երևան, 1983: 2. Բայրամյան Հ., Վրաց գրականությունը 5-19-րդ. դդ., հ. Ա, Երևան, 2007: 3. Գալոյան Գ.Ա., Ռուսաստանը և Անդրկովկասի ժողովուրդները, Երևան, 1978: 4. Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցիե, Երևան, 1963: 5. Զոհրաբյան Է.Ա., Նախիջևանյան հիմնախնդիրը և Հայաստանի «դաշնակիցներըե, Երևան, 2002: 6. Էնաեթոլլաի Ռէզա, Ազարբայջան և Առան, /Կովկասեան Ալբանիա/ Երևան, 1994: 7. Էնաեթոլլաի Ռէզա, Առանը հնագույն ժամանակներից մինչև մոնղոլները, Երևան, 2003: 8. Հայ-վրացական գրական, պատմամշակութային հարցերը վրաց մամուլում 1988-90 թթ.: Նյութերի ժողովածու, Երևան, 2001: 9. Մելքոնյան Ա., Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի

առաջին քառորդին, Երևան, 2003:
10. Մարգարյան Հ.Գ., Հյուսիսային Հայաստանի և Վրաստանի ԺԲ դարի պատմության մի քանի հարցեր, Երևան, 1980:
11. Մարտիրոսյան Վ.Մ., Հայ և վրաց ժողովուրդների համագործակցությունը ազատագրական պայքարում, 18-րդ դ.արի 20-ական թթ., Երևան, 1971:
12. Մանասյան Ա.Ս., Դարաբաղյան ազատամարտը հայոց քաղաքական գիտակցության հայելում, Երևան, 2003:
13. Սարդարյան Կ., Հայ-վրացական հարաբերությունները: 1918–1921թթ, Երևան, 2001:
14. Սիմոնյան Ա.Հ., Զանգեզուրի գոյամարտը, Երևան, 2000:
15. Սիմոնյան Հ. Դ., Ազատագրական պայքարի ուղիներում, Երևան, 1999:
16. Վիրաբյան Վ., Հայ-վրացական պատերազմը, ՀՀ կառավարության ռազմաքաղաքական գործունեությունը և կուսակցությունները, Երևան, 2003:
17. Վրացյան Ս., Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 1993:
18. Армяно-азервайджанские отношения: реалии и перпективы, Ереван, 2001.
19. Акчавадзе З.В., Очерки экономической истории Грузии первой половины 19 в., Тбилиси, 1966.
20. Амиракашвили Ш.Я., История грузинского искусства, М. 1963.
21. Грузия, Проблемы и перспективы развитая, под ред. Е.М.Кожокина т. 2, М. 2002.
22. Игорь Мерыхува, ОБ Авхазах и Авхазии (историческая справка). Сухуми, 1993.
23. История Азервайджана, в 2-х томах, Баку, 1954.
24. История Грузии, Тбилиси, 1962.
25. Лордкипанидзе М. Д., История Грузии 11-начала 13в., Тбилиси, 1976.
26. Меликишвили Г.А., К истории Древней Грузии, Тбилиси, 1959.
27. Народы Кавказа, т. 2, М., 1962.
28. Очерки истории Грузии, т. 1-2, Тбилиси, 1988-1989.

Լրացուցիչ-

1. Ավետիսյան Հ., Հայկական հարցը 1918 թվականին, Երևան, 1997:
2. Արամայիս, Ղարաբաղի տագնապը, Երևան, 1993:
3. Դադայան Խ., Հայերը և Բաքուն, Եր., 2006:
4. Զոհրաբյան Է., Նախիջևանյան հիմնահարցը և Հայաստանի «դաշնակիցներըե (1918 թ. դեկտեմբեր – 1920 թ. ապրիլ), Երևան, 2002:
5. Կնյազյան Դ., Ադրբեջանական Դեմոկրատական հանրապետության կովկասյան քաղաքականությունը 1918-1920թթ.
6. Ստեփանյան Գ.,Բաքու քաղաքի հայության պատմությունը, Եր., 2011:
7. Վրացյան Մ, Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 1993:
8. Մովսեսովա Ի., Հովնանյան Ա., Բաքվի ջարդերը, Եր., 1992:
9. Ղուլյան Յու., Հայաստան-Ադրբեջան

	հարաբերությունների պատմությունից 1918-1920թթ., Երևան, 2009: 10. Авалов З., Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг., Париж, 1923. 11. Байков Б., Воспоминание о революции в Закавказье, (1917-1920гг.), Архив русской революции, том 9-10, Берлин, 1923. 12. Балаев А., Мамед Эмин Расулзаде, (1884-1955), М., 2009. 13. Борьба за победу советской власти в Азрбайджане 1918-1920 гг., Баку, 1967. 14. Векилов Р., История возникновения Азербайджанской республики, Баку, 1998. 15. Волхонский М., Муханов В., По следам Азербайджанской 16. Ишханян Б., Великие ужаси в гор. Баку, Тифлись, 1920. 17. История Армении, Ереван, 2000. 18. Токаржевский Е.А., Из истории иностранной интервенции и гражданской войны в Азербайджане, Баку, 1957. 19. Туманян М., Дипломатическая история Республики Армения 1918-1920гг., Ереван, 2012. 20. Шахатунян А., Административный передель Закавказского края, Тифлись, 1917.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-042-Վիրքի և Աղվանքի պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	54	Դասախոսություն	36
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	66		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է սովորողներին ընդհանուր տեղեկություններ տալ Աղվանքի քաղաքական, տնտեսական պատմության վերաբերյալ, Մեծ Հայքի հետ ունեցած առնչությունների մասին, ներկայացնել Աղվանական պետության կազմավորման գործընթացը, Աղվանքի տեղն ու դերը տարածաշրջանում, Վիրքի պատմությունը հնագույն ժամանակներից մինչև 18-րդ դարը:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Աղվանքի պետական կազմավորման առաջացման պատմությունը, աղվանների կյանքը, կենցաղը և մշակույթը,			

	քաղաքական զարգացումները Աղվանքում Ք.ա. I դարից մինչև X դարն ընկած ժամանակահատվածում, Վիրքի պատմությունը հնագույն ժամանակաշրջանից մինչև 18-րդ դարը, Կոլխիդայի /Կողքիսի/, Քարթլիի, Միավորված վրացական պետության, Վրաստանի քաղաքական մասնատվածության ժամանակաշրջանի պատմությունը *Հմտություն* Վերլուծել Վրաստանի և Աղվանքի հիշյալ ժամանակաշրջանի պատմության առանցքային հարցերը, հայ-վրացական և հայ-աղվանկն առնչությունները *Կարողունակություն* Վիրքի և Աղվանքի պատմության հիմնախնդիրների, հիշյալ մանակաշրջանում տարածաշրջանում հետաքրքրություն ունեցող տերությունների հետապնդած քաղաքականության վերլուծություն
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Վիրքը Հնագույն ժամանակներից մինչև Ք.հ. 4-րդ դարը. Թեմա 2. Վիրքը վաղ ավատատիրական ժամանակաշրջանում. Թեմա 3 Վրաստանը Դավիթ IV-ի օրոք. Թեմա 4. 1176-1177թթ. Ավատատիրական ապստամբությունը. Թեմա 5. Վրաստանը Թամարա թագուհու օրոք. Թեմա 6. Վրաստանը 13-16-րդ դարերում. Թեմա 7. Վրաստանը 16-18-րդ դարերում. Թեմա 8. Աղվանքը հնագույն ժամանակներից մինչև 3-րդ դարը: Թեմա 9. Ավատատիրական հարաբերությունների առաջացումն Աղվանքում. Թեմա 1Օ. Ազատագրական շարժումներն Աղվանքում V դարում. Թեմա 11. Աղվանքը VI-IX դարերում:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Բայրամյան Հ., Վրաց գրականությունը 5-19-րդ. դդ., հ. Ա, Երևան, 2007: 2. Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցիե, Երևան, 1963: 3. Էնաեթոլլաի Ռէզա, Ազարբայջան և Առան, /Կովկասեան Ալբանիա/ Երևան, 1994: 4. Էնաեթոլլաի Ոէզա, Առանը հնագույն ժամանակներից մինչև մոնղոլները, Երևան, 2003: 5. Մարգարյան Հ.Գ., Հյուսիսային Հայաստանի և Վրաստանի ԺԲ դարի պատմության մի քանի հարցեր, Երևան, 1980: 6. Амиракашвили Ш.Я., История грузинского искусства, М.

	1963. 7. Грузия, Проблемы и перспективы развитая, под ред. Е.М.Кожокина т. 2, М. 2002. 8. Игорь Мерыхува, ОБ Авхазах и Авхазии (историческая справка). Сухуми, 1993. 9. История Грузии, Тбилиси, 1962. 10. Лордкипанидзе М. Д., История Грузии 11-начала 13в., Тбилиси, 1976. 11. Меликишвили Г.А., К истории Древней Грузии, Тбилиси, 1959. 12. Народы Кавказа, т. 2, М., 1962. 13. Очерки истории Грузии, т. 1-2, Тбилиси, 1988-1989. Լրացուցիչ- 1..История Армении, Ереван, 2000. 2. Шахатунян А., Административный передель Закавказского края, Тифлись, 1917.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-043 - Իրանի և Թուրքիայի պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 6-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	54	Դասախոսություն	36
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	66		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	«Իրանի և Թուրքիայի պատմությունե առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի. 1.Ուսանողներին ծանոթացնել Իրանի և Թուրքիայի նոր և նորագույն պատմության կարևորագույն իրադարձություններին: 2.Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները Իրանի և Թուրքիայի նոր և նորագույն պատմության վերաբերյալ: 3.Ուսանողներին սովորեցնել պատմահամեմատական մեթոդով կապեր ստեղծել հայոց պատմության և համաշխարհային պատմության միջև:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* Իրանի և Թուրքիայի նոր և նորագույն պատմության հիմնախնդիրների, տարածաշրջանային զարգացումների, հայ-թուրքական կնճիռի, թուրքերի հայատյացության պատճառների, հայ-իրանական առնչությունների, Հայաստան-Իրան հարաբերությունների ներկայիս մակարդակի իմացություն, այն դերն ու նշանակությանըմբռնում, որ ունեն վերոնշյալ երկրները համաշխարհային քաղաքականության ու պատմության մեջ,			

	տարածաշրջանային զարգացումներում ու միջազգային քաղաքականության մեջ: *Հմտություն* ● պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ ● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետեվանքային կապը հասկանալու ունակություն: ● մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ *Կարողունակություն* ● կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար ● ստացած գիտելիքների միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն ● պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Իրանը 17-18-րդ դարերում Թեմա 2. Իրանը 19-րդ դարի վերջին-20-րդ դարի սկզբին Թեմա 3. Իրանը 1917-1923 թթ. Թեմա 4. Իրանը 1923-1945 թթ. Թեմա 5. Իրանը 1945-2022թթ. Թեմա 6. Օսմանյան կայսրությունը XVII-XVIII դարերում Թեմա 7. Թուրքիան 19-րդ դարի վերջին, 20-րդ դարի սկզբին Թեմա 8. Թուրքիան 1918-1923թթ Թեմա 9. Թուրքիան 1945-1980թթ. Թեմա10. Թուրքիան 1980-2022թթ.թթ.
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք պատասխանի ընտրությամբ կամ կարճ ազատ պատասխանով
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների նոր պատմություն, ուսում. ձեռնարկ (Ացամբայի Ֆ., Գոբերի Ա., Սիմոնովսկայայի խմբագրությամբ), Եր., 1978թ. 2. Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների նորագույն պատմություն (Յուրևի Մ. խմբագրությամբ), Եր., 1982թ. 3. Բայբուրդյան Վ., «Իրանի պատմությունե, Երևան, 2003թ. 4. Բայբուրդյան Վ., Օսմանյան կայսրության

	պատմություն, Երևան, 2011 : 5. Իրանը առաջին համաշխարհային պատերազմի նախօրյակին և պատերազմի տարիներին ,Երևան, 1984: 6. Ինճիկյան Հ., Օսմանյան կայսրության անկումը, Երևան, 1984թ.: 7. Կիրակոսյան Ջ., Երիտթուրքերը պատմության դատաստանի առաջ, Երևան, 1982 թ.: 8. Կիրակոսյան Ջ., Առաջին համաշխարհային պատերազմը և արևմտահայությունը, Երևան, 1967 : 9. Հասրաթյան Մ., Օրեշկովա Ս., Պետրոսյան Յու., Թուրքիայի պատմության ուրվագծեր, Երևան, 1986 թ.: 10.Սիմոնյան Հր., Թուրք ազգային բուրժուազիայի գաղափարաբանությունը և քաղաքականությունը, Երևան, 1986 թ.: 11. Սիմոնյան Հր., Թուրք-հայկական հարաբերությունների պատմությունից, Երևան, 1991 թ.: 12. Петросян Ю. А., Османская империя, Москва, 2003. Լրացուցիչ- 1. Բայրամյան Ա., Ալեքսանդրետի սանջակի հարցը և միջազգային դիվանագիտությունը 1936-1939թթ., Երևան, 1998: 2. Բայբուդյան Վ., Թուրք-իրանական հարաբերությունները 1900-1914թթ., Երևան, 1974: 3. Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր, Երևան, 1999: 4. Գալստյան Հ., Հանրապետական Թուրքիայի կառավարության քաղաքականությունը արևելյան վիլայեթներում 1920-1960-ական թթ. Երևան, 1999: 5.Եգանյան Հ., Ագրարային հարաբերությունները Իրանում 19-րդ դարի առաջին կեսին, Երևան, 1963: 6. Եգանյան Հ., Իրանական պատմագրությունը Իրանում իմպերիալիստական տերությունների գաղութատիրական քաղաքականության մասին, Երևան 1980: 7. Եգանյան Հ., Հասարակական-քաղաքական հոսանքները Իրանում 19-րդ դարի վերջին 20-րդ դարի սկզբին, Երևան, 1966: 8.Եգանյան Հ., Հոգևորականության դերը Իրանի հասարակական քաղաքական կյանքում 1953-1978թթ., Երևան, 1987: 9.Իսկանդարյան Ի., Իրանին պարտադրված ութամյա պատերազմը, Թեհրան, 2006: 10. Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր և նորագույն պատմություն, Երևան, 2003թ. 11.Հայկական աղբյուրները Աղա Մոհամմադ-խանի Անդրկովկասյան արշավանքների մասին 1795-1797թթ., 1981: 12.Հարությունյան Ա., Առաջին համաշխարհային պատերազմի ռազմադիվանագիտական պատմությունից, Երևան,1983 : 13.Համբարյան Ա., Երիտթուրքերի ազգային ու հողային քաղաքականությունը և ազատագրական շարժումներն Արևմտյան Հայաստանում, Երևան, 1979: 14.Հարությունյան Գ., Անգլո-ռուսական մրցակցությունը Թուրքիայում 1830-1870թթ., Երևան, 1969: 15.Հովհաննիսյան Ն., Ազգային ազատագրական պայքարը Իրանում, 1945-196

	16.Մանուկյան Մ., Իրանի իսլամական հեղափոխության համաշխարհային պատմական նշանակությունը, Երևան, 2002: 17.Մարկոսյան Ս., Արևմտահայության վիճակը 19-րդ դարի վերջերին, Երևան, 1968 թ.: 18.Սահակյան Ռ., Թուրք-ֆրանսիական հարաբերությունները և Կիլիկիան 1919-1921թթ. 19.Սաֆրաստյան Ռ., Օսմանյան կայսրության, ցեղասպանության ծրագրի ծագումնաբանությունը (1876-1920), Երևան, 2009 : 20.Սարգսյան Ե., Թուրքիան և նրա նվաճողական քաղաքականությունը Անդրկովկասում 1914-1918, Երևան, 1964: 21.Ստեփանյան Ս., Հայ առևտրական բուրժուազիան Իրանի տնտեսական կյանքում 19-րդ դարի վերջ-20-րդ դարի սկիզբ, Երևան 1992: 22.Փահլավի Մոհամմադ Ռեզա, Սպիտակ հեղափոխություն, Թեհրան, 1971: 23.Քիլիմջյան Գ., Թուրք-իրանական հարաբերությունները 1908-1914թթ., Երևան, 1988: 24.Асадулаев К., Свержение династии Каджаров в Иране 1920-1925гг., Душанбе, 1966. 25.Алибейли Г., Иран и сопредельные страны Востока 1946-1978, М., 1989. 26.Агаев С., Иранская революция, США и международная безопасность, М., 1986. 27.Агаев С., Иран в период политического кризиса 1920-1925гг., М., 1970. 28.Агаев С., Иран: внешная политика и проблемы незовисимости. 1925-1941гг., М., 1971. 29.Абдуразаков С., Происки английского и американского империализма в Иране 1941-1947. 30.Агаев С. Л. "Иран в прошлом и Ностоящем" М., 1981 31.Арутюнян Г. В. Иранская революция 1905-1911 гг. и Большевики Закавказья Ер. 1956. 32.Алиев Г. З., Турция в период правления младотурок (1908-1918 гг.), Москва, 1972 г.: 33.Всемирная история, т. 7, под. ред. А. Губера, М. Гефтера, А. Ерусалимского, Л. Иванова, Москва, 1960 г. 34.Дулина Н. Л. "Османская империя в международных отношениях (30-40-е годы XIX вв) М., 1980. 35.Иранская революция 1978-1979:причины и уроки, М., 1989. 36.Иванов М., Новейшая история Ирана, М., 1965. 37.Иран история " культура в средние века и в новое время, М. 1980 38.История дипломатии, т. 2. 39.Кулагина Л. М. и Экспансия английского империализма в иране в конце XIX начале XX в., М, 1981 40.Луцкий В., Новая история арабских стран, М. , 1976. 41.Милов П., Иран во время и после Второй мировой войны. М. 1949. 42.Мирошников Л., Английская экспансия в Иране 1914-1920, М., 1961. 43.Ниязматов Ш., Ирано-иракский конфликт, М., 1989.

	44.Меликов О., Установление диктатуры Реза-щаха в Иране, М., 1961. 45.Сафрастян Р. А., Доктрина османизма в политической жизьни Османской империи (50-70 гг. в.), Ереван, 1985 г. 46.Новая история стран Азии и Африки XVI-XIX века, часть 1, Москва 2004 47.Новейшая история стран Азии и Африки XX век, часть 2, 1945-2000, Москва 2004 48.Родригес А., История стран Азии и Африки в новейшее время, 49.Новичев К. Д., История Турции новое время, часть третья. (1853-1875), Ленинград, 1978 г. 50.Петросян Ю. А., Младотурецкое движение (вторая половина XIX века -начало XX в.), Москва, 1971. 51.Попов М., Американский империализм в Иране в годы второй мировой войны., М., 1956. 52.Фадеева И. Е., Мидхат-Паша. Жизнь и деятельность, М.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-044-Մերձավոր Արևելքի երկրների պատմություն**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 6-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	54	Դասախոսություն	36
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	66		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	«Մերձավոր Արևելքի երկրների պատմությունե առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի. 1. Ուսանողներին ծանոթացնել Մերձավոր Արևելքի երկրների պատմության կարևորագույն իրադարձություններին: 2. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները Մերձավոր Արևելքի երկրների պատմության վերաբերյալ: 3.Ուսանողներին սովորեցնել պատմահամեմատական մեթոդով կապեր ստեղծել հայոց պատմության և մերձավորարևելյան տարածաշրջանի պետությունների պատմության հետ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ● արդի միջազգային հարաբերություններում Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքականության հիմնական ուղղությունները և դրանից բխող հայ ժողովրդի քաղաքական հետաքրքրությունները, ակնկալիքներն ու հեռանկարը			

	• գիտելիքներ մերձավորարևելյան տարածաշրջանի հիմնական հիմնախնդիրների, պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտությանը, իսլամական արմատականության, քրդական հիմնախնդրի, նավթային ու ջրային հակամարտությունների վերաբերյալ: *Հմտություն* • պատմական դարակազմիկ իրադարձություններն ու երևույթները մեկնաբանելու, համեմատելու, քննարկելու, դրանց նկատմամբ սեփական կարծիք արտահայտելու ունակություն • պատմական հիմնախնդիրը տարբեր տեսանկյուններից դիտարկելու, դրա լուծման հնարավոր եղանակներն ուսումնասիրելու ու լուծումներ գտնելու ունակություն • պատմության ուսումնասիրության ընթացում նորագույն մեթոդների, հնարների, տեխնոլոգիաների կիրառման ունակություն • Պատմական զարգացումները և աշխարհաքաղաքական իրադրությունը վերլուծելու և ունակություն *Կարողունակություն* ▪ մեկնաբանել, համեմատել, քննարկել պատմական դարակազմիկ իրադարձություններն ու երևույթները, դրանց նկատմամբ արտահայտել սեփական կարծիք ▪ արտահայտել, համադրել, վերլուծել պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները, ▪ ինքնուրույն նեդրում կատարել մասնագիտական ոլորտում
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Մերձավոր Արևելքի երկրները մանդատային համակարգի շրջանում(1920-1940-ական թթ.) Թեմա 2. Իսրայելի պետության ստեղծումը Թեմա 3. Պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտության սկիզբը Թեմա 4. Քաղաքացիական պատերազմը Լիբանանում Թեմա 5. Սիրիան Հաֆեզ Ասադի կառավարման շրջանում Թեմա 6. Իրաքը Սադամ Հուսեյնի կառավարման շրջանում Թեմա 7. Արաբական գարունը Թեմա 8. Նավթային գործոնն արաբական արևելքում Թեմա 9. Ջրային հակամարտությունը Մերձավոր Արևելքում Թեմա 10. Իսլամական արմատականությունը, նրա դրսևորումները Մերձավոր Արևելքում
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✔ թեստային առաջադրանք

Գրականություն	Պարտադիր- 1.Հովհաննիսյան Ն. Արաբական երկրների պատմություն, հ.3, Եր., 2006 : 2.Հովհաննիսյան Ն. Արաբական երկրների պատմություն, հ.4, Եր., 2007 : 3.Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր և նորագույն պատմություն, Եր., 2003 : 4.Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ, հ.26, Եր., 2007 : 5.Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների նորագույն պատմություն (Յուրևի խմբագրությամբ), Երևան, 1982: Երևան, 1982: 6.Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն Երևան, 2005: 7. Родригес А., История стран Азии и Африки в новейшее время, Москва, 2008, 8. Новейшая история стран Азии и Африки, XX век, часть 2, 1945-2000, Москва, 2004. 9. Новейшая история стран Азии и Африки, XX век, часть 2, 1945-2000, Москва, 2004. Լրացուցիչ- 1.Հարությունյան Կ., Պաղեստինյան հիմնախնդրի ջրային ասպեկտը, 2.Հովհաննիսյան Ն., Իրան, այաթոլլահ Խոմեյնիի դարաշրջանը, Երևան, 2004: 3.Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ, հ. 26, Եր., 2007 : 4. Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Երևան, 1975, 2003, 2005, 2007, 2009: 5.Պրիմակով Ե., Մի դավադրության պատմություն, Երևան, 1987: 6.Գասպարյան Ա., Նոր միտումներ Միացյալ Նահանգների մերձավորարևելյան քաղաքականության մեջ 1978-1979թթ. իրանական հեղափոխությունից հետո,Երևան, 2002: 7. Заяц Д., Из истории арабо-азраильского конфликта, М. 2000. 8. Никитина Г., Государтство Израиль, М. 1968. 9. Примаков Е., Анатомия ближневосточного конфликта, М. 1978. 10. Григорян Г., Позиция Сирии в ближневосточном конфликте, Ереван, 1989. 11. Холодная война 1945-1963гг., Сборник статей, М., 2003. 12.Международные конфликты, М., 1972. 13.Боронов Р., Нефть и политика США на Ближнем Востоке, М. 1977. 14.Валькова Л., Саудовская Аравия, Нефть, ислам, политика, М., 1987. 15.Герасимов О., Иракская нефть, М., 1969.

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-046-Թանգարանագիտություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">3 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">36</td><td>Դասախոսություն</td><td>20</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>16</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">54</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">90</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">.Ուսանողներին ծանոթացնել թանգարանային գործին
.Ուսանողներին պատկերացում տալ թանգարանային ֆոնդերի վերաբերյալ
.Ուսանողներին ծանոթացնել թանգարանային նմուշների ձեռքբերմանը, հաշվառման, պահպանման և ցուցադրման կարգին
.Ուսանողներին հաղորդել տեսական գիտելիքներ թանգարանագիտության վերբերյալ</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
● թանգարանագիտության կառուցվածքը, օբյեկտը, առարկան և մեթոդը, թանգարանագիտական գիտելիքների առաջացման պատմությունը
Հմտություն
● տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման ունակություն, տեղեկույթը կառավարելու հմտություններ
Կարողունակություն
● մշակութային արժեքների բազմացման, պահպանման ու փոխանցման գործընթացի հետ կապված սեփական հետազոտություններ կազմակերպելու կարողություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի բովանդակությունը</td><td colspan="4">Թեմա 1.Ներածական դասախոսություն
Թեմա 2. Թանգարանագիտական գիտելիքների առաացումը
Թեմա 3. Թանգարանագիտությունը որպես ուրույն մասնագիտական ոլորտ
Թեմա 4. Թանգարանագիտությունը որպես ուրույն գիտատեսական ոլորտ
Թեմա 5. Թանգարանագիտության կառուցվածքը, օբյեկտը, առարկան և մեթոդը
Թեմա 6. Թանգարանագիտություն (Մուզեոգրաֆիա)
Թեմա 7. Թանգարանագիտական հիմքային հասկացությունները
Թեմա 8. «Թանգարանացումե հասկացությունը: Թանգառանային առարկան և դրա հատկությունները
Թեմա 9. Թանգարանագիտությունը գիտությունների համակարգում և թանգարանագիտական հետազոտությունների ընդհանուր բնութագիրը
Թեմա 10. Թանգարանային հաղորդակցություն
Թեմա 11. Թանգարանագիտական կրթությունն ու ԻԿՕՄ-ի մասնագիտական վարքագծի կանոնագիրքը</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">Թեմա 12. Նոր թանգարանագիտության հարցը: Թանգարանագիտության զարգացման նոր միտումները
Թեմա 13. Թանգարանագիտական միտքը հայ իրականության մեջ</td></tr>
<tr><td>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</td><td colspan="4">Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ.
✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան,
✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում,
✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն,
✔ ընթացիկ ստուգում</td></tr>
<tr><td>Գրականություն</td><td colspan="4">Պարտադիր
1.Պողոսյան Դ., «Նոր թանգարանագիտությանե հայեցակարգային դրույթների արդիականությունը ՀՀ թանգարանային ոլորտում, «Թանգարանագիտության արդի խնդիրներըե գիտաժողով, Երևան,
2. Менш П. В., Дискурс музеологии// Вопросы музеологии, 1(9) 2014, ст. 21-37.
3. Основы музееведения: Т. В. Абанкина и др.; отв. ред. Э. А. Шулепова. – М., 2005
Լրացուցիչ-
1.Музееведение. Музеи исторического профиля/ под ред. К. 2.Г. Левыкина, В. Хербста. М.:1988, с. 7-9. Юренева Т.Ю. 3.Музееведение: учебник для высш. шк./. – М., 2003,
4.Key Concepts of Museology. Edited by Andrй Desvallйes and Franois Mairesse, ICOM, 2010, pp.
5.New Trends of Museology, Paris, Sorbonne, 2014, ICOFOM. Abstracts of ICOFOM 37th Symposuium in Paris,</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ-045 –Արխիվագիտություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">3 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">36</td><td>Դասախոսություն</td><td>20</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>16</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">54</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">90</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">• .Ուսանողներին ծանոթացնել արխիվային փաստաթղթերի համալրմանը:
• Ուսանողներին ծանոթացնել արխիվային փաստաթղթերի հաշվառմանը: Ուսանողներին ծանոթացնել արխիվային փաստաթղթերի պահպանությանը:
• Ուսանողներին ծանոթացնել արխիվային փաստաթղթերի օգտագործման կարգին:</td></tr>
</table>

Դասընթացի վերջնարդյունքները	*Գիտելիք* ● արխիվագիտության կառուցվածքը, օբյեկտը, առարկան և մեթոդը, արխիվային գիտելիքների առաջացման պատմությունը, արխիվագիտությունը որպես ուրույն մասնագիտական և գիտատեսական ոլորտ *Հմտություն* ● պատմական սկզբնաղբյուրների վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն ● պատմական աղբյուրներում առկա ինֆորմացիայի տարբեր ձևերը օգտագործելու հմտություն ● սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ *Կարողունակություն* ● պատմական անցյալի դեպքերն ու իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1 ՀՀ օրենսդրությունը արխիվային գործի մասին Թեմա 2 ՀՀ արխիվային համակարգ Թեմա 3 ՀՀ արխիվային հավաքածուի (ՀՀԱՀ) կազմը և բովանդակությունը: Թեմա 4 ՀՀ արխիվային հավաքածուի մատչելիությունն ու օգտագործումը: Թեմա 5 Արխիվային տեղեկատու որոնողական համակարգերը Թեմա 6 Արխիվային փաստաթղթերի համալրումը: Թեմա 7 Հայագիտական նյութերը արտասահմանյան արխիվներում Թեմա 8 Արխիվային փաաթղթերի հաշվառումը Թեմա 9 Արխիվային փաստաթղթերի պահպանության ապահովումը: Թեմա 10 Արխիվային փաստաթղթերի օգտագործումը: Արխիվային փաստաթղթերի փորձաքննությամբ արժեքավորումը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✔ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✔ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✔ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✔ ընթացիկ ստուգում
Գրականություն	*Պարտադիր* 1. Ամիրյան Սերգեյ, Արխիվագիտություն: Դասագիրք: Արխիվների, արխիվային գործի առաջացումը և զարգացումը Հայաստանում. Արխիվագիտության տեսությունն ու պրակտիկան: Երևանի պետական համալսարան: Երևան, 2018: 2. Մուրադյան Անահիտ, Արխիվագիտություն:

	Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ; Խ. Աբովյանի անվ. հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտ: Երևան, 2013: *Լրացուցիչ* 3. Алексеева Е. В., Афанасьева Л. П., Бурова Е. М., Архивоведение: Учебник для студентов обучающихся по специальности 0611 - Делопроизводство и архивоведение/; Москва, 2004. 4.Чернина Е.С., Сохранить на века: (очерк развития научной консервации документов в России/; РЦБ, ФЦКБФ. Санкт-Петербург: РЦБ, 2006.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**Պ/բ-047 -Պատմության դասավանդման մեթոդիկա**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 6-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	54	Դասախոսություն	36
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	36		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	● Ուսանողներին ծանոթացնել ժամնակակից դպրոցում կիրառվող մանկավարժական տեխնոլոգիաներին, ● Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները դասավանդման մեթոդիկայի վերաբերյալ, ● Ուսանողներին սովորեցնել տարատեսակ մեթոդների և հնարների կիրառման հմտությունները, ● Ձեռք բերված գիտելիքներն ու հմտությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ, ● Նախապատրաստել մանկավարժական հետագա գործունեության:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. Գիտելիք ● Կիմանա ժամանակակից դպրոցում կիրառվող մանկավարժական տեխնոլոգիաներ, ● Ժամանակակից դասին ներկայացվող պահանջները, ● Պատմության դասավանդման ժամանակակից մեթոդները, Հմտություն ● Կարողանան ձեռք բերված տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, ● Տիրապետեն դասավանդման տարատեսակ մեթոդներին և հնարներին, ● Կարողանա ստացած գիտելիքները կիրառել դասավանդման ընթացքում: Կարողունակություն ● Կիրառի պատմության դասավանդման			

	ժամանակակից մեթոդները, դրանց կիրառման առանձնահատկությունները, ● Պատմության դասավանդման ժամանակ կիրառել ժամանակակից տեխնոլոգիաները, ● Պատմության դասավանդման ժամանակակից մոտեցումներին:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Պատմական կրթության ծրագրումը ժամանակակից պայմաններում: Թեմա 2. Հասկացությունների համակարգի ձևավորումը պատմության դասին: Թեմա 3. Պատմության ուսուցման հոգեբանական և մանկավարժական հիմքերը: Թեմա 4. ՈՒսուցման մեթոդների և հնարների հասկացությունն ու էությունը: Թեմա 5. Տեսամեթոդը պատմության դասին: Թեմա 6. Համակարգչային տեխնոլոգիաների օգտագործումը պատմության դասին: Թեմա 7. Դասը որպես ամբողջական համակարգ: Թեմա 8. Դասի կառուցվածքն ու տիպերը: Թեմա 9. Պատմության որակյալ դասին ներկայացվող ընդհանուր պահանջները: Թեմա 10. ՈՒսուցչի նախապատրաստվելը պատմության դասին: Թեմա 11. Դպրոցական դասախոսություններն ու սեմինարները դասավանդման ժամանակ: Թեմա 12. Մանկավարժական տեխնոլոգիաներն ու դրանց բովանդակությունը: Թեմա 13. ՈՒսումնական պրոցեսի կազմակերպումը «բանավեճ-երկխոսություն» մոդելով: Թեմա 14. Պատմական գիտելիքների աղբյուրների հասկացությունը և դրանց դասակարգումը: Թեմա 15. Պատմության ուսուցման առանձնահատկությունները հումանիտար հոսքի դասարաններում: Թեմա 16. Պատմության ուսուցման առանձնահատկությունները ոչ ավանդական դասարաններում: Թեմա 17. Ուսուցման արդյունքների ստուգումը պատմության դասին: Թեմա 18. ՈՒսուցման արդյունքների գնահատումը պատմության դասավանդման ժամանակ
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ուսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը, ձեռք բերած կարողություններն ու հմտությունները բացահայտելու համար կարելի է օգտագործել գնահատման հետևյալ ձևերը՝ բանավոր հարցում, գրավոր հարցում, զեկույցի ընթերցում և այլն:
Գրականություն	Պարտադիր 1. Берльковский И.В. , Павлов Л. С., Методика преподования истории в школе. М 2001, 2. Вяземский Е.Е., Стрелова О. Ю., Методика преподования истории в школе. М 2001, 3. Вагин А. А., Методика преподавания истории в средней школе. М 1968

	Լրացուցիչ 1. Гора П.В., Методические проблемы и средства наглядного обучения истории в средной школе, М., 1971, 2. Дайри Н. Г., Методика изучения истории в средней школе,Т.1-2., М 1978

Այլ բաղադրիչներ

Բաղադրիչի անվանումը	**Կուրսային աշխատանք**
Հատկացվող կրեդիտը	2+2 կրեդիտ
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ տարի, 6-րդ կիսամյակ, 4-րդ տարի, 7-րդ կիսամյակ
Ստուգման ձևը	Քննություն
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. 1. *Կուրսային աշխատանքի ձևակերպում (0 – 50 միավոր)* 1.1. Կուրսային աշխատանքի կատարման ինքնուրույնությունը, Ուսանողի կատարած դատողությունների, եզրակացությունների հիմնավորումը և փաստարկումը 1.2. Աշխատանքի թեմային վերաբերող տեսական և գործնական նյութերի օգտագործման և մշակման մակարդակը 1.3. Ուսանողի կողմից գրականության և այլ փաստական նյութերի կիրառությունը և կիրառման հմտությունը 1.4. Կուրսային աշխատանքի բովանդակության համապատասխանությունը թեմային 1.5. Կուրսային աշխատանքի համապատասխանությունը ձևակերպման չափանիշներին 2. *Կուրսային աշխատանքի պաշտպանություն (0 – 50 միավոր)*

Բաղադրիչի անվանումը	**Արտադրական պրակտիկա**
Հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 8-րդ կիսամյակ
Ստուգման ձևը	ստուգարք
նպատակը	1.1. Ուսանողներին ծանոթացնել թանգարանային և արխիվային աշխատանքի բնագավառներին բնորոշ առանձնահատկություններին 1.2. Ուսանողներին պատկերացում տալ թանգարանային ֆոնդերի վերաբերյալ 1.3. Ուսանողներին ծանոթացնել թանգարանային նմուշների ձեռքբերման, հաշվառման, պահպանման և

	ցուցադրման կարգին 1.4. Ուսանողներին ծանոթացնել արխիվային փաստաթղթերի համալրմանը, հաշվառմանը, պահպանությանը և դրանց օգտագործման կարգին:	
վերջնարդյունքները	Պրակտիկայի հաջող ավարտին ուսանողը. 1. Կունենա հարուստ գիտելիքներ արխիվային ֆոնդերի, թանգարանների գիտաֆոնդային, գիտահետազոտական, հաշվառման, ցուցադրության կազմակերպման վերաբերյալ, 2. Կունենա պատկերացում արխիվային նյութերի և թանգարանային առարկաների պահպանության, վերականգնման աշխատանքների մասին	
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատման բաղադրիչները	Հատկացվող միավորը
	1. Հաճախելիություն	0-10
	2. Առարկայական իմացություն	0-20
	3. Կազմակերպչական աշխատանքների վերլուծություն ▪ Թանգարանային և արխիվային գործի կազմակերպում ▪ Գիտաֆոնդային և գիտահետազոտական հաշվառման կազմակերպում ▪ Մշտական և ժամանակավոր ցուցադրության կազմակերպում	0-5 0-5 0-5
	4. Մասնագիտական աշխատանք ▪ Նախօրինակների, ցուցանմուշների և փաստաթղթերի վերականգնում ▪ Թանգարանային և արխիվային նյութերի գիտական նկարագրում և որոշում ▪ թանգարանային և արխիվային նյութերի դասակարգում ▪ Թանգարանային և արխիվային նյութերի պահպանում ▪	0-5 0-5 0-5 0-5
	5. Ստեղծագործական աշխատանք ▪ Ցուցադրության կազմակերպման մոդելի մշակում ▪ Մասնագիտական գործունեության բնագավառում նորագույն տեխնոլոգիաների կիրառում ▪ տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառելու ունակություն	0-5 0-5 0-5
	Պաշտպանություն	0-20
	Ընդհանուր միավորը	100

Բաղադրիչի անվանումը	**Ավարտական որակավորման քննություն**
Հատկացվող կրեդիտը	2+5 կրեդիտ
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 7-րդ և 8-րդ կիսամյակ
Ստուգման ձևը	Ավարտական աշխատանքի պաշտպանություն
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. 1. Ստացված արդյունքների, գիտական, կառուցողական, հետազոտական որոշումների արդիականությունն ու նորարարությունը 2. Ուսանողի ինքնուրույն ստեղծագործական աշխատանքը 3.Հետազոտության մեթոդների օգտագործման ինքնուրույնությունը 4.Ժամանակակից համակարգչային ծրագրերի և տեխնոլոգիաների օգտագործում 5. Շարադրման ճշգրտությունը, հերթականությունը և հիմնավորվածությունը 6. Մասնագիտական հմտություններին և տեխնոլոգիաներին տիրապետելու մակարդակը 7. Աշխատանքի կոմպլեքսայնության աստիճանը Աշխատանքի մեջ ընդհանուր մասնագիտական և հատուկ առարկաների կիրառումը 8. Ինտերնետի տեղեկատվական աղբյուրների օգտագործումը 9. Հրատարակումների առկայությունը, կոնֆերանսներին մասնակցությունը, պարգևները 10. ԱՈԱ-ի ձևակերպման որակը (գրագիտության ընդհանուր մակարդակը, շարադրման ոճը, լուսաբանումների որակը, աշխատանքի չափանիշներին համապատասխան լինելը) 11. Գրաֆիկական (պատկերազարդ) նյութի ներկայացման ծավալը և որակը, նրա համապատասխանությունն ԱՈԱ-ի տեքստին, թողարկող ամբիոնի չափանիշներին և պահանջներին 10. Աշխատանքի պաշտպանություն